

Lagrådsremiss

En ny kustbevakningslag

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 juni 2018

Morgan Johansson

Maria Lindeberg
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att Kustbevakningens befogenheter inom områdena brottsbekämpning, ordningshållning samt kontroll och tillsyn i så stor utsträckning som möjligt ska samlas i en och samma lag i syfte att göra regleringen mer enhetlig och lättöverskådlig. Kustbevakningens särskilda kompetens och närvaro till sjöss ska dessutom tas tillvara på ett bättre sätt genom att myndigheten får ett utökat ansvar för såväl brottsbekämpning som ordningshållning. Detta möjliggör fler och bättre ingripanden. Det medför också att samhällets resurser till sjöss kan användas effektivare.

Regeringen föreslår även att en polisman ska få rätt att genomöka båtar efter vapen och andra farliga föremål under samma förutsättningar som gäller för genomsökning av fordon efter sådana föremål.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till kustbevakningslag (2018:000)	7
2.2	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	19
2.3	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	20
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.	22
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg	24
2.6	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	29
2.7	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)	31
2.8	Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)	32
2.9	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	34
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder	35
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	36
2.12	Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)	37
2.13	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	39
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods.....	40
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott	41
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information	42
3	Ärendet och dess beredning	43
4	Kustbevakningens verksamhet.....	43
4.1	Sjöövervakning.....	44
4.1.1	Brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet	44
4.1.2	Kontroll- och tillsynsverksamhet.....	45
4.2	Räddningstjänst till sjöss	45
4.3	Geografisk avgränsning	46
5	Nuvarande befogenhetsreglering	46
5.1	Brottsbekämpande verksamhet.....	47
5.1.1	Lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning	47
5.1.2	Vattenföroreningslagen	48
5.1.3	Smugglingslagen	49

5.1.4	Lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott	49
5.1.5	Andra författningar	49
5.1.6	Beivrande av brott	50
5.2	Ordningshållande verksamhet	50
5.3	Kontroll- och tillsynsverksamhet.....	50
5.4	Räddningstjänst till sjöss	51
6	Kustbevakningen behöver en tydligare befogenhetsreglering.....	51
6.1	En ny lag bör införas	51
6.2	Vad ska den nya lagen reglera?	52
7	Tydligare geografiska ramar	53
7.1	Inom Sveriges sjöterritorium	54
7.2	Utanför Sveriges sjöterritorium	55
7.3	Ett utökat geografiskt tillämpningsområde.....	57
8	Gemensamma bestämmelser för Kustbevakningens brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet	59
8.1	Behov och proportionalitet vid ingripanden	59
8.2	En mer heltäckande jävsregel för Kustbevakningen.....	60
8.3	Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd	62
8.3.1	Preja, borda och föra fartyg till hamn	62
8.3.2	Använda våld.....	64
8.3.3	Kroppsvisitera.....	66
8.3.4	Använda fängsel	67
8.4	Dokumentation av ingripanden	68
9	En effektivare och utvidgad brottsbekämpning	69
9.1	Direkt och indirekt brottsbekämpning	71
9.2	Vilka uppgifter ska Kustbevakningen ha inom det direkta brottsbekämpningsområdet?.....	72
9.3	Vilka brott ska omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet?	73
9.4	Befogenheter inom Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.....	78
9.4.1	Inleda förundersökning	78
9.4.2	Hålla förhör och vidta vissa andra utredningsåtgärder	79
9.4.3	Gripa en misstänkt	80
9.4.4	Göra en husrannsakan.....	81
9.4.5	Göra en undersökning på annat ställe	81
9.4.6	Ta föremål i beslag	82
9.4.7	Ta egendom i förvar	83
9.4.8	Besluta om avspärrning och förbud att flytta föremål	83
9.4.9	Kroppsvisitera och kroppsbesiktiga.....	84
9.4.10	Tidsgränsen tas bort.....	84
9.5	Vilka brott ska omfattas av det indirekta brottsbekämpningsområdet?	85
9.6	Förutsättningarna för åtgärder inom den indirekta brottsbekämpningen	86

9.7	Befogenheter i Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning	88
9.7.1	Ingripanden som inte kan vänta	88
9.7.2	Ingripanden innan en förundersökning har inletts 89	
9.7.3	Biträde under en förundersökning	90
9.8	Stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel	91
9.9	Rapporteringskyldighet för en kustbevakningstjänsteman	92
10	Kustbevakningens ordningshållande verksamhet	93
10.1	Direkt och indirekt ordningshållning	93
10.2	Kustbevakningens direkta ordningshållning	94
10.3	Kustbevakningens indirekta ordningshållning	94
10.3.1	Ingripanden som godkänts	94
10.3.2	Ingripanden vid allvarlig fara för liv eller hälsa	95
10.4	Befogenheter inom ordningshållningen	96
10.4.1	Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertar personer	96
10.4.2	Avvisa eller avlägsna någon från ett område eller utrymme vid tillträdesförbud	98
10.5	Krav på rapportering	98
11	Kontroll- och tillsynsverksamheten	99
11.1	Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd	100
11.1.1	Preja, borda och föra fartyg till hamn	100
11.1.2	Använda våld	101
11.2	Rätt att ingripa enligt särskild reglering	102
12	Följdändringar och vissa andra frågor som rör Kustbevakningens verksamhet	103
12.1	Förverkande av alkoholhaltiga drycker	103
12.2	Vattenföroreningslagen och polislagen	104
12.3	Fiskelagen, jaktlagen och lagen om skydd för geografisk information	104
12.4	Körkortslagen	105
12.5	Kustbevakningens tillsyn av fartygssäkerhet	106
12.6	Utlänningskontroll	107
12.7	Farligt gods	108
12.8	Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott	109
13	Polismans möjligheter att söka efter vapen och andra farliga föremål utvidgas till att även omfatta båtar	109
14	Konsekvenser av förslagen	112
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	114
16	Författningskommentar	115
16.1	Förslaget till kustbevakningslag (2018:000)	115
16.2	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	150

16.3	Förslaget till lag om ändring brottsbalken	150
16.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.	151
16.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg	153
16.6	Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)....	156
16.7	Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)	157
16.8	Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)....	158
16.9	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	158
16.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder	159
16.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	160
16.12	Förslaget till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)	160
16.13	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	162
16.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods	163
16.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott	164
16.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information	164
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Kustbevakningens rättsliga befogenheter (SOU 2008:55).....	166
Bilaga 2	Lagförslag i betänkandet SOU 2008:55	173
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	213
Bilaga 4	Promemorians lagförslag	214
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser	250

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. kustbevakningslag (2018:000),
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
6. lag om ändring i polislagen (1984:387),
7. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
8. lag om ändring i fiskelagen (1993:787),
9. lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
10. lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder,
11. lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling,
12. lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364),
13. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
14. lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
15. lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott,
16. lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till kustbevakningslag (2018:000)

Häriigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ansvara för eller biträda en annan myndighet i verksamhet som avser brottsbekämpning och ordningshållning.

I lagen finns även vissa allmänna bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans befogenheter vid kontroll och tillsyn.

Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter att bedriva kontroll och tillsyn framgår av särskilda bestämmelser eller författningsenliga överenskommelser med andra myndigheter.

2 § Särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott finns i

1. lagen (2000:1225) om straff för smuggling, och
2. lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

3 § I fråga om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och ansvar för räddningstjänst finns bestämmelser i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Lagens geografiska tillämpningsområde

Inom Sveriges sjöterritorium

4 § Denna lag gäller inom Sveriges sjöterritorium.

Inom vattenområden på land gäller lagen dock endast

1. Väneren och Mälaren samt Trollhätte kanal och Södertälje kanal och övrigt vattenområde som förbinder Väneren med Västerhavet och Mälaren med Östersjön, och

2. följande sträckor på älvar och andra vattendrag:

- a) Torneälven uppströms till Vitakari udde,
- b) Kalixälven uppströms till Rolfs,
- c) Luleälven uppströms till Karlsviks sydligaste udde,
- d) Piteälven uppströms till Bergsviken,
- e) Skellefteälven uppströms till slussen i Bergsbyn,
- f) Umeälven uppströms till Lundåkern,
- g) Ångermanälven uppströms till Dannero,
- h) Indalsälven uppströms till norra spetsen av Bogrundet,

- i) Ljungan uppströms till Essvik,
- j) Gävleån uppströms till Alderholmsbron, och
- k) Dalälven uppströms till Älvkarleby.

Utanför Sveriges sjöterritorium

5 § Utanför Sveriges sjöterritorium gäller denna lag inom Sveriges maritima zoner.

Ett utökat geografiskt tillämpningsområde

6 § Lagen får tillämpas i ett annat geografiskt område än de som anges i 4 och 5 §§ i den utsträckning som följer av

1. ett författningsenligt uppdrag att biträda Polismyndigheten, åklagare, Tullverket eller någon annan myndighet med en viss åtgärd,
2. en särskild författningsreglering, eller
3. en författningsenlig överenskommelse med en annan myndighet om kontroll och tillsyn.

Lagen får också tillämpas när ett ingripande på Sveriges territorium påbörjas eller avslutas på land, om den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar till sjöss inom ett område där lagen får tillämpas och ingripandet avser ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

2 kap. Gemensamma bestämmelser om brottsbekämpning och ordningshållning

Behov och proportionalitet vid ingripanden

1 § För att genomföra en uppgift i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten ska en kustbevakningstjänsteman ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Om tvång måste användas ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att uppnå det avsedda resultatet.

Jävsregel för anställda vid Kustbevakningen

2 § Om det för en anställd vid Kustbevakningen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv, får den anställde inte besluta om eller vidta någon åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som den anställde har vidtagit i tjänsten eller en gärning som har begåtts mot honom eller henne i eller på grund av hans eller hennes tjänst.

En anställd vid Kustbevakningen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående, eller om åtgärden kan antas påverka honom eller henne själv eller någon närstående i en inte oväsentlig utsträckning,

2. han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan antas bli påverkad i en inte oväsentlig utsträckning, eller

3. det i övrigt finns någon särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas.

Om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp, får den beslutas eller vidtas trots det som sägs i första och andra styckena.

En fråga om jäv prövas av Kustbevakningen.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Preja, borda och föra fartyg till hamn

3 § En kustbevakningstjänsteman har rätt att preja, borda och hålla kvar ett fartyg om det behövs för att ingripa mot en ordningsstörning enligt 5 kap., eller för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken under den tid som krävs, eller använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken. Om det uppenbart behövs för att kunna hindra ordningsstörningen eller för att åtgärden enligt rättegångsbalken ska kunna vidtas, får fartyget även föras till hamn.

Om det inte längre finns grund för en sådan åtgärd ska den omedelbart upphöra.

Ett fartyg får inte hållas kvar längre än sex timmar utan att den tjänsteman som beslutat om åtgärden anmäler beslutet till sin förman. Om åtgärden inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn gäller dessa i stället.

Använda våld

4 § En kustbevakningstjänsteman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten, om

1. tjänstemannen möts med våld eller hot om våld,

2. någon som ska häktas eller anhållas eller annars med stöd i lag ska berövas friheten försöker undkomma eller tjänstemannen annars möts av motstånd när ett sådant frihetsberövande ska verkställas,

3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön,

4. tjänstemannen med stöd i lag ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme, eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller någon annan liknande åtgärd, vid beslag eller något annat omhändertagande av egendom eller vid husrannsakan,

5. tjänstemannen med stöd i lag ska stoppa ett fartyg, fordon eller något annat transportmedel eller ska kontrollera ett fartyg eller fordon eller dess last, eller

6. tjänstemannen annars med stöd i lag ska bereda sig tillträde till eller spärra av en byggnad, ett rum eller ett område.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot en person användas endast om kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd.

I 24 kap. brottsbalken finns också föreskrifter om rätten att i vissa fall använda våld.

Kroppsvisitera

5 § En kustbevakningstjänsteman som med stöd i lag griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon, får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera den som åtgärden riktar sig mot i den utsträckning som är nödvändig för att

1. av säkerhetsskäl kunna ta om hand vapen eller andra farliga föremål, eller
2. fastställa hans eller hennes identitet.

Använda fängsel

6 § En kustbevakningstjänsteman som i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet får belägga honom eller henne med fängsel

1. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa, eller
2. vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller någon annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

Dokumentation

7 § Protokoll ska föras över gripande och ingripande som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Av protokollet ska det framgå

1. vem som har fattat beslutet,
2. grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,
3. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet,
4. vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot,
5. tiden för ingripandet, och
6. vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.

Ansvarig för att protokollet upprättas är, i fråga om uppgifter som avses i första stycket 1 och 2, den som har fattat beslutet och i övrigt den som varit förman vid ingripandet.

I rättegångsbalken finns bestämmelser om protokoll över förvar, beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

8 § Användning av fängsel enligt 6 § ska antecknas i ett protokoll. Protokollet ska innehålla uppgift om

1. fängslets art,
2. tiden när fängslet sattes på och när det togs bort, och

3. skälen till åtgärden.

Ansvarig för att protokollet upprättas är den som har fattat beslutet.

3 kap. Det direkta brottsbekämpningsområdet

Uppgifter som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet

1 § Inom det direkta brottsbekämpningsområdet får Kustbevakningen självständigt

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,
2. ingripa vid misstanke om brott,
3. utreda brott, eller
4. beivra brott.

Brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet

2 § Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde omfattar brott som rör

1. *skyddslagstiftning* i
 - a) lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,
 - b) skyddslagen (2010:305), och
 - c) lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,
2. *sjötrafik och sjösäkerhet* i
 - a) lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
 - b) lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,
 - c) mönstringslagen (1983:929),
 - d) sjölagen (1994:1009),
 - e) lagen (1994:1776) om skatt på energi,
 - f) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,
 - g) fartygssäkerhetslagen (2003:364),
 - h) lagen (2006:263) om transport av farligt gods, och
 - i) barlastvattenlagen (2009:1165),
3. *vattenförorening och miljö* i
 - a) 2 kap. 2–4 §§ lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
 - b) 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken i fråga om utsläpp från fritidsfartyg, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § första stycket 1 j i fråga om otillåten hantering av ammunition som innehåller bly, 4 a § och 8 § första stycket 12 och 13 samma balk,
4. *överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning* i
 - a) jaktlagen (1987:259),
 - b) fiskelagen (1993:787),
 - c) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
 - d) vapenlagen (1996:67),
5. *fornminnen och vrak* i
 - a) 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och

b) lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, och

6. *Sveriges maritima zoner* i

a) lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och

b) lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Befogenheter inom det direkta brottsbekämpningsområdet

Inleda förundersökning

3 § Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 2 § första och tredje styckena. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

Kustbevakningen ska förordna särskilda befattningshavare att utföra myndighetens uppgifter enligt denna bestämmelse.

Hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder

4 § Innan en förundersökning har hunnit inledas har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Ta med någon till förhör

5 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken uppmana någon att följa med till förhör och ta med någon till förhör med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Omhändertar elektronisk kommunikationsutrustning

6 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 9 a § rättegångsbalken efter tillsägelse tillfälligt omhändertar elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Gripa en misstänkt

7 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för kustbevakningstjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Kustbevakningen i samma utsträckning som för Polismyndigheten.

Göra en husrannsakan

8 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra husrannsakan för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

En husrannsakan får göras även om påföljden för gärningen endast kan bestämmas till böter, till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag när det gäller vissa brott som begåtts på utländska fartyg eller 41 § första stycket fiskelagen (1993:787).

Göra en undersökning på annat ställe

9 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken göra en undersökning på annat ställe.

Ta föremål i beslag

10 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 27 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken ta föremål i beslag för brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag gäller dessa.

Hantera egendom som tagits i beslag

11 § Egendom som tagits i beslag ska förvaras av Kustbevakningen om inget annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

12 § Om inget annat följer av lag eller annan författning får egendom som har tagits i beslag och som kan antas bli förverkad omedelbart säljas av Kustbevakningen om

1. egendomen inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av egendomen är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får i stället förstöras, om den

1. inte kan säljas,
2. kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. annars är olämplig för försäljning.

Om egendom som sålts eller förstörts inte förverkas, har ägaren eller någon annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som kommit in vid försäljningen. Om egendomen har förstörts lämnas ersättning med skäligt belopp.

Ta egendom i förvar

13 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 26 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken ta egendom i förvar.

Besluta om avspärrning och förbud att flytta föremål

14 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman rätt att besluta om avspärrning och förbud att flytta föremål samt andra åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken.

Kroppsvisitera och kroppsbesikta

15 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att

1. besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken, och

2. ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras, enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket rättegångsbalken.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel

16 § En kustbevakningstjänsteman har i den brottsbekämpande verksamheten rätt att stoppa ett fartyg, fordon eller något annat transportmedel om det

1. finns anledning att anta att någon som befinner sig i eller på transportmedlet har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som befinner sig i eller på transportmedlet, genom att beröva honom eller henne friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller utsätta honom eller henne för kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag göra husrannsakan i eller på transportmedlet, eller

4. behövs för att med stöd i lag eller annan författning reglera trafiken eller för att kontrollera transportmedlet, den som för det eller dess last.

Rapporteringskyldighet

17 § En kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av 4–10 §§ eller 13–15 §§ ska genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen.

18 § Om en kustbevakningstjänsteman får kännedom om att ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet har begåtts inom lagens geografiska tillämpningsområde, ska tjänstemannen rapportera detta till sin förman så snart det kan ske.

En kustbevakningstjänsteman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och

det är uppenbart att brottet inte skulle leda till någon annan påföljd än böter.

19 § Om en kustbevakningstjänsteman får kännedom om att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium ska tjänstemannen skyndsamt anmäla saken till åklagare.

4 kap. Det indirekta brottsbekämpningsområdet

Biträde åt en annan myndighet innan en förundersökning har inletts

Biträde efter godkännande av behörig myndighet

1 § Innan en förundersökning har inletts får Kustbevakningen i ett enskilt fall ingripa, även om brottet inte ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde i ett enskilt fall från

1. Kustbevakningen till Polismyndigheten eller Tullverket, eller
2. Polismyndigheten eller Tullverket till Kustbevakningen.

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som fått förfrågan har godkänt den.

Befogenheter inom det indirekta brottsbekämpningsområdet

2 § Vid ett ingripande enligt 1 § får befogenheterna i 3 kap. 4–6 §§ tillämpas.

Gripanden och beslag som inte kan vänta

3 § Om man inte utan väsentlig olägenhet kan avvakta ett godkännande enligt 1 § får bestämmelserna om gripanden och beslag i 3 kap. 7 och 10 §§ tillämpas.

Biträde åt en förundersökningsledare när en förundersökning har inletts

4 § När en förundersökning har inletts får Kustbevakningen bistå förundersökningsledaren med utredningen av brottet, även om brottet inte ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

En förundersökningsledare får anlita biträde av Kustbevakningen för att genomföra förundersökningen. Förundersökningsledaren får också ge i uppdrag åt en kustbevakningstjänsteman att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt.

Om förundersökningen leds av åklagare är Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman skyldig att lämna det biträde som begärs.

Rapporteringskyldighet

5 § En kustbevakningstjänsteman som enligt bestämmelserna i detta kapitel biträder en annan myndighet ska till den myndigheten genast rapportera de åtgärder och gripanden som gjorts.

5 kap. Ordningshållande verksamhet

Uppgifter som ingår i det direkta ordningshållningsområdet

1 § Inom det direkta ordningshållningsområdet får Kustbevakningen självständigt förebygga och ingripa mot störningar av allmän ordning.

Ordningsstörningar som ingår i det direkta ordningshållningsområdet

2 § Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde omfattar

1. uppträdande till sjöss,
2. störningar enligt 20 § andra stycket lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och
3. störningar enligt 4 kap. 7 § andra stycket lagen (2006:1209) om hamnskydd.

Kustbevakningens indirekta ordningshållningsområde

Ingripanden som godkänts

3 § Kustbevakningen får i ett enskilt fall ingripa även mot störningar av allmän ordning som inte ingår i det direkta ordningshållningsområdet.

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde med en viss åtgärd från

1. Kustbevakningen till Polismyndigheten, eller
2. Polismyndigheten till Kustbevakningen.

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som mottagit förfrågan har godkänt den.

Ingripanden vid allvarlig fara för liv eller hälsa

4 § Om ett omedelbart ingripande är nödvändigt för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa och faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får ett ingripande göras även utan ett godkännande enligt 3 §.

Befogenheter inom den ordningshållande verksamheten

Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertaga personer

5 § Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för den, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna honom eller henne från ett visst område eller utrymme, när det är nödvändigt för att ordningen inom det direkta eller indirekta ordningshållningsområdet ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att avvärja en straffbelagd handling.

Om åtgärden är otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås får personen omhändertas tillfälligt. Rätten att tillfälligt omhänderta en person gäller dock inte vid ingripanden enligt 2 § 2 eller 3.

Bestämmelser om omhändertagande

6 § Den som har verkställt ett omhändertagande ska så skyndsamt som möjligt anmäla åtgärden till sin förman. Om omhändertagandet inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om det ska bestå.

Om förmannens beslut innebär att omhändertagandet ska bestå, ska förmannen skyndsamt underrätta Polismyndigheten om omhändertagandet och skälet till detta. Den omhändertagne ska så snabbt som möjligt överlämnas till Polismyndigheten som på nytt ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

7 § Den som har omhändertagits ska underrättas om anledningen till omhändertagandet så snart som möjligt.

Om den som har omhändertagits begär det eller om det annars finns skäl för det, ska någon av hans eller hennes närmaste anhöriga eller någon annan person som står honom eller henne särskilt nära underrättas om åtgärden. Vid pågående brottsutredning får underrättelsen dock inte lämnas förrän det kan ske utan men för utredningen.

Om den som har omhändertagits motsätter sig att någon underrättas får en underrättelse lämnas bara om det finns synnerliga skäl.

En underrättelse behöver inte lämnas om åtgärden har upphört.

8 § Vid ett omhändertagande ska en kustbevakningstjänsteman se till att åtgärden inte orsakar den omhändertagne större olägenhet än som är oundvikligt med hänsyn till åtgärdens syfte, och att den inte väcker onödig uppmärksamhet. Den som har omhändertagits får inte utsättas för någon annan inskränkning i sin frihet än som behövs med hänsyn till ordning, säkerhet eller ändamålet med åtgärden.

Den omhändertagne får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

9 § En person som ska gripas enligt 24 kap. rättegångsbalken får inte omhändertas enligt 5 § andra stycket eller hållas kvar enligt 6 § andra stycket.

Avvisa eller avlägsna någon från ett område eller utrymme vid tillträdesförbud

10 § Om någon försöker att tränga sig in på ett område eller i ett utrymme dit tillträde har förbjudits med stöd av denna lag eller annan författning, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna honom eller henne från området eller utrymmet när det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller den som vägrar att lämna ett sådant område eller utrymme, eller som inte följer en anvisning som är meddelad enligt polislagen (1984:387) om att följa en viss väg.

Särskilda bestämmelser om rätt att ingripa

11 § Särskilda bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa för att upprätthålla ordning och säkerhet på fartyg, i hamnanläggningar och i hamnars områden finns i

1. lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och
2. lagen (2006:1209) om hamnskydd.

Rapporteringskyldighet

12 § Om en kustbevakningstjänsteman ingriper självständigt mot en ordningsstörning ska Polismyndigheten genast underrättas.

En kustbevakningstjänsteman som biträder Polismyndigheten med ordningshållande åtgärder ska genast rapportera de åtgärder som vidtagits till Polismyndigheten.

6 kap. Allmänna bestämmelser om kontroll- och tillsynsverksamhet

Preja, borda och föra fartyg till hamn

1 § Om det behövs för att genomföra en kontroll eller tillsyn får en kustbevakningstjänsteman preja, borda och, om det uppenbart behövs för att genomföra åtgärden, föra ett fartyg till svensk hamn.

Använda våld

2 § I kontroll- och tillsynsverksamhet tillämpas bestämmelsen om att använda våld i 2 kap. 4 § första stycket 1 och 3–6 och andra stycket.

Rätt att ingripa enligt särskild reglering

3 § Utöver bestämmelserna i detta kapitel har Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta de åtgärder som följer av den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn gäller dessa i stället för 1 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning.

2.2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §¹

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket *eller Kustbevakningen* och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket eller Tullverket och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).
Bestämmelser om jäv för anställda vid Kustbevakningen finns i 2 kap. 2 § kustbevakningslagen (2018:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2015:445.

2.3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 24 kap. 2, 5 och 6 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 kap.

2 §¹

Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot *någon under vars uppsikt han står, då* denne *skall* hålla honom till ordningen, får det våld *brukas* som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen *skall* hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma *skall* gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att *bruka* våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387).

Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han *eller hon* sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han *eller hon* på annat sätt motstånd mot *någon som han eller hon står under uppsikt av, när* denne *ska* hålla honom *eller henne* till ordningen, får det våld *användas* som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen *ska* hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma *ska* gälla om någon annan än *de* som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att *använda* våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387). *Om rätt för kustbevakningstjänstemän att använda våld finns föreskrifter i kustbevakningslagen (2018:000).*

5 §²

Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel *eller* enligt 10 § polislagen (1984:387) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom samma rätt.

Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel, enligt 10 § polislagen (1984:387) *eller enligt 2 kap. 4 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000)* har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom *eller henne*

¹ Senaste lydelse 1994:458.

² Senaste lydelse 1994:458.

samma rätt.

6 §³

Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel *eller* 10 § polislagen (1984:387) är *tillämplig* har gjort mer än vad som är *medgivet*, *skall* han ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig.

Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel, 10 § polislagen (1984:387) *eller* 2 kap. 4 § *eller* 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000) är *tillämpliga* har gjort mer än vad som *medges*, *ska* han *eller hon* ändå vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att han *eller hon* svårligen kunde besinna sig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 1994:458.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagna egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagna egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten *eller Kustbevakningen.*

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman *eller en kustbevakningstjänsteman* besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

¹ Senaste lydelse 2014:616.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg¹

dels att 11 kap. 1–8 och 17 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 11 kap. 1, 4–7 och 17 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 11 kap. 9–16 §§ ska betecknas 11 kap. 1–8 §§,

dels att de nya 11 kap. 1–8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 11 kap. 9, 14 och 15 §§ ska sättas närmast före 11 kap. 1, 6 och 7 §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §²

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *skall* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *har* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman *befogenhet* att vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller polisman annars får besluta om den *enligt detta kapitel* eller enligt rättegångsbalken. Åtgärden *skall* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *skall* pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *ska* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *får* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller en polisman annars får besluta om den enligt rättegångsbalken *eller kustbevakningslagen (2018:000)*. Åtgärden *ska* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *ska* pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

¹ Senaste lydelse av

1 § 2001:1294

2 § 2016:540

2 a § 2016:540

3 § 2014:722

4 § 2001:1294

5 § 2014:722

6 § 2001:1294

7 § 2001:1294

8 § 2001:1294

17 § 2001:1294

² Senaste lydelse av tidigare 9 § 2001:1294.

rubriken närmast före 1 § 2001:1294

rubriken närmast före 4 § 2001:1294

rubriken närmast före 5 § 2001:1294

rubriken närmast före 6 § 2001:1294

rubriken närmast före 7 § 2001:1294

rubriken närmast före tidigare 9 § 2001:1294

rubriken närmast före tidigare 14 § 2001:1294

rubriken närmast före tidigare 15 § 2001:1294

rubriken närmast före 17 § 2001:1294

2 §³

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 9 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbjudet utsläpp har skett från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder *vad* som föreskrivs i 11 och 12 §§.

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 1 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbjudet utsläpp har skett från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder *det* som föreskrivs i 3 och 4 §§.

3 §⁴

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 9 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller *därmed sammanhängande intressen* eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

Trots bestämmelserna i första stycket får förhör enligt 23 kap., beslag enligt 27 kap. i form av oljeprov eller husrannsakan enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken genomföras om det finns grundad anledning att anta att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget i den ekonomiska zonen och

1. utsläppet har medfört eller kan medföra betydande förorening av den marina miljön, och

2. fartygets befälhavare har vägrat att lämna uppgifter om fartygets identitet och registreringshamn, senaste och nästa anlöpningshamn eller

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 1 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller *intressen som hänger samman med den*, eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

³ Senaste lydelse av tidigare 10 § 2001:1294.

⁴ Senaste lydelse av tidigare 11 § 2001:1294.

annan relevant information som har begärts, eller har lämnat uppgifter som uppenbarligen inte överensstämmer med verkliga förhållanden, och

3. ett ingripande mot fartyget är påkallat av omständigheterna i övrigt.

4 §⁵

Åtgärder som avses i 9 § får, utöver vad som anges i 10 och 11 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 10 eller 11 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

Åtgärder som avses i 1 § får, utöver vad som anges i 2 och 3 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 2 eller 3 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

5 §⁶

I fråga om ett utländskt fartyg som har sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *skall* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 9 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *sådant brott som avses i 1 §*.

I fråga om ett utländskt fartyg som har *ett* sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *ska* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 1 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

6 §⁷

En tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman får stoppa ett fartyg och hålla kvar det under den tid som behövs för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken eller använda ett tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken.

⁵ Senaste lydelse av tidigare 12 § 2001:1294.

⁶ Senaste lydelse av tidigare 13 § 2001:1294.

⁷ Senaste lydelse av tidigare 14 § 2001:1294.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *skall* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Hålls ett fartyg kvar av skäl som anges i 11 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *skall* kunna genomföras. Fartyget *skall* därefter omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 11 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Finns det inte längre fog för en åtgärd *skall* den omedelbart hävas.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *ska* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Om ett fartyg *hålls* kvar av skäl som anges i 3 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *ska* kunna genomföras. Fartyget *ska* därefter omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 3 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Om det inte längre *finns* fog för en åtgärd *ska* den omedelbart hävas.

7 §⁸

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *skall* konsulen eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring *denna*. *Sådan* underrättelse *skall*, när *så* är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Väcks åtal för brott som avses i 1 § och har brottet begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon *skall* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket.

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *ska* konsulen eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring *den*. *En sådan* underrättelse *ska*, när *det* är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Om åtal väcks för ett brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och om brottet har begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon, *ska* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket. *Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

8 §⁹

Har en förundersökning inletts om brott mot en bestämmelse om

Om en förundersökning *har* inletts om brott mot en

⁸ Senaste lydelse av tidigare 15 § 2001:1294.

⁹ Senaste lydelse av tidigare 16 § 2001:1294.

förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen *och kan det skäligen* befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *skall* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *skall* upplysas om överträdelsen och tillställas utredningen i syfte att lagföringen i stället *skall* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen *utser meddelar* föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *andra brott som avses i 1 §*.

bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, och *om det skäligen kan* befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *ska* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *ska* upplysas om överträdelsen och tillställas utredningen i syfte att lagföringen i stället *ska* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen *bestämmer får meddela* föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.6 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 20 a och 29 §§ polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 a §¹

En polisman får genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

En polisman får genomsöka ett fordon *eller en båt* i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

29 §²

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. *Föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 gäller även en tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning.* Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som i *annat fall* med *laga stöd* ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon *sådan* åtgärd som *där anges*. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även *en* sådan vaktpost eller *någon* annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som *annars med stöd i lag* ska verkställa ett frihetsberövande. *Bestämmelsen i 10 § första stycket 4 gäller* den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon åtgärd som *anges där*. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket som utövar *någon* befogenhet som *anges där* för

¹ Senaste lydelse 2006:387.

² Senaste lydelse 2014:588.

stycket samma paragraf. trafiknykterhetskontroll.
Bestämmelsen i 10 § första stycket
5 gäller även en tjänsteman vid
Tullverket *eller Kustbevakningen*
som utövar befogenhet som *där*
anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första
stycket med *laga stöd* berövar
någon friheten eller avlägsnar
någon, tillämpas också 19 § första
stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13
§§ gäller också en ordningsvakt,
om *inte* annat framgår av hans
eller hennes förordnande. *Har* en
ordningsvakt omhändertagit
någon, gäller dock att den
omhändertagne skyndsamt ska
överlämnas till närmaste polisman.
I fråga om befogenhet för en
tjänsteman vid Kustbevakningen
att tillämpa 13 § finns särskilda
bestämmelser.

När den som avses i första
stycket med *stöd i lag* berövar
någon friheten eller avlägsnar
någon, tillämpas också 19 § första
stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13
§§ gäller också en ordningsvakt,
om *inget* annat framgår av hans
eller hennes förordnande. *Om* en
ordningsvakt *har* omhändertagit
någon, gäller dock att den
omhändertagne skyndsamt ska
överlämnas till närmaste polisman.

I fråga om en
kustbevakningstjänstemans
befogenheter finns särskilda
bestämmelser i
kustbevakningslagen (2018:000).

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en
brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än
Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.7 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 47 § jaktlagen (1987:259) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Påträffas någon på bar gärning då han eller hon begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom eller henne. Samma befogenhet har särskilt förordnade jakttillsynsmän och behöriga tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket.

Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

Om egendom *har* tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:698.

2.8 Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Häri genom föreskrivs att 47 § fiskelagen (1993:787) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt denna lag, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller

2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Befogenheter enligt första stycket har

1. fisketillsynsmän som getts förordnande enligt 34 § tredje stycket, och

2. sådana befattningshavare hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske.

Samma befogenhet har, om fisket kränker enskild fiskerätt, den som innehar fiskerätten eller den som företräder honom eller henne.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagare. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

Om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt denna lag, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller

2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Befogenheter enligt första stycket har

1. fisketillsynsmän som getts förordnande enligt 34 § tredje stycket, och

2. sådana befattningshavare hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen som har uppgifter där det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagare. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska anmäla beslaget till undersök-

¹ Senaste lydelse 2014:700.

ningsledaren eller åklagaren.

Om innehavaren av enskild fiskerätt eller den som företräder honom eller henne har tagit fisk i beslag, får dock fiskerättshavaren behålla fisken utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på denna lag.

Fisk som tagits i beslag och som uppenbarligen bör förklaras förverkad ska omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan göras utan särskilda kostnader eller besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.9 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §¹

En polisman som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

En polisman som har ett körkort med behörigheten B får i *sin* tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Detsamma gäller en kustbevakningstjänsteman eller en tulltjänsteman som i sin tjänsteutövning av trafiksäkerhetsskäl måste flytta ett fordon i samband med ett ingripande vid misstanke om rattfylleri.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:729.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder

Häriigenom föreskrivs att 8 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Den som drabbas av en personskada eller en sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 §, 10 a § eller 29 § första stycket första, andra eller *femte* meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utskökningsbalken eller 4 kap. 2 och 16 §§ tullagen (2016:253) har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Den som drabbas av en personskada eller en sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 §, 10 a § eller 29 § första stycket första eller *fjärde* meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utskökningsbalken, 4 kap. 2 och 16 §§ tullagen (2016:253) eller 2 kap. 4 eller 6 § eller 6 kap. 3 § *kustbevakningslagen* (2018:000) har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2018:24.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket *skall* förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, *skall* ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *skall* även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid *verket* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket *ska* förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Om saken inte *är* av enkel beskaffenhet, *ska* ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *ska* även annars överta ledningen när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare får åklagaren anlita biträde av Tullverket *eller Kustbevakningen*. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid *Tullverket eller Kustbevakningen* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet. *Om förundersökningen leds av Tullverket får verket anlita biträde av Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.12 Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 17 och 19 §§ fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Transportstyrelsen utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation,
4. arbetsmiljön ombord, och
5. arbets- och levnadsförhållandena ombord.

När det gäller inspektion enligt 8 § utövas tillsyn även av Kustbevakningen i den utsträckning som Transportstyrelsen beslutar i samråd med Kustbevakningen. *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning tillsyn enligt 8 § får utövas även av Kustbevakningen.*

I frågor som avser arbetsmiljön samt arbets- och levnadsförhållandena ombord avser tillsynen även sjömanslagen (1973:282), arbetsmiljölagen (1977:1160), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och lagen (2016:960) om arbetstid vid inlandssjöfart samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Vid tillsyn av lagen om arbetstid vid inlandssjöfart avses med fartyg i denna lag även flytande utrustning.

Tillsynen ska också avse de delar av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG som omfattas av tillsynsansvar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160).

Tillsyn enligt tredje och fjärde styckena utövas såvitt avser arbetsmiljön i samverkan med Arbetsmiljöverket.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshanteringen finns i livsmedelslagen (2006:804).

¹ Senaste lydelse 2016:963.

17 §²

Den som verkställer en tillsynsförrättning enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt förordning (EG) nr 336/2006 eller biträder vid en sådan förrättning har rätt att få tillträde till fartyget och att göra de undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver samt ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Den som verkställer en tillsynsförrättning enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt förordning (EG) nr 336/2006, eller *som* biträder vid en sådan förrättning, har rätt att få tillträde till fartyget, *eller till lastbärare som har skiljts av för sjötransport men inte lastats ombord på fartyget*, och att göra de *kontroller och* undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver, samt *att* ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Om last i en lastbärare inte har säkrats tillräckligt eller har säkrats på ett sådant sätt att lastbäraren ombord på ett fartyg kan orsaka allvarlig skada på person eller egendom, får förrättningsmannen hindra att lastbäraren förs ombord på fartyget.

Vid förrättningarna ska det om möjligt undvikas att fartyget fördröjs eller att någon annan olägenhet uppkommer.

19 §

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen de befogenheter att vidta åtgärder som *anges i 2 och 4 §§ lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisjär övervakning. Därvid gäller föreskrifterna i 5, 6, 8 och 9 §§ nämnda lag.*

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen, *utöver vad som anges i 17 §*, de befogenheter att vidta åtgärder *som följer av 6 kap. kustbevakningslagen (2018:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

² Senaste lydelse 2009:59.

2.13 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §¹

En utlänning som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polisman överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utlänningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Om utlänningen inte gör det, får han eller hon hämtas genom Polismyndighetens försorg. Om det på grund av en utlännings personliga förhållanden eller av någon annan anledning kan antas att utlänningen inte skulle följa kallelsen, får han eller hon hämtas utan föregående kallelse.

Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. Om kontrollen utövas av Kustbevakningen, ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. *Kustbevakningen får även i annat fall biträda Polismyndigheten vid kontroll enligt första stycket.* Om kontrollen utövas av Kustbevakningen ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kontroll enligt första och andra styckena får vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till kontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:655.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

– en polisman hindra fortsatt transport på väg, och

– en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen inom myndighetens tillsynsområde hindra fortsatt transport från hamnar.

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

– en polisman hindra fortsatt transport på väg, och

– en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen hindra fortsatt transport från hamnar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:689.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

I samband med åtgärder som anges i denna lag får en kustbevakningstjänsteman använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt bestämmelserna i kustbevakningslagen (2018:000).

Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld och göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld samt göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl, finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information

Härigenom föreskrivs att 14 och 15 §§ och att rubriken närmast före 15 § lagen (2016:319) om skydd för geografisk information ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Om någon ertappas på bar gärning när han eller hon begår brott mot 3 §, får en kustbevakningstjänsteman ta i beslag egendom som enligt 13 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*. Den som har tagit emot en sådan anmälan ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv hade gjort beslaget.

Om någon ertappas på bar gärning när han eller hon begår brott mot 3 §, får en kustbevakningstjänsteman ta *sådan egendom i beslag* som enligt 13 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. *Om någon egendom har tagits i beslag*, ska anmälan om detta skyndsamt göras till *undersökningsledaren* eller *åklagaren*. Den som har tagit emot en sådan anmälan ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv hade gjort beslaget.

Övervakning

I 1 § lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning finns bestämmelser om övervakning i fråga om sjömätning.

15 §

Ingripanden mot brott

I kustbevakningslagen (2018:000) finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ingripa mot brott enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 25 januari 2007 att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av regleringen av Kustbevakningens befogenheter i den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten. Utredaren skulle kartlägga de befintliga befogenheterna och analysera i vilken utsträckning dessa borde regleras annorlunda. Därutöver skulle utredaren också se över gränsdragningen mellan Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet och myndighetens kontroll- och tillsynsverksamhet samt befogenheter som är förknippade med dessa verksamheter och överväga en mer enhetlig reglering av dem (dir. 2007:5).

Den 4 oktober 2007 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2007:139) som innebar att utredaren även skulle utreda möjligheten att ge Kustbevakningen förundersökningsrätt när det gäller vissa fiskebrott i syfte att möjliggöra en effektivare lagföring.

Utredningen överlämnade i maj 2008 betänkandet Kustbevakningens rättsliga befogenheter (SOU 2008:55). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2015/00017/L4).

Riksdagen har i april 2016 ställt sig bakom det som justitieutskottet anfört om rätt för polisen att genomsöka båtar och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2015/16:JuU20 punkt 2, rskr. 2015/16:197). Se vidare avsnitt 13 där tillkännagivandet behandlas.

Ärendena har beretts i Regeringskansliet (Justitiedepartementet) och ett utkast till lagrådsremiss har tagits fram.

Utkastet till lagrådsremiss har remissbehandlats. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2018/01005/L4).

4 Kustbevakningens verksamhet

Kustbevakningen har ett brett verksamhetsområde. Myndighetens uppdrag spänner över flera politikområden, vilket är en naturlig följd av att Kustbevakningen sedan länge svarar för myndighetsutövning inom olika rättsområden längs med hela Sveriges kuststräcka och i vissa andra vattenområden samt på land i anslutning till dessa vatten. Kustbevakningen är vidare i praktiken den enda civila myndigheten med befogenheter och resurser för närvaro i Sveriges maritima zoner.

Myndighetens uppgifter regleras primärt i förordningen (2007:853) med instruktion för Kustbevakningen (Kustbevakningens instruktion),

men även i ett stort antal särskilda lagar och förordningar som innehåller bestämmelser om verksamheten samt i regleringsbrev och enskilda regeringsbeslut.

4.1 Sjöövervakning

Kustbevakningen bedriver kontinuerligt sjöövervakning genom att patrullera längs hela den svenska kusten med såväl fartyg som flygplan. Även viss patrullering med bil förekommer som ett led i övervakningen av hamnområden. Att inhämta, bearbeta och riktat sprida information från olika samverkansmyndigheter och samverkansorgan är också ett grundläggande moment inom sjöövervakningen.

I Kustbevakningens uppgift att bedriva sjöövervakning ingår, enligt 2 § Kustbevakningens instruktion, att ansvara för eller bistå andra myndigheter med övervakning, brottsbekämpande verksamhet samt kontroll och tillsyn i enlighet med vad som närmare är angivet i 3–10 §§.

4.1.1 Brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet

Enligt 3 § Kustbevakningens instruktion ska myndigheten genom sjöövervakning förebygga och ingripa mot störningar av ordningen i sjötrafiken, samt i enlighet med särskilda föreskrifter förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, ingripa vid misstanke om brott och utreda och beivra eller bistå med utredningen av brott.

Uppgiften att ingripa vid misstanke om brott och att utreda eller bistå med utredning preciseras indirekt genom de författningar som innehåller bestämmelser om Kustbevakningens uppgifter och en kustbevakningstjänstemans befogenheter.

Den centrala regleringen i detta hänseende är lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning (LKP). LKP innehåller en uppräkningslista av de rättsområden inom vilka Kustbevakningen har polisiära befogenheter. Vid överträdelser inom något av de områden som anges i LKP har en kustbevakningstjänsteman rätt att ingripa.

Lagen tillämpas också när Kustbevakningen bedriver övervakning för att hindra brott mot lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon eller brott mot lagen (2006:263) om transport av farligt gods eller föreskrifter som meddelats med stöd av dessa lagar.

Vid sidan av LKP preciserar och kompletterar andra författningar Kustbevakningens brottsbekämpande uppgifter och ger dess tjänstemän befogenheter att ingripa.

Av lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott framgår att den brottsbekämpande och brottsutredande uppgiften även avser brott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (dvs. rattfylleri och grovt rattfylleri).

Vidare ger lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen), och de författningar som smugglingslagen särskilt

hänvisar till, Kustbevakningen vissa befogenheter att ingripa mot brott som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Det medför att även den typen av brott omfattas av myndighetens brottsbekämpande uppgift.

Enligt 11 kap. 4 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (vattenföroreningslagen) har Kustbevakningen rätt att inleda och bedriva förundersökning avseende olagliga utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen från fartyg (jfr 2 a § LKP).

Kustbevakningen ska, förutom att ingripa mot brott rörande vattenföroreningar från fartyg, utreda och besluta i ärenden om vattenföroreningsavgift samt ta emot sådana avgifter (4 § Kustbevakningens instruktion). Vattenföroreningsavgift är en administrativ sanktion vid olagliga oljeutsläpp. Närmare bestämmelser om sådana avgifter finns i 8 kap. vattenföroreningslagen.

När det gäller Kustbevakningens roll som biträde kan en åklagare eller Polismyndigheten, med stöd av 7 § LKP, anlita biträde av en kustbevakningstjänsteman samt uppdra åt denne att vidta de särskilda åtgärder som behövs för undersökningen vid förundersökning om brott mot de föreskrifter som avses i 1 § LKP. En begäran om biträde förutsätter att det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. En motsvarande bestämmelse om biträde finns i 11 kap. 3 § vattenföroreningslagen.

Kustbevakningen har ett utvecklat samarbete med andra myndigheter när det gäller brottsbekämpning, bl.a. inom ramen för den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet.

4.1.2 Kontroll- och tillsynsverksamhet

Av 5 § Kustbevakningens instruktion framgår att Kustbevakningen, i den utsträckning det följer av föreskrifter och i förekommande fall efter överenskommelse med annan myndighet, ska bedriva tillsyns- och kontrollverksamhet inom en rad områden.

Myndigheten ska därutöver, enligt 6 § Kustbevakningens instruktion, utöva tillsyn över den svenska delen av kontinentalsockeln och Sveriges ekonomiska zon. Myndigheten beslutar också om tillstånd till marinvetenskaplig forskning och svarar för tillsyn över sådan verksamhet.

Den närmare regleringen av Kustbevakningens tillsyns- och kontrollverksamhet finns i ett stort antal författningar.

4.2 Räddningstjänst till sjöss

Kustbevakningen har, enligt 11 § Kustbevakningens instruktion, ett självständigt ansvar för miljöräddningstjänsten till sjöss. Dessutom har myndigheten skyldighet att bistå vid räddningsinsatser enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Ansvaret för miljöräddningstjänsten till sjöss innebär bl.a. att Kustbevakningen ska agera när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet eller när det föreligger en överhängande fara för sådana utsläpp. På anmodan av räddningsledare

ska Kustbevakningen också delta i sjöräddningstjänst och annan räddningstjänst.

4.3 Geografisk avgränsning

Kustbevakningen ska enligt sin instruktion bedriva sjöövervakning och annan verksamhet inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon samt på land i anslutning till dessa vatten. Vad gäller sjöar, kanaler och vattendrag omfattas enbart Väner och Mälaren, men i fråga om uppgiften miljöräddningstjänst också Vättern. Kustbevakningen får även, med stöd av särskilda föreskrifter eller beslut, bedriva verksamhet utanför nämnda områden, t.ex. inom ramen för EU-samarbetet och internationella överenskommelser.

I flera av de författningar som Kustbevakningen har att tillämpa finns särskilda geografiska avgränsningar som styr verksamheten.

Beträffande Kustbevakningens polisiära uppdrag anges t.ex. i 1 § LKP att den lagen tillämpas när myndigheten bedriver övervakning till havs, i kustvattnen och i Väner och Mälaren. LKP är vidare till största delen tillämplig också i fråga om övervakning inom Sveriges ekonomiska zon och i begränsad utsträckning även inom Sveriges angränsande zon.

Någon geografisk avgränsning finns däremot inte när det gäller ingripanden enligt smugglingslagen och lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Även när det gäller kontroll och tillsyn finns i vissa fall direkta eller indirekta geografiska avgränsningar för verksamheten. Kustbevakningens medverkan vid kontroll av utlännings in- eller utresa samt in- eller utförsel av varor över yttre gräns sker t.ex. genom kontroll av sjötrafiken. När det gäller inre utlänningskontroll sker den av och i anslutning till sjötrafiken. Kontroll av farligt gods görs dessutom i hamnar.

Regleringen är komplex och någon enhetlig geografisk avgränsning av Kustbevakningens verksamhet finns inte, vare sig till sjöss eller på land.

5 Nuvarande befogenhetsreglering

Kustbevakningens brottsbekämpande och ordningshållande uppgifter kräver att dess tjänstemän har befogenheter att ingripa på olika sätt. Detsamma gäller för kontroll- och tillsynsverksamheten. De åtgärder en tjänsteman behöver kunna vidta kan innebära ingrepp i den grundlagsskyddade personliga integriteten och rörelsefriheten. Sådana ingrepp är tillåtna under vissa förhållanden, och enskildas rättigheter får då endast begränsas genom lag.

I detta avsnitt redovisas översiktligt de befogenheter som Kustbevakningen och dess tjänstemän har enligt nuvarande lagstiftning.

5.1 Brottsbekämpande verksamhet

5.1.1 Lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning

Den grundläggande regleringen när det gäller befogenheter i Kustbevakningens brottsbekämpande och brottsutredande verksamhet finns i lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning (LKP). I 2 § LKP regleras kustbevakningstjänstemannens straffprocessuella befogenheter. Om det finns anledning att anta att ett brott som räknas upp i 1 § LKP har begåtts, har en tjänsteman vid Kustbevakningen (en kustbevakningstjänsteman) samma befogenhet som en polisman har att

1. hålla förhör och vidta andra åtgärder med stöd av 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken,

2. ta med någon till förhör med stöd av 23 kap. 8 § rättegångsbalken,

3. efter tillsägelse tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation med stöd av 23 kap. 9 a § rättegångsbalken,

4. gripa någon med stöd av 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken, och

5. göra husrannsakan med stöd av 28 kap. 5 § rättegångsbalken, om åtgärden har till syfte att söka efter den som ska gripas eller att verkställa beslag.

I 5 och 6 §§ LKP begränsas de polisära befogenheterna på så sätt att de endast får utövas i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden och av vissa tjänstemän.

Sjöfylleri

Enligt 7 a § LKP får Kustbevakningen besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009), dvs. sjöfylleri och grovt sjöfylleri. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken omfattar då även Kustbevakningen. Myndigheten ska förordna särskilda befattningshavare att fullgöra myndighetens uppgifter. Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagare ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

När det gäller sjöfylleribrott har en kustbevakningstjänsteman, utöver de befogenheter som angetts ovan, enligt 2 § andra stycket LKP även samma befogenhet som en polisman har

1. enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken att ta egendom i beslag,

2. enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken att göra husrannsakan i annat syfte än det som anges i första stycket 5,

3. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och

4. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken att

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

I 4 a § LKP finns en erinran om bestämmelserna i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov, vilka ger en kustbevakningstjänsteman befogenhet att stoppa fartyg och ta alkoholutandningsprov.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Om det uppenbart behövs för att kunna utöva de polisiära befogenheterna, har en kustbevakningstjänsteman enligt 4 § LKP rätt att

1. stoppa och visitera fartyg, eller
2. inbringa fartyg till svensk hamn.

Bestämmelsen har tillkommit för att göra det praktiskt möjligt att utöva de polisiära befogenheterna till sjöss.

I 8 § LKP finns en allmän föreskrift om en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld för att verkställa en tjänsteåtgärd. Bestämmelsen ger särskilt uttryck för de s.k. behovs- och proportionalitetsprinciperna.

Bestämmelser om bl.a. våldsanvändning finns även i polislagen (1984:387). En tjänsteman vid Kustbevakningen som med stöd av LKP medverkar vid polisiär övervakning har enligt 29 § polislagen rätt att använda våld enligt vad som är föreskrivet i 10 § första stycket 1–4 samma lag.

Biträde åt förundersökningsledare

Av 7 § LKP framgår att förundersökningsledaren, vid förundersökning rörande brott mot de föreskrifter som avses i 1 § LKP, får anlita biträde av Kustbevakningen samt uppdra åt en kustbevakningstjänsteman att vidta de särskilda åtgärder som behövs för undersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Eftersom de polisiära befogenheterna i 2 § LKP endast får utövas i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden, finns det rättsliga stödet för de åtgärder som här kan komma i fråga i förundersökningsledarens roll och behörighet enligt rättegångsbalken.

5.1.2 Vattenföreningenslagen

En kustbevakningstjänstemans befogenheter att vidta åtgärder vid misstanke om brott mot föreskrifter som gäller förening från fartyg regleras särskilt i vattenföreningenslagen. Befogenheterna avviker från dem som ges enligt LKP, bl.a. genom att det inte finns någon begränsning som innebär att de endast får utövas i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden.

Kustbevakningen har vidare rätt att inleda och bedriva förundersökning, dvs. självständiga brottsutredande uppgifter, avseende sådana olagliga oljeutsläpp till sjöss som anges i 2 kap. 2–4 §§ vattenföreningenslagen. När Kustbevakningen leder förundersökningen gäller i princip samma regler som för en förundersökningsledare enligt rättegångsbalken (11 kap. 2 och 4 §§).

Ansvar för förundersökningen ska alltid tas över av åklagare senast när någon skäligen kan misstänkas för ett olagligt utsläpp. Även i annat

fall ska åklagaren ta över ledningen av förundersökningen om det är påkallat av särskilda skäl (11 kap. 4 §).

5.1.3 Smugglingslagen

Med stöd av smugglingslagen har en tjänsteman vid Kustbevakningen, innan förundersökning har inletts, samma rätt som en tjänsteman vid Tullverket att genomföra primärutredning. En tjänsteman vid Kustbevakningen har även i övrigt enligt lagen i princip samma befogenheter att bekämpa brott som en tjänsteman vid Tullverket.

Till skillnad från Tullverket har Kustbevakningen emellertid inte rätt att inleda förundersökning angående brott mot smugglingslagen. Vidare kan en åklagare som leder förundersökning anlita biträde av Tullverket och uppdra förundersökningsåtgärder åt en tjänsteman vid Tullverket (19 § smugglingslagen). Motsvarande möjlighet gäller inte Kustbevakningen och dess personal.

5.1.4 Lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Enligt lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott får de aktuella myndigheterna besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om rattfylleribrott. Om saken inte är av enklare beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagare ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

Enligt denna lag får en åklagare som leder förundersökning enligt lagen anlita biträde av både Tullverket och Kustbevakningen. Åklagaren får också uppdra åt en tjänsteman vid myndigheten att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Innan en förundersökning har hunnit inledas, har en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen samma befogenhet som en polisman att genomföra primärutredning. Vidtagna åtgärder ska så snart som möjligt anmälas till den som har rätt att leda förundersökning om brottet. Även under förundersökning har en kustbevakningstjänsteman samma befogenheter som en polisman att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt använda våld.

5.1.5 Andra författningar

I lagen (2004:487) om sjöfartsskydd och lagen (2006:1209) om hamnskydd finns bestämmelser som ger bl.a. en kustbevakningstjänsteman befogenheter att förebygga brott som utgör fara för säkerheten i samband med sjöfarten respektive i hamn.

Vidare finns bestämmelser om rätt för en kustbevakningstjänsteman att ta föremål i beslag i 47 § fiskelagen (1993:787), 47 § jaktlagen

(1987:259), 9 kap. 6 § vapenlagen (1996:67) och 14 § lagen (2016:319) om skydd för geografisk information.

5.1.6 Beivrande av brott

En kustbevakningstjänsteman får, enligt 48 kap. 20 § rättegångsbalken, utfärda föreläggande av ordningsbot. Av 2 § ordningsbotskungörelsen (1968:199) framgår att förelägganden av tjänsteman vid Kustbevakningen får utfärdas för brott enligt 5 kap. 1 § sjötrafikförordningen (1986:300) samt för brott enligt 16 § tredje stycket lagen om transport av farligt gods.

5.2 Ordningshållande verksamhet

I 3 § LKP regleras en kustbevakningstjänstemans ordningshållande befogenheter. Enligt paragrafen har en tjänsteman vid Kustbevakningen samma rätt som en polisman har enligt 13 § polislagen att avvisa, avlägsna eller omhänderta den som genom sitt uppträdande i trafiken till sjöss stör ordningen eller utgör omedelbar fara för den. Sådan befogenhet har han eller hon också när det krävs för att avvärja brott mot de föreskrifter som avses i 1 § första stycket 5, 6 och 7 LKP, dvs. bestämmelser som avser trafikregler och säkerhetsanordningar för sjötrafiken, åtgärder mot vattenföroreningar från fartyg samt dumpning av avfall i vatten.

En kustbevakningstjänsteman får vid ett omhändertagande inte orsaka den som är omhändertagen större olägenhet än som är oundvikligt med hänsyn till åtgärdens syfte och inte heller väcka onödig uppmärksamhet. Detta följer av en hänvisning i 3 § andra stycket LKP till 17 § polislagen. Sistnämnda bestämmelse innebär också bl.a. att den som är under 15 år inte får tas i förvar.

Även när det gäller den ordningshållande verksamheten får kustbevakningstjänstemän, om det uppenbart behövs för att befogenheterna ska kunna utövas, stoppa och visitera fartyg eller inbringa det till svensk hamn (4 § LKP).

Befogenheter som rör ordningshållning finns även i annan lagstiftning, t.ex. 4 kap. 7 § andra stycket lagen om hamnskydd och 20 § andra stycket lagen om sjöfartsskydd.

5.3 Kontroll- och tillsynsverksamhet

De befogenheter som Kustbevakningen har för att kunna fullgöra kontroll- och tillsynsverksamheten är spridda i ett stort antal författningar. Vilka befogenheter en kustbevakningstjänsteman har beror på vilken författning som kontroll- eller tillsynsåtgärden grundas på. Det kan t.ex. vara fråga om rätt att få tillträde till fartyg, andra transportmedel, anläggningar eller andra utrymmen för att göra nödvändiga undersökningar. Vissa författningar ger en

kustbevakningstjänsteman befogenhet att preja och föra ett fartyg till hamn samt rätt att stoppa ett fordon eller annat transportmedel.

5.4 Räddningstjänst till sjöss

Lagen om skydd mot olyckor ger en räddningsledare särskilda befogenheter (6 kap. 2 §). Om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön inte lämpligen kan förhindras på något annat sätt, får räddningsledaren vid en räddningsinsats bereda sig och medverkande personal tillträde till annans fastighet, avspärra eller utrymma områden, använda, föra bort eller förstöra egendom samt göra ingrepp i annans rätt, i den mån ingreppet är försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som kan vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt.

Ingripanden till sjöss kan också ske med stöd av vattenföreningsslagen. Det kan t.ex. vid oljeutsläpp bli aktuellt att meddela förbud mot ett fartygs avgång eller vidare resa, att påbörja eller fortsätta lastning, lossning, läktring eller bunkring eller att använda viss utrustning. Vidare finns möjlighet att meddela föreläggande om att fartyget ska följa viss färdväg, att det ska anlöpa eller avgå från en viss hamn eller annan uppehållsplats, eller att läktra olja eller annat skadligt ämne (7 kap. 5 § vattenföreningsslagen).

6 Kustbevakningen behöver en tydligare befogenhetsreglering

6.1 En ny lag bör införas

Regeringens förslag: Den nuvarande lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning ska upphävas och ersättas med en ny lag som i större utsträckning samlar Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och befogenheter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna är genomgående positiva till förslaget. *Svea hovrätt* välkomnar en samlad och enhetlig reglering av Kustbevakningens rättsliga befogenheter. *Kustbevakningen* lyfter fram att det är särskilt viktigt att reformen leder till en lag som ger en samlad, välstrukturerad och överskådlig reglering. *F.d. Rikspolisstyrelsen* instämmer i allt väsentligt när det gäller de brister i den befintliga lagstiftningen som utredningen har kommit fram till och i behovet av en helt ny lagstiftning.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* är positiv och framhåller bl.a. att förslagen ger förutsättningar för att effektivare utnyttja samhällets samlade resurser för att förebygga, förhindra och upptäcka brott och

ordningsstörningar till sjöss och i kustnära områden. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* bedömer att Kustbevakningens utökade befogenheter ger förutsättningar för större effektivitet inom flera områden som är väsentliga för Länsstyrelsens arbete, och att förändringarna kan medföra utveckling på flera områden som myndigheterna har gemensamt. *Länsstyrelsen i Stockholms län* är positiv till att Kustbevakningens befogenheter så långt som möjligt samlas i en författning. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande regleringen av Kustbevakningens och dess tjänstemäns uppgifter och befogenheter är utspridd i ett stort antal författningar. Detta innebär att lagstiftningen blir svåröverskådlig och riskerar att bli inkonsekvent. Dessutom uppkommer ofta tolknings- och gränsdragningsproblem. Det stora antalet författningar som en kustbevakningstjänsteman ska behärska, och som när som helst aktualiseras i tjänsteutövningen, kan påverka rättssäkerheten och effektiviteten i verksamheten negativt. Detta riskerar i sin tur att minska allmänhetens tilltro till myndighetens förmåga att fullgöra sina uppgifter. Det finns alltså skäl som starkt talar för att så långt som möjligt samla Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och befogenheter i en och samma lag.

6.2 Vad ska den nya lagen reglera?

Regeringens förslag: Den nya lagen ska så långt som möjligt reglera Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och befogenheter vid brottsbekämpning och ordningshållning samt innehålla de allmänna bestämmelser som är gemensamma för Kustbevakningens kontroll och tillsyn.

I lagen ska det finnas en upplysning om vissa särskilda bestämmelser som finns i annan lagstiftning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Havs- och vattenmyndigheten* anser att regeringen tydligt bör uttala vilken myndighet som har ansvaret för att bedriva tillsyn och kontroll av fisket i bl.a. Vättern. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande centrala befogenhetsregleringen utgår från ett polisiärt perspektiv och reglerar Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter vid brottsbekämpning och ordningshållning. Det är också inom dessa områden som befogenheterna är mest långtgående. För att uppnå en mer enhetlig och överskådlig befogenhetsreglering bör den nya lagen i så stor utsträckning som möjligt omfatta båda dessa områden och i den mån som det är möjligt och lämpligt motsvara polismännens och tulltjänstemännens befogenheter.

När det gäller smugglingslagen och lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter vid ingripande mot rattfylleribrott är dock vinsterna med en samlad reglering små. Dels innehåller lagarna vissa befogenheter med ett smalt tillämpningsområde, dels gäller dessa även för andra myndigheter och skulle därför behöva finnas kvar också med en ny lag. Även när det gäller de särskilda ordningshållande regleringarna inom områdena sjöfartsskydd och hamnskydd, och den särskilda rätt som en kustbevakningstjänsteman har att ingripa för att upprätthålla ordning och säkerhet på fartyg, i hamnanläggningar och i hamnars områden, är vinsterna med en helt samlad reglering begränsade. För att åstadkomma bättre överblickbarhet bör det i lagen upplysas om dessa specialregleringar.

Inom kontroll och tillsyn innebär den starkt skiftande verksamheten att det inte är möjligt att åstadkomma en samlad reglering. För ökad överskådlighet bör dock vissa övergripande medel för att utföra tjänsteåtgärder regleras i den nya lagen. De mer detaljerade bestämmelserna kommer även fortsättningsvis att behöva framgå av de författningar som styr respektive kontroll och tillsyn. För ökad tydlighet bör även upplysas om att uppgifterna att bedriva kontroll och tillsyn framgår av särskilda bestämmelser eller författningensliga överenskommelser med andra myndigheter. Av dessa bestämmelser och överenskommelser framgår även vilken myndighet som har ansvaret för att bedriva kontroll och tillsyn. Det är inom ramen för detta lagstiftningsärendet inte möjligt att, så som *Havs- och vattenmyndigheten* efterfrågar, uttala sig närmare om hur detta ansvar ska fördelas i de olika fallen.

Vissa områden med befogenheter bör på grund av sin särskilda art falla helt utanför den nya lagens tillämpningsområde. Det gäller t.ex. miljöräddningstjänst till sjöss och annan räddningstjänst med stöd av lagen om skydd mot olyckor, vilket också bör upplysas om i den nya lagen.

7 Tydligare geografiska ramar

<p>Regeringens förslag: Den nya lagen ska innehålla uttryckliga geografiska avgränsningar.</p>

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga särskilda synpunkter på förslaget. *Göteborgs tingsrätt* ifrågasätter om inte den geografiska avgränsningen medför att lagen blir onödigt omfattande samt anser att systematiken kan leda till att områden ”faller mellan stolarna”. *F.d. Rikspolisstyrelsen* anför att det av både principiella och praktiska skäl är nödvändigt att Kustbevakningens befogenheter avgränsas i geografiskt hänseende.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Var Kustbevakningen får använda sina befogenheter varierar och bestämmelserna är i dag spridda i ett stort antal författningar. Reformen bör åstadkomma en så enhetlig, lättillämpad, kostnadseffektiv och rättssäker reglering som möjligt.

En uttrycklig geografisk avgränsning innebär visserligen att bestämmelsen blir omfattande och i någon mån mindre flexibel. Avsaknaden av en geografisk avgränsning medför dock inte att Kustbevakningen kan bortse från geografiska aspekter vid ingripanden. Tvärtom skulle det behöva avgöras från fall till fall om ett ingripande är motiverat, utifrån myndighetens uppdrag och verksamhetsområde, eller om det är någon annan myndighet som i stället bör ingripa. Oklarheter som lämnar öppet för olika tolkningar och ställningstaganden skulle, på samma sätt som dagens reglering, kunna försvåra samarbetet mellan myndigheter samt leda till dubbelarbete och missuppfattningar. Detta kan motverkas genom en geografisk avgränsning. En uttrycklig och tydlig avgränsning kan därför undanröja vissa av de juridiska och praktiska problem som tjänstemännen ställs inför vid tillämpningen. En sådan avgränsning är också särskilt viktig från rättssäkerhetssynpunkt, eftersom den nya författningen ska reglera olika typer av ingripanden mot enskilda, bl.a. straffprocessuella åtgärder.

Kustbevakningen är en myndighet vars verksamhet naturligt är inskränkt till vissa områden i landet. Att låta det framgå av den nya lagen leder till en tydligare och mer rättvisande bild av myndighetens uppdrag och förmåga. Den nya lagen bör därför, i likhet med de flesta av de författningar som styr Kustbevakningens befogenheter i dag, avgränsas geografiskt.

7.1 Inom Sveriges sjöterritorium

Regeringens förslag: Lagen ska gälla inom Sveriges sjöterritorium.

Inom vattenområden på land ska lagen dock bara gälla på Vänerne och Mälaren samt deras förbindelser till havet. Vidare ska lagen gälla på vissa älvar och andra vattendrag där Kustbevakningen sedan tidigare bedriver verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga särskilda synpunkter på förslaget. *F.d. Fiskeriverket* anser dock att kontrollen av fisket i Vättern bör öka genom att Kustbevakningen åläggs ett självständigt ansvar för den.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen bedriver huvudsakligen sin verksamhet till sjöss. Den naturliga utgångspunkten för en avgränsning av lagens tillämpningsområde är därför Sveriges sjöterritorium, vilket innefattar både inre vatten och territorialhavet. Inre vatten består av vattenområden på land samt i havet innanför riksgränsen och de baslinjer som följer av FN:s havsrättskonvention och övriga folkrättsliga överenskommelser. Territorialhavet sträcker sig tolv

nautiska mil från baslinjerna med de begränsningar som följer av överenskommelser om bl.a. riksgränsen.

Kustbevakningen har i dag, med några få undantag, ingen verksamhet i de delar av sjöterritoriet som utgörs av vattenområden på land (insjöar, vattendrag och kanaler). Det är sällan kostnadseffektivt för Kustbevakningen att transportera resurser långt in i landet för att bedriva verksamhet. I dessa områden har i stället andra myndigheter, t.ex. Polismyndigheten, bättre förutsättningar att närvara. Med några undantag bör därför inre vatten på land undantas från lagens tillämpningsområde.

Vänern och Mälaren är insjöar som nås relativt enkelt sjövägen och rymmer en betydande del kommersiell sjöfart. Det finns mot denna bakgrund både behov av sjöövervakning och förutsättningar för Kustbevakningen att kostnadseffektivt verka där och på dessa sjöars förbindelser till havet. Lagen bör därför gälla dessa vattenområden på land.

På Vättern är den kommersiella sjöfarten mer begränsad, och det är mer resurskrävande för Kustbevakningen att bedriva verksamhet där. För det fall kontrollen av fisket i Vättern skulle behöva öka är det, enligt regeringens bedömning, mer effektivt att låta andra myndigheter ansvara för det arbetet. Den nya lagen bör därför som utgångspunkt inte gälla där.

Det finns i dag överenskommelser mellan Kustbevakningen och Polismyndigheten som innebär att Kustbevakningen bedriver övervakning på vissa älvar i norra Sverige. Regeringen bedömer att denna ordning är resurseffektiv och anser därför att lagen ska gälla även på dessa vattenområden.

7.2 Utanför Sveriges sjöterritorium

<p>Regeringens förslag: Utanför Sveriges sjöterritorium ska lagen gälla inom Sveriges maritima zoner.</p>
--

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock att lagen ska vara tillämplig även när detta följer av en internationell överenskommelse som ingåtts efter riksdagens godkännande eller en EU-rättsakt som är bindande för Sverige och som ger behörig svensk myndighet rätt att utöva myndighet i annan stats sjöterritorium, ekonomiska zon, angränsande zon eller annat område – eller på fartyg som befinner sig i ett sådant område – och Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman har pekats ut som behörig. Vidare föreslår utredningen att det i lagen tas in hänvisningar till den särskilda regleringen i fiskelagen, jaktlagen, sjötrafikförordningen och vattenföreningenslagen, av vilka framgår att också vissa områden utanför svenskt sjöterritorium omfattas av lagens tillämpningsområde samt att det anges särskilt att avvikande regler kan gälla för utländska fartyg.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga särskilda synpunkter på förslaget. *Göteborgs tingsrätt* anser dock att utredningens lagtext är svårtillgänglig, innehåller många hänvisningar mellan olika paragrafer och tyngs av en del bestämmelser som förefaller onödiga samt att det

därför är svårt att skapa sig en tydlig bild av vad som gäller vid de ingripanden som en kustbevakningstjänsteman har att göra.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningens uppdrag sträcker sig i flera avseenden utanför Sveriges sjöterritorium. Det är viktigt att också den myndighetsutövning som sker där kan genomföras rättssäkert och effektivt. Samtidigt måste beaktas att Sveriges möjligheter att utöva myndighet utanför territoriet är begränsade bl.a. av folkrätten.

Ett av syftena med reformen är att skapa en tydlig och lättillämpad reglering och utgångspunkten bör därför vara att den geografiska avgränsningen ska vara så tydlig som möjligt.

Inom Sveriges maritima zoner, som enligt lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner utgörs av kontinentalsockel, ekonomisk zon och angränsande zon, är möjligheterna för Sverige att utöva myndighet relativt omfattande. Det finns mot den bakgrunden skäl att låta den nya lagen gälla även i dessa områden.

När det gäller internationellt samarbete, som medför att verksamhet bedrivs i andra länders territorialvatten och ekonomiska zon samt berör andra länders fartyg på det fria havet, bygger denna verksamhet på att andra länder, t.ex. inom ramen för EU-samarbetet eller internationella överenskommelser, lämnat tillstånd till eller medgett att verksamhet får bedrivs på platser eller fartyg där det landet i princip har exklusiv jurisdiktion. Under sådana förhållanden bör befogenheterna som regel uteslutande utläsas av de rättsakter eller överenskommelser som reglerar samarbetet. Att låta lagen gälla generellt i dessa geografiska områden riskerar att bli missvisande, bl.a. beträffande vilka åtgärder Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman får vidta utan att det uttryckligen framgår i en sådan rättsakt eller överenskommelse. Den nya lagen bör därför inte gälla generellt i sådana områden. En annan sak är att lagen likväl i vissa fall kan tillämpas i dessa områden (se avsnitt 7.3).

Eftersom lagen i flera olika situationer kan tillämpas även utanför de områden den gäller, riskerar det vidare att bli missvisande att räkna upp endast vissa lagar. Av tydlighetsskäl bör därför inte heller en sådan bestämmelse införas.

Även om en händelse inträffar, där lagen gäller eller får tillämpas, kan det finnas omständigheter som innebär att de befogenheter som anges helt eller delvis ändå inte får användas. Ett exempel på det kan vara att en händelse inte regleras av någon lag som är tillämplig där den inträffar. Ett annat exempel kan vara när ett ingripande ska ske mot ett utländskt fartyg, och folkrätten i den situationen hindrar ingripandet. En kustbevakningstjänsteman som avser att ingripa mot ett utländskt fartyg måste nämligen beakta att fartyg som bär en annan stats flagg har rätt till oskadlig genomfart av svenskt territorialhav, och i vissa fall hindrar immunitet eller bristande jurisdiktion varje typ av ingripande oavsett vad som i övrigt föreskrivs i lagen, se bl.a. lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Sådana begränsningar är emellertid inte unika för Kustbevakningen, utan finns vid all myndighetsutövning. En uttrycklig upplysning om att allmänt erkända folkrättsliga principer i vissa avseenden ska beaktas riskerar därför att bli missvisande. Mot denna bakgrund bör i lagen inte anges uttryckligen att särskilda

bestämmelser eller allmänt erkända folkrättsliga grundsatser ska beaktas när det gäller utländska fartyg.

7.3 Ett utökat geografiskt tillämpningsområde

Regeringens förslag: Lagen ska få tillämpas även i andra geografiska områden i den utsträckning som följer av

- ett författningsenligt uppdrag att biträda Polismyndigheten, åklagare, Tullverket eller någon annan myndighet med en viss åtgärd,
- en särskild författningsreglering, eller
- en författningsenlig överenskommelse med en annan myndighet om kontroll och tillsyn.

Lagen ska också få tillämpas vid ingripanden på Sveriges territorium som påbörjas eller avslutas på land, om den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar till sjöss inom ett område där lagen får tillämpas, och ingripandet avser ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga särskilda synpunkter på förslaget. *Naturvårdsverket* anser dock att det geografiska tillämpningsområdet även bör omfatta land i anslutning till de uppräknade vattnen, åtminstone när det gäller skyddet av natur och arter.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* anser att Säkerhetspolisen bör ingå i uppräknningen i bestämmelsen. Myndigheten anför dessutom att utformningen av det geografiska tillämpningsområdet kan uppfattas som något för snäv inom vissa områden. Detta gäller t.ex. jaktbrott, fiskebrott och vapenbrott som begås i skärgårdsmiljö men upptäcks på kobbar och skär. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I vissa fall finns behov av att utsträcka Kustbevakningens befogenheter även utanför Sveriges sjöterritorium och de maritima zonerna.

Ett sådant fall kan vara när Kustbevakningen agerar biträde åt någon annan myndighet. Sådant biträde aktualiseras typiskt sett när Kustbevakningen har resurser och kompetens som kan utnyttjas av andra myndigheter för att skapa effektivitetsvinster. Ett exempel på detta är när Polismyndigheten begär biträde av Kustbevakningen på grund av ordningsstörningar på en avlägset belägen skärgårdsö där endast Kustbevakningen finns på plats. De åtgärder eller ingripanden som görs på begäran av annan myndighet kan alltså aktualiseras i ett flertal situationer på en mängd olika platser. Begäran kan vidare komma från en rad myndigheter, bl.a. Säkerhetspolisen, under förutsättning att uppdraget avser en viss åtgärd och är författningsenlig. Regeringen ser inte skäl att ange något ytterligare exempel på myndigheter som Kustbevakningen kan biträda. Möjligheterna att agera biträde bör inte heller vara geografiskt begränsade i lagen. I stället avgränsas dessa av de

geografiska gränser som gäller för den uppdragsgivande myndighetens verksamhet och de ramar som Kustbevakningen getts i uppdraget. En annan sak är att Kustbevakningens resurser och kompetens på ett naturligt sätt avgränsar vilka uppdrag som kan bli aktuella.

Kustbevakningen har i vissa avseenden enligt särskild författningsreglering uppgifter utanför den avgränsning som ställts upp i det föregående. Sådana bestämmelser finns dels inom ramen för det internationella samarbetet beträffande områden utanför de maritima zonerna, dels såvitt avser landområden på Sveriges territorium. Lagen bör därför även få tillämpas i sådana områden i den utsträckning som framgår av en särskild författningsreglering. En annan sak är att bl.a. folkrätten kan sätta gränser för hur lagen i sådana fall får tillämpas.

Ytterligare ett fall där lagen bör få tillämpas även i andra områden är kontroll- och tillsynsverksamheten. Inom den kan Kustbevakningen, efter överenskommelse med annan myndighet, med stöd av författning utöva kontroll och tillsyn t.ex. på land. Sådana överenskommelser kan bl.a. gälla samarbetet mellan Kustbevakningen och Tullverket i fråga om tullkontroller.

Vidare är det ibland nödvändigt att fortsätta med utförandet av en uppgift uppe på land för att kunna fullgöra den. Exempelvis kan en förare av en vattenskoter, som ertappas med att köra för fort, fly upp på land för att undkomma kustbevakningstjänstemännen. Det förhållandet att ingripandet måste ske på land bör i ett sådant fall inte vara ett hinder för Kustbevakningens myndighetsutövning, eftersom risken annars är uppenbar att den brottsutredande verksamheten påverkas negativt. Det bör därför finnas utrymme för ingripanden som påbörjas eller avslutas på land, om den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar till sjöss inom ett område där lagen får tillämpas och ingripandet avser ett brott som omfattas det direkta brottsbekämpningsområdet. Denna del av bestämmelsen omfattar således inte de fall där den händelse som ligger till grund för ingripandet har inträffat på t.ex. en skärgårdsö. Detta gäller även om brottet omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet i 3 kap. 1 § i den nya lagen. Som *Kustbevakningen* har anfört kan det geografiska tillämpningsområdet i enskilda fall uppfattas som snävt. Av lagtekniska skäl gör dock regeringen bedömningen att det inte är lämpligt att särreglera vissa mer skärgårdsnära landområden. En sådan bestämmelse riskerar att bli otydlig och svårtillämpad. Den reglering av det indirekta brottsbekämpningsområdet som föreslås innebär dessutom att Kustbevakningen i dessa fall i stället kan agera biträde åt t.ex. Polismyndigheten.

8 Gemensamma bestämmelser för Kustbevakningens brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet

8.1 Behov och proportionalitet vid ingripanden

<p>Regeringens förslag: Behovs- och proportionalitetsprinciperna ska gälla för Kustbevakningens ingripanden mot enskilda.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen föreslår dock att principerna endast ska gälla vid genomförande av uppgifter som omfattas av bestämmelserna i den nya lagen.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utkastet föreslår att även en upplysning införs i den nya lagen om att ett ingripande som begränsar någon av de grundläggande fri- och rättigheterna måste ha ett uttryckligt stöd i lag eller annan författning.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I Polismyndighetens verksamhet gäller att den polisman som har att verkställa en tjänsteuppgift alltid ska ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Om tvång måste användas ska detta ske endast i den form och utsträckning som behövs för att uppnå det avsedda resultatet (8 § polislagen).

Bestämmelsen ger uttryck för bl.a. behovs- och proportionalitetsprinciperna. Behovsprincipen innebär att det alltid ska finnas ett konkret behov av den åtgärd som vidtas och att det avsedda syftet som utgångspunkt inte kan uppnås med andra, mindre ingripande medel. Proportionalitetsprincipen innebär att åtgärden i fråga om art och varaktighet ska stå i rimlig proportion till det önskade resultatet.

Bestämmelsen i polislagen är inte begränsad endast till de uppgifter som omfattas av bestämmelserna i den lagen, utan gäller i hela Polismyndighetens verksamhet. De allmänna principerna för ingripanden mot enskilda ger uttryck för grundläggande och viktiga rättssäkerhetsprinciper. De uttrycker också ett etiskt och humanitärt förhållningssätt som är betydelsefullt för en myndighet som utövar statens maktbefogenheter. Dessa allmänna principer har givetvis lika stor betydelse vid de ingripanden som görs av kustbevakningstjänstemän. Den nya lagen bör därför innehålla en bestämmelse som ger uttryck för dessa grundläggande principer. Bestämmelsen ska gälla för hela Kustbevakningens verksamhet och inte bara vid genomförande av uppgifter enligt den nya lagen.

8.2 En mer heltäckande jävsregel för Kustbevakningen

Regeringens förslag: Det ska införas en jävsregel som ersätter den nuvarande jävsregeln i rättegångsbalken och som reglerar jäv i ordningshållande verksamhet.

Utredningens förslag lämnar inte något sådant förslag.

Utkastets förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna *Värmlands tingsrätt* har gjort vissa påpekanden avseende placeringen av bestämmelsen och i likhet med *Lunds universitet* efterfrågat en hänvisning till förvaltningslagen. Övriga remissinstanser instämmer huvudsakligen i eller framför inte några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Jäv i Kustbevakningens verksamhet regleras i dag i olika lagar beroende på vilket verksamhetsområde som är aktuellt. Eftersom myndighetens uppdrag spänner över flera områden på ett sätt som avviker från den tydliga avgränsning av ansvar som annars är vanlig för svenska myndigheter, kan tillämpningen av jävsregleringen bli komplicerad.

Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden

Vid handläggningen av förvaltningsärenden i Kustbevakningens verksamhet tillämpas förvaltningslagen (2017:900). Lagen innehåller bl.a. allmänna krav som ställs på myndigheterna vid handläggningen av ärenden och regler som tillgodoser grundläggande rättssäkerhetskrav för den enskilde. Bestämmelser om jäv finns i 16–18 §§ förvaltningslagen.

Enligt 3 § förvaltningslagen gäller jävsbestämmelserna inte i bl.a. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, åklagarmyndigheternas, Skatteverkets, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet.

Jäv i brottsbekämpande verksamhet

Av 7 kap. 6 § rättegångsbalken framgår att om det för åklagare, beträffande visst brott, finns omständighet som skulle utgöra en sådan situation som uppfattas som jäv för domare (se 4 kap. 13 § rättegångsbalken), får han eller hon inte ta befattning med förundersökning, åtal för brottet eller annan åtgärd enligt rättegångsbalken. Detsamma gäller vid fullgörandet av andra åklagaruppgifter. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som en åklagare har vidtagit i tjänsten, eller gärning som begåtts mot honom eller henne i eller på grund av hans eller hennes tjänst. En åklagare får, oaktat om han eller hon är jävig, vidta åtgärder som inte utan fara kan uppskjutas. Detsamma gäller även för anställda vid bl.a. Kustbevakningen som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv ska prövas av berörd myndighet (7 kap. 6 och 9 §§ rättegångsbalken).

Jäv i ordningshållande verksamhet

I 7 § andra stycket polislagen anges vilka förhållanden som är jävsgrundande för en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen vid beslut eller åtgärder i den ordningshållande verksamhet.

I det lagstiftningsärende genom vilket jävsregleringen infördes i Polismyndighetens operativa verksamhet konstaterades att det inte fanns underlag för att bedöma behovet av en mer heltäckande jävsregel för beslut eller åtgärder i annan verksamhet vid Kustbevakningens än den brottsbekämpande (prop. 2014/15:94 s. 98 f.). Det finns alltså inte några särskilda bestämmelser om jäv för Kustbevakningens ordningshållande verksamhet. En tolkning av 3 § förvaltningslagen motsatsvis innebär att jäv i Kustbevakningens ordningshållande verksamhet regleras av den lagens jävsbestämmelser. I det nyss nämnda lagstiftningsärendet konstaterades dock att i vart fall beträffande Polismyndighetens ordningshållande verksamhet fanns uppfattningar om att bestämmelserna om jäv i rättegångsbalken i stället skulle tillämpas analogt (prop. 2014/15:94 s. 92).

Det bör införas en mer heltäckande jävsregel för Kustbevakningen

Det allmänna syftet med jävsregler är att förhindra att obehörig hänsyn tas i samband med myndigheters beslutsfattande. Jävsreglerna syftar också till att värna att myndigheternas verksamhet håller hög kvalitet, och fyller därmed en viktig funktion för allmänhetens förtroende.

Eftersom jävsregeln i den brottsbekämpande verksamheten, på samma sätt som för anställda vid Polismyndigheten, redan omfattar alla typer av beslut och åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten bör den regel som i dag finns i rättegångsbalken överföras till den nya lagen utan någon förändring i sak. Bestämmelsen bör dock moderniseras språkligt.

I dag saknas en särskild jävsreglering för den ordningshållande verksamheten hos Kustbevakningen, motsvarande den som finns för åtgärder inom brottsbekämpningen. Kustbevakningens arbete spänner över ett mycket brett fält och genom denna reform kommer upprätthållande av allmän ordning att få ökad betydelse i och med att myndigheten och dess tjänstemän ges mer långtgående befogenheter att ingripa mot enskilda. Det kan bl.a. röra sig om åtgärder som innebär inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheter. Regleringen av jäv i denna del behöver därför förtydligas genom att en jävsregel som omfattar även den ordningshållande verksamheten förs in i den nya lagen.

Eftersom jävsregleringen i den ordningshållande verksamheten ska avse operativ verksamhet bör den träffa både den som fattar beslut och den som verkställer beslut. Detta gäller redan i dag vid Polismyndigheten och för Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet.

Den första omständigheten som bör vara jävsgrundande i Kustbevakningens ordningshållande verksamhet är om den som fattar beslut eller ska vidta åtgärden själv, eller någon närstående till honom eller henne, kan antas bli påverkad av åtgärden i en inte oväsentlig utsträckning. Den andra omständigheten som bör grunda jäv är om beslutsfattaren eller den som ska verkställa åtgärden, eller någon

närstående till honom eller henne, är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan antas bli påverkad av åtgärden i en inte oväsentlig utsträckning. Den tredje omständigheten bör vara att det inte heller i övrigt får finnas någon särskild omständighet som gör att beslutsfattarens eller den verkställandes opartiskhet kan ifrågasättas. Det kan inom ramen för det sistnämnda kriteriet beaktas att någon tidigare tagit befattning med frågan på ett sätt som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Med hänsyn till den ordningshållande verksamhetens särskilda art bör den som är jävig trots detta ha möjlighet att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd som inte utan fara kan skjutas upp. Det bör framgå av jävsregeln.

När det gäller jäv i handläggningen av förvaltningsärenden kan konstateras att regleringen i förvaltningslagen gäller generellt för all förvaltningsverksamhet. Jäv vid handläggningen av sådana ärenden inom Kustbevakningen ska därför även fortsättningsvis regleras i förvaltningslagen. Motsvarande gäller för förvaltningsrättsliga ärenden hos Polismyndigheten och polislagen innehåller inte någon hänvisning till förvaltningslagens jävsregel. Av systematiska skäl bör därför, trots *Värmlands tingsrätt* och *Lunds universitet* önskemål, den nya lagens jävsreglering inte se annorlunda ut jämfört med den i polislagen.

Det finns sammanfattningsvis skäl att införa en ny, och mer heltäckande, jävsbestämmelse som samlar regleringen om jäv i Kustbevakningens brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet. Bestämmelsen bör lämpligen placeras i det andra kapitlet som innehåller de gemensamma bestämmelser som finns för den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten.

Frågan om det föreligger jäv bör prövas av Kustbevakningen.

8.3 Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

8.3.1 Preja, borda och föra fartyg till hamn

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska få preja, borda och hålla kvar ett fartyg under den tid som behövs för att hålla förhör eller använda tvångsmedel, eller för att avvisa, avlägsna eller omhänderta någon vid ordningsstörningar. Ett fartyg ska också få föras till hamn, om det uppenbart behövs för att dessa tjänsteåtgärder ska kunna vidtas.

Tjänsteåtgärder av detta slag ska omedelbart upphöra om det inte längre finns grund för den. Ett fartyg ska inte få hållas kvar mer än sex timmar utan att den tjänsteman som har beslutat om åtgärden anmäler beslutet till sin förman för prövning av om beslutet ska bestå.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn ska dessa gälla i stället.

Utredningens förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen föreslog dock ingen bestämmelse om att avvikande bestämmelser i lag eller annan författning beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn ska gälla i stället.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* ifrågasätter om det är lämpligt att en kustbevakningstjänsteman ges mer ingripande befogenheter inom ordningshållningen än en polisman exempelvis i form av att hålla kvar ett fartyg upp till sex timmar. *Svensk sjöfart* anser att Kustbevakningen i dessa situationer bör samråda med Transportstyrelsen och dess jourpersonal för att säkerställa att sjösäkerheten uppfylls. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag enligt olika författningar rätt att stoppa och visitera ett fartyg eller föra det till svensk hamn, bl.a. i den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten. Något lagreglerad skyldighet att samråda med Transportstyrelsen finns inte i dag. Det saknas skäl att nu ändra denna ordning.

För att Kustbevakningen ska kunna bedriva ett effektivt arbete till sjöss behövs en reglering som framöver ger en kustbevakningstjänsteman en generell rätt att preja, borda och föra ett fartyg till svensk hamn. Det finns skäl att även låta en kustbevakningstjänsteman kunna hålla kvar fartyg under den tid som behövs för att hålla förhör, använda tvångsmedel eller ingripa mot en ordningsstörning. Detta bör gälla oavsett om Kustbevakningen ingriper självständigt eller som biträde.

Med tanke på hur ingripande dessa åtgärder är och vilka kostnader som kan vara förenade med dem, är det motiverat att en omprövning av beslutet görs efter viss tid. Det är inte rimligt att ett fartyg hålls kvar mer än sex timmar, utan att beslutets riktighet prövas av en högre tjänsteman. Det bör därför införas en bestämmelse om förmansprövning. Om åtgärden inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Som *Kustbevakningen* framhåller innebär detta relativt långtgående befogenheter för en kustbevakningstjänsteman. Det finns emellertid liknande reglering, dock utan tidsgräns, för tulltjänstemän (4 kap. 9 § tullagen). Samtidigt måste åtgärder av detta slag alltid stå i rimlig proportion till det önskade resultatet. Det finns därför anledning att iakttäta viss försiktighet innan ett sådant ingripande görs och att fortlöpande göra noggranna överväganden av om beslutet ska bestå. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att regleringen främst kommer att tillämpas i den brottsbekämpande verksamheten.

I likhet med bestämmelsen i 6 kap. 3 § (se avsnitt 11.1.1) bör regleringen av rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn inte tillämpas om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser.

8.3.2 Använda våld

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska, i den utsträckning andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, under vissa förutsättningar som anges i lagen ha rätt att använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten.

I lagen ska det upplysas om att det i brottsbalken finns föreskrifter om rätten att i vissa fall använda våld, och i brottsbalken ska det upplysas om bestämmelserna i den nya lagen.

När en kustbevakningstjänsteman har rätt att använda våld ska den som hjälper honom eller henne ha samma rätt att begå en annars straffbelagd handling. En kustbevakningstjänsteman ska vidare vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att tjänstemannen svårligen kunde besinna sig.

Lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska omfatta våldsanvändning enligt den nya lagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att den som hjälper en kustbevakningstjänsteman som har rätt att använda våld ska ha samma rätt att begå en annars straffbelagd handling eller att en kustbevakningstjänsteman ska vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att tjänstemannen svårligen kunde besinna sig. Utredningen föreslår inte heller att det i brottsbalken ska upplysas om bestämmelserna om användning av våld i den nya lagen.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En tjänsteåtgärd kan ibland behöva genomföras med våld. Såväl för den enskilda tjänstemannens trygghet som för allmänheten är det väsentligt att rätten att använda våld regleras uttömmande i författning. Enligt 10 § polislagen får en polisman tillgripa våld i den mån det ingår som ett nödvändigt led i en tjänsteuppgift som det åligger denne att fullgöra.

Även en kustbevakningstjänsteman har rätt att använda våld i sin tjänsteutövning. Detta följer av 29 § första stycket polislagen, som reglerar rätten för andra än polismän att använda våld i vissa situationer. En kustbevakningstjänsteman har med stöd av denna reglering samma rätt som en polisman att använda våld enligt 10 § första stycket 1–4 polislagen. Det innebär att en kustbevakningstjänsteman får använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd om

1. tjänstemannen möts med våld eller hot om våld,
2. någon som med stöd i lag ska berövas friheten försöker undkomma eller kustbevakningstjänstemannen annars möts av motstånd när ett sådant frihetsberövande ska verkställas,
3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller en fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön, eller
4. kustbevakningstjänstemannen med stöd i lag ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme eller verkställa eller

biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan liknande åtgärd, vid beslag eller annat omhändertagande av egendom eller vid husrannsakan.

Redan i dag har alltså en kustbevakningstjänsteman till stora delar samma rätt som en polisman att använda våld i sin tjänsteutövning. Denna reglering bör därför ha sin motsvarighet i den nya lagen.

Eftersom en kustbevakningstjänsteman nu också ska ges motsvarande rätt som en polisman att under vissa förutsättningar stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel, kommer tjänstemännen också att ha samma behov att i sådana situationer använda våld. Det är därför befogat att en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld i dessa situationer utvidgas till att gälla generellt, på samma sätt som för polismän.

Lagrådet har tidigare pekat på att det borde övervägas om inte en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld även ska omfatta 10 § första stycket 6 polislagen, som reglerar våldsanvändning när en polisman bereder sig tillträde till, spärrar av, stänger eller utrymmer en byggnad, ett rum eller ett område (prop. 2000/01:139 s. 253). Mot bakgrund av att Kustbevakningen nu föreslås få en utvidgad och tydligare brottsbekämpande roll, finns ett tydligt behov av att även utvidga rätten att använda våld i dessa situationer till samma nivå som gäller för polismän.

En polisman har rätt att använda våld också för att upprätthålla allmän ordning eller säkerhet (10 § första stycket 7 polislagen). Trots att Kustbevakningen föreslås få vissa självständiga ordningshållande uppgifter, är upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten en uppgift som främst vilar på Polismyndigheten. En kustbevakningstjänsteman bör därför inte ges en motsvarande rätt att använda våld som en polisman har i dessa situationer.

I 24 kap. brottsbalken finns vissa generella bestämmelser som ger rätt att använda våld. Eftersom reglerna kompletterar rätten att använda våld bör det upplysas om dem i den nya lagen, på motsvarande sätt som i polislagen. Dessutom bör det i brottsbalken upplysas om bestämmelserna i den nya lagen.

I dag har den som hjälper en kustbevakningstjänsteman, som har rätt att använda våld, samma rätt att begå en annars straffbelagd handling. Det kan vara någon som befinner sig i närheten när en kustbevakningstjänsteman ingriper. En kustbevakningstjänsteman är vidare fri från ansvar om omständigheterna var sådana att han eller hon svårligen kunde besinna sig. Eftersom en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld inte längre ska regleras i polislagen krävs ett tillägg i brottsbalken för att reglerna även fortsättningsvis ska gälla.

Med anledning av att en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld genom förslaget regleras särskilt, i stället för i 10 och 29 §§ polislagen, krävs ett tillägg till bestämmelsen i 8 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Paragrafen reglerar frågan om rätt till ersättning i vissa fall när en person lidit person- eller sakskada till följd av att våld med stöd av bl.a. 10 § polislagen har utövats. Regeringens förslag innebär att en kustbevakningstjänsteman får en självständig rätt att använda våld på i princip samma sätt som en polisman. Vidare kommer en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld i sin tjänsteutövning att

omfatta fler situationer än tidigare. Dels får Kustbevakningen fler och självständiga brottsbekämpningsuppgifter, dels ökar möjligheten att biträda Polismyndigheten och Tullverket. Detta innebär också att det materiella tillämpningsområdet för lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder kommer att utvidgas.

8.3.3 Kroppsvisitera

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska vid ett gripande, omhändertagande eller avlägsnande ha rätt att kroppsvisitera en person i skydds- och identifieringssyfte.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innehåller dock en bestämmelse om att det för visitation i identifieringssyfte ska krävas att personen vägrar att lämna uppgift om sin identitet eller det finns anledning att anta att uppgifterna som lämnas är oriktiga.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En polismanns möjligheter att besluta om kroppsvisitation som inte syftar till att utreda brott regleras i 19 § polislagen. En polisman som med stöd i lag griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon får i anslutning till ingripandet av säkerhetsskäl, eller för att fastställa personens identitet, göra kroppsvisitation. Härmed avses detsamma som kroppsvisitation enligt rättegångsbalken. En polisman får enligt samma paragraf också kroppsvisitera i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål, om omständigheterna är sådana att föremålet kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Vidare får en polisman kroppsvisitera i förebyggande syfte för att söka efter föremål som är ägnade att användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom.

En kustbevakningstjänstemans rätt att visitera den som med stöd i lag berövas friheten regleras i dag i 29 § andra stycket polislagen. I anslutning till ett ingripande får tjänstemannen visitera den som berövas friheten enbart i den utsträckning som är nödvändig av främst säkerhetsskäl för att vapen eller andra farliga föremål ska kunna tas om hand, s.k. skyddsvisitation. En motsvarande bestämmelse finns i 27 § smugglingslagen.

Rätten att företa skyddsvisitation är viktig ur säkerhetssynpunkt för enskilda tjänstemän och för allmänheten. Utomstående, exempelvis vittnen, kan vistas i samma lokaler eller på samma plats som den som behöver visiteras och risken att den som gripits skadar sig själv eller andra måste begränsas. Den nya lagen bör därför innehålla en bestämmelse som även i fortsättningen ger en kustbevakningstjänsteman motsvarande rätt som en polisman att genomföra skyddsvisitation.

Vid inresekontroll får en kustbevakningstjänsteman enligt nuvarande bestämmelser besluta om kroppsvisitation i identifieringssyfte (9 kap. 2 § utlänningslagen). Som nämnts har en kustbevakningstjänsteman dock

inte i dag samma rätt som en polisman har att genomföra kroppsvisitation i samband med ett gripande, omhändertagande eller avlägsnande i syfte att fastställa personens identitet (19 § första stycket 2 polislagen).

Frågan om identifiering har emellertid stor praktisk betydelse för den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten. Det återspeglas bl.a. i att bristfällig identifiering utgör en särskild grund för frihetsberövande enligt 24 kap. 2 § rättegångsbalken. Utökade möjligheter att identifiera personer kan också bidra till färre blir frihetsberövade. Åtgärden kan även på andra sätt vara till enskildas fördel, t.ex. genom att ge förutsättningar att fastställa åldern på en person som inte är straffmyndig. En kustbevakningstjänsteman bör därför i den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten ha samma rätt som en polisman att genomföra kroppsvisitation, i den utsträckning som är nödvändig, för att fastställa en persons identitet.

Sådan nödvändighet kan föranledas av att personen vägrar att avslöja sin identitet eller att den uppgift som han eller hon lämnar om sin identitet kan antas vara felaktig. Detta bör dock inte anges som en egen grund i bestämmelsen. Bestämmelsen bör i stället överensstämma med motsvarande bestämmelse i polislagen.

8.3.4 Använda fängsel

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha rätt att använda fängsel under vissa förutsättningar som anges i lagen.

Lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska även omfatta en kustbevakningstjänstemans användning av fängsel enligt den nya lagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innehåller dock inte de förtydliganden som skett i polislagen och häkteslagen efter betänkandet, och inte heller en rätt till ersättning för skada till följd av bruk av fängsel.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har, liksom en polisman, under vissa förutsättningar rätt att enligt häkteslagen (2010:611) belägga en person som är häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott med fängsel.

För att åstadkomma en tydlig reglering i fråga om polismäns våldsbefogenheter har den hänvisning till häkteslagen som tidigare fanns i 10 a § polislagen ersatts med en motsvarande materiell bestämmelse, anpassad till verksamheten vid Polismyndigheten. Förutsättningarna för att använda fängsel anges nu uttryckligen i polislagen. Någon ändring i sak var inte avsedd (prop. 2013/14:110 s. 398 och 579).

En polisman som omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet får med stöd av bestämmelserna i 10 a § polislagen belägga honom eller henne med fängsel

1. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa, eller

2. vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

En kustbevakningstjänsteman har samma behov av att kunna använda fängsel i nu aktuella situationer som en polisman. För en kustbevakningstjänsteman, som alltså redan har viss rätt att använda fängsel när det gäller intagna, bör därför gälla en motsvarande reglering som för en polisman.

Genom en lagändring, som trädde i kraft den 1 april 2018, har det införts en ersättningsmöjlighet för den som skadas till följd av en polismans bruk av fängsel, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det med stöd av 10 a § polislagen varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom (8 § lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder). I enlighet med detta bör även en kustbevakningstjänstemans användning av fängsel omfattas av lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder.

8.4 Dokumentation av ingripanden

Regeringens förslag: Det ska införas krav på dokumentation av ingripanden som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Det ska i lagen framgå vem som ansvarar för att protokollet upprättas. Det ska också hänvisas till rättegångsbalkens krav på protokoll över vissa åtgärder.

Även användningen av fängsel ska dokumenteras i protokoll. Den som har fattat beslutet ska ansvara för att protokollet upprättas.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innebär dock ett delvis mer detaljerat krav på dokumentation av användning av fängsel, men inte en bestämmelse om att den som har fattat beslutet ska ansvara för att protokollet upprättas.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har enligt nuvarande regler inte någon skyldighet att dokumentera sådana ingripanden som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Däremot innehåller 27 § polislagen en regel om dokumentationsskyldighet.

Kraven i polislagen innebär att protokoll ska föras över en åtgärd att avvisa, avlägsna eller omhändertaga någon. Av protokollet ska det framgå

1. vem som har beslutat om ingripandet,
2. grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,
3. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet,
4. vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot,
5. tiden för ingripandet, och

6. vad som i övrigt framkommit vid ingripandet.

Uppgifterna i punkt 1 och 2 ska dokumenteras av den som har beslutat om ingripandet, och de övriga av den som har varit förman vid ingripandet.

Dokumentationsskyldigheten har stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt och fyller framför allt två syften. För det första tydliggör en sådan reglering att en polisman före ett ingripande måste ta ställning till bl.a. om förutsättningarna för ett ingripande är uppfyllda. För det andra möjliggörs en kontroll av verksamheten i efterhand (prop. 1996/97:175 s. 64).

Eftersom dokumentationen tar sikte på frågor som är viktiga för enskildas rättssäkerhet och för möjligheten att i efterhand kontrollera om ett ingripande varit rättsenligt, bör samma krav på dokumentation gälla oavsett om åtgärden vidtas av en polisman eller en kustbevakningstjänsteman. Kraven på dokumentation i den nya lagen bör därför i tillämpliga delar överensstämma med vad som gäller enligt 27 § polislagen.

I enlighet med vad som föreskrivs i polislagen bör det införas en bestämmelse som hänvisar till de bestämmelser om protokoll över vissa åtgärder som finns i rättegångsbalken.

Att använda fängsel är för den frihetsberövade ett allvarligt ingrepp i den personliga integriteten. Det bör därför dokumenteras i protokoll. I likhet med det som gäller enligt 28 § polislagen bör det framgå att den som har fattat beslutet är ansvarig för att protokollet upprättas. I förhållande till polislagens bestämmelse bör det dock förtydligas att protokollet ska innehålla uppgift om

1. fängslets art,
2. tiden när fängslet sattes på och när det togs bort, och
3. skälen till åtgärden.

För att nå bättre överensstämmelse med polislagens reglering bör det emellertid inte föreskrivas ytterligare krav på vad protokollet ska innehålla.

9 En effektivare och utvidgad brottsbekämpning

<p>Regeringens förslag: Kustbevakningen ska få ett utökat och mer självständigt ansvar för bekämpningen av brott.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har i huvudsak inga invändningar mot förslaget. *Kustbevakningen* välkomnar en tydligare roll och ett större eget ansvar för de ingripanden och utredningsåtgärder som myndigheten vidtar. *Åklagarmyndigheten* framhåller att det är rimligt att Kustbevakningen får rätt att inleda och bedriva förundersökning vid enklare sjöanknutna brottsmisstankar och *f.d. Rikspolisstyrelsen* anser att förslaget kan leda till en ökad effektivitet och kapacitet för

bekämpningen av sjörelaterade brott. *Statskontoret* ser dock risker med överlappande ansvarsområden mellan Kustbevakningen och andra myndigheter, eftersom det kan leda till oklara ansvarsförhållanden och ställer krav på rutiner för samarbete. *Polisförbundet* och *Sveriges advokatsamfund* delar inte utredningens uppfattning. Polisförbundet ser risker med att två organisationer har ansvar för brottsbekämpning till sjöss och menar att ansvaret helt bör föras över till Polismyndigheten. Advokatsamfundet vänder sig mot Kustbevakningens dubbla roller dels som brottsbekämpande myndighet, dels som kontroll- och tillsynsmyndighet och anför att kombinationen inte är godtagbar ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Justitiekanslern* har pekat på att utvidgningen av Kustbevakningens självständiga brottsbekämpningsområde kan minska risken för brister bl.a. vid vissa åtgärder och med dokumentationen. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen är en unik myndighetsresurs med aktiv sjöövervakning året runt och omfattande kapacitet att verka till sjöss. Med det följer naturligt att Kustbevakningen upprätthåller särskild kompetens i fråga om sådana brott som är relaterade till denna verksamhet. Trots det är myndighetens rättsliga förutsättningar att delta i brottsbekämpningen relativt begränsade.

Kustbevakningens brottsbekämpande roll har vuxit successivt och ser i dag olika ut beroende på vilken typ av brott det enskilda ingripandet avser. Beträffande vissa enstaka brottstyper omfattar den en självständig rätt att inleda förundersökning. I andra fall är rollen i varierande grad mer begränsad, t.ex. till en ren biträdesroll. Detta leder till att flera andra myndigheter i stor utsträckning måste involveras i det dagliga arbetet. Som flera remissinstanser påpekar riskerar en sådan ordning att bli ineffektiv och bidra till längre handläggningstider. I förhållande till allmänheten och till andra brottsbekämpande myndigheter riskerar den nuvarande regleringen att leda till att myndighetens roll framstår som otydlig. Effektivitets- och rättssäkerhetsskäl talar därför för att utöka Kustbevakningens brottsbekämpande roll och göra den mer självständig.

Redan i dag finns problem med överlappande ansvarsområden och dubbla roller. Detta är dock inte unikt för Kustbevakningen, utan finns också hos bl.a. Tullverket och Skatteverket. En effektiv brottsbekämpning kräver att myndigheters specialkompetens inom givna ramar kan tas tillvara i såväl brottsbekämpningen som kontroll- och tillsynsverksamheten. Vid t.ex. kontroller till sjöss saknas möjlighet att snabbt få till stånd bevissäkring och andra åtgärder på annat sätt än genom att låta en kustbevakningstjänsteman svara för dessa. Det finns alltså inte något realistiskt och praktiskt genomförbart alternativ till att myndigheten i någon mån har dubbla roller och ansvarsområden som överlappar med andra myndigheters. En sådan ordning förenklar dessutom för enskilda och minimerar deras myndighetskontakter.

Kustbevakningens särskilda kompetens innebär att vinsterna med ett mer självständigt ansvar främst avser brottsbekämpningen till sjöss. Av effektivitetsskäl bör därför en utvidgning av ansvaret begränsas till att främst avse sådana brott som har ett naturligt samband med

myndighetens huvuduppgift sjöövervakning. En tydligare och mer enhetlig reglering kan också – i motsats till det som *Advokatsamfundet* anför – innebära att rättssäkerheten stärks.

Kustbevakningens utvidgade ansvar inom vissa områden syftar inte till att ändra Polismyndighetens och åklagarväsendets generella och övergripande ansvar för brottsbekämpningen. Utgångspunkten bör alltså även fortsättningsvis vara att Polismyndigheten har huvudansvaret för brottsbekämpningen och därmed alltid rätt och skyldighet att ingripa mot alla typer av brott. En lagstiftning som ger Kustbevakningen ett utökat och mer självständigt ansvar för brottsbekämpningen möjliggör dock för den myndighet som finns på plats att agera mer effektivt och under eget ansvar, vilket är ett sätt att minska eventuella brister så som *Justitiekanslern* har framhållit. Detta är av särskild vikt då Kustbevakningen ofta befinner sig i områden med i övrigt relativt låg myndighetsnärvaro. Därmed kommer samhällets resurser till bättre användning, vilket också kan bidra till att fler brott beivras.

9.1 Direkt och indirekt brottsbekämpning

Regeringens förslag: Kustbevakningens brottsbekämpande arbete ska regleras i två olika verksamhetskategorier – det direkta och det indirekta brottsbekämpningsområdet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen räknas som en brottsbekämpande myndighet och har vissa brottsbekämpande uppgifter. Utgångspunkten för reformen är att myndigheten ska ges tydligt reglerade möjligheter att agera självständigt mot sådan brottslighet som har en naturlig anknytning till myndighetens befintliga sjöövervakning. På så sätt skapas förutsättningar för en rättssäker och effektiv bekämpning av sjörelaterad brottslighet. Denna verksamhetskategori bör kallas Kustbevakningens *direkta* brottsbekämpningsområde.

Ett effektivt utnyttjande av myndigheternas resurser, tillsammans med det förhållandet att Kustbevakningen oftast kommer först till en brottsplats till sjöss, motiverar dock att myndigheten ges möjlighet att agera även utanför det område där myndigheten har ett självständigt ansvar. Kustbevakningen bör därför under vissa förutsättningar kunna ingripa också mot brott som har en svagare koppling till myndighetens befintliga kärnverksamhet. Denna verksamhetskategori bör kallas Kustbevakningens *indirekta* brottsbekämpningsområde.

9.2 Vilka uppgifter ska Kustbevakningen ha inom det direkta brottsbekämpningsområdet?

Regeringens förslag: Kustbevakningen ska, i fråga om brott inom det direkta brottsbekämpningsområdet, självständigt få vidta en rad åtgärder. Rätten att utreda brott ska innefatta en rätt att inleda och i vissa fall bedriva förundersökning.

Kustbevakningen ska dock inte ges rätt att inleda förundersökning beträffande brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet enbart på grund av att de har begåtts i Sveriges maritima zoner.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *F.d. Rikspolisstyrelsen* anför dock att Kustbevakningen inte bara bör kunna lämna över en förundersökning till åklagare, utan även till Polismyndigheten, särskilt när det gäller blandbrottslighet eller brottslighet med förgreningar på land.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Reformen innebär att Kustbevakningen på egen hand ska kunna utföra uppgifter som för närvarande ligger främst hos Polismyndigheten. För att tydliggöra Kustbevakningens självständiga och utvidgade ansvar för brottsbekämpningen bör det, på motsvarande sätt som i polislagen, framgå att myndigheten inom det direkta brottsbekämpningsområdet självständigt får förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, ingripa vid misstanke om brott, utreda brott eller beivra brott.

För att Kustbevakningen självständigt ska kunna utreda brott krävs att den ges rätt att inleda och i vissa fall bedriva förundersökning. Förundersökningsrätten inom det direkta brottsbekämpningsområdet bör utformas efter mönster av vad som redan gäller för myndigheten på vissa områden och för Polismyndigheten respektive Tullverket, när någon av dessa leder förundersökning.

När det gäller brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet enbart på grund av att de har begåtts i Sveriges maritima zoner, saknas många gånger en naturlig koppling mellan brottet och Kustbevakningens specialkompetens. Det finns därför skäl att i dessa fall begränsa Kustbevakningens rätt att inleda förundersökning. I stället bör regleringen i 23 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Om det i ett enskilt fall skulle visa sig att uppgiften att leda en viss förundersökning är för komplicerad, bör Kustbevakningen alltid ha möjlighet att lämna över ärendet till åklagare. Det finns inte anledning att för Kustbevakningens räkning göra avsteg från principen att åklagaren ska ta över ledningen av förundersökningen i de fall där saken inte är av enkel beskaffenhet och det finns någon som är skäligen misstänkt eller när det annars är påkallat av särskilda skäl.

Regeringen bedömer däremot att det inte finns tillräckliga skäl för att Kustbevakningen även ska kunna lämna över en inledd förundersökning

till Polismyndigheten. Vid fall av blandbrottslighet, och där det finns ett sakligt samband mellan de olika gärningarna, är det ofta lämpligare att förundersökningen beträffande alla brott inleds av Polismyndigheten. Väljer Kustbevakningen ändå att inleda en förundersökning och därefter bedömer att det finns skäl att överlämna utredningen, bör överlämnandet göras till åklagare.

9.3 Vilka brott ska omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet?

Regeringens förslag: Det direkta brottsbekämpningsområdet ska omfatta brott som gäller

- vattenförorening och annan miljölågstiftning
- sjötrafik och sjösäkerhet
- skyddslagstiftning
- jakt och fiske
- fornminnen och vrak
- samtliga brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner.

Regeringen ska i förordning få bestämma att ytterligare brott ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet, förutsatt att brotten endast har böter i straffskalan.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att brott mot smugglingslagen och lagen (1981:533) om fiskevårdsområden ska omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet, men att brott mot fartygssäkerhetslagen (2003:364), barlastvattenlagen (2009:1165) och lagen om skydd för geografisk information inte ska göra det. Utredningen föreslår vidare att det i lagen ska anges vilka brott mot föreskrifter i förordning med endast böter i straffskalan som ska omfattas. Utredningens förslag om vilka miljöbrott och brott i Sveriges maritima zoner som ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet skiljer sig också till viss del från regeringens.

Remissinstanserna *Kustbevakningen*, *Åklagarmyndigheten* och *Naturvårdsverket* anser att det bör övervägas om inte även artskyddsbrott enligt miljöbalken ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. *Naturvårdsverket* anför att det bör övervägas om inte ytterligare miljöbrott bör ingå. *Kustbevakningen* anser att förundersökningsledarskap beträffande smugglingsbrott inte bör införas utan ytterligare överväganden om vilka typer av förseelser som ett sådant ansvar bör omfatta. *Tullverket* är tveksamt till att i lag hänvisa till straffbestämmelser i förordning. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter.

Utkastets förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utkastet föreslår att hela 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Remissinstanserna *Transportstyrelsen* anser att straffbestämmelserna i lagen om hamnskydd bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. *Havs- och vattenmyndigheten* välkomnar att *Kustbevakningen* får ett direkt brottsbekämpande ansvar för fiskebrotten, men önskar att Havs-

och vattenmyndighetens ansvar i samband med dessa utredningar och bestämmelsens omfattning förtydligas. Havs- och vattenmyndigheten anser vidare att brott enligt 29 kap. 4 § miljöbalken som begås i Natura 2000-områden bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. *Kustbevakningen* menar att hänvisningen till 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken bör begränsas till utsläpp från fritidsfartyg. *Polismyndigheten* anför att tillgreppsbrott, hantering av sjöfynd enligt lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd samt samtliga fiskebrott som anmäls inom Kustbevakningens geografiska tillämpningsområde bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. *Riksantikvarieämbetet* och *Statens maritima muséer* är positiva till att brott mot kulturmiljölagen (1988:950) och lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet. Statens maritima muséer har framhållit att detta ger bättre möjligheter att bl.a. motverka och utreda fornminnesbrott. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter för avgränsningen av det direkta brottsbekämpningsområdet

Syftet med reformen är bl.a. att de brottsbekämpande myndigheterna ska kunna arbeta mer effektivt genom att Kustbevakningens kompetens och resurser på ett lämpligt sätt i större utsträckning kommer till nytta i brottsbekämpningen. Detta motiverar en lösning som innebär att Kustbevakningen, även om Polismyndigheten också i fortsättningen bör ha huvudansvaret, självständigt får bekämpa brott som typiskt sett har en naturlig koppling till myndighetens uppdrag att bedriva sjöövervakning, och där utredningen av brotten ofta kan påbörjas och slutföras på brottsplatsen eller i nära anslutning till brottet. På så vis kan onödigt dubbelarbete och förlängda handläggningstider undvikas. Det kan också leda till att fler brott klaras upp.

Med ett sådant synsätt bör Kustbevakningens självständiga brottsbekämpningsområde i första hand omfatta sjörelaterade brott, dvs. brott med en uppenbar anknytning till vatten och trafik på eller i anslutning till vatten. Därutöver bör också vissa andra typer av brott med anknytning till såväl land som vatten aktualiseras, om brotten naturligt berör den verksamhet som Kustbevakningen bedriver.

Däremot bör brott som visserligen skulle kunna begås till sjöss, men där Kustbevakningen saknar kompetens eller resurser, inte ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Av dessa skäl bör t.ex. tillgreppsbrott inte ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Ett annat exempel är våldsbrott som begås ombord på fartyg i färjetrafik, bl.a. eftersom utredningen i de fallen ofta är komplex och som regel enklast genomförs när fartyget nått hamn.

Vattenförening och annan miljölagstiftning

Kustbevakningen bör även fortsättningsvis få inleda förundersökning när det gäller brott mot vattenföreningslagens utsläppsförbud. Regleringen

i miljöbalken om dumpning av avfall har vidare ett tydligt samband med vattenföroreningslagen. Det är både resurseffektivt och ändamålsenligt att låta Kustbevakningen ta ett samlat ansvar för brottsbekämpningen på området. Dessutom kan Kustbevakningens samlade ansvar bidra till ett bättre tillsynsarbete för länsstyrelserna. Sådana brott bör därför ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

I miljöbalken finns också regler om olika typer av skyddade områden, såsom naturvårds- och fågelskyddsområden. Dessa utmärks inte sällan av att de är relativt svårtillgängliga och geografiskt mycket spridda. Kustbevakningens särskilda förmåga att övervaka sådana områden innebär att brott mot regleringarna lämpligen bör utredas av myndigheten, och därmed omfattas av dess direkta brottsbekämpningsområde.

Genom miljöbalken ges dessutom skydd för den marina miljön då marinvetenskaplig forskning inte får bedrivas från forskningsfartyg som är registrerade i eller tillhör en annan stat utan att det finns tillstånd för forskningen eller utan att den har anmälts. Eftersom tillstånd utfärdas av Kustbevakningen, är det lämpligt att låta den brottstypen ingå i myndighetens direkta brottsbekämpningsområde.

När det gäller artskyddsbrott kan konstateras att ett effektivt skydd för arter är viktigt, och de flesta av de artskyddsbrott som Kustbevakningen upptäcker är sannolikt av enkel karaktär, t.ex. brott mot bestämmelserna om fridlysning. Artskyddsbrott bör därför ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

När det gäller brott mot fiskeförbudet anser regeringen att detta har ett sådant samband med Kustbevakningens verksamhet att det är naturligt att låta brottet ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Det finns även skäl att låta vissa miljöbrott som rör utsläpp ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Som *Kustbevakningen* pekar på bör dock endast utsläpp från fritidsfartyg, dvs. fartyg (skepp eller båtar) som endast används för sport- eller fritidsändamål, ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

I fråga om otillåten miljöverksamhet avseende hantering av ammunition som innehåller bly finns också en sådan anknytning till Kustbevakningens verksamhet att brottet bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Avgränsningen av det direkta brottsbekämpningsområdet avseende miljölagstiftningen bör alltså följa Kustbevakningens naturliga verksamhetsområden.

Sjötrafik och sjösäkerhet

Kustbevakningen bör även fortsättningsvis ha rätt att inleda och bedriva förundersökning om rattfylleri och sjöfylleri. I linje med synsättet att det direkta brottsbekämpningsområdet bör omfatta brott med en uppenbar anknytning till vatten och trafik på eller i anslutning till vatten är det även naturligt att ge Kustbevakningen ett självständigt ansvar för ytterligare brott mot sjölagen, då de har stark anknytning till sjöfart och fartyg. I Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde bör därför bl.a. brott som vårdslöshet i sjötrafik, olika former av s.k. smitning och vissa försummelse av befälhavare ingå. Även i fortsättningen bör dock

mer krävande utredningar om främst vårdslöshet i sjötrafik ledas av åklagare.

Kustbevakningens normala verksamhet inom sjötrafik och sjösäkerhet har också en naturlig anknytning till brott mot lagarna om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled, hamn och flottled. Det gäller också mönstringslagen (1983:929) och lagen (1998:958) om vilotid för sjömän. Brott mot dessa lagar kan Kustbevakningen alltså komma att upptäcka inom ramen för sin befintliga verksamhet. Det bör i huvudsak vara fråga om brott där en utredning relativt snabbt kan färdigställas och där sakkunskap om bl.a. förhållanden till sjöss och på fartyg kan bidra till en effektiv handläggning av brottsutredningarna. Även sådana brott ska därför omfattas av Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Samma argument kan också föras för att fartygssäkerhetslagen, lagen (1994:1776) om skatt på energi och barlastvattenlagen bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Myndighetens nuvarande verksamhet och uppbyggda kompetens inom dessa områden medför att även de brotten bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Skyddslagstiftning

Kustbevakningen har enligt nuvarande lagstiftning vissa befogenheter att ingripa mot brott mot lagen om sjöfartsskydd och deltar efter överenskommelse med Transportstyrelsen i tillsynsarbetet. Det innebär att Kustbevakningen ofta upptäcker brott mot sjöfartsskyddet. Dessa brott har mot den bakgrunden ett sådant samband med den verksamhet som Kustbevakningen bedriver att de bör omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Straffbestämmelser med anknytning till bl.a. skyddsobjekt och andra skyddsområden finns i skyddslagen (2010:305). Kustbevakningen är den civila myndighet som oftast är först på brottsplatsen när det gäller sådana vattenområden som beslutats vara skyddsobjekt. Lagstiftningens starka samband med Kustbevakningens verksamhet leder till att brott mot skyddslagen också bör ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Motsvarande skäl gör sig även gällande beträffande brott mot lagen om skydd för geografisk information. Sådan brottslighet bör därför också omfattas av Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Även lagen om hamnskydd innehåller viss skyddslagstiftning. Där finns straffbestämmelser för bl.a. situationer när en hamninnehavare utövar verksamhet i hamnen utan att ha en godkänd hamnskyddsplan. Dessa brott får dock, trots att *Transportstyrelsen* är av en annan uppfattning, anses sakna sådant samband med Kustbevakningens verksamhet att de bör omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Jakt och fiske

Regleringen av fiskebrott är komplicerad och brottstypen kräver ofta sakkunskap och ibland också närmare kännedom om områdena där fiske bedrivs. Kustbevakningens kompetens när det gäller fiskebrotten talar för att dessa bör ingå i myndighetens direkta brottsbekämpningsområde. Det avser, utöver fiskelagen, även alla överträdelse av lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken.

Den nuvarande regleringen innebär att såväl Polismyndigheten och åklagare som Kustbevakningen normalt är involverade i utredningen av brott mot fiskelagstiftningen. *Polismyndigheten* önskar att Kustbevakningen ska ta ett större ansvar för fiskebrotten på så sätt att samtliga fiskebrott som anmäls inom Kustbevakningens geografiska tillämpningsområde ska utredas av Kustbevakningen, oavsett vilken myndighet som har mottagit anmälan. Kustbevakningens utvidgade ansvar inom vissa områden syftar dock inte till att inskränka andra myndigheters ansvar. Befintlig ordning bör därför inte ändras. Polismyndigheten ska alltså även i fortsättningen ha det övergripande och generella ansvaret för fiskebrott.

Regeringen konstaterar att *Havs- och vattenmyndigheten* önskar ett förtydligande av myndighetens ansvar vid de brottsutredningar som Kustbevakningen kan komma att bedriva med stöd av den föreslagna regleringen. Det saknas dock inom ramen för detta lagstiftningsarbete möjlighet att närmare se över Havs- och vattenmyndighetens uppdrag och ansvar.

Kustbevakningens kompetens när det gäller jaktbrott till sjöss talar vidare för att dessa bör ingå i myndighetens direkta brottsbekämpningsområde. I sådana utredningar kan visserligen inte sällan finnas skäl för Kustbevakningen att ta hjälp av Polismyndigheten i det brottsutredande arbetet. Avstånden till polisiära resurser motiverar likväl ett självständigt ansvar.

I samband med jaktbrott, men också i övrigt, kan olika typer av brott mot vapenlagen aktualiseras. Eftersom jaktbrott och vapenbrott ofta hör samman, skulle det hämma effektiviteten om Kustbevakningen inte har rätt att inleda förundersökning också för sådana brott. Även vapenbrott bör därför ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Fornminnen och vrak

I fråga om fornminnen under vatten bedriver Kustbevakningen viss övervakning, framför allt beträffande skeppsvrak. Det är därför lämpligt att ge myndigheten ett självständigt ansvar för att bekämpa brott på området. Som *Statens maritima muséer* har framhållit kan detta även ge bättre möjligheter att bl.a. motverka och utreda fornminnesbrott. Vissa brott mot kulturmiljölagen och lagen om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia bör mot den bakgrunden ingå i Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Polismyndigheten anser att också brott som rör sjöfynd bör ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet. Visserligen kan en kustbevakningstjänsteman i dag bl.a. ta emot anmälningar enligt lagen med vissa bestämmelser om sjöfynd. De aktuella uppgifterna är dock inte sådana att de i sig motiverar en självständig brottsbekämpande roll för Kustbevakningen. De brott som här aktualiseras, vanligen fyndförseelse och olovligt förfogande, kan vara komplicerade och innehålla svårbedömda civilrättsliga frågor och bör därför även i fortsättningen utredas av Polismyndigheten.

Sveriges maritima zoner

Kustbevakningen bedriver tillsyn utanför Sveriges territorialvatten och är den enda civila myndighet som i praktiken patrullerar och övervakar Sveriges maritima zoner. Det är mot denna bakgrund både nödvändigt och naturligt att myndigheten ges självständig rätt att bekämpa brott mot lagstiftningen på området. I lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon finns vissa straffbestämmelser. Dessa brott bör alltså ingå i det direkta brottbekämpningsområdet.

Kustbevakningens unika roll innebär också att myndighetens rätt att självständigt ingripa och säkra bevisning inte bör begränsas till att enbart avse vissa typer av brott. I stället bör befogenheterna i Sveriges maritima zoner omfatta alla typer av brott som faller under svensk jurisdiktion, bl.a. eftersom Kustbevakningen oftast i praktiken är den enda myndighet som är verksam där.

Brott mot föreskrifter i förordning

Det finns straffbestämmelser även på förordningsnivå som rimligen bör omfattas av Kustbevakningens direkta brottbekämpningsområde. Med hänsyn till att lag inte får ändras eller upphävas annat än genom lag (8 kap. 18 § regeringsformen), bör den nya lagen dock inte hänvisa till straffbestämmelser i förordningar. Regeringen bör därför i stället bemyndigas att få föreskriva att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska omfattas av Kustbevakningens direkta brottbekämpningsområde (jfr 8 kap. 3 § 1 regeringsformen).

9.4 Befogenheter inom Kustbevakningens direkta brottbekämpningsområde

9.4.1 Inleda förundersökning

Regeringens förslag: När Kustbevakningen har beslutat att inleda förundersökning ska samma befogenheter och skyldigheter gälla enligt rättegångsbalken som för en undersökningsledare som inte är åklagare.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regleringen i rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen (1947:948) är i princip densamma oavsett om det är en åklagare eller någon inom t.ex. Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen som är förundersökningsledare. En åklagare som leder en förundersökning har dock rätt att besluta i betydligt fler frågor än andra förundersökningsledare.

Kustbevakningen har i dag rätt att inleda och bedriva förundersökning för vissa brott mot vattenföreningenslagen samt ratt- och sjöfylleribrott. Reformen innebär att myndigheten ges möjlighet att inleda

förundersökning i betydligt fler fall. En effektiv och rättssäker brottsutredning förutsätter att en förundersökningsledare inom Kustbevakningen har samma befogenheter och skyldigheter som varje annan förundersökningsledare som inte är åklagare.

När Kustbevakningen har beslutat att inleda förundersökning bör därför regleringen i rättegångsbalken gälla på samma sätt som för en undersökningsledare som inte är åklagare. Det behövs alltså inte några särskilda regler för förundersökningsledare inom Kustbevakningen.

9.4.2 Hålla förhör och vidta vissa andra utredningsåtgärder

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska, innan någon förundersökning har hunnit inledas, i samma utsträckning som en polisman få hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen.

En kustbevakningstjänsteman ska också ha samma rätt som en polisman att ta med någon till förhör och att efter tillsägelse tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och i samband med det besluta om kroppsvisitation.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen förslår dock inte att kustbevakningstjänstemän ska ha rätt att efter tillsägelse tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget. *Tullverket* understryker dock att en polisman som förhørsledare endast i vissa fall har rätt att besluta om hämtning till förhör, samt att det inte är nödvändigt med något författningsförslag för att säkerställa att en kustbevakningstjänsteman får samma rätt som en polisman.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Med stöd av nuvarande bestämmelser har en tjänsteman vid Kustbevakningen i vissa fall samma rätt som en polisman att genomföra primärutredning och medta personer till förhör. Befogenhet att besluta om hämtning till förhör tillkommer t.ex. förundersökningsledaren eller, i vissa fall, förhørsledaren. En förundersökningsledare vid Kustbevakningen kan också, i samma utsträckning som andra förundersökningsledare, besluta om vitesföreläggande vid kallelse till förhör.

För en effektiv brottsbekämpning behövs en generell regel som ger en kustbevakningstjänsteman rätt att genomföra primärutredning. För att klara upp ett brott är det nämligen ofta av avgörande betydelse att omständigheterna kring brottet klarläggs i så nära anslutning till detta som möjligt. En primärutredning gör det bl.a. möjligt att utreda ett brott direkt på platsen. Ett flertal av de brott som just Kustbevakningen ska beivra kan normalt utredas direkt på platsen. Motsvarande argument talar också för en generell regel avseende rätten att hålla förhör, medtagande till förhör och omhändertagande av elektronisk utrustning. Det behövs inte någon ny bestämmelse om särskilda möjligheter för en

kustbevakningstjänsteman att därutöver besluta om hämtning till förhör eller vitesföreläggande.

Sedan den 1 juli 2016 har en polisman befogenhet att tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation. En tjänsteman vid Kustbevakningen har i vissa fall redan i dag motsvarande rätt att utöva dessa befogenheter. Även i detta avseende behövs en generell befogenhet för en effektiv brottsbekämpning.

9.4.3 Gripa en misstänkt

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att i brådskande fall gripa en person som är misstänkt för ett brott.

Den rätt och de skyldigheter i förhållande till den gripne som följer av rättegångsbalken ska gälla för en kustbevakningstjänsteman i samma utsträckning som för en polisman, samt för Kustbevakningen i samma utsträckning som för Polismyndigheten. Ett protokoll ska föras över gripanden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att den rätt och de skyldigheter i förhållande till den gripne som följer av rättegångsbalken ska gälla för Kustbevakningen i samma utsträckning som för Polismyndigheten.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag samma rätt som en polisman att i vissa fall gripa den som är misstänkt för brott. Detta, liksom effektivitetsskäl, talar för att en kustbevakningstjänsteman också bör ges en generell rätt att i brådskande fall gripa en person som är misstänkt för ett brott inom det direkta brottsbekämpningsområdet.

Tillämpningsområdet för bestämmelsen är snävt, eftersom det endast avser brådskande fall. Rätten att gripa någon omfattar även personer som efterlysts för brott.

För att enskilda inte ska hamna i ett sämre läge om de grips av en tjänsteman vid Kustbevakningen i förhållande till om gripandet görs av en polisman, bör samma skyldigheter och rättigheter gälla oavsett vilken myndighet som har beslutat om frihetsberövandet. Eftersom skyldigheten att föra protokoll över gripande följer av polislagen och inte rättegångsbalken, bör en särskild regel som föreskriver motsvarande skyldighet att föra protokoll över gripande införas i den nya lagen.

9.4.4 Göra en husrannsakan

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att vid fara i dröjsmål – utan beslut av förundersökningsledare, åklagare eller rätten – göra en husrannsakan.

En husrannsakan ska få göras även i de fall där påföljden för gärningen endast kan bestämmas till böter, till följd av bestämmelserna i den s.k. begränsningslagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är ett viktigt led i en effektiv förundersökning att kunna göra en husrannsakan i brådskande situationer. En kustbevakningstjänsteman har redan i dag rätt att i vissa situationer genomföra en husrannsakan. Det finns därför behov inom det direkta brottsbekämpningsområdet av en generell reglering som ger en kustbevakningstjänsteman motsvarande rätt som en polisman har enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken att göra en husrannsakan om det är fara i dröjsmål.

Eftersom arbetsuppgifterna för Polismyndigheten och Kustbevakningen skiljer sig något åt, bör bestämmelsen om husrannsakan anpassas efter kustbevakningstjänstemännens verksamhet. En grundläggande förutsättning för beslut om husrannsakan är att det kan följa fängelse på brottet. Till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag när det gäller vissa brott som begåtts på utländska fartyg kan dock påföljden i vissa fall bara bestämmas till böter. En motsvarande begränsning i fråga om påföljdsvalet finns 41 § första stycket fiskelagen när det gäller fiske i den ekonomiska zonen. Det krävs därför en specialregel om husrannsakan enligt vilken en sådan får göras ombord på ett utländskt fartyg, trots att påföljden i dessa fall endast blir böter. En sådan bestämmelse finns redan nu i vattenföroreningslagen och en motsvarande generell regel bör tas in i den nya lagen.

9.4.5 Göra en undersökning på annat ställe

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att genomföra en undersökning på annat ställe.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag i vissa situationer samma befogenhet som en polisman att med stöd 28 kap. 10 § rättegångsbalken undersöka andra ställen än sådana som omfattas av bestämmelsen om reell husrannsakan i 28 kap. 1 § rättegångsbalken, dvs. andra ställen än hus, rum eller annat slutet förvaringsställe.

En kustbevakningstjänsteman har ett generellt behov av att, utan föregående beslut av förundersökningsledare, kunna undersöka bl.a. däckets på ett fartyg och öppna lastutrymmen för en effektiv brottsbekämpning. Det bör därför införas en regel som inom det direkta brottsbekämpningsområdet ger en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken genomföra en undersökning på annat ställe.

9.4.6 Ta föremål i beslag

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att ta föremål i beslag. Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag ska de gälla.

Föremål som har tagits i beslag ska förvaras av Kustbevakningen om inget annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat. För hanteringen av egendom som tagits i beslag ska motsvarande regler enligt smugglingslagen gälla.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag i vissa fall samma rätt som en polisman att ta föremål i beslag. Eftersom Kustbevakningen nu ges rätt att inleda förundersökning om brott inom det direkta brottsbekämpningsområdet, måste en kustbevakningstjänsteman även kunna säkra bevisning genom beslag. Det finns mot den bakgrunden starka skäl för att en kustbevakningstjänsteman ges en generell rätt att ta föremål i beslag när det gäller brott inom det direkta brottsbekämpningsområdet. Åtgärden bör skyndsamt anmälas till undersökningsledaren eller åklagaren. Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag ska de gälla.

Med en utvidgad rätt att ta föremål i beslag följer även ett ansvar för hanteringen av egendom som tas i beslag. Regleringen bör motsvara det som i dag gäller för denna hantering hos Tullverket enligt smugglingslagen. Det innebär att egendom som tagits i beslag bör förvaras av Kustbevakningen, om inget annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat. Vidare bör egendom, som har tagits i beslag för att den skäligen kan antas bli förverkad, omedelbart få säljas om den inte kan vårdas utan fara för att den förstörs, värden av den är förenad med alltför stora kostnader, eller det annars finns särskilda skäl. Sådan egendom bör i stället få förstöras, om den inte kan säljas, då den kan befaras komma till brottslig användning eller den annars är olämplig för försäljning. Om egendom som sålts eller förstörts inte förverkas, bör ägaren eller annan rättsinnehavare ha rätt till ersättning.

9.4.7 Ta egendom i förvar

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att ta egendom i förvar.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget. *Tullverket* anför dock att det som föreskrivs i 26 kap. 3 a och 3 b §§ rättegångsbalken bör gälla för en kustbevakningstjänsteman i samma utsträckning som för en polisman.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har redan i dag rätt att i vissa fall ta egendom i förvar. Möjligheten att ta egendom i förvar har visat sig effektiv i brottsbekämpande verksamhet. Detta talar för att en kustbevakningstjänsteman inom det direkta brottbekämpningsområdet i brådskande fall generellt bör kunna ta egendom i förvar, på samma sätt som en polisman. Åklagare bör efter att egendom tagits i förvar omedelbart kontaktas för att kunna ta ställning till om egendomen ska förbli i förvar.

I 26 kap. 3 a och 3 b §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om hur föremål och egendom som tagits i förvar ska hanteras samt om protokollföring och underrättelseskyldighet. Detta bör gälla vid beslut av en kustbevakningstjänsteman i samma utsträckning som när en polisman tar egendom i förvar. Det krävs dock ingen särskild hänvisning till bestämmelserna, eftersom tillämpningen är knuten till att det tagits egendom i förvar och inte till att t.ex. en polisman har vidtagit åtgärden.

9.4.8 Besluta om avspärrning och förbud att flytta föremål

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att stänga till ett fartyg, en byggnad eller ett rum, förbjuda tillträde till visst område (dvs. spärra av) samt att meddela förbud mot att flytta ett visst föremål eller att vidta någon annan liknande åtgärd.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Med stöd av nuvarande lagstiftning kan en kustbevakningstjänsteman i vissa fall spärra av ett område. En avspärrning kan vara viktig för att klarlägga vem som har begått ett visst brott och för att säkra bevisning. För en effektiv brottsbekämpning inom det direkta brottsbekämpningsområdet finns därför behov av en generell reglering som ger en kustbevakningstjänsteman, likt en polisman, rätt att enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken bl.a. spärra av områden för säkerställande av utredning om brott.

9.4.9 Kroppsvisitera och kroppsbesiktiga

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha samma rätt som en polisman att i brådskande fall besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inte att en kustbevakningstjänsteman i brådskande fall ska kunna besluta om kroppsbesiktning, om det inte följer av särskild författning.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget. *F.d. Rikspolisstyrelsen* anför dock att det är önskvärt att Kustbevakningen kan ta DNA-prov enligt 28 kap. 12 och 12 a §§ rättegångsbalken på personer som är skäligen misstänkta för brott.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag rätt att i vissa situationer besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Sedan den 1 juli 2016 har en kustbevakningstjänsteman fått samma befogenheter som en polisman att bl.a. besluta om kroppsbesiktning i samband med ratt- och sjöfylleribrott.

En effektiv brottsbekämpning kräver att en kustbevakningstjänsteman ges en generell rätt inom det direkta brottsbekämpningsområdet att besluta om kroppsvisitation, bl.a. då det bör kunna användas för att söka efter egendom som kan tas i beslag eller förvar. Motsvarande resonemang gör sig även gällande för kroppsbesiktningar, bl.a. för att kunna ta DNA-prov i form av s.k. registertoppning (28 kap. 12 a § rättegångsbalken) eller för annan provtagning av t.ex. gripna.

9.4.10 Tidsgränsen tas bort

Regeringens bedömning: Kustbevakningens och dess tjänstemäns brottsbekämpande befogenheter bör inte längre vara begränsade till att endast få utövas i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på bedömningen.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* framhåller att tidsgränsen bör vara kvar för att myndigheten inte ska bli ansvarig för att utreda de brott som tillsynsmyndigheter och enskilda kan anmäla. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Befogenheterna i lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning (LKP) får utövas endast i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden. Enligt förarbetena till lagen är tanken att befogenheterna enbart ska utövas vid ”snabba ingripanden till sjöss i de fall då polis inte är tillgänglig” (prop. 1981/82:114 s. 19).

Den föreslagna reformen innebär att Kustbevakningen ges en mer självständig roll i brottsbekämpningen, bl.a. genom att rätten att inleda och bedriva förundersökning utökas rejält. För att syftet med reformen ska uppnås måste därför myndighetens uppgifter i den direkta brottsbekämpningen sträcka sig längre än till sådant som kan göras i omedelbar anslutning till den gärning som föranleder åtgärden. Även i den indirekta brottsbekämpningen kan det bli aktuellt att utöva befogenheter i senare skeden. Den generella tidsgräns som finns i LKP bör därför inte, trots *Kustbevakningens* synpunkt, föras över till den nya lagen.

9.5 Vilka brott ska omfattas av det indirekta brottsbekämpningsområdet?

Regeringens förslag: Det indirekta brottsbekämpningsområdet ska omfatta alla typer av brott.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Polisförbundet* anför dock att det ur ett arbetsmiljöperspektiv framstår som olämpligt att lägga en biträdesroll på Kustbevakningen, t.ex. vid ett rån, eftersom polismän har förstärkningsvapen, utbildning och skyddsutrustning för grova brott, vilket helt saknas hos Kustbevakningen.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare nämnts regleras Kustbevakningens möjlighet att som biträde ingripa mot brott för närvarande främst i LKP. Befogenheterna enligt den lagen är begränsade till att gälla endast vissa brott. Om Kustbevakningen vid patrullering till sjöss upptäcker t.ex. en pågående misshandel eller stöld på en skärgårdsö, har en kustbevakningstjänsteman alltså inte befogenhet att ingripa inom ramen för sin tjänsteutövning. Tjänstemannen är i stället hänvisad till bestämmelsen om s.k. envarsgripande i 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken. Denna ordning är inte tillfredställande. Allmänheten har berättigade förväntningar på att uniformerade tjänstemän vid en brottsbekämpande myndighet kan ingripa i tjänsten om ett brott upptäcks. Även för kustbevakningstjänstemännen är det givetvis viktigt att det finns tydliga regler för deras tjänsteutövning. Det är därför inte rimligt att kustbevakningstjänstemän i vissa fall är utlämnade till att ingripa mot brott i enlighet med den reglering som finns för privatpersoner.

Oavsett vilken typ av brott det gäller och om det begås på eller i anslutning till vatten, kan Kustbevakningen normalt vara relativt snabbt på plats i stora delar av landet. I egenskap av brottsbekämpande myndighet har Kustbevakningen och dess tjänstemän dessutom kunskap om och erfarenhet av de åtgärder som i allmänhet krävs för att ingripa. Med hänsyn till att tjänstemän vid de brottsbekämpande myndigheterna har olika utbildning och resurser att möta de situationer som uppkommer

måste dock en bedömning av om och hur ett ingripande ska göras alltid ske i varje enskilt fall. Vid denna lämplighetsprövning bör aspekter som brottets art, karaktär och farlighet vägas in. Att Kustbevakningens möjligheter att ingripa vid vissa typer av brott därmed i praktiken kan vara begränsade, innebär dock inte att den lagliga möjligheten att ingripa mot brott bör begränsas. För att möta kraven på tydlighet och effektivitet i brottsbekämpningen bör Kustbevakningen därför, som biträde till annan myndighet, ha rätt att i enskilda fall ingripa mot samtliga typer av brott.

9.6 Förutsättningarna för åtgärder inom den indirekta brottsbekämpningen

Regeringens förslag: Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning ska kunna aktualiseras om Tullverket, Polismyndigheten eller en förundersökningsledare har ställt sig bakom åtgärden, eller om ett godkännande inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas.

Som huvudregel ska det finnas rätt att neka till att lämna biträde. Detta gäller dock inte när en begäran görs av en åklagare i en förundersökning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *F.d. Rikspolisstyrelsen* anför att rätten att neka en begäran om biträde endast bör finnas om det föreligger ett allvarligt hinder med hänsyn till Kustbevakningens andra verksamheter eller om dessa vid tillfället bedöms som mer angelägna än den verksamhet som begäran om biträde avser. Övriga har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Justitiekanslern* pekar på att det fortsatt finns en risk för att vissa åtgärder kan falla mellan stolarna när Kustbevakningen och Polismyndigheten samarbetar. *Kustbevakningen* anför att myndigheten bör ha rätt att även avböja en begäran från åklagare. Kustbevakningen och *Säkerhetspolisen* anför vidare att Kustbevakningen även bör kunna biträda Säkerhetspolisen innan förundersökning har inletts. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen har resurser i områden som annars har relativt begränsad myndighetsnärvaro. Genom att ge Kustbevakningen en tydlig och uttrycklig möjlighet att vid behov i enskilda fall biträda andra brottsbekämpande myndigheter skapas förutsättningar för en effektivare brottsbekämpning och ett bättre utnyttjande av samhällets samlade resurser. Det kommer inte heller i fortsättningen, så som *Justitiekanslern* har framhållit, att kunna utslutas att vissa åtgärder faller mellan stolarna men risken för detta måste anses minska genom den föreslagna regleringen.

Inom den indirekta brottsbekämpningen har en annan myndighet huvudansvaret för brottsbekämpningen. Eftersom den myndigheten har självständig rätt att ingripa och ofta bör ta över ansvaret för utredningsarbetet så snart som möjligt, är det särskilt viktigt med

kommunikation mellan myndigheterna och tydliga ramar för hur Kustbevakningen och dess tjänstemän får agera. Av rättssäkerhetsskäl bör ett agerande från Kustbevakningens sida därför enligt huvudregeln förutsätta att den huvudansvariga myndigheten har ställt sig bakom ingripandet.

I vissa situationer finns det dock skäl att låta en kustbevakningstjänsteman ingripa även utan ett godkännande från annan myndighet. Det kan bli aktuellt t.ex. om ett gripande är så brådskande att den misstänkte undkommer, eller om ett föremål riskerar att gå förlorat, om kustbevakningstjänstemannen avvaktar ett godkännande från den huvudansvariga myndigheten. En kustbevakningstjänsteman som befinner sig i en sådan situation bör inte tvingas avstå från ett ingripande på grund av bristande befogenhet.

Kustbevakningens verksamhet innebär att det är naturligt att biträde bör kunna lämnas åt Tullverket, Polismyndigheten eller en förundersökningsledare. Eftersom det brottsbekämpande arbetet har olika karaktär beroende på om det sker inom eller utom förundersökning behövs olika regler för respektive skede av den indirekta brottsbekämpningen.

Möjligheten att ingripa efter en begäran om biträde innan förundersökning inletts är tänkt att aktualiseras endast under ett mycket kort skede och vid ett fåtal situationer. Det finns därför anledning att begränsa denna möjlighet till sådana tillfällen som nära anknyter till Kustbevakningens verksamhet. Möjligheten till ingripande i detta skede bör därför endast kunna ske efter en begäran om biträde från Polismyndigheten eller Tullverket. *Kustbevakningen* och *Säkerhetspolisen* har framfört att även Säkerhetspolisens ska omfattas av denna bestämmelse. Säkerhetspolisens behov av biträde kan dock ofta antas röra grov brottslighet som normalt sett inte har beröringspunkter med Kustbevakningens huvuduppdrag. Regeringen har därför gjort bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl att utsträcka möjligheten att ingripa i detta skede till att även omfatta en begäran från Säkerhetspolisen.

När en förundersökning väl är inledd kan dock en förundersökningsledare hos Säkerhetspolisen, precis som andra förundersökningsledare, när det är lämpligt begära biträde av Kustbevakningen. Det kan dessutom finnas skäl att på annat sätt låta Kustbevakningen bistå vid vissa former av allvarigare brottslighet. För närvarande bereds därför frågan om hur Kustbevakningens operativa stöd till Polismyndigheten vid polisiära insatser mot terrorism eller annan allvarlig brottslighet ska författningsregleras.

Uppgiften att biträda andra myndigheter inom ramen för det indirekta brottsbekämpningsområdet väcker frågan om Kustbevakningen ska ha rätt att neka till en begäran om biträde. Utgångspunkten bör vara att myndigheten själv bäst kan bedöma var de egna resurserna gör mest nytta och om och på vilket sätt biträde ska ges. Det kan t.ex. vara nödvändigt att neka biträde om resurserna behövs för ett räddningstjänstuppdrag. Det bör inte heller växa fram en ordning där andra myndigheter anpassar sin egen verksamhet efter Kustbevakningens möjlighet att lämna biträde. Mot den bakgrunden är det rimligt att Kustbevakningen som huvudregel ges möjlighet att neka till en begäran

om biträde. Kustbevakningen ska inte behöva anföra några skäl för sitt ställningstagande.

När det gäller en begäran om biträde från en åklagare är förhållandena emellertid annorlunda. Eftersom åklagarväsendet, om man undantar Ekobrottsmyndigheten, inte har någon egen organisation för brottsutredning, är åklagaren beroende av andra myndigheters biträde. Varken en tulltjänsteman eller en polisman kan neka att ge åklagaren biträde under en förundersökning. Det är därför rimligt att inte heller en kustbevakningstjänsteman ska kunna neka till en sådan begäran. Det finns inte anledning att anta att en sådan begäran kommer att ske annat än när det finns ett faktiskt behov av Kustbevakningens kompetens. På samma sätt som nu är fallet enligt LPK bör alltså Kustbevakningen vara skyldig att biträda en åklagare i en förundersökning som leds av denne, oavsett vilket brott det är fråga om.

9.7 Befogenheter i Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning

Behovet av befogenheter i Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning är inte lika omfattande som i den direkta. Av rättssäkerhets- och effektivitetsskäl behöver tjänstemännen dock ges tydliga och tillräckliga befogenheter även i dessa fall.

Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning kan delas upp i tre nivåer. För *det första* handlar det om brottsbekämpning i fall där det finns behov av omedelbara ingripanden och Kustbevakningen inte kan vänta med en åtgärd till efter det att en annan huvudansvarig myndighet ställt sig bakom åtgärden. För *det andra* handlar det om situationer när en förundersökning ännu inte har inletts, men den huvudansvariga myndigheten har ställt sig bakom Kustbevakningens ingripande. För *det tredje* handlar det om situationer där det pågår en förundersökning och förundersökningsledaren begär biträde med en viss åtgärd.

9.7.1 Ingripanden som inte kan vänta

Regeringens förslag: Om man inte utan väsentlig olägenhet kan avvakta ett godkännande från den huvudansvariga myndigheten ska en kustbevakningstjänsteman ha samma rätt som en polisman att gripa en person och ta föremål i beslag.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman kan i undantagsfall behöva ingripa som biträde även om den huvudansvariga myndigheten inte ställt sig bakom åtgärden. De befogenheter som då ska komma ifråga bör av rättssäkerhetsskäl vara sådana att de inte kan anstå ens en kortare tid.

Ett gripande kan i vissa situationer behöva genomföras omedelbart eftersom det annars finns risk att misstänkta undkommer. En kustbevakningstjänsteman ska då inte behöva överväga om det finns förutsättningar för ett envarsgripande. I stället bör han eller hon, om ett godkännande från den huvudansvariga myndigheten inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas, ha rätt att gripa en person.

I samband med ett gripande får förvisso föremål som då påträffas tas i beslag med stöd av bestämmelsen i 27 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken. Föremål, som kan ha betydelse för utredning om brott, kan dock ibland behöva tas i beslag omedelbart även om det inte sker i samband med ett gripande. Så kan vara fallet om det finns risk för att föremålet går förlorat om åtgärden inte vidtas genast, t.ex. genom att det försvinner i havet. En kustbevakningstjänsteman bör därför, om ett godkännande från den huvudansvariga myndigheten inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas, ha rätt att ta föremål i beslag.

9.7.2 Ingripanden innan en förundersökning har inletts

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman som efter ett godkännande biträder Polismyndigheten eller Tullverket ska, innan någon förundersökning har hunnit inledas, i vissa avseenden ha samma rätt som en polisman att utföra vissa primära utredningsåtgärder.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att en kustbevakningstjänsteman i detta fall ska ha rätt att från den som ska höras tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning och besluta om kroppsvisitation, gripa den som misstänks för brott, genomföra husrannsakan om åtgärden har till syfte att eftersöka den som ska gripas eller att verkställa beslag, samt ta föremål i beslag.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utkastet föreslår att en kustbevakningstjänsteman i detta fall även ska ha rätt att gripa den som misstänks för brott, göra en husrannsakan och ta föremål i beslag.

Remissinstanserna *Justitiekanslern* pekar på att utrymmet för Kustbevakningen att agera i denna del måste vara väldigt begränsat samt att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att godkännande ska kunna inhämtas från någon hos myndigheterna, oavsett om personen har behörighet att leda förundersökning eller inte. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det finns redan i dag en väl inarbetad ordning som innebär att en kustbevakningstjänsteman har en rad av de befogenheter som en polisman har när myndigheten lämnar biträde åt exempelvis Polismyndigheten. Genom den föreslagna regleringen ges nu Kustbevakningen även möjlighet att biträda Polismyndigheten eller Tullverket i ett mycket tidigt skede under en brottsutredning. Eftersom denna möjlighet förutsätter att förundersökning inte har inletts talar rättssäkerhetsskäl, vilket *Justitiekanslern* också pekat på, starkt för att ge

bestämmelsen ett snävt tillämpningsområde. Det bör främst vara fråga om att en kustbevakningstjänsteman ska kunna utföra vissa primära utredningsåtgärder.

Mot denna bakgrund bör en kustbevakningstjänsteman innan en förundersökning har inletts ha rätt att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brottet, uppmana någon att följa med och ta med någon till förhör samt, från den som ska höras, tillfälligt omhändertata elektronisk kommunikationsutrustning och då besluta om kroppsvisitation. Denna form av ingripande är oftast endast tillämplig i nära anslutning till att brottet har begåtts (jfr bl.a. JO 1967 s. 153).

Tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken, såsom att gripa den som misstänks för brott, att ta föremål i beslag och att göra en husrannsakan, förutsätter att förundersökning samtidigt inleds och kan därför inte bli aktuella i detta skede.

Regleringen är utformad så att ett godkännande ska lämnas av någon på myndigheten, och inte exempelvis en förundersökningsledare. *Justitiekanslern* har ifrågasatt om detta är lämpligt, men samtidigt pekat på att krav om godkännande från en förundersökningsledare skulle göra tillämpningsområdet än mer snävt. Enligt regeringen finns skäl att även låta de på myndigheten som inte har rätt att besluta om att förundersökning ska inledas, såsom vakthavande befäl, godkänna ett biträde. Det framstår som en rimlig ordning bl.a. med hänsyn till att en kustbevakningstjänstemans befogenheter på detta stadium i utredningen är relativt begränsade.

9.7.3 Biträde under en förundersökning

Regeringens förslag: En förundersökningsledare får efter inledd förundersökning anlita biträde av Kustbevakningen för att utreda brottet.

En förundersökningsledare ska också få ge i uppdrag åt Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Säkerhetspolisen* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regleringen om biträde efter att en förundersökning har inletts är inte begränsad på annat sätt än att begäran måste komma från förundersökningsledare och avse utredningen av brottet. Motsvarande bör fortsätta att gälla enligt den nya lagen när Kustbevakningen biträder annan myndighet, dvs. inte endast Polismyndigheten och Tullverket.

Vilka åtgärder som en kustbevakningstjänsteman får vidta inom ramen för ett biträde åt en förundersökningsledare är i dag begränsat genom ett lämplighetskrav (se 7 § LKP). Lämplighetskravet utgör en yttersta gräns

för vilka åtgärder som får vidtas. Detta innebär t.ex. att åtgärder som ligger utanför vad en kustbevakningstjänsteman har rätt att göra enligt den nya lagen eller annan lagstiftning inte bör komma ifråga. För att biträde ska få lämnas bör därför även fortsättningsvis krävas att åtgärden är lämplig med hänsyn till dess beskaffenhet och omständigheterna i övrigt.

Effektivitetsskäl talar vidare för att det inte heller enligt den nya lagen bör finnas några formella begränsningar av vilka befogenheter en kustbevakningstjänsteman har när han eller hon agerar på uppdrag av en förundersökningsledare.

9.8 Stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel

Regeringens förslag: För att verkställa ett tvångsmedel eller vidta en annan åtgärd i den brottsbekämpande verksamheten ska en kustbevakningstjänsteman i vissa fall ha rätt att stoppa ett fartyg, fordon eller ett annat transportmedel.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att en kustbevakningstjänsteman ska ges samma rätt som en polisman har att reglera trafiken.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En polisman har rätt att stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel om det

1. finns anledning att anta att någon som färdas i detta har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som befinner sig i eller på transportmedlet, genom att beröva honom eller henne friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller utsätta honom eller henne för kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag genomföra husrannsakan i eller på transportmedlet, eller

4. behövs för att med stöd i lag eller annan författning reglera trafiken eller för att kontrollera transportmedlet, den som för det eller dess last.

I dag har en kustbevakningstjänsteman endast i vissa fall rätt att stoppa fordon, fartyg och andra transportmedel. Det finns konkreta behov, bl.a. av effektivitetsskäl, av att generellt kunna stoppa transportmedel i Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet för att verkställa tvångsåtgärder som riktas mot någon som befinner sig i exempelvis fordonet. Starka skäl talar därför för en reglering som ger en kustbevakningstjänsteman motsvarande rätt som en polisman att kunna stoppa fartyg, fordon eller andra transportmedel. Effektivitetsskäl talar även för att ge en kustbevakningstjänsteman rätt att stoppa fordon i syfte att reglera trafiken.

Denna rätt bör avse såväl det direkta som det indirekta brottsbekämpningsområdet.

9.9 Rapporteringsskyldighet för en kustbevakningstjänsteman

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av 3 kap. 4–10 §§ eller 13–15 §§ ska genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen. En kustbevakningstjänsteman ska ha samma skyldighet som en polisman att rapportera brott inom det direkta brottsbekämpningsområdet samt att meddela rapporteftergift.

Om en kustbevakningstjänsteman får kännedom om att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium ska tjänstemannen skyndsamt anmäla saken till åklagare.

Med biträdesrollen inom det indirekta brottsbekämpningsområdet ska det följa en särskild rapporteringsskyldighet till den behöriga brottsbekämpande myndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte en lika långtgående skyldighet att anmäla brott som begås utanför svenskt territorium.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Justitiekanslern* har pekat på att det fortsatt inom det indirekta brottsbekämpningsområdet finns en problematik med att viss dokumentation kan falla mellan stolarna. Övriga remissinstanser har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att en förundersökningsledare ska kunna fullgöra sin roll på ett effektivt sätt behöver han eller hon få kännedom om ingripanden som sker.

Enligt dagens reglering har en kustbevakningstjänsteman redan i flera fall en rapporteringsskyldighet. Rapporteringsskyldigheten fullgörs normalt genom att en brottsanmälan upprättas. Så som *Justitiekanslern* har framhållit fungerar dock inte denna skyldighet fullt ut i dag. En tjänsteman som ingriper mot ett brott som omfattas av myndighetens självständiga uppgifter bör därför nu få en formell skyldighet att rapportera till behörig tjänsteman, dvs. till den som har rätt att leda förundersökningen, så snart det kan ske. Enligt den nya regleringen bör rapporteringsskyldigheten därför följa det direkta brottbekämpningsområdet och det geografiska tillämpningsområdet. Motsvarande skyldighet finns för polismän och tulltjänstemän.

En fråga som hänger nära samman med rapporteringsskyldigheten är rätten att i vissa fall underlåta att rapportera brott, s.k. rapporteftergift. Med detta avses rätten att underlåta att rapportera ett brott till närmaste förman samt en förmans rätt att underlåta att sända en rapport vidare till åklagare. Denna rätt tillkommer redan i dag såväl polismän som kustbevakningstjänstemän och ska därför överföras till den nya lagen. Några ändringar i sak i bör inte göras.

Brott som är begångna utanför svenskt territorium är ofta förknippade med särskilda juridiska problem. Detta gäller oavsett om brottet omfattas av det direkta eller det indirekta brottsbekämpningsområdet. Regeringen föreslår därför att en kustbevakningstjänsteman bör åläggas en skyldighet att anmäla alla brott som Kustbevakningen upptäcker och som är begångna utanför svenskt territorium till åklagare, som därefter kan avgöra om brottet ska föranleda förundersökning och vilket biträde som eventuellt krävs för utredningsarbetet. Syftet med regleringen är också att åklagaren snabbt ska kunna ta över ledningen av förundersökningen.

Om biträde lämnats inom det indirekta brottsbekämpningsområdet behöver den huvudansvariga myndigheten få information om detta, bl.a. för att få ett underlag för att besluta om eventuella vidare åtgärder. Den myndighet som biträds bör därför omedelbart rapportera vilka åtgärder som gjorts och resultaten av dessa. Även om det, som *Justitiekanslern* framhållit, kan finnas en fortsatt risk för brister stärker denna reglering kraven på dokumentation och rapportering.

10 Kustbevakningens ordningshållande verksamhet

10.1 Direkt och indirekt ordningshållning

Regeringens förslag: Kustbevakningens ordningshållande arbete ska regleras i två olika verksamhetskategorier – det direkta och det indirekta ordningshållningsområdet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte några invändningar mot förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen har redan i dag vissa ordningshållande uppgifter. Regeringens utgångspunkt är att myndigheten ska ges tydligt reglerade möjligheter att agera självständigt mot sådana ordningsstörningar som har anknytning till myndighetens befintliga verksamhet, som vanligen sker i områden som annars har begränsad myndighetsnärvaro. På så sätt skapas förutsättningar för ett rättssäkert och effektivt upprätthållande av den allmänna ordningen till sjöss. Denna verksamhetskategori ska kallas Kustbevakningens *direkta* ordningshållningsområde.

Ett effektivt utnyttjande av myndigheternas resurser, tillsammans med det förhållandet att Kustbevakningen oftast har möjlighet att komma först till vissa avlägsna platser, motiverar dock att myndigheten ges möjlighet att agera även utanför det område där myndigheten har ett självständigt ansvar. Kustbevakningen ska därför i enskilda fall även kunna ingripa för att upprätthålla den allmänna ordningen i sådana områden. Denna

verksamhetskategori ska kallas Kustbevakningens *indirekta* ordningshållningsområde.

10.2 Kustbevakningens direkta ordningshållning

Regeringens förslag: Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde ska omfatta uppträdande till sjöss samt störningar enligt vissa författningar som anges i lagen.

Inom det direkta ordningshållningsområdet ska Kustbevakningen självständigt få förebygga och ingripa mot störningar av allmän ordning.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte lämnat några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningens uppdrag är i dag begränsat till att genom sjöövervakning förebygga och ingripa mot störningar av ordningen i trafiken till sjöss (3 § Kustbevakningens instruktion). Kustbevakningens resurser och unika närvaro längs kusterna innebär att myndighetens självständiga uppdrag även i framtiden bör ta sikte på att förebygga och ingripa mot störningar av den allmänna ordningen som avser uppträdande till sjöss.

För att undvika praktiska tillämpningsproblem och gränsdragningsfrågor bör dock den nuvarande särskilda avgränsningen till ordningsstörningar i trafiken tas bort.

Lagen om sjöfartsskydd och lagen om hamnskydd innehåller bestämmelser som ger en kustbevakningstjänsteman rätt att ingripa för att upprätthålla ordningen och säkerheten på fartyg och i hamnar. Störningar enligt dessa bestämmelser bör omfattas av det direkta ordningshållningsområdet.

10.3 Kustbevakningens indirekta ordningshållning

10.3.1 Ingripanden som godkänts

Regeringens förslag: Kustbevakningen ska som biträde i ett enskilt fall få agera mot störningar av allmän ordning som inte omfattas av det direkta ordningshållningsområdet, om den mottagande myndigheten har godkänt åtgärden.

Kustbevakningen ska ha rätt att neka till att lämna biträde.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår varken en bestämmelse som uttryckligen kräver att Kustbevakningen godkänner en begäran om biträde eller en bestämmelse som uttryckligen ger Kustbevakningen rätt att begära att få biträda Polismyndigheten. Utredningen föreslår vidare att biträde endast ska få lämnas i anledning av en oförutsedd händelse eller en planerad insats.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare nämnts har Kustbevakningen resurser i områden som annars har relativt begränsad myndighetsnärvärde. Genom att Kustbevakningen ges en tydlig lagreglerad möjlighet att vid behov i enskilda fall biträda Polismyndigheten vid ordningsstörningar, skapas förutsättningar för en effektivare ordningshållning och ett bättre utnyttjande av samhällets samlade resurser.

Inom den indirekta ordningshållningen har Polismyndigheten alltid huvudansvaret för ordningshållningen. Eftersom Polismyndigheten har självständig rätt att ingripa och ofta bör ta över ansvaret så snart som möjligt, är det särskilt viktigt med kommunikation mellan myndigheterna och tydliga ramar för hur Kustbevakningen och dess tjänstemän får agera.

Avgränsningen bör därför, på samma sätt som inom den indirekta brottsbekämpningen, knytas till att myndigheterna är överens om att en viss åtgärd ska vidtas. Av rättssäkerhetsskäl bör ett agerande från Kustbevakningens sida alltså enligt huvudregeln förutsätta att Polismyndigheten har ställt sig bakom ingripandet. Ett sådant godkännande bör kunna föregås av en förfrågan från båda myndigheterna. Att det i vissa situationer finns skäl att låta en kustbevakningstjänsteman ingripa även utan ett godkännande behandlas i avsnitt 10.3.2.

Uppgiften att biträda Polismyndigheten väcker frågan om myndigheten ska ha rätt att neka till en begäran om biträde. Utgångspunkten bör vara att Kustbevakningen själv bäst kan bedöma var de egna resurserna gör mest nytta samt om och på vilket sätt biträde ska ges. Det kan t.ex. vara nödvändigt att neka biträde om resurserna behövs för ett räddningstjänstupdrag. Det bör inte heller växa fram en ordning där Polismyndigheten anpassar sin egen verksamhet efter Kustbevakningens möjlighet att lämna biträde. Mot den bakgrunden är det rimligt att Kustbevakningen ges en uttrycklig möjlighet att neka till en begäran om biträde. Kustbevakningen ska inte behöva anföra några skäl för sitt ställningstagande.

10.3.2 Ingripanden vid allvarlig fara för liv eller hälsa

Regeringens förslag: Om ett omedelbart ingripande är nödvändigt för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa och om faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt ska en kustbevakningstjänsteman få ingripa även utan ett godkännande.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna lämnar inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman kan i undantagsfall behöva ingripa som biträde även om Polismyndigheten inte har godkänt åtgärden. Ett ingripande kan i vissa situationer behöva utövas mer eller mindre omedelbart för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa. Det är betydligt bättre att en kustbevakningstjänsteman då ingriper, även utan ett godkännande från Polismyndigheten, än att någon ur allmänheten tvingas göra det. En förutsättning för sådant agerande är dock att faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt.

10.4 Befogenheter inom ordningshållningen

10.4.1 Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertaga personer

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha rätt att avvisa, avlägsna och tillfälligt omhändertaga den som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för den. En kustbevakningstjänsteman ska även få vidta sådana åtgärder för att avvärja brott.

Det ska införas krav på bl.a. förmansprövning, underrättelser och på behandlingen av enskilda.

En omhändertagen ska så snabbt som möjligt överlämnas till Polismyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen behandlar dock inte underrättelseskyldighet till närstående.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* har synpunkter på förslaget och för fram att det i lagen bör införas en underrättelseskyldighet till närstående. *F.d. Rikspolisstyrelsen* anför att en kustbevakningstjänsteman bör ha samma rätt som en polisman att omhändertaga personer med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer. Övriga har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Polismyndigheten* anför åter att en kustbevakningstjänsteman bör ha samma rätt som en polisman att omhändertaga personer med stöd av lagen om omhändertagande av berusade personer. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag i vissa fall samma rätt som en polisman att avvisa, avlägsna och tillfälligt omhändertaga den som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för den samt för att avvärja brott. För att kunna utföra sina ordningshållande uppgifter är det nödvändigt att kustbevakningstjänstemän kan ingripa på dessa sätt generellt inom det direkta och det indirekta ordningshållningsområdet.

När en kustbevakningstjänsteman genomför ett omhändertagande saknas i dag, till skillnad mot vad som gäller för en polisman, regler som syftar till att säkerställa den omhändertagnes rättssäkerhet. Sådana bestämmelser är dock lika viktiga när en kustbevakningstjänsteman genomför ett omhändertagande som när en polisman gör det.

Motsvarande bestämmelser som i dag gäller för en polisman bör därför införas i den nya lagen. Det innebär att den kustbevakningstjänsteman som verkställt ett omhändertagande så snabbt som möjligt bör anmäla åtgärden till sin förman, som omedelbart ska pröva om åtgärden ska bestå. Kravet på en förmansprövning är en rättssäkerhetsgaranti för att minimera risken för felaktiga frihetsberövanden. Den som omhändertas av en kustbevakningstjänsteman bör vidare ha rätt att få veta anledningen till omhändertagandet och en person bör inte få omhändertas eller hållas kvar av en kustbevakningstjänsteman om det finns skäl för gripande.

När en kustbevakningstjänsteman beslutar om omhändertagande gäller redan i dag att verkställigheten av omhändertagandet inte får orsaka den som omhändertas större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till åtgärdens syfte eller väcka onödig uppmärksamhet. Den som har omhändertagits får inte heller utsättas för någon annan inskränkning i sin frihet än som behövs med hänsyn till ordning, säkerhet eller ändamålet med åtgärden, samt får tas i förvar endast om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Möjligheten att ta någon i förvar gäller dock inte personer under 15 år. Dessa rättssäkerhetsgarantier ger uttryck för allmänna principer som bör gälla även i Kustbevakningens framtida verksamhet.

En anslutande rättssäkerhetsfråga är den skyldighet som finns i 17 a § polislagen att underrätta närstående till den som är skyldig att stanna kvar hos Polismyndigheten. De skäl som ligger till grund för underrättelseskyldigheten till närstående gör sig lika starkt gällande beträffande den som är skyldig att stanna kvar hos Kustbevakningen (jfr prop. 2007/08:47 s. 17 ff.). En bestämmelse som motsvarar den i polislagen bör därför införas i den nya lagen.

Eftersom ordningshållning är en begränsad del av Kustbevakningens verksamhet och kan kräva uppföljningsåtgärder i form av kontakt med sociala myndigheter, bör ansvaret för ett omhändertagande så snabbt som möjligt övergå till Polismyndigheten som därefter bör avgöra om den som omhändertagits ska frigges eller fortsatt vara omhändertagen. Den tidsfrist om sex timmar som anges i 16 § andra stycket polislagen gäller från själva omhändertagandet av Kustbevakningen. Motsvarande reglering gäller för bl.a. ordningsvakter. En omhändertagen ska inte hamna i en sämre position för att han eller hon har omhändertagits av Kustbevakningen än av exempelvis Polismyndigheten. Detta hindrar dock inte att den kustbevakningstjänsteman som ingripit bör underrätta den som omhändertagits om skälen för åtgärden så snart situationen medger det.

Polismyndigheten anser att en kustbevakningstjänsteman bör ha samma rätt som en polisman att omhänderta personer med stöd av lagen om omhändertagande av berusade personer. Denna reglering utgör dock främst en social skyddslagstiftning och står därmed i tydlig kontrast till Kustbevakningens huvuduppgifter, som är att bedriva sjöövervakning. Mot denna bakgrund bör en kustbevakningstjänsteman inte ges en sådan rätt.

10.4.2 Avvisa eller avlägsna någon från ett område eller utrymme vid tillträdesförbud

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska ha rätt att avvisa eller avlägsna den som överträder ett tillträdesförbud när det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Denna rätt att ingripa ska även omfatta den som vägrar att lämna ett område med tillträdesförbud, eller som inte följer en anvisning som har meddelats med stöd av polislagen att följa en viss väg.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att en kustbevakningstjänsteman ska ha rätt att avvisa eller avlägsna den som inte följer en anvisning som har meddelats med stöd av polislagen att följa viss väg.

Remissinstanserna har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En polisman får avvisa eller avlägsna den som försöker tränga sig in på ett område eller i ett utrymme dit tillträde har förbjudits med stöd av polislagen eller annan författning, om det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Rätten att avvisa eller avlägsna en person omfattar även den som vägrar att lämna ett sådant område eller utrymme, eller som inte följer en anvisning som har meddelats med stöd av polislagen att följa viss väg.

Även i Kustbevakningens verksamhet kan det vara aktuellt att övervaka efterlevnaden av avspärningar och tillträdesförbud. Det är viktigt att myndigheten har rimliga möjligheter att ingripa vid överträdelser, och en rätt att avvisa och avlägsna personer är då ett lämpligt medel.

Det kan också uppstå situationer när det är av betydelse att även en kustbevakningstjänsteman kan ingripa mot den som inte följer en anvisning som har meddelats med stöd av polislagen att följa viss väg. En regel som ger en kustbevakningstjänsteman motsvarande rätt som en polisman också i det avseendet bör därför införas i den nya lagen.

10.5 Krav på rapportering

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman som har avvisat, avlägsnat eller omhändertagit en enskild i ordningshållande syfte ska rapportera detta till Polismyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Polismyndigheten ska även i framtiden ha huvudansvaret för ordningshållningen. För att Polismyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter behöver den få en god överblick över de åtgärder som har vidtagits av Kustbevakningen. En

kustbevakningstjänsteman som har avvisat, avlägsnat eller omhändertagit någon i ordningshållande syfte bör därför rapportera detta till Polismyndigheten. Skyldigheten bör gälla både i de fall där ingripandet har skett självständigt och där myndigheten har agerat som biträde.

11 Kontroll- och tillsynsverksamheten

Regeringens förslag: Den nya lagen ska innehålla allmänna bestämmelser som är gemensamma för Kustbevakningens kontroll- och tillsynsverksamhet.

Det ska i lagen upplysas om att Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter att bedriva kontroll och tillsyn framgår av särskilda bestämmelser eller författningsenliga överenskommelser med andra myndigheter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens. Utkastet föreslår dock att en särskild proportionalitetsregel införs i den nya lagen.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Någon generell reglering av Kustbevakningens kontroll- och tillsynsverksamhet finns inte i dag. Uppdraget spänner över en rad områden och bygger på en mängd specialregleringar, med olika avgränsningar beroende på syftet med kontrollen och tillsynen. Kustbevakningen är dessutom ofta en av flera myndigheter som agerar med stöd av samma kontrollagstiftning. I vissa fall kräver författningsregleringen att den huvudansvariga myndigheten uttryckligen ger Kustbevakningen ett uppdrag som ger rätt att agera som kontroll- och tillsynsmyndighet, i andra fall har Kustbevakningen rätt att agera självständigt.

Utgångspunkten för reformen bör vara att skapa en enhetligare, tydligare och mera rättssäker reglering även när det gäller kontroll- och tillsynsverksamheten. Eftersom kontroll- och tillsynsverksamheten berör så många områden skulle en heltäckande befogenhetsreglering behöva innehålla ett stort antal särregleringar och undantag, vilket riskerar att motverka syftet med reformen. De närmare rättsliga förutsättningarna för en kontroll- eller tillsynsåtgärd ska därför även i fortsättningen regleras i den särskilda författning som ligger till grund för åtgärden.

Kustbevakningens kontroll- och tillsynsverksamhet omfattas av förvaltningslagens tillämpningsområde. I 5 § tredje stycket förvaltningslagen finns en bestämmelse som bl.a. innehåller en proportionalitetsprincip. Där anges att en myndighet får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får vidare aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Mot denna bakgrund saknas skäl att införa en särskild proportionalitetsregel i den nya lagen.

När det gäller vissa grundläggande krav på hur kontroll eller tillsyn ska utföras och allmänna regler om medel för att genomföra en tjänsteåtgärd finns emellertid möjlighet att skapa en generell reglering som bidrar till en enhetligare, tydligare och mera rättssäker verksamhet.

11.1 Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

11.1.1 Preja, borda och föra fartyg till hamn

Regeringens förslag: Om det behövs för att genomföra en kontroll eller tillsyn ska en kustbevakningstjänsteman få preja, borda och, om det uppenbart behövs för att genomföra åtgärden, föra ett fartyg till svensk hamn.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande lagstiftning har en kustbevakningstjänsteman rätt att stoppa och visitera ett fartyg eller föra det till svensk hamn, om det är uppenbart att åtgärden behövs för att genomföra vissa straffprocessuella eller ordningshållande åtgärder (4 § LKP). En likartad befogenhet finns i vattenföroreningslagen (11 kap. 14 §). När det gäller kontroll och tillsyn finns inte någon motsvarande generell reglering, men däremot vissa särregler. En kustbevakningstjänsteman har t.ex. rätt att preja fartyg om det behövs för att genomföra kontroll av import eller export av varor (4 kap. 3 och 9 §§ tullagen).

En kustbevakningstjänstemans rätt att preja och borda fartyg har stor betydelse för möjligheterna att bedriva effektiv kontroll och tillsyn, och kan i många fall vara en förutsättning för att kontrollen över huvud taget ska kunna genomföras, särskilt i ljuset av att Kustbevakningen bedriver en stor del av sin verksamhet till sjöss. Även om det kan antas att den som ansvarar för ett tillsynsobjekt, t.ex. en befälhavare på ett fartyg, normalt samarbetar med Kustbevakningen bör en kustbevakningstjänsteman ha en generell rätt att preja, borda och föra fartyg till hamn. En sådan rätt innebär att det är Kustbevakningen som, med beaktande bl.a. av proportionalitetsprincipen, avgör vid vilken tidpunkt tillsynsuppdraget ska genomföras och inte den som ansvarar för eller råder över tillsynsobjektet

11.1.2 Använda våld

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman ska, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, under vissa förutsättningar som anges i lagen ha rätt att använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd.

När en kustbevakningstjänsteman har rätt att använda våld ska den som hjälper honom eller henne ha samma rätt att begå en annars straffbelagd handling. En kustbevakningstjänsteman ska vidare vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att tjänstemannen svårligen kunde besinna sig.

Lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska omfatta våldsanvändning enligt den nya lagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att det, i fall som avses i 2 kap. 4 § första stycket 4 och 6, ska krävas att kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd för att våld mot person ska få brukas. Utredningen föreslår inte heller att den som hjälper en kustbevakningstjänsteman, som har rätt att använda våld, ska ha samma rätt att begå en annars straffbelagd handling eller att en kustbevakningstjänsteman ska vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att tjänstemannen svårligen kunde besinna sig. Utredningen föreslår dessutom inte att 2 kap. 4 § första stycket punkten 3 ska gälla även i kontroll- och tillsynsverksamheten.

Remissinstanserna Endast *Tullverket* har synpunkter på förslaget och föreslår att det i fall som avses i 2 kap. 4 § första stycket 4 och 6 ska krävas att kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd för att våld mot person ska få brukas.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman har i dag rätt att använda våld med stöd av 29 § polislagen för att genomföra vissa kontroll- och tillsynsåtgärder. Det finns ingen anledning att nu inskränka denna rätt. Rätten att använda våld vid kontroll och tillsyn bör dock i framtiden regleras särskilt. Därigenom blir det tydligare i vilka situationer våld får användas vid kontroll och tillsyn, eftersom den nuvarande regleringen inte skiljer mellan våldsanvändning i olika verksamheter.

I kontroll- och tillsynsverksamheten finns inte något behov av en särskild rätt att använda våld mot någon som ska häktas eller anhållas. I övrigt bör emellertid rätten att använda våld i kontroll- och tillsynsverksamheten motsvara rätten att använda våld inom den ordningshållande och brottsbekämpande verksamheten (se avsnitt 8.3.2.). I fall som avses i 2 kap. 4 § första stycket 4 och 6 bör krävas att kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd för att våld mot person ska få brukas.

På samma sätt som i den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten bör den som hjälper en kustbevakningstjänsteman, som har rätt att använda våld, ha samma rätt att begå en annars straffbelagd handling och en kustbevakningstjänsteman bör vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att tjänstemannen svårigen kunde besinna sig (se avsnitt 8.3.2.).

11.2 Rätt att ingripa enligt särskild reglering

Regeringens förslag: I lagen ska det upplysas om att Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman, utöver bestämmelserna i den nya lagen, har rätt att vidta åtgärder som följer av den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser om rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn ska dessa bestämmelser ha företräde.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock även en bestämmelse om att en åtgärd kan utföras inom det geografiska och sakliga tillämpningsområde som gäller för den författning som tillämpas.

Remissinstanserna har inga särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Så långt som möjligt bör bestämmelserna om kontroll och tillsyn tillämpas generellt inom den verksamheten. Vid sidan av regleringen i den nya lagen kan dock, enligt den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen, finnas rätt att vidta åtgärder. I sådana fall bör Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman, utöver den rätt som framgår av den nya lagen, ha rätt att vidta de åtgärder som följer av den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen. Eftersom rätten att vidta en åtgärd ska följa av den andra författningen behövs inte någon särskild bestämmelse om att befogenheterna endast får utföras inom det geografiska och sakliga tillämpningsområde som gäller för den författningen.

När det gäller rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn kan det finnas avvikande bestämmelser i andra författningar som bör ha företräde framför bestämmelserna i den nya lagen. Det innebär att rätten att vidta en sådan åtgärd kan vara vidare eller snävare än det som den nya lagen anger. Om det inte finns några bestämmelser om rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn i kontroll- och tillsynsförfattningen bör bestämmelserna i den nya lagen dock kunna tillämpas.

12 Följdändringar och vissa andra frågor som rör Kustbevakningens verksamhet

12.1 Förverkande av alkoholhaltiga drycker

Regeringens förslag: Kustbevakningen ska ges samma rätt som Polismyndigheten att besluta om att förstöra eller sälja alkoholhaltiga drycker som har tagits i beslag. Alkoholhaltiga drycker som tagits i beslag vid misstanke om rattfylleri eller sjöfylleri och som har ringa värde ska få förstöras efter beslut av en kustbevakningstjänsteman.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen har rätt att självständigt ingripa mot samt inleda förundersökning rörande ratt- och sjöfylleri. Vid sådana ingripanden får en kustbevakningstjänsteman ta bl.a. alkoholhaltiga drycker i beslag. Regler om hur en myndighet ska hantera egendom som tagits i beslag i förverkandesyfte finns i lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. och lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. (förfarandelagen). Dessa lagar är tillämpliga för Tullverket och Kustbevakningen utan särskilda föreskrifter (jfr prop. 2007/08:53 s. 84 f.).

I lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. finns bestämmelser om ett förenklat förfarande vid beslag av alkoholhaltiga drycker i förverkandesyfte. Lagens tillämpningsområde avser framför allt sådana alkoholhaltiga drycker och andra medel med trafikfarlig påverkan som har påträffats hos den som gjort sig skyldig till rattfylleri eller sjöfylleri. Enligt 2 § får beslagtagna egendom förstöras om värdet på egendomen är ringa eller om det annars måste anses vara försvarligt att förstöra egendomen. I andra fall får egendomen försäljas. Egendom av detta slag får endast säljas till den som har rätt att tillverka eller bedriva partihandel med alkoholhaltiga varor enligt alkohollagen (2010:1622).

Beslut om att förstöra eller försälja egendom fattas av förundersökningsledaren eller åklagaren. Polismyndigheten har samma rätt att besluta om detta i de fall där brottet inte utreds genom en formell förundersökning utan genom det förenklade förfarande som regleras i 23 kap. 22 § rättegångsbalken. När beslaget har ringa värde kan en polisman besluta att drycken ska förstöras. Det kan t.ex. vara fråga om att innehållet i en ölburk eller en spritflaska hålls ut på platsen, när någon har ertappats med rattfylleri eller sjöfylleri. Denna rätt för en polisman att besluta om förstörande gäller alltså oavsett om förundersökning genomförs eller om det är en förenklad utredning. Kustbevakningen och dess tjänstemän bör få samma möjlighet som Polismyndigheten att på ett

enkelt sätt hantera de beslag som kan aktualiseras vid ingripanden mot sjöfylleri och rattfylleri.

12.2 Vattenföreningenslagen och polislagen

Regeringens förslag: Nödvändiga följdändringar och förtydliganden ska genomföras i vattenföreningenslagen och polislagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av att den nya kustbevakningslagen kommer att reglera vissa frågor som nu regleras i vattenföreningenslagen och polislagen behöver vissa följdändringar göras i dessa lagar.

Vidare bör det i vattenföreningenslagen förtydligas att vissa bestämmelser gäller även i de fall gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken. I polislagen bör också en uttrycklig hänvisning till den nya kustbevakningslagen införas.

12.3 Fiskelagen, jaktlagen och lagen om skydd för geografisk information

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag enligt fiskelagen, jaktlagen och lagen om skydd för geografisk information, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare.

Lagen om skydd för geografisk information ska också hänvisa till den nya kustbevakningslagen.

Utredningens förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att lagen om skydd för geografisk information ska omfattas.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I fiskelagen, jaktlagen och lagen om skydd för geografisk information finns bestämmelser om att anmälan om beslag skyndsamt ska göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Med anledning av att även Kustbevakningen kan komma att bedriva förundersökning beträffande brott mot lagarna, bör det framgå att en kustbevakningstjänsteman, som tagit egendom i beslag, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare.

Lagen om skydd för geografisk information bör upplysa om den nya kustbevakningslagen, i stället för lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning som upphävs.

12.4 Körkortslagen

Regeringens förslag: En kustbevakningstjänsteman eller tulltjänsteman som i sin tjänsteutövning ingriper vid misstanke om rattfylleri och som av trafiksäkerhetsskäl måste flytta ett fordon, ska på samma sätt som en polisman ges rätt att göra detta utan hinder av att tjänstemannen endast har körkort med B-behörighet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Tullverket* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Tullverket* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) får en polisman i tjänsteutövning köra varje typ av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka, trots att han eller hon endast innehar körkort med behörigheten B. Bestämmelsens syfte är bl.a. att polismän ska kunna köra alla typer av fordon en kortare sträcka för att avvärja farliga situationer.

Det finns skäl att också ge en kustbevaknings- och tulltjänsteman samma rätt som en polisman att tillfälligt föra ett fordon, även om han eller hon inte har formell behörighet för just det fordonet.

Denna rätt kan t.ex. aktualiseras vid trafiknykterhetskontroller, som kustbevakningstjänstemän eller tulltjänstemän utövar främst i hamnars landområde. Då kan fordon, som genom sin placering hindrar trafiken och där föraren på grund av konstaterad onykterhet inte får föra det vidare, behöva flyttas. Många gånger finns i sådana situationer möjlighet att ta hjälp av t.ex. hamnpersonal eller andra privatpersoner. Denna lösning är emellertid osäker, med hänsyn till att det krävs att en person med rätt förarbehörighet finns tillgänglig och att personen i så fall medverkar frivilligt. Dessutom kan det även i övrigt anses olämpligt, då det i efterhand t.ex. skulle kunna riktas skadeståndskrav för påstådd felaktig hantering av fordonet.

Givetvis måste konsekvenserna för trafiksäkerheten beaktas. Det kan å ena sidan hävdas att det är trafikfarligt att låta en tjänsteman flytta ett fordon som personen inte är behörig att köra. Å andra sidan är det vanskligt ur trafiksäkerhetssynpunkt att låta t.ex. en lastbil stå kvar på en plats där den hindrar annan trafik eller försvårar sikten. Från effektivitetssynpunkt är det rimligt att den tjänsteman som av trafiksäkerhetsskäl måste se till att ett fordon flyttas, kan göra detta på egen hand. Såväl kustbevakningstjänstemän som tulltjänstemän bör därför få rätt att flytta fordon i angivna situationer. Om det rör sig om större fordon får dock förutsättas att endast en tjänsteman som har kunskap om sådana fordon flyttar det.

12.5 Kustbevakningens tillsyn av fartygssäkerhet

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilken utsträckning tillsyn av fartygssäkerhet även får utövas av Kustbevakningen. Tjänstemän vid Kustbevakningen och Transportstyrelsen ska ges en uttrycklig rätt till tillträde till lastbärare i syfte att kontrollera lastsäkring. Dessa myndigheters tjänstemän ska också få rätt att hindra att en felaktigt lastad lastbärare förs ombord på ett fartyg.

Det ska klargöras att en kustbevakningstjänsteman har kontrollbefogenheter, men inte några straffprocessuella befogenheter, kopplade till tillsyn av fartygssäkerhet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Sjöfartsinspektionen* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Transportstyrelsen* välkomnar förslaget och anser bl.a. att tillsynen, som är myndighetsutövning och riktar sig mot enskilda, härigenom tydliggörs på ett mer offentligt sätt. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningens kontroll och tillsyn av fartygssäkerhet, bl.a. lastsäkring, utgår från regleringen i fartygssäkerhetslagen. Lagen med tillhörande förordning är av övergripande karaktär och innehåller till stor del allmänt hållna regler och bemyndiganden för regeringen och Transportstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter. I 5 kap. 1 § fartygssäkerhetslagen anges dock att vid inspektion av exempelvis lastsäkring (5 kap. 8 §) utövas tillsyn även av Kustbevakningen i den utsträckning som Transportstyrelsen beslutar i samråd med Kustbevakningen.

Mot bakgrund av att Kustbevakningens tillsynsuppdrag avser en ramlagsreglering är det naturligt att myndighetens tillsynsansvar utgår från Transportstyrelsens föreskriftsrätt. Det är samtidigt viktigt att kontroll- och tillsynsregleringen är tydlig och att de åtgärder en myndighet företar grundar sig på författningsstöd och inte på överenskommelser mellan myndigheter. Mot denna bakgrund bör bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra stycket fartygssäkerhetslagen ändras så att Kustbevakningens tillsynsansvar följer direkt av författning i stället för av ett system som bygger på vidaredelegation från regeringen.

Kustbevakningen har med stöd av 5 kap. 8 § fartygssäkerhetslagen rätt att utöva tillsyn över bl.a. lastbärare. Säkringen av lasten har ofta stor betydelse i samband med fartygshaverier och lastskador till sjöss. Förskjutning i lasten kan utgöra en direkt eller indirekt orsak till ett fartygshaveri. Det är därför angeläget att söka lösningar som i största möjliga utsträckning kan undanröja de risker som dålig eller utebliven lastsäkring innebär. Med lastbärare avses framför allt container, ett fordon (t.ex. en långtradare) eller något annat som kan innehålla last.

En kustbevakningstjänsteman har inte rätt att få tillträde till lastbäraren för kontrollen, eftersom 5 kap. 17 § fartygssäkerhetslagen endast reglerar rätten till tillträde till fartyg. Det är dock uppenbart att lastsäkringar i en sluten lastbärare inte kan kontrolleras från utsidan. Det finns därför skäl

att införa en bestämmelse som uttryckligen ger en kustbevakningstjänsteman rätt till tillträde till lastbärare i syfte att kontrollera lastsäkring. Denna rätt bör begränsas till lastbärare som ännu inte har förts ombord på fartyg eller som förs ombord på fartyg.

Transportstyrelsen har i sin tillsynsverksamhet i princip samma behov av att få tillträde till lastbärarna, t.ex. för att kontrollera säkring av gods i containrar. Det finns därför skäl att låta den föreslagna ändringen även omfatta tjänstemän vid Transportstyrelsen.

Vidare bör tjänstemän vid Transportstyrelsen och Kustbevakningen ges en uttrycklig möjlighet att hindra att en lastbärare förs ombord på ett fartyg. Vid en sådan bedömning ska beaktas att åtgärden måste anses vara proportionerlig (jfr 5 kap. 17 § fartygssäkerhetslagen).

Regleringen i 5 kap. 19 § fartygssäkerhetslagen är oklar och ger en kustbevakningstjänsteman straffprocessuella befogenheter vid tillsyn, trots att sådana befogenheter rätteligen endast kan utövas i den brottsbekämpande verksamheten. Detta innebär att det i praktiken är osäkert vilka åtgärder som Kustbevakningen får vidta vid kontroll, eftersom användning av straffprocessuella åtgärder förutsätter misstanke om ett konkret brott. Bestämmelsen måste av det skälet ändras och en kustbevakningstjänsteman bör i stället ges kontrollbefogenheter enligt 5 kap. 17 § fartygssäkerhetslagen och enligt den nya kustbevakningslagen.

12.6 Utlänningskontroll

Regeringens förslag: Kustbevakningen ska få biträda Polismyndigheten med en inre utlänningskontroll enligt 9 kap. 9 § utlänningslagen, även om kontrollen inte sker av och i anslutning till sjötrafiken.

Utredningens förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen föreslår dock att Kustbevakningen ska vara skyldig att medverka i kontrollen.

Remissinstanserna *Kustbevakningen* och *Migrationsverket* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Gränskontrollregleringen berör flera myndigheter och bygger på tanken att det förhållandet att myndigheterna utgör skilda organisationer inte ska hindra ett gott samarbete (se bl.a. prop. 1995/96:159). På området finns också ett väl utvecklat samarbete mellan främst Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen.

Kustbevakningen har enligt nuvarande lagstiftning ett självständigt ansvar för gränskontrollen av sjötrafiken. I princip omfattar det in- och utresekontroll av sjötrafiken vid yttre gräns (9 kap. 1 § utlänningslagen) och inre utlänningskontroll av och i anslutning till sjötrafiken (9 kap. 9 § andra stycket utlänningslagen).

Någon möjlighet för Kustbevakningen att biträda Polismyndigheten vid inre utlänningskontroll som inte sker av och i anslutning till

sjötrafiken finns emellertid inte. För att öka effektiviteten, underlätta samordningen mellan myndigheterna samt harmoniera med övrig lagstiftning på området bör 9 kap. 9 § utlänningslagen därför ändras så att Kustbevakningen får biträda Polismyndigheten vid inre utlänningskontroll enligt paragrafen, även om kontrollen inte sker av och i anslutning till sjötrafiken. Kustbevakningen bör dock inte vara skyldig att medverka vid kontroller som inte sker av och i anslutning till sjötrafiken.

12.7 Farligt gods

Regeringens förslag: Om en transport sker i strid med lagen om farligt gods, eller med föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och transporten inte bör tillåtas fortsätta eftersom det finns påtaglig risk för skada, ska en kustbevakningstjänsteman som upptäcker detta vid en kontroll i en hamn få hindra fortsatt land- eller sjötransport av godset.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Transportstyrelsen* och *Svensk sjöfart* tillstyrker förslaget och anser att det är positivt att Kustbevakningens befogenheter att hindra fortsatt transport från hamnar förtydligas. Övriga remissinstanser har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Kustbevakningen ansvarar för tillsynen över såväl utgående som inkommande transporter av farligt gods i hamnars landområde, oavsett vilket transportmedel godset färdas med. I uppgiften att kontrollera farligt gods ingår också att kontrollera lastsäkring av detta. I egenskap av tillsynsmyndighet får en kustbevakningstjänsteman bl.a. stoppa fordon för kontroll (13 § lagen om transport av farligt gods). Möjligheten att stoppa fordon är enligt förarbetena kopplad till behovet av att utöva tillsyn och kan enbart utövas inom myndighetens tillsynsområde (prop. 2005/06:51 s. 79). Det innebär för Kustbevakningens del att rätten att stoppa fordon i hamnars landområden omfattar allt farligt gods som är avsett för vidare transport. En kustbevakningstjänsteman får vidare inom sitt tillsynsområde hindra fortsatt transport från hamnar, medan det ankommer på Polismyndigheten att hindra fortsatt transport på väg (15 § lagen om transport av farligt gods). Den närmare avgränsningen av de befogenheter som följer av bestämmelsen är, som bl.a. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* antytt, för närvarande oklar.

Det är viktigt att en kustbevakningstjänsteman inte känner tvekan i fråga om rätten att ingripa. Det ska inte heller vara nödvändigt att tillkalla annan myndighet för att en otillåten transport av farligt gods på land ska kunna hindras. Den bedömning som krävs av om transporten är otillåten är densamma oavsett om transporten sker på land eller till sjöss. I stället för en bestämmelse som indirekt knyter an till Kustbevakningens tillsynsområde, bör det införas en uttrycklig rätt för en

kustbevakningstjänsteman att, under förutsättning att ingripandet sker i en hamn, kunna hindra såväl landtransporter som sjötransporter av farligt gods.

12.8 Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Regeringens förslag: I samband med åtgärder som anges i lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott, ska en kustbevakningstjänsteman ha rätt att använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt bestämmelserna i den nya kustbevakningslagen.

Utredningens förslag lämnar inte något sådant förslag.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 13 § lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott finns en reglering om befogenheter för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen att, i samband med vissa åtgärder som anges i lagen, använda våld samt göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl i enlighet med 29 § första och andra styckena polislagen. Eftersom den nya kustbevakningslagen innebär att en kustbevakningstjänstemans rätt att använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd inte längre kommer att regleras i polislagen behöver hänvisningen ändras. En kustbevakningstjänsteman bör ha samma rätt att använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott som han eller hon har enligt den nya lagen.

13 Polismans möjligheter att söka efter vapen och andra farliga föremål utvidgas till att även omfatta båtar

Regeringens förslag: En polisman ska ha rätt att genomsöka båtar efter vapen och andra farliga föremål under samma förutsättningar som gäller för rätten att genomsöka fordon efter sådana föremål.

Utredningens förslag lämnar inte något sådant förslag.

Utkastets förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna *Värmlands tingsrätt* anser att analysen av behovet av regleringen är alltför knapphändig. *Transportstyrelsen* anser att förslaget är tveksamt, bl.a. då fartyg kan användas till mer varierad verksamhet än fordon och förslaget innebär att alla fartyg som är under 24 meter nu kommer kunna sökas igenom utan beslut om husrannsakan.

Polismyndigheten anser att rätten ska gälla för samtliga fartyg, och inte begränsas till sjölagens definition. *Göteborgs tingsrätt* anser att regleringen även bör omfatta kustbevakningstjänstemän. Övriga remissinstanser har inte haft några särskilda synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Polismän saknar en generell befogenhet att i brottsförebyggande syfte bereda sig tillträde till ställen som inte är allmänt tillgängliga. En polisman har dock enligt 20 § första stycket polislagen rätt att bereda sig tillgång till bostad eller något annat ställe för att söka efter föremål som han eller hon med stöd av lag eller annan författning ska omhänderta. Stöd för ett sådant omhändertagande finns exempelvis i 6 kap. 4 § vapenlagen. Genom 20 § polislagen kan en polisman alltså skaffa sig tillträde till ställen där vapen och andra farliga föremål kan finnas.

Tillgång till skjutvapen utgör ofta en förutsättning för att grova brott ska komma till stånd. Inom kriminella kretsar används i många fall vapen vid utförandet av allvarliga brott, vilket ökar risken för att en våldssituation ska få svåra följder. En polisman har därför getts rätt, enligt 20 a § polislagen, att genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Möjligheten i 20 a § polislagen utgör ett viktigt verktyg i kampen mot den grova organiserade brottsligheten och regleringen är utformad med den bestämmelsen om kroppsvisitation i 19 § polislagen som förebild.

Genom kopplingen till förverkandebestämmelsen i 36 kap. 3 § brottsbalken krävs bl.a. att föremålet förekommer under sådana förhållanden att det kan befaras komma till brottslig användning. En förutsättning för förverkande enligt denna bestämmelse är dessutom att föremålet är ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa.

Det har blivit allt vanligare att personer med koppling till organiserad brottslighet skaffar sig båtar för att använda i olika sammanhang, vilket medför en risk att bl.a. illegala vapen förvaras där. En polismanns möjligheter att ta hand om sådana vapen är i dag begränsade.

Om ett föremål skäligen kan antas vara förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken får det tas i beslag (27 kap. 14 a § rättegångsbalken). Föremålet kan dock endast beslagtas om det finns fysiskt tillgängligt för att omedelbart tas om hand, vilket inte är fallet om det förvaras ombord på någons båt. Detta gäller även om det skulle vara uppenbart att föremålet finns på båten och förhållandena är sådana att föremålet är förverkat. Det får anses vara en brist i nuvarande ordning att en polisman i sådana situationer inte kan komma åt farliga föremål. För att en polisman i dag ska kunna genomsöka en båt krävs enligt 20 § polislagen att det finns stöd för ett omhändertagande av föremålet (t.ex. enligt 6 kap. 4 § vapenlagen). Föremålet måste då vara hos den som äger eller innehar det. För tillträden till ställen som annan äger eller disponerar, t.ex. en båt som inte kan knytas till föremålets ägare, krävs för att en polisman ska få tillträde att det finns synnerliga skäl att anta att föremålet finns där (prop. 2005/06:113 s. 19). Även om dessa förutsättningar inte är uppfyllda kan dock en husrannsakan göras, under förutsättning att det av särskilda skäl finns risk att brott – som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa eller för

omfattande förstörelse av egendom – kommer att förövas i nära geografisk anslutning till stället (23 § första stycket 1 polislagen).

Det ligger i sakens natur att äganderätten till vapen och andra farliga föremål som innehåses utan tillstånd sällan kan knytas till någon viss person. En direkt anknytning mellan det ställe som ska genomföras och den som äger eller innehåser föremålet kan därför många gånger vara svårt att fastställa, särskilt i tidiga skeden. Detta begränsar möjligheterna att med stöd av 20 § polislagen omhänderta vapen och andra farliga föremål som förekommer under sådana förhållanden att de kan befaras komma till brottslig användning. De befogenheter som följer av 20 a § polislagen ökar en polisman's möjligheter att förhindra användandet av vapen vid brott mot liv och hälsa. Det framstår inte som motiverat att bestämmelsen avser genomföringar av fordon men inte båtar. En sådan ordning riskerar att inbjuda till att vapen och andra farliga föremål i stället förvaras ombord på båtar. Det finns därför anledning att anta att en utvidgning av bestämmelsen till att omfatta även båtar kan verka brottsförebyggande.

Det är förvisso inte möjligt att på förhand veta hur stor den brottsförebyggande effekten blir, men varje åtgärd som kan minska risken för att vapen och andra farliga föremål kommer till användning i brottsligt syfte är motiverad. Detta gäller naturligtvis under förutsättning att åtgärden är försvarlig med hänsyn till syftet och övriga omständigheter (jfr 8 § polislagen). Det är skälet till att en tillämpning av bestämmelsen förutsätter att det i enskilda fall finns omständigheter som gör att det kan antas att ett vapen eller ett annat farligt föremål kan påträffas och att förhållandena dessutom är sådana att föremålet kan förklaras förverkat. Den utvidgning av tillämpningsområdet som nu föreslås får anses ha ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Regeringen vill i detta sammanhang särskilt framhålla värdet av att användningen av vapen och andra farliga föremål i brottsliga syften kan förebyggas och förhindras i ett tidigt skede. Den integritetskränkning som det kan innebära för en oskyldig person att få sin båt genomförd av en polisman torde i normalfallet inte upplevas som lika stor som om det handlade om en husrannsakan i hans eller hennes bostad. Enligt regeringen väger de effektivitetsvinster den föreslagna utvidgningen innebär för den brottsförebyggande verksamheten tyngre än behovet av skydd för den personliga integriteten. Regeringen gjorde motsvarande bedömningar i samband med införandet av 20 a § polislagen (prop. 2005/06:113 s. 23 f.).

Samtidigt får syftet med att genomföra någons båt inte stå i missförhållande till de skador och olägenheter som åtgärden kan medföra för en enskild. Det finns därför starka skäl, som *Transportstyrelsen* också framhållit, att iaktta viss försiktighet innan en åtgärd utförs (jfr 8 § polislagen). Detta gäller särskilt om någon, mer eller mindre permanent, befinner sig ombord på båten. Också om det kan antas att tillhörigheter av mer personlig karaktär förvaras ombord på båten finns det anledning att iaktta särskild försiktighet.

Båt definieras i 1 kap. 2 § sjölagen som ett fartyg vars skrov har en största längd på 24 meter (prop. 2016/17:205 s. 6). Den nya bestämmelsen bör omfatta samtliga båtar enligt den definitionen, men däremot inte fartyg som är större än så. Därigenom kommer, förutom

privatägda båtar, även sådana som tar betalande passagerare samt båtar som kan chartras att omfattas, men inte exempelvis s.k. finlandsfärjor. Det framstår inte som proportionerligt att som *Polismyndigheten* önskar ge en polisman rätt att genomsöka alla typer av fartyg, bl.a. med hänsyn till att det kan påverka ett stort antal personer.

Det kan diskuteras, så som *Göteborgs tingsrätt* föreslagit, om rätten för polismän att genomsöka fordon och båtar bör utsträckas till att även omfatta kustbevakningstjänstemän. Syftet med den utvidgning av Kustbevakningens uppgifter som nu föreslås är att kunna använda Kustbevakningens särskilda kompetens inom områden som har ett naturligt samband med uppdraget att bedriva sjöövervakning. Eftersom genomsökningar av fordon och båtar främst kommer aktualiseras i samband med arbetet mot grov brottslighet bör denna rätt endast tillkomma polismän.

Genom det lagförslag som lämnas i denna lagrådsremiss om en polismans möjlighet att genomsöka båtar efter vapen och andra farliga föremål anser regeringen att riksdagens tillkännagivande om rätt för polisen att genomsöka båtar (bet. 2015/16:JuU20 punkt 2, rskr. 2015/16:197) är slutbehandlat.

14 Konsekvenser av förslagen

Regeringens bedömning: En utökad, enhetlig och mer samlad reglering av Kustbevakningens uppgifter och befogenheter bör bidra till en effektivare brottsbekämpning och ordningshållning. Dessutom ges Kustbevakningen och övriga berörda myndigheter goda förutsättningar att förstärka och utveckla sin samverkan på dessa områden. Kustbevakningens omfattande närvaro till sjöss bör, med de lämnade förslagen, tas tillvara bättre än i dag och myndigheten ges möjlighet att använda sina resurser på ett ännu mer självständigt och effektivt sätt. Sammantaget bör förutsättningarna förbättras för att förhindra och lagföra fler brott och för snabbare ingripanden vid vissa typer av ordningsstörningar.

Förslaget medför ökade utgifter för Kustbevakningen, vilket har budgeterats och beräknats i budgetpropositionen för 2017.

Syftet med reformen

Genom att på ett effektivare sätt använda Kustbevakningens omfattande närvaro till sjöss uppnås en, för samhället i stort, effektivare brottsbekämpning och ordningshållning. En enhetlig och mer samlad reglering bidrar till ökad rättssäkerhet. Den innebär också goda förutsättningar för att förbättra de berörda myndigheternas samverkan inom såväl brottsbekämpning och ordningshållning som kontroll- och tillsynsverksamhet. Reformen syftar till att skapa bättre förutsättningar för ett säkrare och tryggare samhälle.

Kustbevakningens utökade uppdrag och befogenheter i brottsbekämpningen förväntas leda till att fler brott kan upptäckas och

lagföras. Detsamma får anses gälla en polismans utökade befogenheter att genomsöka båtar efter vapen och andra farliga föremål. Kustbevakningens utökade roll inom ordningshållningen innebär bättre förutsättningar till snabbare ingripanden vid vissa typer av störningar av ordningen.

Ett alternativ till den förslagna reformen skulle kunna vara att tillföra Polismyndigheten resurser i syfte att öka närvaron till sjöss. Detta skulle dock kräva stora investeringar i bl.a. fartyg och riskera att inverka negativt på myndighetens verksamhet på land. När det gäller författningsregleringen är ett möjligt alternativ att låta Kustbevakningens och dess tjänstemäns uppgifter och befogenheter fortsätta att vara utspridda i ett stort antal författningar. Regleringen skulle då även i fortsättningen vara svåröverskådlig och därmed mindre effektiv.

Vilka berörs av förslaget?

I första hand berörs de brottsbekämpande myndigheterna samt enskilda personer och företag som verkar till sjöss. Även andra aktörer, främst sådana med verksamhet längs Sveriges kuster, kan beröras av förslagen.

Konsekvenser för Kustbevakningen och övriga myndigheter

Kustbevakningens utökade möjligheter att inleda och bedriva förundersökning förväntas innebära att myndigheten kommer att ansvara för betydligt fler förundersökningar och förundersökningsuppgifter än i dag. De nya uppgifterna och utökade befogenheterna förväntas leda till en snabbare och effektivare brottsbekämpning med fler lagföringar. Inte minst gäller detta i fråga om miljö- och sjörelaterad brottslighet.

Kustbevakningens utökade ansvar för brottsbekämpning och den utvidgade möjligheten att biträda framför allt Polismyndigheten, men även andra myndigheter, i den brottsbekämpande verksamheten kan på sikt förväntas minska dessa myndigheters ansvar och kostnader i motsvarande mån. Detta gäller inte enbart arbetet med att ingripa mot och utreda brott samt att upprätthålla allmän ordning, utan också det brottsförebyggande arbetet genom exempelvis närvaro i kustnära glesbygd. Även det utökade ansvaret för ordningshållningen och den utvidgade möjligheten att biträda Polismyndigheten i denna verksamhet bör på sikt leda till en minskning av Polismyndighetens ansvar och kostnader.

En kustbevakningstjänstemans befogenheter i den brottsbekämpande och den ordningshållande verksamheten kommer i allt väsentligt att överensstämma med vad som gäller för en polisman. Därigenom underlättas samarbetet mellan myndigheterna vid gemensamma insatser.

Det utökade ansvaret för brottsbekämpningen och ordningshållningen samt behovet av utbildning ställer nya krav på Kustbevakningens organisation. Bl.a. kommer utbildningsinsatser att behöva genomföras med anledning av förslagen, vilket bl.a. *Justitiekanslern* har framhållit är av vikt för att rättssäkerheten ska kunna upprätthållas. Likaså kommer Kustbevakningen att behöva samarbeta i större utsträckning med framför allt Tullverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten för att finna gemensamma rutiner. De nya uppgifter som genom förslagen tillkommer

Kustbevakningen, självständigt eller genom biträde till andra myndigheter, inom den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten innebär dock i grunden ingen förändring av Kustbevakningens nuvarande uppgifter. Som *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* har pekat på är det samtidigt varken möjligt eller önskvärt att ytterligare precisera i lagstiftning hur konkurrerande uppgifter bör prioriteras utöver vad som nu görs i exempelvis lagen om skydd mot olyckor eftersom varje myndighet behöver göra den avvägningen i den enskilda situationen.

Det finns skäl att noga följa utvecklingen på området och låta utvärdera reformen i olika avseenden. Som *Polismyndigheten* har pekat på kan det framöver bl.a. finns skäl att se över Kustbevakningens möjligheter att hantera personuppgifter och att myndigheten har den tillgång till sådana tekniska lösningar som krävs för att axla den nya rollen.

Förslagen kommer att medföra ökade utgifter för Kustbevakningen. För att finansiera utgiftsökningen ökades Kustbevakningens anslag med 5 000 000 kronor 2017 och med 10 000 000 kronor från och med 2018. Anslaget för Polismyndigheten minskades med motsvarande belopp (se prop. 2016/17:1 utg.omr. 6 avsnitt 4.4.1, bet. 2016/17:FöU1, rskr. 2016/17:97).

Så som redovisats i avsnitt 8.3.2 och 8.3.4 kommer det materiella tillämpningsområdet av lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder att utvidgas. Detta bedöms dock inte medföra kostnadsökningar för det allmänna. De aktuella skadorna måste antas vara sällsynta och staten bör redan bära ett skadeståndsrättsligt ansvar i de aktuella fallen.

Av avsnitt 13 framgår att en polismans rätt att söka efter vapen och andra farliga föremål i fordon utvidgas till att omfatta även båtar. Detta bedöms inte medföra kostnadsökningar för det allmänna.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den nya lagen och de författningsändringar som i övrigt föreslås ska träda i kraft den 1 januari 2019, då lagen om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning samtidigt ska upphöra att gälla.

Regeringens bedömning: Det krävs inte några särskilda övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens. Utredningen föreslog dock ikraftträdande den 1 juli 2009.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter.

Utkastets förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte några särskilda synpunkter på förslaget och bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Det har sedan länge funnits ett behov av en översyn av den lagstiftning som ligger till grund för större delen av myndighetens verksamhet. Kustbevakningen har vidtagit åtgärder för att förbereda sig för den nya lagstiftningen. Det är därför angeläget att den nya lagstiftningen träder i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2019.

Den föreslagna nya lagen och övriga förslag till författningsändringar rör i huvudsak regler om straffprocessuella befogenheter eller tillsynsbefogenheter. Sådana regler kräver inte några övergångsbestämmelser.

De nya ersättningsbestämmelserna i lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder blir tillämpliga i fråga om skadefall som inträffar efter ikraftträdandet. Detta följer av allmänna rättsgrundsatser och behöver inte regleras i särskilda övergångsbestämmelser (se prop. 1972:5 s. 593).

Inte heller i övrigt behövs det några övergångsbestämmelser.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till kustbevakningslag (2018:000)

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ansvara för eller biträda en annan myndighet i verksamhet som avser brottsbekämpning och ordningshållning.

I lagen finns även vissa allmänna bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans befogenheter vid kontroll och tillsyn.

Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter att bedriva kontroll och tillsyn framgår av särskilda bestämmelser eller författningsenliga överenskommelser med andra myndigheter.

Paragrafen ger en allmän beskrivning av lagens innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av första stycket framgår att lagen innehåller bestämmelser som reglerar Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter. En kustbevakningstjänsteman är den som har genomgått och godkänts vid föreskriven utbildning i enlighet med Kustbevakningens föreskrifter och allmänna råd om behörighet att utöva rättsliga befogenheter.

Med brottsbekämpning avses all verksamhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, ingripa vid misstanke om, utreda och beivra brott och brottslig verksamhet. Med ordningshållning avses åtgärder för att förebygga och ingripa mot störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten.

Med kontroll och tillsyn i *andra* och *tredje styckena* avses fullgörandet av författningsreglerade uppgifter som har till syfte att kontrollera efterlevnaden av

en viss författning eller annan bindande föreskrift. Det finns en mängd särskilda bestämmelser och överenskommelser som reglerar Kustbevakningens kontroll och tillsyn. Det kan exempelvis röra sig om fiskekontroll (34 § fiskelagen [1993:787]). Författningensliga överenskommelser grundar sig t.ex. på 6 kap. 1 § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg och 4 § förordningen (2006:1213) om hamnskydd.

2 § *Särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott finns i*

1. *lagen (2000:1225) om straff för smuggling, och*
2. *lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.*

Paragrafen innehåller en upplysning om att det i andra lagar finns särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

De medel för att genomföra en tjänsteåtgärd som regleras i denna lag, t.ex. i 2 kap. och 3 kap. 16 §, är dock tillämpliga även vid ingripanden enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling och lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

3 § *I fråga om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och ansvar för räddningstjänst finns bestämmelser i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.*

Paragrafen innehåller en upplysning om att det finns en särskild reglering för räddningstjänst. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt förordningen (2007:853) med instruktion för Kustbevakningen har Kustbevakningen bl.a. till uppgift att utföra räddningstjänst till sjöss. Denna uppgift omfattas inte av den nya lagen. I paragrafen ges en upplysning om lagen (2003:778) om skydd mot olyckor som ger Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman vissa rättsliga befogenheter, bl.a. som räddningsledare. Inte heller dessa uppgifter omfattas av den nya lagen.

Lagens geografiska tillämpningsområde

Inom Sveriges sjöterritorium

4 § *Denna lag gäller inom Sveriges sjöterritorium.*

Inom vattenområden på land gäller lagen dock endast

1. *Vänern och Mälaren samt Trollhätte kanal och Södertälje kanal och övrigt vattenområde som förbinder Vänern med Västerhavet och Mälaren med Östersjön, och*
2. *följande sträckor på älvar och andra vattendrag:*
 - a) *Torneälven uppströms till Vitakari udde,*
 - b) *Kalixälven uppströms till Rolfs,*
 - c) *Luleälven uppströms till Karlsviks sydligaste udde,*
 - d) *Piteälven uppströms till Bergsviken,*

- e) Skellefteälven uppströms till slussen i Bergsbyn,
- f) Umeälven uppströms till Lundåkern,
- g) Ångermanälven uppströms till Dannero,
- h) Indalsälven uppströms till norra spetsen av Bogrundet,
- i) Ljungan uppströms till Essvik,
- j) Gävleån uppströms till Alderholmsbron, och
- k) Dalälven uppströms till Älvkarleby.

I paragrafen anges lagens geografiska tillämpningsområde inom Sveriges sjöterritorium. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Första stycket anger att lagen gäller inom Sveriges sjöterritorium. Sveriges sjöterritorium omfattar, enligt 1 § lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner, inre vatten och territorialhavet. Inre vatten består av vattenområden på land samt i havet innanför riksgränsen och de baslinjer som följer av FN:s havsrättskonvention och övriga folkrättsliga överenskommelser. Territorialhavet sträcker sig tolv nautiska mil från baslinjerna med de begränsningar som följer av överenskommelser om bl.a. riksgränsen.

I andra stycket begränsas lagens geografiska tillämpningsområde när det gäller vattenområden på land, på så sätt att lagen endast gäller inom de områden som räknas upp. Med vattenområden på land avses insjöar, vattendrag och kanaler på land. Vid kusterna belägna hamnar, bukter och vikar samt havsområden (även kanaler) innanför och mellan öar, holmar och skär innanför baslinjerna utgör dock inte vattenområden på land. Regleringen innebär att t.ex. Vättern som huvudregel inte omfattas av lagens geografiska tillämpningsområde.

Utanför Sveriges sjöterritorium

5 § *Utanför Sveriges sjöterritorium gäller denna lag inom Sveriges maritima zoner.*

Paragrafen behandlar lagens geografiska tillämpningsområde utanför Sveriges sjöterritorium. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Sveriges maritima zoner utgörs av kontinentalsockel, ekonomisk zon och angränsande zon. De avgränsas enligt vad som överenskommit med andra stater (5 § lagen [2017:1272] om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner). Bestämmelser om kontinentalsockeln finns i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, om den ekonomiska zonen i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon och om den angränsande zonen i lagen (2017:1273) om Sveriges angränsande zon.

Vid ingripanden utanför Sveriges sjöterritorium måste frågor om jurisdiktion och folkrätt ofta övervägas. Allmänt erkända folkrättsliga grundsatser ska alltid beaktas vid tillämpningen av denna lag, och kan innebära att ett ingripande inte får ske trots att lagen gäller inom detta område. Oavsett vad som i övrigt föreskrivs i lagen hindrar alltså t.ex. immunitet i vissa fall varje typ av ingripande, se bl.a. lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Vidare måste en kustbevakningstjänsteman som avser att ingripa mot ett utländskt fartyg t.ex. beakta att fartyg som bär en annan stats flagg har rätt till oskadlig genomfart av svenskt territorialhav.

Ett utökat geografiskt tillämpningsområde

6 § *Lagen får tillämpas i ett annat geografiskt område än de som anges i 4 och 5 §§ i den utsträckning som följer av*

- 1. ett författningsenligt uppdrag att biträda Polismyndigheten, åklagare, Tullverket eller någon annan myndighet med en viss åtgärd,*
- 2. en särskild författningsreglering, eller*
- 3. en författningsenlig överenskommelse med en annan myndighet om kontroll och tillsyn.*

Lagen får också tillämpas när ett ingripande på Sveriges territorium påbörjas eller avslutas på land, om den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar till sjöss inom ett område där lagen får tillämpas och ingripandet avser ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Paragrafen behandlar ett utökat geografiskt tillämpningsområde i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

I de fall som räknas upp i *första stycket* får lagen tillämpas i andra geografiska områden än de som anges i 4 och 5 §§. Det innebär att lagen i dessa fall kan få tillämpas t.ex. på land eller utanför Sveriges maritima zoner.

Av *första punkten* följer att det inte finns några geografiska begränsningar vid tillämpning av lagen för sådana åtgärder som Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman vidtar som författningsenligt biträde, t.ex. enligt bestämmelserna i 4 kap., åt en annan myndighet. En grundläggande förutsättning är att det är fråga om sådant biträde som regleras i denna lag eller annan författning. Vid ett sådant uppdrag avgränsas det geografiska tillämpningsområdet dels av den huvudansvariga myndighetens verksamhetsområde, dels av vilket biträde som har begärts. Punkt 1 är tillämplig i fråga om alla myndigheter som har en författningsenlig rätt att begära Kustbevakningens biträde med sådan verksamhet som regleras i denna lag. Bestämmelsen är tillämplig exempelvis om Tullverket med stöd av 4 kap. 2 § tullförordningen (2016:287) begär Kustbevakningens medverkan vid tullkontroll på annan plats än i ett hamnområde.

Ett exempel på särskild författningsreglering enligt den *andra punkten* är lagen (2006:263) om transport av farligt gods. Med stöd av den lagen övervakar Kustbevakningen transport av farligt gods huvudsakligen inom hamnars landområden. Bestämmelsen kan också aktualiseras t.ex. när Kustbevakningen med stöd av utlänningslagen (2005:716) kontrollerar passhandlingar i anslutning till sjötrafiken. Denna punkt omfattar också författningar som, utöver vad som följer av 5 §, utvidgar lagens tillämpningsområde till vissa områden utanför Sveriges territorium. Som exempel på sådana författningar kan nämnas fiskelagen (1993:787), jaktlagen (1987:259), sjötrafikförordningen (1986:300) och lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Den *tredje punkten* gäller enbart för Kustbevakningens kontroll- och tillsynsverksamhet. Som exempel på en sådan författningsenlig överenskommelse kan 5 kap. 1 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) nämnas. I den lagen anges att Transportstyrelsen utövar tillsyn. Av bestämmelsens andra stycke följer att Kustbevakningen kan utöva viss tillsyn som annars ankommer på

Transportstyrelsen, i den utsträckning som Transportstyrelsen beslutar i samråd med Kustbevakningen.

Bestämmelsen i *andra stycket* tar t.ex. sikte på situationer där det är nödvändigt att fortsätta med utförandet av en uppgift uppe på land för att kunna fullgöra den. Bestämmelsen kan tillämpas om ett ingripande påbörjas till sjöss, t.ex. om en båtförare ertappas med att köra för fort och därefter flyr upp på land för att undkomma kustbevakningstjänstemännen.

Vid tillämpningen av lagen ska sådana begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser beaktas (se kommentaren till 5 §).

2 kap. Gemensamma bestämmelser om brottsbekämpning och ordningshållning

Behov och proportionalitet vid ingripanden

1 § *För att genomföra en uppgift i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten ska en kustbevakningstjänsteman ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Om tvång måste användas ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att uppnå det avsedda resultatet.*

Paragrafen innehåller en behovs- och proportionalitetsprincip för ingripanden. Den har utformats med 8 § polislagen (1984:387) som förebild. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

En kustbevakningstjänsteman är alltid, inför varje typ av åtgärd, skyldig att ta ställning till – förutom att ingripandet är författningsenligt – dels om den tilltänkta åtgärden är nödvändig, dels att de skador och olägenheter som ingripandet kan medföra för ett motstående intresse inte står i missförhållande till syftet med åtgärden. Behovet av ingripandet ska således vägas mot de nackdelar som detta kan ha för enskilda. Proportionalitetsprincipen är framför allt viktig vid verkställigheten av en beslutad åtgärd och får särskilt stor betydelse när en tjänsteman använder tvångsmedel.

Jävsregel för anställda vid Kustbevakningen

2 § *Om det för en anställd vid Kustbevakningen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv, får den anställde inte besluta om eller vidta någon åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som den anställde har vidtagit i tjänsten eller en gärning som har begåtts mot honom eller henne i eller på grund av hans eller hennes tjänst.*

En anställd vid Kustbevakningen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående, eller om åtgärden kan antas påverka honom eller henne själv eller någon närstående i en inte oväsentlig utsträckning,

2. han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan antas bli påverkad i en inte oväsentlig utsträckning, eller

3. det i övrigt finns någon särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas.

Om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp, får den beslutas eller vidtas trots det som sägs i första och andra styckena.

En fråga om jäv prövas av Kustbevakningen.

Paragrafen reglerar jäv i brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 8.2. Bestämmelsen har tagits fram med 7 § polislagen (1984:387) och 16 § förvaltningslagen (2017:900) som förebilder. Jäv vid handläggning av förvaltningsärenden regleras i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900).

Första stycket motsvarar den jävsregel för anställda vid Kustbevakningen som tidigare funnits i 7 kap. 9 § rättegångsbalken. Ingen ändring i sak är avsedd.

Med ordningshållande verksamhet i andra stycket avses den operativa verksamhet som syftar till att upprätthålla allmän ordning. Som exempel på beslut eller åtgärder som omfattas kan nämnas omhändertagande, avlägsnande eller avvisande. Med annan närstående enligt punkt 1 avses bl.a. sambo. Med ställföreträdare enligt punkt 2 avses bl.a. god man, förvaltare eller firmatecknare för bolag, förening, samfund, stiftelse eller någon annan motsvarande inrättning. Sådana omständigheter som avses i punkt 3 kan t.ex. vara att den som vidtar åtgärden tidigare har tagit befattning med frågan eller uppträtt som ombud för någon av dem som nämns i punkt 1 och 2 eller på annat sätt företrätt någon av dessa.

Situationer som omfattas av tredje stycket är exempelvis gripande eller beslut om omhändertagande som måste göras omedelbart.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Preja, borda och föra fartyg till hamn

3 § En kustbevakningstjänsteman har rätt att preja, borda och hålla kvar ett fartyg om det behövs för att ingripa mot en ordningsstörning enligt 5 kap., eller för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken under den tid som krävs, eller använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken. Om det uppenbart behövs för att kunna hindra ordningsstörningen eller för att åtgärden enligt rättegångsbalken ska kunna vidtas, får fartyget även föras till hamn.

Om det inte längre finns grund för en sådan åtgärd ska den omedelbart upphöra.

Ett fartyg får inte hållas kvar längre än sex timmar utan att den tjänsteman som beslutat om åtgärden anmäler beslutet till sin förman. Om åtgärden inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn gäller dessa i stället.

Paragrafen behandlar en kustbevakningstjänstemans rätt att preja, borda och föra fartyg till hamn i den ordningshållande och brottsbekämpande verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 11 kap. 14 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och 4 § lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning. Bestämmelser om motsvarande rätt i kontrollverksamheten finns i 6 kap. 1 och 3 §§ denna lag.

Att preja, borda och föra fartyg till hamn kan aktualiseras t.ex. i samband med oljeutsläppsbrott eller fiskebrott.

Preja är ett medel för att stoppa t.ex. ett fartyg. Begreppet överensstämmer med terminologin i 6 kap. sjölagen (1994:1009) och anknyter till de särskilda ansvarsreglerna för befälhavare i 20 kap. 9 § sjölagen.

Borda, dvs. ta sig ombord (äntra) ett annat fartyg, är en internationellt vedertagen term som bl.a. förekommer i havsrättskonventionen.

Med fartyg avses varje farkost som används eller kan användas till transport på vattnet.

Rätten enligt *första stycket* att preja fartyg gäller när kustbevakningstjänstemannen ingriper såväl inom myndighetens självständiga verksamhetsområde som när detta sker som biträde åt en annan myndighet. Bestämmelsen är en ren verkställighetsregel och förutsätter att det finns en rätt att ingripa med stöd av bestämmelserna 5 kap. eller ett beslut av en behörig beslutsfattare om en utredningsåtgärd eller ett tvångsmedel av det slag som anges i paragrafen.

Vid tillämpningen ska sådana begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser beaktas (se kommentaren till 1 kap. 5 §).

Andra stycket innebär att en fortlöpande bedömning av behovet av åtgärden ska göras.

Prövningen i *tredje stycket* får göras med utgångspunkt främst i proportionalitetsprincipen. Med förman avses den som i en viss verksamhet i förhållande till någon annan leder och ansvarar för den verksamheten.

Om det beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn finns avvikande bestämmelser i annan författning gäller dessa, enligt *fjärde stycket*, i stället för bestämmelserna i denna paragraf. Detta innebär att rätten att vidta en sådan åtgärd kan vara såväl vidare som snävare.

Använda våld

4 § *En kustbevakningstjänsteman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten, om*

- 1. tjänstemannen möts med våld eller hot om våld,*
- 2. någon som ska häktas eller anhållas eller annars med stöd i lag ska berövas friheten försöker undkomma eller tjänstemannen annars möts av motstånd när ett sådant frihetsberövande ska verkställas,*
- 3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön,*

4. tjänstemannen med stöd i lag ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme, eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesikning eller någon annan liknande åtgärd, vid beslag eller något annat omhändertagande av egendom eller vid husrannsakan,

5. tjänstemannen med stöd i lag ska stoppa ett fartyg, fordon eller något annat transportmedel eller ska kontrollera ett fartyg eller fordon eller dess last, eller

6. tjänstemannen annars med stöd i lag ska bereda sig tillträde till eller spärra av en byggnad, ett rum eller ett område.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot en person användas endast om kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd.

I 24 kap. brottsbalken finns också föreskrifter om rätten att i vissa fall använda våld.

Paragrafen reglerar rätten att använda våld i tjänsteutövningen, och överensstämmer i sak med en polismans rätt att använda våld enligt 10 § 1–6 polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Bestämmelsen utgår från att våld får tillgripas när detta ingår som ett nödvändigt led i tjänsteutövningen, om det inte finns några alternativa medel och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Våld kan riktas mot både person och egendom. Det kan röra sig om lättare eller kraftigare beröring av annan med händer, fötter eller hela kroppen, t.ex. knuffande, ryckande i eller fasthållande av någon. Som våld räknas också en åtgärd som består i att man griper tag i någons hals eller att man fattar tag i en persons händer och käke för att framtvunga eller förhindra att han eller hon handlar på ett visst sätt (jfr JO 1993/94 s. 148 och 1998/99 s. 107).

I första stycket preciseras i ett antal punkter rätten att använda våld.

Den vanligaste situationen som omfattas av punkt 1 torde vara att en person tar till våld för att komma undan eller hotar med fysiskt våld genom att rikta ett vapen eller annat tillhugge mot tjänstemannen. Ett ingripande får här grundas redan på ett befarat handlande. Kustbevakningstjänstemannen har alltså rätt att ingripa om han eller hon utsätts för enbart verbalt hot om våld.

Med att någon med stöd i lag berövas friheten i punkt 2 avses inte bara gripande utan även omhändertagande. Våld får användas dels om personen försöker komma undan utan att ta till våld, t.ex. springer från platsen, dels när tjänstemannen annars möts av motstånd när frihetsberövandet ska verkställas. Denna punkt avser inte situationer när någon gör motstånd med våld eftersom en kustbevakningstjänsteman då har rätt att använda våld med stöd av punkt 1. Vad som närmast avses är s.k. passivt motstånd, bestående i att någon som ska omhändertas spjärnar emot eller genom sin kroppstyngd omöjliggör för kustbevakningstjänstemannen att verkställa omhändertagandet (prop. 1983/84:111 s. 93). Rätten att använda våld gäller inte enbart motstånd från den som ska omhändertas, utan också om en tredje person hindrar verkställandet av ett omhändertagande eller annat frihetsberövande. Med begreppet möts av motstånd avses att motståndet måste ha manifesterats på något sätt. Enbart en misstanke om motstånd ger inte rätt att utöva våld med stöd av punkt 2 (jfr JO 1998/99 s. 107).

Punkt 3 förutsätter inte att kustbevakningstjänstemannen möts av våld eller motstånd. Det som i en nödsituation kan aktualisera våldsanvändning är t.ex. behovet av att avvärja en straffbelagd handling eller fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön. Våld kan dock mycket sällan bli aktuellt vid fara som inte riktar sig mot någon person. Även en straffbar underlåtenhet, t.ex. vägran att avlägsna sig från ett fartyg trots uppmaningar från befälhavaren, kan aktualisera tillämpning av denna punkt. Med hänsyn till proportionalitetsprincipen är det dock i princip uteslutet att ingripa med våld, om den som ingripandet riktar sig mot inte gör motstånd.

Rätten att använda våld mot person med stöd av *punkt 4* är begränsad (enligt andra stycket). För att denna rätt att använda våld ändå ska framstå som meningsfull måste man som passivt motstånd kunna betrakta redan en vägran av den som ska bli föremål för åtgärden att medverka på det sätt som krävs för att denna ska kunna genomföras. Den misstänkte måste dock ges en reell möjlighet att följa uppmaningen. Våld får således tillgripas först sedan det framgått att personen inte kommer att medverka (jfr JO 1998/99 s. 107).

Punkt 5 är t.ex. tillämplig vid misstanke om rattfylleri eller när ett fartyg stoppas på grund av misstanke om smuggling. Hur mycket våld som får utövas och vilka tekniska hjälpmedel som kan användas får, med hänsyn till proportionalitetsprincipen, avgöras beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Rätten att använda våld mot person med stöd av *punkt 6* är begränsad (enligt andra stycket). Ett exempel på när denna punkt kan bli tillämplig är om någon med våld försöker hindra att kustbevakningstjänstemän tar sig in i maskinrummet eller i en hytt på ett fartyg för att gripa eller omhänderta någon eller för att göra en husrannsakan där.

I *andra stycket* begränsas rätten att tillgripa våld vid vissa tvångsingripanden (första stycket 4) och andra tvångsåtgärder (första stycket 6) till sådana situationer där kustbevakningstjänstemannen eller den tjänsteman han eller hon biträder möts av motstånd.

Hänvisningen i *tredje stycket* avser främst regeln om nödvärn i 24 kap. 1 § brottsbalken. Det är emellertid viktigt att notera att laga våldsanvändning enligt punkterna 1–6 ska vara försvarlig, medan nödvärnsregeln i 24 kap. 1 § brottsbalken för straffbarhet förutsätter att våldet är uppenbart oförsvarligt. Rätten att använda våld med stöd av punkterna 1–6 ovan är således mera begränsad än nödvärnsrätten.

Kroppsvisitera

5 § *En kustbevakningstjänsteman som med stöd i lag griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon, får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera den som åtgärden riktar sig mot i den utsträckning som är nödvändig för att*

- 1. av säkerhetsskäl kunna ta om hand vapen eller andra farliga föremål, eller*
- 2. fastställa hans eller hennes identitet.*

Paragrafen, som motsvarar 19 § första stycket polislagen (1984:387), behandlar kroppsvisitation som inte syftar till att utreda brott. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.3.

Kroppsvisitation får bara förekomma när någon grips, omhändertas eller avlägsnas med stöd i lag. Med kroppsvisitation avses här detsamma som i 28 kap. rättegångsbalken, vilket innebär att den undersöktes kläder kan sökas igenom i enlighet med de syften som bestämmelsen anger. Kustbevakningstjänstemannen kan känna såväl utanpå kläderna som i fickor och liknande. Kroppsvisitation kan också användas för att söka igenom väskor och liknande föremål som den undersökte bär på sig. Även sådana saker som paket, bagagelådor och barnvagnar, som någon har med sig, kan undersökas med stöd av paragrafen (jfr prop. 1993/94:24 s. 41).

Den *första punkten* reglerar skyddsvisitation som är nödvändig av säkerhetsskäl. Med vapen och andra farliga föremål avses verktyg eller andra föremål med vilka personen kan skada sig själv, kustbevakningstjänstemannen eller en annan person. Det kan t.ex. vara fråga om skjutvapen eller stickvapen, men även andra föremål som kan användas för att skada en person. Dessutom likställs farliga ämnen med farliga föremål. Farliga ämnen kan t.ex. vara frätande eller explosiva ämnen.

Den *andra punkten* reglerar kroppsvisitation i identifieringssyfte. Åtgärden kan aktualiseras t.ex. om en person vägrar att lämna uppgift om sin identitet eller det finns anledning att anta att uppgifterna som lämnas är oriktiga. Enbart det förhållandet att en person inte visar upp en legitimationshandling, eller uppger att han eller hon inte har någon sådan handling med sig, är inte grund för visitation. Åtgärden kan dock vara motiverad exempelvis om det annars finns grund att frihetsberöva personen enligt 24 kap. 2 § rättegångsbalken för bristfällig identifiering. I den ordningshållande verksamheten kan bestämmelsen om kroppsvisitation i identifieringssyfte användas för att undvika ett omhändertagande av en person som stör ordningen, t.ex. om det är fråga om en ung person som i stället kan tas om hand av sin vårdnadshavare.

Använda fängsel

6 § *En kustbevakningstjänsteman som i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet får belägga honom eller henne med fängsel*

1. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa, eller

2. vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller någon annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

Paragrafen, som motsvarar 10 a § polislagen (1984:387), innehåller bestämmelser om rätten för en kustbevakningstjänsteman att använda fängsel i vissa fall som inte omfattas av häkteslagen (2010:611). Övervägandena finns i avsnitt 8.3.4.

I häkteslagen finns bestämmelser om när fängsel får användas mot den som är häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott (4 kap. 10 §).

Bestämmelsen i denna lag tar sin utgångspunkt i att fängsel är en så ingripande åtgärd att den endast bör användas när starka skäl talar för det. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska i stället den användas. Proportionalitetsprincipen innebär att det krävs betydligt starkare skäl för att använda fängsel mot den som är omhändertagen eller på annat sätt har fått sin rörelsefrihet inskränkt, jämfört med den som är gripen, anhållen eller häktad.

Den *första punkten* aktualiseras bl.a. i situationer då den som berörs är så våldsam eller självdestruktiv att uppgiften inte kan lösas på annat sätt än genom användning av fängsel.

Ett exempel på när den *andra punkten* kan tillämpas är om en person ska transporteras i båt och det med hänsyn till bemanningen ombord, vädret eller annan omständighet är nödvändigt av säkerhetsskäl att begränsa personens rörelsefrihet.

Dokumentation

7 § *Protokoll ska föras över gripande och ingripande som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Av protokollet ska det framgå*

- 1. vem som har fattat beslutet,*
- 2. grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,*
- 3. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet,*
- 4. vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot,*
- 5. tiden för ingripandet, och*
- 6. vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.*

Ansvarig för att protokollet upprättas är, i fråga om uppgifter som avses i första stycket 1 och 2, den som har fattat beslutet och i övrigt den som varit förman vid ingripandet.

I rättegångsbalken finns bestämmelser om protokoll över förvar, beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om dokumentation och tillämpas i den ordningshållande och brottsbekämpande verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.4. Bestämmelsen har utformats med 27 § polislagen (1984:387) som förebild.

I *första stycket* anges vad som ska framgå av protokollet. Dokumentationen bör fungera som ett stöd för själva beslutet.

En förman enligt *andra stycket* är den som i en viss verksamhet i förhållande till någon annan leder och ansvarar för den verksamheten.

I *tredje stycket* finns en upplysning om skyldigheten i rättegångsbalken att dokumentera förvar (26 kap. 3 b §), beslag (27 kap. 13 §), husrannsakan (28 kap. 9 §) samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning (28 kap. 9 och 13 §§).

8 § *Användning av fängsel enligt 6 § ska antecknas i ett protokoll. Protokollet ska innehålla uppgift om*

- 1. fängslets art,*
- 2. tiden när fängslet sattes på och när det togs bort, och*
- 3. skälen till åtgärden.*

Ansvarig för att protokollet upprättas är den som har fattat beslutet.

Paragrafen behandlar dokumentation av användning av fängsel. Övervägandena finns i avsnitt 8.4. Paragrafen motsvarar 28 § polislagen (1984:387).

Ett fängselprotokoll ska upprättas i varje enskilt fall och skälen för åtgärden redovisas tydligt.

3 kap. Det direkta brottsbekämpningsområdet

Uppgifter som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet

1 § *Inom det direkta brottsbekämpningsområdet får Kustbevakningen självständigt*

- 1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,*
- 2. ingripa vid misstanke om brott,*
- 3. utreda brott, eller*
- 4. beivra brott.*

Paragrafen, som delvis är utformad med 2 § polislagen (1984:387) som förebild, behandlar Kustbevakningens självständiga uppgifter inom det direkta brottsbekämpningsområdet. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Uppräkningen av uppgifter är uttömmande. Det krävs därför att en uppgift kan inordnas under någon av de angivna kategorierna för att Kustbevakningen ska ha rätt att självständigt ingripa mot de brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet och anges i 2 §.

Punkt 1 avser främst spanings- och underrättelseverksamhet. Med underrättelseverksamhet avses insamling, bearbetning och analys av information för att klarlägga om brottslig verksamhet utövas eller har utövats, utan att det är fråga om en förundersökning. Uttrycket brottslig verksamhet används för att markera att verksamheten, i motsats till brottsutredning och brottsbeivrande, inte behöver avse konkreta brott. Den sjöövervakning som Kustbevakningen kontinuerligt bedriver i syfte att upptäcka och förhindra brott genom att med fartyg patrullera områden till sjöss, men också flygövervakning, är exempel på uppgifter som omfattas av bestämmelsen. Det brottsförebyggande arbetet kan också, på samma sätt som för Polismyndigheten, bestå bl.a. i information till allmänheten (t.ex. om trafikregler till sjöss) och kontakter med andra myndigheter för att effektivisera inriktningen på arbetet (exempelvis diskussion med naturvårdande myndigheter om vad som ska prioriteras inom miljöövervakningen). Punkt 1 kan inte bli aktuell för brott som avses i 2 § andra stycket eftersom dessa brott redan har begåtts.

Punkt 2 och 3 avser de uppgifter inom vilka en kustbevakningstjänsteman har rättsliga befogenheter att ingripa. Punkt 3 avser uppgiften att inleda och bedriva förundersökning om brott.

Punkt 4 omfattar uppgiften att utfärda förelägganden om ordningsbot.

Brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet

2 § *Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde omfattar brott som rör*

1. *skyddslagstiftning i*
 - a) *lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,*
 - b) *skyddslagen (2010:305), och*
 - c) *lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,*
 2. *sjötrafik och sjösäkerhet i*
 - a) *lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,*
 - b) *lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,*
 - c) *mönstringslagen (1983:929),*
 - d) *sjölagen (1994:1009),*
 - e) *lagen (1994:1776) om skatt på energi,*
 - f) *lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,*
 - g) *fartygssäkerhetslagen (2003:364),*
 - h) *lagen (2006:263) om transport av farligt gods, och*
 - i) *barlastvattenlagen (2009:1165),*
 3. *vattenförorening och miljö i*
 - a) *2 kap. 2–4 §§ lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och*
 - b) *29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken i fråga om utsläpp från fritidsfartyg, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § första stycket 1 j i fråga om otillåten hantering av ammunition som innehåller bly, 4 a § och 8 § första stycket 12 och 13 samma balk,*
 4. *överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning i*
 - a) *jaktlagen (1987:259),*
 - b) *fiskelagen (1993:787),*
 - c) *lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och*
 - d) *vapenlagen (1996:67),*
 5. *fornminnen och vrak i*
 - a) *2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och*
 - b) *lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, och*
 6. *Sveriges maritima zoner i*
 - a) *lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och*
 - b) *lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.*
- Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av det direkta brottsbekämpningsområdet.*
- Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Paragrafen behandlar omfattningen av det direkta brottsbekämpningsområdet. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Första stycket innehåller en uppräknig av lagar med straffbestämmelser som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet. I de fall enskilda kapitel eller paragrafer anges, är området begränsat till brott mot dessa bestämmelser. Uppräkningen utgör alltså ramen för det direkta brottsbekämpningsområdet om inte annat framgår av bestämmelsens övriga stycken.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att samtliga brott, dvs. inte enbart sådana som räknas upp i första stycket eller avses i tredje stycket, ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet om brottet har begåtts i Sveriges maritima zoner. Av 3 § följer att Kustbevakningen inte har rätt att inleda förundersökning beträffande brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet endast på grund av bestämmelsen i detta stycke. Kustbevakningen har däremot rätt att bl.a. hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott (4 §).

Bemyndigandet i *tredje stycket* innebär att regeringen får föreskriva att även straffbestämmelser i förordning ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Befogenheter inom det direkta brottsbekämpningsområdet

Inleda förundersökning

3 § *Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 2 § första och tredje styckena. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen.*

Om saken inte är av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

Kustbevakningen ska förordna särskilda befattningshavare att utföra myndighetens uppgifter enligt denna bestämmelse.

I paragrafen regleras Kustbevakningens möjlighet att besluta om och leda en förundersökning. Paragrafen har utformats med 23 kap. 3 § rättegångsbalken och 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott som förebilder. Övervägandena finns i avsnitt 9.2 och 9.4.1.

Hänvisningen i *första stycket första meningen* till 2 § första och tredje styckena innebär att Kustbevakningen inte har rätt att inleda förundersökning beträffande brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet endast på grund av att de har begåtts i Sveriges maritima zoner (jfr 2 § andra stycket). En förundersökning bör i dessa fall inledas enligt regleringen i 23 kap. rättegångsbalken, dvs. främst av åklagare eller Polismyndigheten. Kustbevakningen har dock i dessa situationer rätt att bl.a. vidta primära utredningsåtgärder (4 §).

Av *första stycket andra meningen* följer att inte bara rättegångsbalken utan också reglerna i förundersökningskungörelsen (1947:948) och andra tillämpningsförfattningar gäller för Kustbevakningens verksamhet. De

grundläggande reglerna om förundersökning finns främst i 23 kap. rättegångsbalken och i förundersökningskungörelsen. I vilken utsträckning dessa bestämmelser är tillämpliga beror bl.a. på om brottet är av enkel beskaffenhet och förhållandena i den enskilda förundersökningen.

Det *andra stycket* inskränker Kustbevakningens möjligheter att bedriva förundersökning. Om saken inte är av enkel beskaffenhet ska åklagaren ta över ledningen av förundersökningen. Det får i det enskilda fallet avgöras vad som är brott av enkel beskaffenhet eller när det annars finns särskilda skäl för åklagaren att överta ledningen. Av betydelse är bl.a. om utredningen är av rutinmässig karaktär och hur juridiskt komplicerade frågorna är (prop. 1957:9 s. 6). Omständigheterna i övrigt kan också vara sådana att åklagaren bör överta ledningen av förundersökningen, om t.ex. kvarstad aktualiseras eller det rör sig om en psykiskt sjuk person (a. prop.). Om Kustbevakningen, men inte åklagaren, har uppfattningen att saken är av enkel beskaffenhet är det åklagaren som avgör frågan.

Ett särskilt skäl för att åklagaren ska ta över ledningen av förundersökningen kan vara att gärningsmannen är under 18 år. Enligt 2 § lagen (1964:167) om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska t.ex. en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år alltid ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat.

Vid ingripanden mot utländska fartyg som befinner sig utanför inre vatten eller när brottet har begåtts utanför Sveriges territorium föreligger också ofta särskilda skäl för åklagaren att ta över förundersökningen (prop. 2000/01:139 s. 183). Förundersökningarna är i de fallen ofta komplicerade, om det inte är fråga om brott som kan beivras genom ordningsbot eller strafföreläggande. När brott har begåtts på ett utländskt fartyg kompliceras bilden ofta av att gärningsmannen är utländsk medborgare. Får en kustbevakningstjänsteman kännedom om att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium ska tjänstemannen skyndsamt anmäla saken till åklagare (se 19 §).

Bestämmelsen i *tredje stycket* motsvarar bl.a. 11 kap. 4 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och ställer krav på att det finns särskilda förundersökningsledare.

Hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder

4 § *Innan en förundersökning har hunnit inledas har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Paragrafen reglerar s.k. primärutredning som företas under det absoluta inledningsskedet av en utredning, dvs. innan någon behörig person ännu hunnit ta ställning till om förundersökning ska inledas eller inte. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket 1 lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 11 kap. 2 § första stycket lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även

när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 1 och 4 §§ (se 4 kap. 2 §). Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Bestämmelsen innebär att den tjänsteman som finns på plats när ett brott upptäcks så långt som det är möjligt ska kunna hålla förhör och vidta andra åtgärder för att utreda brottet. De åtgärder som tjänstemannen vidtar ansvarar denne för. Han eller hon är t.ex. skyldig att föra tillräckliga anteckningar över de förhör som hålls.

Enligt 17 § ska den tjänsteman som vidtar åtgärder med stöd av den aktuella bestämmelsen genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen (jfr 3 a § förundersökningskungörelsen).

Ta med någon till förhör

5 § *En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken uppmana någon att följa med till förhör och ta med någon till förhör med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Paragrafen reglerar möjligheten att i omedelbar anslutning till ett brott ta med någon till förhör. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket 2 lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 11 kap. 2 § andra stycket lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 1 och 4 §§ (se 4 kap. 2 §). Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Bestämmelsen gäller både innan och efter att förundersökning har inletts.

Förutsättningarna för att kunna ta med någon till förhör anges i 23 kap. 8 § rättegångsbalken. Det krävs att tjänstemannen kommer till platsen när brottet begås eller i omedelbar anslutning till att det avslutas. JO har ansett att redan när det förflutit mycket kort tid efter brottet är bestämmelsen i rättegångsbalken inte tillämplig (se bl.a. JO 1967 s. 153).

Enligt 17 § ska en tjänsteman som vidtar åtgärder med stöd av den aktuella bestämmelsen genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen (jfr 3 a § förundersökningskungörelsen).

En person som inte är anhållen eller häktad är inte skyldig att stanna kvar för förhör längre än sex timmar eller i undantagsfall tolv timmar (se 23 kap. 9 § rättegångsbalken). Ändamålet med möjligheten att ta med någon till förhör är att förhöret ska äga rum ”omedelbart”. För att ett kvarhållande ska vara motiverat krävs därför att förhöret inleds utan dröjsmål (se JO 1971 s. 51). De närmare bestämmelserna om förhör under förundersökning finns i förundersökningskungörelsen.

Omhändertade elektronisk kommunikationsutrustning

6 § *En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 23 kap. 9 a § rättegångsbalken efter tillsägelse tillfälligt omhändertade elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Paragrafen reglerar möjligheten att tillfälligt ta om hand elektronisk kommunikationsutrustning från en förhörsperson och att genomföra kroppsvisitation för att söka efter sådan egendom. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket 3 lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 11 kap. 2 a § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 1 och 4 §§ (se 4 kap. 2 §). Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Med elektronisk kommunikationsutrustning avses all slags egendom som kan användas för att kommunicera elektroniskt, t.ex. mobiltelefoner och handdatorer.

I syfte att leta efter egendom som kan omhändertas får en kustbevakningstjänsteman kroppsvisitera den som ska höras. Med kroppsvisitation avses detsamma som i 28 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken.

Förutsättningarna i övrigt för att tillfälligt ta om hand elektronisk kommunikationsutrustning från en förhörsperson och att genomföra kroppsvisitation för att söka efter sådan egendom anges i 23 kap. 9 a § rättegångsbalken. Av 23 kap. 9 b § samma balk följer att egendom som tas om hand enligt 9 a § ska lämnas tillbaka så snart det inte längre finns skäl för åtgärden och senast vid den tidpunkt då den som ska höras inte längre är skyldig att stanna kvar för förhör enligt 9 §. Det följer vidare av samma paragraf att det ska föras protokoll över åtgärder enligt 9 a §.

Gripa en misstänkt

7 § *En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för kustbevakningstjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Kustbevakningen i samma utsträckning som för Polismyndigheten.

Paragrafen ger en kustbevakningstjänsteman, med dess hänvisning till bestämmelsen i 24 kap. 7 § rättegångsbalken, en möjlighet att vid fara i dröjsmål besluta om att gripa en misstänkt. Bestämmelsen motsvarar 2 § första stycket 4 lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 11 kap. 5 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 3 och 4 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.3.

I 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken föreskrivs en generell rätt för envar att gripa dels den som är efterlyst för brott, dels den som har begått brott på vilket fängelse kan följa och som påträffas på bar gärning eller flyende fot. Även en tjänsteman vid Kustbevakningen kan gripa någon med stöd av den bestämmelsen.

En kustbevakningstjänsteman får dessutom enligt *första stycket* i brådskande fall gripa den som misstänks för brott som omfattas av det direkta

brottsbekämpningsområdet. Förutsättningarna i övrigt för ett sådant gripande framgår av 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken.

I ett fall när förundersökning inte har hunnit inledas anses ett beslut om tvångsmedelsanvändning i sig innefatta ett formlost beslut om förundersökning (se t.ex. JO 2000/01 s. 137 och JO 2001/02 s. 95). Detta gäller dock inte beslut om beslag vid en s.k. förenklad utredning (jfr 23 kap. 22 § rättegångsbalken). Det innebär att om det finns anledning att anta att ett brott har förövats, och tjänstemannen beslutar om en tvångsåtgärd som bara får vidtas under förundersökning (t.ex. gripande), anses förundersökning ha inletts. Beslutet ska därefter anmälas enligt 17 eller 19 §. Ett gripande ska skyndsamt anmälas till åklagare som omedelbart efter ett förhör ska besluta om den misstänkte ska anhållas.

Ett beslut att gripa en misstänkt kan – i motsats till ett beslut om anhållande och häktning – inte avse en person som inte är närvarande. Det innebär att den kustbevakningstjänsteman som direkt på platsen ställs inför en situation där frågan om frihetsberövande aktualiseras, måste ta ställning till om det föreligger gripandeskäl. Om tjänstemannen inte anser sig kunna avgöra detta, ska saken hänskjutas till åklagare.

Andra stycket innebär att rättegångsbalkens bestämmelser om bl.a. förhör ska tillämpas (24 kap. 8 §). Att underrättelser om brottet eller gripandet till den misstänkte och hans eller hennes närstående kan behöva lämnas följer av 24 kap. 9 och 21 a §§ rättegångsbalken. I fråga om behandlingen av den som gripits gäller bestämmelserna i häkteslagen. I fråga om dokumentation gäller 2 kap. 7 §.

Göra en husrannsakan

8 § *En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra husrannsakan för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.*

En husrannsakan får göras även om påföljden för gärningen endast kan bestämmas till böter, till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag när det gäller vissa brott som begåtts på utländska fartyg eller 41 § första stycket fiskelagen (1993:787).

Paragrafen ger en kustbevakningstjänsteman, med dess hänvisning till bestämmelsen i 28 kap. 5 § rättegångsbalken, en möjlighet att vid fara i dröjsmål besluta om husrannsakan. Den motsvarar i huvudsak 2 § första stycket 5 lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 11 kap. 7 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

De närmare förutsättningarna för att göra en husrannsakan enligt *första stycket* framgår av 28 kap. 5 § rättegångsbalken. Av rättegångsbalken följer att vissa ytterligare bestämmelser ska iakttas, t.ex. 28 kap. 6 och 7 §§.

En husrannsakan riktas främst mot den som är skäligen misstänkt för brott, men får även under vissa förutsättningar göras hos en annan person. Föremål för husrannsakan är hus, rum eller annat slutet förvaringsställe. Fartyg jämföras med

hus och hytter ombord med rum. Ett låst stuvfack är ett slutet förvaringsställe även om det är åtkomligt utifrån.

Behov av att göra en husrannsakan kan i Kustbevakningens verksamhet uppstå bl.a. vid ingripande mot sjöfylleri där syftet är att söka efter alkoholhaltiga drycker som kan tas i beslag. Detsamma gäller vid utredning av vattenförorening, där det även kan krävas husrannsakan för att undersöka vissa utrymmen inne i fartyg.

Skyldigheten att föra protokoll över husrannsakan regleras i 28 kap. 9 § rättegångsbalken (se 2 kap. 7 §).

Andra stycket gör undantag från huvudregeln att det för husrannsakan krävs att fängelse ska kunna följa på brottet. Till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag när det gäller vissa brott som begåtts på utländska fartyg kan dock påföljden i vissa fall bara bestämmas till böter. En motsvarande begränsning i fråga om påföljdsvalet finns 41 § första stycket fiskelagen (1993:787) när det gäller fiske i den ekonomiska zonen. I övrigt gäller samma rättsliga krav.

Göra en undersökning på annat ställe

9 § *För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken göra en undersökning på annat ställe.*

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans möjligheter att besluta om undersökning av sådana platser som inte är allmänna och inte heller omfattas av bestämmelserna om husrannsakan, dvs. inte är att hänföra till hus, rum eller slutet förvaringsställe (jfr kommentaren till 8 §). Bestämmelsen motsvarar 11 kap. 8 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.5.

De närmare förutsättningarna för att göra en undersökning på annat ställe finns i 28 kap. 10 § rättegångsbalken. Med stöd av denna paragraf kan t.ex. ett fartygs däck och öppna lastutrymmen undersökas som ett led i en brottsutredning. De öppna utrymmena kring ett båtvarv eller en inhägnad upplagsplats för båtar kan vara andra exempel på platser som faller inom tillämpningsområdet.

Ta föremål i beslag

10 § *En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman att enligt 27 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken ta föremål i beslag för brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.*

Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag gäller dessa.

Paragrafen ger en kustbevakningstjänsteman, med dess hänvisning till bestämmelsen i 27 kap. 4 § rättegångsbalken, en möjlighet att vid fara i dröjsmål besluta om att ta föremål i beslag. Den motsvarar 11 kap. 6 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg. Paragrafen är tillämplig även när en

kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 3 och 4 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

I 27 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken föreskrivs en generell rätt för den som med laga rätt griper eller anhåller en misstänkt eller verkställer häktning, husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning att ta föremål som då påträffas i beslag. Även en tjänsteman vid Kustbevakningen kan ta egendom i beslag med stöd av den bestämmelsen.

Genom hänvisningen i *första stycket* får en kustbevakningstjänsteman dessutom i vissa fall ta föremål i beslag vid fara i dröjsmål. De närmare förutsättningarna för ett sådant beslag framgår av 27 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

En grundläggande förutsättning för beslag är att det föremål som ska tas i beslag är tillgängligt. I vilken utsträckning andra tvångsmedel, t.ex. husrannsakan, får användas för att söka efter föremål som ska tas i beslag beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

Enligt 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken ska beslaget anmälas till undersökningsledaren eller åklagaren, om inte denne själv har beslutat om beslaget (jfr 17 §). I rättegångsbalken finns ytterligare bestämmelser om beslag. Bestämmelser om Kustbevakningens hantering av egendom som tagits i beslag finns i 11 och 12 §§.

I vissa författningar finns avvikande bestämmelser om beslag, t.ex. om hur egendom ska förvaras. I så fall gäller enligt *andra stycket* dessa bestämmelser. I vapenlagen (1996:67) finns t.ex. särskilda bestämmelser om omhändertagande av vapen och ammunition. Detsamma gäller i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. när det gäller hanteringen av beslag av alkoholhaltiga drycker.

Hantera egendom som tagits i beslag

11 § *Egendom som tagits i beslag ska förvaras av Kustbevakningen om inget annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.*

Paragrafen reglerar förvaring av egendom som tagits i beslag. En motsvarande bestämmelse för Tullverket finns i 23 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

Egendom som tagits i beslag ska som huvudregel förvaras av Kustbevakningen. En åklagare kan dock besluta att egendomen ska förvaras på annat sätt, t.ex. särskild förvaring av vårdkrävande egendom, eller själv ta hand om ett beslagtaget föremål som ska visas upp för rätten.

I 27 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken ges en möjlighet att lämna kvar ett föremål som tagits i beslag i innehavarens besittning, om detta kan ske utan fara och annars är lämpligt. Beslut i den frågan fattas av förundersökningsledaren.

Ibland kan det av utredningstekniska skäl vara lämpligt att godset som beslagtagits finns på den ort där förundersökningen genomförs. Det kan då vara praktiskt att förvaringen sker hos exempelvis Polismyndigheten (jfr prop. 1999/2000:124 s. 166). Detsamma kan vara fallet om beslag görs på en plats där

Kustbevakningen inte har några lokaler och godset inte lämpligen kan transporteras.

12 § Om inget annat följer av lag eller annan författning får egendom som har tagits i beslag och som kan antas bli förverkad omedelbart säljas av Kustbevakningen om

1. egendomen inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av egendomen är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får i stället förstöras, om den

1. inte kan säljas,
2. kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. annars är olämplig för försäljning.

Om egendom som sålts eller förstörts inte förverkas, har ägaren eller någon annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som kommit in vid försäljningen. Om egendomen har förstörts lämnas ersättning med skäligt belopp.

Paragrafen reglerar Kustbevakningens möjligheter att vidta åtgärder med sådan egendom som har tagits i beslag för framtida förverkande. En motsvarande reglering finns i 24 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Andra beslag hanteras enligt reglerna i rättegångsbalken eller annan tillämplig författning (se 10 § andra stycket och t.ex. 47 § tredje stycket jaktlagen [1987:259]). Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

En försäljning enligt *första stycket* bör bara komma ifråga när en fortsatt förvaring är oförsvarlig. Det ställs t.ex. inga krav på att ägaren ska ha begärt en försäljning.

Den *första punkten* i första stycket kan tillämpas på exempelvis beslag av fisk eller andra s.k. färskvaror. Enligt 47 § fiskelagen (1993:787) ska dock livsduglig fisk om möjligt släppas tillbaka i vattnet.

Andra punkten kan t.ex. tillämpas på levande djur som kräver särskild vård eller föremål som kräver förvaring i särskild miljö för att inte förlora sitt värde. Kostnaderna bör här ställas mot bl.a. egendomens värde och hur länge beslaget kan väntas bestå.

Tredje punkten reglerar t.ex. beslag av typiskt säsongbetonade varor.

Förstörande enligt *andra stycket* kan aktualiseras exempelvis vid beslag av sällsynta levande växter som inte får föras in i landet. Det kan också vara fråga om särskilt vårdkrävande egendom som avses i första stycket och som inte heller får säljas. Bestämmelsen bör, med hänsyn till dess definitiva natur, tillämpas restriktivt.

Med skäligt belopp enligt *tredje stycket* avses normalt sett varans marknadsvärde vid den tidpunkt då beslaget skedde. Ersättningsfrågan bör prövas av den myndighet som beslutade om åtgärden.

Ta egendom i förvar

13 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en

kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att enligt 26 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken ta egendom i förvar.

Paragrafen ger en kustbevakningstjänsteman, med dess hänvisning till bestämmelsen i 26 kap. 3 § rättegångsbalken, en möjlighet att vid fara i dröjsmål ta egendom i förvar. En motsvarighet finns i 25 a § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.7.

De närmare förutsättningarna för att ta egendom i förvar finns i 26 kap. 3 § rättegångsbalken. Att ta egendom i förvar är en tillfällig åtgärd som kräver att det finns grund för kvarstad, dvs. att egendom måste säkras i avvaktan på rättsens beslut eftersom det finns risk att den misstänkte t.ex. genom att avvika eller på annat sätt kommer undandra sig bötesstraff eller vissa andra former av betalningsskyldighet som kan komma att ådömas honom eller henne. Ett beslut om att ta egendom i förvar får alltså endast riktas mot den som är skäligen misstänkt för brott. Endast lös egendom, t.ex. pengar, får tas i förvar. Enligt huvudregeln ska åklagare besluta om att ta egendom i förvar.

Genom hänvisningen i bestämmelsen får dock en kustbevakningstjänsteman vid fara i dröjsmål ta lös egendom i förvar. Det kan aktualiseras t.ex. om Kustbevakningen upptäcker brott av allvarlig karaktär och samtidigt påträffar stora mängder pengar eller andra värdeföremål.

Har en kustbevakningstjänsteman tagit egendom i förvar ska detta enligt 26 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken skyndsamt anmälas till åklagare som avgör om egendomen ska förbli i förvar (jfr 17 §). Ett förvarstagande kan vara ett särskilt skäl att omedelbart överlämna förundersökningsledningen till åklagare.

Av 26 kap. 3 a och 3 b §§ rättegångsbalken följer bl.a. en möjlighet att lämna kvar ett föremål som tagits i förvar i innehavarens besittning, en dokumentationsskyldighet (jfr 2 kap. 7§) och en skyldighet att underrätta den vars egendom har tagits i förvar.

Besluta om avspärning och förbud att flytta föremål

14 § *För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman rätt att besluta om avspärning och förbud att flytta föremål samt andra åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken.*

Paragrafen reglerar möjligheten att, för säkerställande av utredning om brott, spärra av en byggnad eller ett rum och vissa andra liknande åtgärder, såsom att förbjuda tillträde till visst område eller meddela förbud mot att flytta visst föremål. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.8.

De närmare förutsättningarna för att vidta en åtgärd enligt bestämmelsen finns i 27 kap. 15 § rättegångsbalken. Åtgärden kan riktas mot vem som helst. Bestämmelsen kan tillämpas i princip på vilka områden och utrymmen som helst, såväl inomhus som utomhus (jfr prop. 1996/97:175 s. 29). Om exempelvis ett fartyg behöver undersökas som ett led i en brottsutredning är det möjligt att hindra tillträde till eller att spärra av en viss del av det. Det är också möjligt att med stöd av paragrafen förbjuda att ett fartyg flyttas från platsen, t.ex. efter en

allvarlig olycka. En avspärning ska aldrig bestå längre än vad som är nödvändigt för att genom t.ex. en teknisk undersökning säkra den bevisning som finns. Ju allvarligare brott det rör sig om, desto större intrång i motstående intressen får accepteras.

Kroppsvisitera och kroppsbesikta

15 § *För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att*

1. besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken, och

2. ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras, enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket rättegångsbalken.

Paragrafen reglerar frågor om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Den motsvarar 8 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott. Paragrafen är tillämplig även när en kustbevakningstjänsteman agerar med stöd av 4 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.9.

Med kroppsvisitation avses en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig. Det kan aktualiseras när en kustbevakningstjänsteman söker efter egendom som kan tas i beslag. En kroppsbesiktning avser en undersökning av människokroppens yttre och inre samt att prov tas från människokroppen och undersöks, vilket bl.a. blir aktuellt vid fylleribrotten.

De närmare förutsättningarna för kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i 28 kap. 13 och 13 a §§ rättegångsbalken. Hänvisningen till 28 kap. 13 § första stycket innebär att kroppsvisitation och kroppsbesiktning som huvudregel beslutas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten, men att beslut vid fara i dröjsmål får fattas av en kustbevakningstjänsteman. Hänvisningen till 28 kap. 13 a § rättegångsbalken innebär att en kustbevakningstjänsteman har samma befogenhet som en polisman att ta med personen till den plats där åtgärden ska verkställas. I 28 kap. 13 a § finns även bestämmelser om hur länge någon får hållas kvar för åtgärden och i 28 kap. 13 § rättegångsbalken om hur förrättningen ska gå till. Vidare ska t.ex. bestämmelserna i 28 kap. 3 a § om proportionalitet och i 28 kap. 9 § om protokoll tillämpas.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel

16 § *En kustbevakningstjänsteman har i den brottsbekämpande verksamheten rätt att stoppa ett fartyg, fordon eller något annat transportmedel om det*

1. finns anledning att anta att någon som befinner sig i eller på transportmedlet har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som befinner sig i eller på transportmedlet, genom att beröva honom eller henne

friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller utsätta honom eller henne för kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag göra husrannsakan i eller på transportmedlet, eller

4. behövs för att med stöd i lag eller annan författning reglera trafiken eller för att kontrollera transportmedlet, den som för det eller dess last.

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans rätt att stoppa ett fartyg, fordon eller annat transportmedel. Den motsvarar 22 § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

I fyra punkter anges de närmare förutsättningarna för att stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel. Paragrafen får tillämpas inom all brottsbekämpning enligt denna lag.

Med fartyg avses varje farkost som används eller kan användas till transport på vattnet.

I förhållande till utländska fartyg måste alltid beaktas att åtgärden inte får strida mot allmänt erkända folkrättsliga principer, t.ex. utländska statsfartygs immunitet och rätten till oskadlig genomfart (se kommentaren till 1 kap. 5 §).

Enligt *första punkten* får en kustbevakningstjänsteman stoppa t.ex. ett fartyg om förutsättningarna för att inleda förundersökning är uppfyllda och den misstänkte finns på fartyget. Avsikten är att en kustbevakningstjänsteman ska kunna stoppa ett fartyg för att vidta sådana åtgärder som avses i 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken, exempelvis hålla förhör med någon som färdas på fartyget.

Den *andra punkten* ger kustbevakningstjänstemannen rätt att stoppa ett transportmedel för att t.ex. genomföra alkoholutandningsprov på föraren.

Bestämmelser enligt *fjärde punkten* finns t.ex. i fartygssäkerhetslagen (2003:364), tullagen (2016:253) samt lagen (2006:263) och förordningen (2006:311) om transport av farligt gods. Eftersom det är fråga om en åtgärd i den brottsbekämpande verksamheten krävs det misstanke om att brott har begåtts.

Rätten att använda våld i samband med åtgärden regleras i 2 kap. 4 §.

Rapporteringskyldighet

17 § *En kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av 4–10 §§ eller 13–15 §§ ska genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen.*

Paragrafen reglerar kustbevakningstjänstemannens skyldighet att anmäla ingripanden till den som har rätt att leda förundersökningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

En förundersökning kan ledas av en förundersökningsledare t.ex. hos Kustbevakningen eller en åklagare. En kustbevakningstjänsteman behöver endast anmäla till en behörig person.

Paragrafen gäller utöver kraven på anmälan till åklagare i bl.a. 24 kap. 8 § andra stycket, 26 kap. 3 § andra stycket och 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken samt 3 a § tredje meningen förundersökningskungörelsen (1947:948).

18 § Om en kustbevakningstjänsteman får kännedom om att ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet har begåtts inom lagens geografiska tillämpningsområde, ska tjänstemannen rapportera detta till sin förman så snart det kan ske.

En kustbevakningstjänsteman får lämna rapportteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle leda till någon annan påföljd än böter.

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans rapporteringsskyldighet till sin förman. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

En rapport enligt första stycket bör lämnas så snart arbetsförhållandena medger det. I vissa situationer ska saken även anmälas till åklagare (se 19 §).

Andra stycket reglerar en kustbevakningstjänstemans rätt att lämna rapportteftergift och motsvarar 3 § andra stycket andra meningen förordningen (1983:124) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning samt vad som gäller för en polisman enligt 9 § andra stycket polislagen (1984:387). Rapportteftergift är främst avsedd för brott som har begåtts på grund av glömska, missuppfattning eller förbiseende. Brott som har förövats avsiktligt kan endast i enstaka fall, om det med hänsyn till omständigheterna i den särskilda situationen är att betrakta som obetydliga, också omfattas av möjligheten att lämna rapportteftergift.

19 § Om en kustbevakningstjänsteman får kännedom om att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium ska tjänstemannen skyndsamt anmäla saken till åklagare.

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans anmälningsskyldighet till åklagare vid brott utanför Sveriges territorium. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Med utgångspunkt i en anmälan enligt bestämmelsen får åklagaren besluta om vidare åtgärder. Förundersökning rörande sådana brott kan aktualisera komplicerade juridiska frågeställningar, bl.a. vad gäller havsrätten, och kan kräva kontakter med andra staters myndigheter. Dessutom kan krävas särskilda överväganden i jurisdiktionsfrågor och i en del fall dessutom åtalsförordnande enligt 2 kap. 5 § brottsbalken.

4 kap. Det indirekta brottsbekämpningsområdet

Biträde åt en annan myndighet innan en förundersökning har inletts

Biträde efter godkännande av behörig myndighet

1 § Innan en förundersökning har inletts får Kustbevakningen i ett enskilt fall ingripa, även om brottet inte ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde i ett enskilt fall från

1. Kustbevakningen till Polismyndigheten eller Tullverket, eller

2. Polismyndigheten eller Tullverket till Kustbevakningen.

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som fått förfrågan har godkänt den.

Paragrafen reglerar biträde åt en annan myndighet innan en förundersökning har inletts. Övervägandena finns i avsnitt 9.5, 9.6 och 9.7.2.

Rätten att biträda en annan myndighet enligt *första stycket* är inte avgränsad till vissa typer av brott. I stället avgränsas den genom det verksamhetsområde som gäller för den myndighet som Kustbevakningen biträder och den uppgift biträdet avser. Det är upp till den myndighet som begär biträde att avgöra om det är lämpligt att uppgiften utförs av Kustbevakningen, som då agerar i myndighetens ställe. Bestämmelsen förutsätter att förfrågan sker i ett enskilt fall, vilket innebär att det inte är möjligt att träffa generella överenskommelser mellan myndigheterna om att en kustbevakningstjänsteman får ingripa vid vissa brottstyper eller på vissa platser.

I *andra stycket* preciseras hur en begäran kan aktualiseras. Det kan vara frågan om ett enskilt fall även om uppdraget spänner över flera arbetspass. Ett exempel på när en förfrågan enligt *andra stycket första punkten* kan bli aktuell är om Kustbevakningen vid patrullering upptäcker en person som framför en stulen båt. Efter godkännande av Polismyndigheten kan kustbevakningstjänstemannen vidta den åtgärd som biträdet avser. Om situationen är så akut att ett godkännande om biträde inte kan avvaktas, får kustbevakningstjänstemannen överväga om det finns grund för att tillämpa 3 §. Ett exempel på när en förfrågan enligt *andra punkten* kan bli aktuell är efter ett larm till Polismyndigheten från allmänheten angående ett slagsmål på en skärgårdsö eller när Polismyndigheten behöver hjälp med att följa efter misstänkta gärningsmän som har flytt i båt.

Av 2 § framgår vilka befogenheter en kustbevakningstjänsteman har när han eller hon biträder Polismyndigheten eller Tullverket vid ett ingripande innan en förundersökning har inletts.

Bestämmelsen i *tredje stycket* innebär att en myndighet har rätt att avslå en förfrågan om biträde. Kustbevakningen behöver inte anföra några skäl för sitt ställningstagande.

Befogenheter inom det indirekta brottsbekämpningsområdet

2 § *Vid ett ingripande enligt 1 § får befogenheterna i 3 kap. 4–6 §§ tillämpas.*

I paragrafen regleras en kustbevakningstjänstemans grundläggande rättsliga befogenheter vid biträde åt annan myndighet innan förundersökning har inletts. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.2.

Av 3 kap. 4 § följer en rätt för en kustbevakningstjänsteman att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder. Vidare följer av 3 kap. 5 § en rätt att i vissa situationer ta med någon till förhör. I 3 kap. 6 § ges en rätt att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning.

Bestämmelsen är tillämplig i de fall där kontakten med den huvudansvariga myndigheten har utmynnat i ett godkännande, men där den som har beslutat på den huvudansvariga myndighetens vägnar t.ex. inte är behörig att inleda förundersökning. Kustbevakningstjänstemannens rätt att ingripa är tidsbegränsad

och gäller enbart fram till den tidpunkt när en behörig person fattar beslut i frågan om förundersökning ska inledas. Tillämpningsområdet är alltså snävt. Därefter kan biträde åt förundersökningsledare enligt 4 § aktualiseras.

Av 3 kap. 16 § följer att en kustbevakningstjänsteman i vissa fall i brottsbekämpande verksamhet har rätt att stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel när befogenheterna utövas. Vidare följer av 3 kap. 17 § att en kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av bestämmelsen genast ska anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen och av 5 § en rapporteringsskyldighet till den behöriga myndigheten.

Gripanden och beslag som inte kan vänta

3 § *Om man inte utan väsentlig olägenhet kan avvakta ett godkännande enligt 1 § får bestämmelserna om gripanden och beslag i 3 kap. 7 och 10 §§ tillämpas.*

Paragrafen reglerar gripanden och beslag som inte kan vänta. Övervägandena finns i avsnitt 9.6 och 9.7.1.

Bestämmelsen är ett undantag från huvudregeln att gripanden och beslag som ligger utanför det direkta brottsbekämpningsområdet får ske först efter att förundersökning har inletts av den huvudansvariga myndigheten. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas restriktivt.

Med väsentlig olägenhet avses t.ex. att det finns en konkret risk för att den misstänkte undkommer om ett gripande inte görs omedelbart, eller för att egendom går förlorad om ett beslag inte görs genast.

Av 3 kap. 16 § följer att en kustbevakningstjänsteman i vissa fall i brottsbekämpande verksamhet har rätt att stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel när befogenheterna utövas. Vidare följer av 3 kap. 17 § att en kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av bestämmelsen genast ska anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen och av 5 § en rapporteringsskyldighet till den behöriga myndigheten.

Biträde åt en förundersökningsledare när en förundersökning har inletts

4 § *När en förundersökning har inletts får Kustbevakningen bistå förundersökningsledaren med utredningen av brottet, även om brottet inte ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.*

En förundersökningsledare får anlita biträde av Kustbevakningen för att genomföra förundersökningen. Förundersökningsledaren får också ge i uppdrag åt en kustbevakningstjänsteman att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt.

Om förundersökningen leds av åklagare är Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman skyldig att lämna det biträde som begärs.

Paragrafen behandlar biträde åt en förundersökningsledare när en förundersökning inletts. Övervägandena finns i avsnitt 9.5, 9.6 och 9.7.3.

Biträde enligt *första stycket* kan avse alla typer av brott.

Andra stycket motsvarar 23 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken. Såväl

åklagare som andra förundersökningsledare vid t.ex. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket kan begära biträde med stöd av paragrafen.

Förundersökningsledaren avgör om det är lämpligt att uppgiften delegeras, med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet och till andra omständigheter, t.ex. kompetensen hos den som ska utföra uppgiften. Vid lämplighetsbedömningen ska beaktas om åtgärden är sådan att den av effektivitetsskäl rimligen bör utföras av en kustbevakningstjänsteman. Exempel på åtgärder som kan komma i fråga är sådana som regleras i 3 kap., förutsatt att det i det enskilda fallet är lämpligt. Det kan inte anses lämpligt att uppdra åt en kustbevakningstjänsteman att vidta en åtgärd som tjänstemannen inte har befogenhet att utföra enligt denna lag eller någon annan författning.

Av 3 kap. 16 § följer att en kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av bestämmelsen i vissa fall har rätt att stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel. Vidare följer av 3 kap. 17 § att en kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av bestämmelsen genast ska anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen och av 5 § en rapporteringsskyldighet till den behöriga myndigheten.

Tredje stycket innebär att en kustbevakningstjänsteman inte kan neka en åklagare det biträde som begärs. Åklagaren kan emellertid inte kräva att arbetet ska genomföras vid en viss tidpunkt, eftersom han eller hon inte råder över en annan myndighets personal. Däremot får Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman neka till en begäran om biträde från en annan förundersökningsledare.

Rapporteringsskyldighet

5 § *En kustbevakningstjänsteman som enligt bestämmelserna i detta kapitel biträder en annan myndighet ska till den myndigheten genast rapportera de åtgärder och ingripanden som gjorts.*

Paragrafen reglerar rapporteringsskyldighet till den huvudansvariga myndigheten, och gäller utöver det som anges i 3 kap. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Paragrafen är tillämplig på biträde som lämnas såväl innan förundersökning har inletts som till en förundersökningsledare. Med utgångspunkt i den rapportering som har gjorts kan den som begärt biträde besluta om vidare åtgärder. Även om biträdet inte har lett till något ingripande, t.ex. om en efterspanad båt inte har påträffats, förutsätts viss rapportering kring vilka åtgärder som vidtagits, t.ex. i vilket område sökningen genomförts.

5 kap. Ordningshållande verksamhet

Uppgifter som ingår i det direkta ordningshållningsområdet

1 § *Inom det direkta ordningshållningsområdet får Kustbevakningen självständigt förebygga och ingripa mot störningar av allmän ordning.*

Paragrafen reglerar vilka uppgifter som ingår i Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Ingripandena avser främst sådana ordningsstörningar som har anknytning till myndighetens huvudsakliga verksamhet och som vanligen sker i områden som annars har begränsad myndighetsnärvaro. Av 2 § framgår vilka ordningsstörningar som ingår i det direkta ordningshållningsområdet.

Ordningsstörningar som ingår i det direkta ordningshållningsområdet

2 § *Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde omfattar*

- 1. uppträdande till sjöss,*
- 2. störningar enligt 20 § andra stycket lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och*
- 3. störningar enligt 4 kap. 7 § andra stycket lagen (2006:1209) om hamnskydd.*

Paragrafen reglerar vilka ordningsstörningar som ingår i Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Första punkten avser t.ex. att några personer i en båt uppträder störande på sådant sätt att andra båttrafikanter omotiverat tvingas väja undan för dem. Ett annat exempel är att någon fiskar på ett olämpligt sätt mitt i en kraftigt trafikerad farled.

I *andra och tredje punkterna* hänvisas till de särskilda ordningshållande uppgifter som Kustbevakningen har med stöd av regleringen om sjöfartsskydd respektive hamnskydd.

Kustbevakningens indirekta ordningshållningsområde

Ingripanden som godkänts

3 § *Kustbevakningen får i ett enskilt fall ingripa även mot störningar av allmän ordning som inte ingår i det direkta ordningshållningsområdet.*

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde med en viss åtgärd från

- 1. Kustbevakningen till Polismyndigheten, eller*
- 2. Polismyndigheten till Kustbevakningen.*

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som mottagit förfrågan har godkänt den.

Paragrafen reglerar Kustbevakningens biträde efter godkännande åt Polismyndigheten vid störningar av allmän ordning. Paragrafen motsvarar vad som enligt 4 kap. 1 § gäller för Kustbevakningens indirekta brottsbekämpning. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Rätten enligt *första stycket* att biträda Polismyndigheten gäller alla typer av störningar av allmän ordning och avgränsas genom det verksamhetsområde som gäller för Polismyndigheten och den uppgift biträdet avser. Bestämmelsen förutsätter dock att förfrågan sker i ett enskilt fall, vilket innebär att det inte är möjligt att träffa generella överenskommelser mellan myndigheterna om att en kustbevakningstjänsteman får ingripa vid vissa ordningsstörningar eller på vissa platser.

Andra stycket första punkten är tillämplig t.ex. på situationer där en kustbevakningstjänsteman kommer till en plats där det har uppstått behov av ett snabbt ingripande i ordningshållande syfte eller det krävs en omedelbar åtgärd för att avvärja brott. *Andra punkten* aktualiseras när Polismyndigheten behöver hjälp med att lösa ett ordningshållningsproblem, t.ex. i en hastigt uppkommen situation på en avlägsen skärgårdsö. Polismyndigheten kan enligt den punkten begära biträde av Kustbevakningen också i samband med en planerad insats, t.ex. då behovet av ordningshållning, geografiskt eller sakligt, är relaterat till Kustbevakningens verksamhetsområde till sjöss men ligger utanför Kustbevakningens direkta ansvarsområde. Ett exempel på en sådan situation är sjö- och hamnfestivaler där ordningsstörningar kan befaras.

Bestämmelsen i *tredje stycket* innebär att en myndighet har rätt att avslå en förfrågan om biträde. Kustbevakningen behöver inte anföra några skäl för sitt ställningstagande.

Ingripanden vid allvarlig fara för liv eller hälsa

4 § *Om ett omedelbart ingripande är nödvändigt för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa och faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får ett ingripande göras även utan ett godkännande enligt 3 §.*

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa i en akut situation vid fara för liv eller hälsa. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Bestämmelsen tar sikte på närmast nödliknande situationer, men är en särreglering i förhållande till den allmänna ansvarsfrihetsregeln om nöd i 24 kap. 4 § brottsbalken.

Bestämmelsen kan t.ex. aktualiseras om Kustbevakningen passerar en skärgårdsö och tjänstemännen då uppmärksammar en akut ordningsstörning på land, t.ex. bestående i att en berusad person börjar bråka med andra på ön. En motsvarande ordningsstörning till sjöss omfattas av 1 §. Situationen ska vara så akut att ett beslut från behörig myndighet inte hinner avvaktas. Kustbevakningstjänstemannen ska genast underrätta Polismyndigheten enligt 12 §.

Befogenheter inom den ordningshållande verksamheten

Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertar personer

5 § *Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för den, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna honom eller henne från ett visst område eller utrymme, när det är nödvändigt för att ordningen inom det direkta eller indirekta ordningshållningsområdet ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att avvärja en straffbelagd handling.*

Om åtgärden är otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås får personen omhändertas tillfälligt. Rätten att tillfälligt omhänderta en person gäller dock inte vid ingripanden enligt 2 § 2 eller 3.

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans befogenheter vid ett ingripande enligt 1–4 §§. Paragrafen motsvarar i stort 3 § lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning samt 13 § och 29 § tredje stycket polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Ett ordningsstörande beteende enligt *första stycket* föreligger om den berörda personen angriper ett ordningsintresse som är av betydelse för allmänheten.

Det avgörande för möjligheten att använda befogenheterna är vilka följder som en bristande efter rättelse kan medföra ur ordningssynpunkt. En grundläggande förutsättning för att en omedelbar fara för den allmänna ordningen ska föreligga är att faran är konkret, dvs. att den är bestämd till tid och rum, och har uppkommit genom ett särskilt uppträdande. Enbart en persons närvaro på en plats räcker inte, även om det är känt att personen brukar bråka och uppträda ordningsstörande. Det är inte heller tillräckligt att någon vägrar att lyda en kustbevakningstjänstemans tillsägelse för att personen ska anses störa den allmänna ordningen.

Kustbevakningstjänstemannens rätt att ingripa för att avvärja brott motsvarar vad som gäller för en polisman och omfattar alla typer av brott, alltså inte bara de brott som ingår i Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde.

Ett avlägsnande syftar till att föra en person från en plats, medan ett avvisande innebär att en person hindras från att komma in på ett område eller i en byggnad eller att personen uppmanas att lämna platsen och gör det frivilligt.

Normalt ska ett avvisande eller avlägsnande först prövas som åtgärd för att upprätthålla ordningen. Om det redan från början framstår som meningslöst att använda en sådan åtgärd för att det avsedda syftet ska uppnås, kan ett direkt omhändertagande enligt *andra stycket* bli nödvändigt. Detta kan vara fallet om det rör sig om ett flertal personer som stör ordningen och det finns risk för att ordningsstörningen uppstår på ett nytt ställe om personerna avvisas. Ett omhändertagande syftar till att föra en person till en viss plats.

I fråga om dokumentation av åtgärder gäller 2 kap. 7 §.

Bestämmelser om omhändertagande

6 § *Den som har verkställt ett omhändertagande ska så skyndsamt som möjligt anmäla åtgärden till sin förman. Om omhändertagandet inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om det ska bestå.*

Om förmannens beslut innebär att omhändertagandet ska bestå, ska förmannen skyndsamt underrätta Polismyndigheten om omhändertagandet och skälet till detta. Den omhändertagne ska så snabbt som möjligt överlämnas till Polismyndigheten som på nytt ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

I paragrafen regleras kravet på förmansprövning av ett beslut om omhändertagande. Bestämmelsen motsvarar 15 § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Förman är den som i en viss verksamhet i förhållande till någon annan leder och ansvarar för den verksamheten. Förmannen bör i normalfallet inrikta sin prövning på om det finns skäl att hålla kvar den omhändertagne. Förmannen kan självfallet inte fatta ett beslut som innebär att det omhändertagande som redan skett blir ogjort. Skulle förmannen anse att omhändertagandet är felaktigt, ska

han eller hon omedelbart frige den omhändertagne. Om förmannen finner att det visserligen var rätt att verkställa ett omhändertagande, men att det borde ha gjorts på en annan grund, gäller förmannens nya grund för omhändertagandet.

Den omhändertagne ska enligt *andra stycket* överlämnas till Polismyndigheten så snabbt som möjligt, dvs. ytterst skyndsamt. Polismyndigheten bör efter underrättelse om beslut avgöra om den omhändertagne ska frigges eller fortsatt vara omhändertagen. Den tidsfrist om sex timmar som anges i 16 § andra stycket polislagen gäller från själva omhändertagandet av Kustbevakningen och inte exempelvis från den tidpunkt då den omhändertagne har förts till polisstationen. Motsvarande reglering gäller i dag för en kustbevakningstjänsteman och för bl.a. ordningsvakter (se 29 § polislagen).

7 § *Den som har omhändertagits ska underrättas om anledningen till omhändertagandet så snart som möjligt.*

Om den som har omhändertagits begär det eller om det annars finns skäl för det, ska någon av hans eller hennes närmaste anhöriga eller någon annan person som står honom eller henne särskilt nära underrättas om åtgärden. Vid pågående brottsutredning får underrättelsen dock inte lämnas förrän det kan ske utan men för utredningen.

Om den som har omhändertagits motsätter sig att någon underrättas får en underrättelse lämnas bara om det finns synnerliga skäl.

En underrättelse behöver inte lämnas om åtgärden har upphört.

I paragrafen regleras en kustbevakningstjänstemans skyldighet att underrätta vid omhändertaganden. Paragrafen motsvarar 15 § första stycket och 17 a § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

En underrättelse enligt *första stycket* bör dokumenteras.

Situationer när det kan finnas skäl att, enligt *andra stycket*, underrätta närmaste anhöriga trots att den enskilde inte begär det är t.ex. när den som har omhändertagits är underårig, har psykiska problem eller är påverkad av narkotika. Om det pågår en brottsutredning ska tidpunkten för en underrättelse avgöras av undersökningsledaren med hänsyn till utredningsläget.

Med synnerliga skäl i *tredje stycket* avses t.ex. att den som har omhändertagits är underårig, har efterlysts som saknad eller lider av en allvarlig psykisk störning.

Av *fjärde stycket* framgår att underrättelse inte behöver lämnas om omhändertagandet har upphört. Detta hindrar dock inte att det i vissa fall ändå kan vara lämpligt att en underrättelse lämnas. Det gäller t.ex. när en ungdom har varit omhändertagen.

8 § *Vid ett omhändertagande ska en kustbevakningstjänsteman se till att åtgärden inte orsakar den omhändertagne större olägenhet än som är oundvikligt med hänsyn till åtgärdens syfte, och att den inte väcker onödig uppmärksamhet. Den som har omhändertagits får inte utsättas för någon annan inskränkning i sin frihet än som behövs med hänsyn till ordning, säkerhet eller ändamålet med åtgärden.*

Den omhändertagne får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

I paragrafen behandlas allmänna grundsatser som ska beaktas vid ett omhändertagande. Bestämmelsen motsvarar 3 § lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning och 17 § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Första stycket reglerar verkställigheten av ett omhändertagande och innebär att hänsyns- och proportionalitetsprinciperna ska iakttas. Rätten för en tjänsteman att använda våld regleras i 2 kap. 4 § och rätten att använda fängsel i 2 kap. 6 §.

Med förvar i *andra stycket* avses insättning i arrest eller annan inlåsning (prop. 1996/97:175 s. 34). Den avvägning som enligt 2 kap. 1 § ska göras vid alla ingripanden innebär att det normalt inte bör komma ifråga att placera ungdomar som är mellan femton och arton år gamla i arrest. I vissa situationer kan det dock vara nödvändigt att ta även ungdomar i förvar.

9 § *En person som ska gripas enligt 24 kap. rättegångsbalken får inte omhändertas enligt 5 § andra stycket eller hållas kvar enligt 6 § andra stycket.*

Paragrafen reglerar förhållandet mellan gripande och omhändertagande. En motsvarande bestämmelse finns i 18 § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.1.

Bestämmelsen innebär att ett frihetsberövande enligt 24 kap. rättegångsbalken alltid ska ha företräde framför ett omhändertagande enligt denna lag.

Avvisa eller avlägsna någon från ett område eller utrymme vid tillträdesförbud

10 § *Om någon försöker att tränga sig in på ett område eller i ett utrymme dit tillträde har förbjudits med stöd av denna lag eller annan författning, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna honom eller henne från området eller utrymmet när det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller den som vägrar att lämna ett sådant område eller utrymme, eller som inte följer en anvisning som är meddelad enligt polislagen (1984:387) om att följa en viss väg.*

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans rätt att avvisa eller avlägsna personer vid tillträdesförbud. Bestämmelsen motsvarar 13 a § polislagen (1984:387). Övervägandena finns i avsnitt 10.4.2.

Bestämmelsen kan tillämpas t.ex. vid övervakning av områden som skyddas som nationalpark, naturreservat eller kulturresevat (7 kap. 2–9 §§ miljöbalken) och som biotopskyddsområde, djur- och växtskyddsområde eller strandskyddsområde (7 kap. 11–18 §§ miljöbalken).

Paragrafen är tillämplig även om den som försöker passera en avspärrning inte kan anses störa ordningen. Frågan om det kan anses försvarligt att avlägsna den som försöker tränga sig in på avspärrat område får avgöras med hänsyn till syftet med avspärrningen.

Särskilda bestämmelser om rätt att ingripa

11 § *Särskilda bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa för att upprätthålla ordning och säkerhet på fartyg, i hamnanläggningar och i hamnars områden finns i*

- 1. lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och*
- 2. lagen (2006:1209) om hamnskydd.*

Paragrafen behandlar särskilda bestämmelser inom ordningshållningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I bestämmelsen ges en upplysning om vissa särskilda regleringar som kompletterar bestämmelserna i denna lag.

Rapporteringskyldighet

12 § *Om en kustbevakningstjänsteman ingriper självständigt mot en ordningsstörning ska Polismyndigheten genast underrättas.*

En kustbevakningstjänsteman som biträder Polismyndigheten med ordningshållande åtgärder ska genast rapportera de åtgärder som vidtagits till Polismyndigheten.

Paragrafen reglerar kustbevakningstjänstemannens skyldighet att underrätta och rapportera till Polismyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

Med utgångspunkt i den information som lämnas kan Polismyndigheten besluta om vidare åtgärder.

6 kap. Allmänna bestämmelser om kontroll- och tillsynsverksamhet

Preja, borda och föra fartyg till hamn

1 § *Om det behövs för att genomföra en kontroll eller tillsyn får en kustbevakningstjänsteman preja, borda och, om det uppenbart behövs för att genomföra åtgärden, föra ett fartyg till svensk hamn.*

Paragrafen reglerar en kustbevakningstjänstemans rätt att i kontroll- och tillsynsverksamhet preja och borda ett fartyg samt att föra detta till hamn. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 3 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.1.

Bestämmelsen är generell och ger en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta åtgärderna, om det behövs för att genomföra en i annan författning reglerad kontroll eller tillsyn. Ett exempel kan vara om Kustbevakningen till sjöss påträffar ett fartyg som misstänks innehålla farliga ämnen och det krävs närmare undersökning av fartyget.

Kustbevakningens kontroll- och tillsynsverksamhet omfattas av förvaltningslagens (2017:900) tillämpningsområde. I 5 § tredje stycket förvaltningslagen finns en bestämmelse som bl.a. innehåller en proportionalitetsprincip. Där anges att en myndighet får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Detta

innebär t.ex. att ju mer ingripande åtgärden är, desto starkare måste skälen för åtgärden vara.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser gäller dock dessa i stället (se 3 § andra stycket).

Om åtgärden riktas mot ett utländskt fartyg kan t.ex. allmänt erkända folkrättsliga grundsatser begränsa möjligheten att tillämpa bestämmelsen (se kommentaren till 1 kap. 5 §).

Använda våld

2 § *1 kontroll- och tillsynsverksamhet tillämpas bestämmelsen om att använda våld i 2 kap. 4 § första stycket 1 och 3–6 och andra stycket.*

Paragrafen reglerar användning av våld i kontroll- och tillsynsverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.2.

Befogenheten att använda våld med stöd av 2 kap. 4 § första stycket 3 kan bli aktuell vid avvärjande fara för miljö och egendom i kontroll- eller tillsynsverksamhet, såsom vid upptäckt av något allvarligt läckage i ett låst utrymme som måste brytas upp. Som exempel på när tillämpningen av 2 kap. 4 § första stycket 4 skulle kunna aktualiseras kan nämnas tullkontroll eller ingripanden enligt lagstiftningen om sjöfartsskydd. Tillämpning av 2 kap. 4 § första stycket 5 kan vidare aktualiseras vid rutinmässig kontroll av nykterheten eller kontroll av farligt gods och 2 kap. 4 § första stycket 6 vid tullkontroll.

Ytterligare bestämmelser om rätt att använda våld finns bl.a. i 4 kap. 2 § tullagen (2016:253), som gäller generellt för tullkontroll. Av 3 § följer att rätten att använda våld i ett sådant fall kompletterar rätten att använda våld enligt denna paragraf.

Rätt att ingripa enligt särskild reglering

3 § *Utöver bestämmelserna i detta kapitel har Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta de åtgärder som följer av den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen.*

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn gäller dessa i stället för 1 §.

Paragrafen behandlar en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa inom kontroll- och tillsynsverksamheten enligt den författning som ligger till grund för åtgärden. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

I *första stycket* ges en upplysning om att Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman, i den särskilda författningsreglering som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen, kan ha rätt att vidta åtgärder utöver de som följer av denna lag. Exempel på en sådan åtgärd är tillträde till fartyg. Eftersom rätten att vidta en åtgärd ska följa av den andra författningen, kan sådana kompletterande befogenheter endast utföras inom det geografiska och sakliga tillämpningsområde som gäller för den författningen.

Om det beträffande rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn finns avvikande bestämmelser i annan författning gäller enligt *andra stycket* att dessa

ska tillämpas i stället för 1 §. Detta innebär att rätten att vidta en sådan åtgärd kan vara såväl vidare som snävare. Ett exempel på en sådan reglering är 4 kap. 9 § tullagen (2016:253). Om det inte finns några bestämmelser om rätten att preja, borda och föra fartyg till hamn i kontroll- och tillsynsförfattningen gäller dock bestämmelsen i 1 §.

16.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

7 kap.

9 § Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket eller Tullverket och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387). *Bestämmelser om jäv för anställda vid Kustbevakningen finns i 2 kap. 2 § kustbevakningslagen (2018:000).*

Paragrafen reglerar jäv för anställda vid vissa brottsbekämpande myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* innebär att anställda vid Kustbevakningen inte längre omfattas av bestämmelsen. I stället görs ett tillägg som informerar om att bestämmelser om jäv för anställda vid Kustbevakningen finns i den nya kustbevakningslagen. Jäv vid handläggningen av Kustbevakningens förvaltningsärenden regleras liksom i dag i förvaltningslagen (2017:900).

16.3 Förslaget till lag om ändring brottsbalken

24 kap.

2 § Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han *eller hon* sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han *eller hon* på annat sätt motstånd mot någon *som han eller hon står under uppsikt av, när denne ska hålla honom eller henne till ordningen, får det våld användas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen ska hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma ska gälla om någon annan än de som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.*

Om rätt för polismän och viss annan personal att *använda* våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387). *Om rätt för kustbevakningstjänstemän att använda våld finns föreskrifter i kustbevakningslagen (2018:000).*

Paragrafen reglerar våldsanvändning om en frihetsberövad rymmer. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Ändringarna i *första stycket* är språkliga moderniseringar.

I *andra stycket* har tagits in en upplysning om att det i den nya kustbevakningslagen finns föreskrifter om en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld. Vidare har språket moderniserats.

5 § Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel, enligt 10 § polislagen (1984:387) eller enligt 2 kap. 4 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom eller henne samma rätt.

Paragrafen reglerar rätt att begå en annars straffbelagd handling för någon som hjälper den som har rätt att agera enligt vissa författningar. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Ändringarna är dels en följd av att en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld regleras i den nya kustbevakningslagen i stället för i polislagen (1984:387), dels en språklig modernisering.

6 § Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel, 10 § polislagen (1984:387) eller 2 kap. 4 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000) är tillämpliga har gjort mer än vad som *medges*, ska han eller hon ändå vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att han eller hon svårigen kunde besinna sig.

Paragrafen reglerar frihet från ansvar när någon svårigen kan besinna sig. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Ändringarna är dels en följd av att en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld regleras i den nya kustbevakningslagen i stället för i polislagen, dels en språklig modernisering.

16.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

2 § Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagnen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagnen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten eller Kustbevakningen.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman *eller en kustbevakningstjänsteman* besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

Paragrafen reglerar rätten att förstöra alkoholhaltiga drycker redan innan beslut om förverkande har fattats. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

Första och fjärde styckena är oförändrade.

Enligt *andra stycket* får en åklagare eller annan förundersökningsledare besluta om förstörande av alkoholhaltiga drycker som har tagits i beslag som ett led i en förundersökning. Detta gäller även Tullverkets och Kustbevakningens förundersökningsledare. Genom ändringen får inte bara Polismyndigheten, utan även Kustbevakningen, fatta ett sådant beslut vid förenklad utredning enligt 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken. Beslutsbefogenheten kan läggas på någon annan tjänsteman inom myndigheten än en förundersökningsledare.

Bestämmelsen i *tredje stycket punkt 1 a* innebär att en kustbevakningstjänsteman ges samma rätt som en polisman att besluta om att alkoholhaltiga drycker omedelbart ska förstöras, exempelvis på platsen för beslaget, om dryckens värde är ringa. Bestämmelsen ger utrymme för att t.ex. hålla ut en flaska sprit som påträffats vid misstanke om sjöfylleri, om den inte behövs som bevisning om brottet.

Om beslagtagna egendom har förstörts och beslaget senare hävs ska ersättning utgå. Eftersom endast åklagare får fatta sådana beslut måste ärendet då lämnas över till åklagare.

16.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

11 kap.

1 § Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *ska* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *får* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller *en* polisman annars får besluta om den enligt rättegångsbalken *eller kustbevakningslagen (2018:000)*. Åtgärden *ska* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *ska* pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

Paragrafen behandlar tvångsmedel mot utländska fartyg och betecknades tidigare 11 kap. 9 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Paragrafen har moderniserats språkligt.

I *andra stycket* har det tagits in en hänvisning till den nya kustbevakningslagen.

2 § Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 1 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbjudet utsläpp har skett från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder *det* som föreskrivs i 3 och 4 §§.

Paragrafen behandlar åtgärder mot utländska fartyg i olika geografiska områden och betecknades tidigare 11 kap. 10 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* är följdändringar med anledning av att paragrafer har bytt nummer. Andra stycket har även moderniserats språkligt.

3 § Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 1 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och
2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller *intressen som hänger samman med den*, eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

Trots bestämmelserna i första stycket får förhör enligt 23 kap., beslag enligt 27 kap. i form av oljeprov eller husrannsakan enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken genomföras om det finns grundad anledning att anta att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget i den ekonomiska zonen och

1. utsläppet har medfört eller kan medföra betydande förorening av den marina miljön, och

2. fartygets befälhavare har vägrat att lämna uppgifter om fartygets identitet och registreringshamn, senaste och nästa anlöpningshamn eller annan relevant information som har begärts, eller har lämnat uppgifter som uppenbarligen inte överensstämmer med verkliga förhållanden, och

3. ett ingripande mot fartyget är påkallat av omständigheterna i övrigt.

Paragrafen behandlar åtgärder ombord på utländska fartyg med anledning av utsläpp i Sveriges ekonomiska zon och betecknades tidigare 11 kap. 11 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringen i *första stycket* är en följdändring med anledning av att en paragraf har bytt nummer. Stycket har även moderniserats språkligt.

Övriga stycken är oförändrade.

4 § Åtgärder som avses i 1 § får, utöver vad som anges i 2 och 3 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 2 eller 3 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

Paragrafen reglerar åtgärder utanför Sveriges territorium efter omedelbart förföljande och betecknades tidigare 11 kap. 12 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringarna är följdändringar med anledning av att paragrafer har bytt nummer.

5 § I fråga om ett utländskt fartyg som har *ett* sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § ska dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 1 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Paragrafen reglerar vissa åtgärder mot utländska fartyg och betecknades tidigare 11 kap. 13 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringarna är språkliga moderniseringar och följdändringar med anledning av att paragrafer har bytt nummer. Vidare har tagits in en upplysning om att bestämmelsen gäller även i de fall där gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.

6 § En tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman får stoppa ett fartyg och hålla kvar det under den tid som behövs för att hålla förhör enligt 23 kap.

rättegångsbalken eller använda ett tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *ska* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Om ett fartyg *hålls* kvar av skäl som anges i 3 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *ska* kunna genomföras. Fartyget *ska* därefter omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 3 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Om det inte längre *finns* fog för en åtgärd *ska* den omedelbart hävas.

Paragrafen behandlar stopp och kvarhållande av fartyg och betecknades tidigare 11 kap. 14 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Första stycket är oförändrat.

Ändringarna i övriga stycken är följdändringar med anledning av att en paragraf har bytt nummer och språkliga moderniseringar.

7 § Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *ska* konsuln eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring *den*. En *sådan* underrättelse *ska*, när *det* är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Om åtal väcks för ett *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag*, och om brottet har begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon, *ska* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket. *Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Paragrafen behandlar rapportering till flaggstaten och betecknades tidigare 11 kap. 15 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringarna i *första stycket* är språkliga moderniseringar.

Ändringarna i *andra stycket* är följdändringar med anledning av att paragrafer har bytt nummer och språkliga moderniseringar. Vidare har tagits in en upplysning om att bestämmelsen gäller även i de fall där gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.

8 § Om en förundersökning *har* inletts om brott mot en bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, och om *det skäligen kan* befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *ska* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *ska* upplysas om överträdelsen och tillställas utredningen i syfte att lagföringen i stället *ska* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen *bestämmer får meddela föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag*. *Detta gäller även om gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Paragrafen behandlar rapportering till flaggstaten och betecknades tidigare 11 kap. 16 §. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Ändringarna i *första stycket* är språkliga moderniseringar.

Ändringarna i *andra stycket* är följdändringar med anledning av att paragrafer har bytt nummer och språkliga moderniseringar. Vidare har tagits in en upplysning om att bestämmelsen gäller även i de fall där gärningen leder till ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.

16.6 Förslaget till lag om ändring i polislagen (1984:387)

20 a § En polisman får genomsöka ett fordon *eller en båt* i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen behandlar en polismans rätt att i vissa situationer genomsöka ett fordon eller en båt efter vapen eller andra farliga föremål. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Med båt avses fartyg vars skrov har en största längd på 24 meter. Större fartyg än så omfattas inte av bestämmelsen. Definitionen överensstämmer med definitionen i 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009).

Det måste i det enskilda fallet finnas någon konkret omständighet som gör att det kan antas att vapen eller andra farliga föremål kan komma att påträffas vid genomsökningen. Det saknar betydelse vem som äger båten. Samtidigt får syftet med att genomsöka någons båt inte stå i missförhållande till de skador och olägenheter som åtgärden kan medföra för en enskild. Det finns därför starka skäl att iakttä viss försiktighet innan en åtgärd utförs (jfr 8 § polislagen [1984:387]). Detta gäller särskilt om någon, mer eller mindre permanent, befinner sig ombord på båten. Också om det kan antas att tillhörigheter av mer personlig karaktär förvaras ombord på båten finns det anledning att iakttä särskild försiktighet.

Om behov finns får även låsta fasta förvaringsutrymmen, väskor och liknande i båten genomsökas.

Med andra farliga föremål avses t.ex. järnrör, batonger eller slagträn av tyngre slag.

29 § Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även *en* sådan vaktpost eller *någon* annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som *annars* med *stöd i lag* ska verkställa ett frihetsberövande. *Bestämmelsen i 10 § första stycket 4 gäller* den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon åtgärd som *anges där*. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf.

Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket som utövar *någon* befogenhet som *anges där* för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med *stöd i lag* berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om *inget* annat framgår av hans eller hennes förordnande. *Om* en ordningsvakt *har* omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman.

I fråga om en kustbevakningstjänstemans befogenheter finns särskilda bestämmelser i kustbevakningslagen (2018:000).

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

I paragrafen regleras rätten för polismän, tulltjänstemän och vissa andra att använda våld. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

I första stycket har regleringen av en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld tagits bort och återfinns nu i 2 kap. 4 § och 6 kap. 3 § kustbevakningslagen. Stycket har även moderniserats språkligt.

Andra och tredje styckena har moderniserats språkligt.

I ett nytt fjärde stycke har en upplysning tagits in om bestämmelserna i kustbevakningslagen. Stycket har även moderniserats språkligt.

Det nya femte stycket är oförändrat.

16.7 Förslaget till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

47 § Påträffas någon på bar gärning då han eller hon begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom eller henne. Samma befogenhet har särskilt förordnade jakttillsynsmän och behöriga tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket.

Om egendom *har* tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Paragrafen innehåller regler om beslag. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

I andra stycket har språket moderniserats.

I det nya tredje stycket föreskrivs en skyldighet för en kustbevakningstjänsteman, som tar egendom i beslag med stöd av paragrafen, att anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren. Det ankommer sedan

på förundersökningsledaren eller åklagaren att pröva förutsättningarna för beslaget. Med undersökningsledaren avses här även en förundersökningsledare inom Kustbevakningen. Underrättelseskyldigheten motsvarar 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken. Protokoll över beslaget ska upprättas av kustbevakningstjänstemannen.

Övriga stycken är oförändrade.

16.8 Förslaget till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

47 § Om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt denna lag, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller
2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Befogenheter enligt första stycket har

1. fisketillsynsmän som getts förordnande enligt 34 § tredje stycket, och
2. sådana befattningshavare hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen *som har uppgifter där* det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske.

Samma befogenhet har, om fisket kränker enskild fiskerätt, den som innehar fiskerätten eller den som företräder honom eller henne.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagare. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren.

Om innehavaren av enskild fiskerätt eller den som företräder honom eller henne har tagit fisk i beslag, får dock fiskerättshavaren behålla fisken utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på denna lag.

Fisk som tagits i beslag och som uppenbarligen bör förklaras förverkad ska omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan göras utan särskilda kostnader eller besvär.

Paragrafen innehåller regler om beslag. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

I *andra stycket* har språket moderniserats.

I det nya *femte stycket* föreskrivs en skyldighet för en kustbevakningstjänsteman, som tar egendom i beslag med stöd av paragrafen, att anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren. Det ankommer sedan på förundersökningsledaren eller åklagaren att pröva förutsättningarna för beslaget. Med undersökningsledaren avses här även en förundersökningsledare inom Kustbevakningen. Underrättelseskyldigheten motsvarar 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken. Protokoll över beslaget ska upprättas av kustbevakningstjänstemannen.

Övriga stycken är oförändrade.

16.9 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

2 kap.

12 § En polisman som har ett körkort med behörigheten B får i *sin* tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Detsamma gäller en kustbevakningstjänsteman eller en tulltjänsteman som i sin tjänsteutövning av trafiksäkerhetsskäl måste flytta ett fordon i samband med ett ingripande vid misstanke om rattfylleri.

Paragrafen reglerar möjligheten för vissa typer av tjänstemän, som endast innehar körkort med B-behörighet, att i sin tjänsteutövning kunna flytta eller köra alla typer av fordon en kortare sträcka. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.

I första stycket har språket moderniserats.

Bestämmelsen i det nya *andra stycket* gäller endast vid ingripanden mot misstänkt rattfylleri. För en kustbevakningstjänsteman kan regleringen främst komma att aktualiseras i hamnars landområden, medan det för en tulltjänsteman kan uppkomma motsvarande behov även på andra platser, såsom vid Svinesundsbron. Bestämmelsen är främst avsedd att användas i akuta situationer, när det är olämpligt att fordonet står kvar på den plats där föraren har kontrollerats.

16.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder

8 § Den som drabbas av en personskada eller en sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 §, 10 a § eller 29 § första stycket första eller *fyjärde* meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utsökningsbalken, 4 kap. 2 och 16 §§ tullagen (2016:253) eller *2 kap. 4 eller 6 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000)* har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Paragrafen reglerar en skadelidandes rätt till ersättning i vissa fall när våld använts i tjänsteutövning. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.2.

Genom hänvisningar till den nya kustbevakningslagen kan den som orsakas personskada eller sakskada även i fortsättningen ha rätt till ersättning enligt lagen då en kustbevakningstjänsteman använt våld i tjänsteutövningen. Rätten att använda våld är alltså inte längre enbart kopplad till att man biträder Polismyndigheten. En kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld i sin tjänsteutövning omfattar också fler situationer än tidigare. Dels för att Kustbevakningen får fler och självständiga brottsbekämpningsuppgifter, dels för

att möjligheten att biträda Polismyndigheten och Tullverket ökar.

Det ges även en rätt till ersättning för en enskild som drabbas av en skada genom våld som utövas en kustbevakningstjänsteman i samband med att den enskilde tvingas bära fängsel. Detta innebär sammantaget att det materiella tillämpningsområdet för lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder kommer att utvidgas.

16.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

19 § Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket *ska* förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *ska* även annars överta ledningen när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare får åklagaren anlita biträde av Tullverket *eller Kustbevakningen*. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid Tullverket *eller Kustbevakningen* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet. *Om förundersökningen leds av Tullverket får verket anlita biträde av Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman.*

Paragrafen reglerar rätten att inleda och bedriva förundersökning om brott mot lagen (2000:1225) och andra författningar som avses i 1 § i denna lag. En motsvarande bestämmelse finns i 4 kap. 4 § i den nya kustbevakningslagen. Övervägandena finns i avsnitt 9.6 och 9.7.

I *första* och *andra styckena* har språket moderniserats.

Genom ändringen i *tredje stycket* får åklagare och förundersökningsledare inom Tullverket även anlita biträde av Kustbevakningen eller av en kustbevakningstjänsteman med en särskild åtgärd i en förundersökning.

16.12 Förslaget till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

5 kap.

1 § Transportstyrelsen utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och

- säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation,
4. arbetsmiljön ombord, och
5. arbets- och levnadsförhållandena ombord.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning tillsyn enligt 8 § får utövas även av Kustbevakningen.

I frågor som avser arbetsmiljön samt arbets- och levnadsförhållandena ombord avser tillsynen även sjömanslagen (1973:282), arbetsmiljölagen (1977:1160), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och lagen (2016:960) om arbetstid vid inlandssjöfart samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Vid tillsyn av lagen om arbetstid vid inlandssjöfart avses med fartyg i denna lag även flytande utrustning.

Tillsynen ska också avse de delar av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG som omfattas av tillsynsansvar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160).

Tillsyn enligt tredje och fjärde styckena utövas såvitt avser arbetsmiljön i samverkan med Arbetsmiljöverket.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshanteringen finns i livsmedelslagen (2006:804).

Paragrafen reglerar tillsyn enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.5.

Andra stycket har ändrats på så sätt att Kustbevakningens tillsyn ska regleras i författning i stället för genom överenskommelser mellan myndigheten och Transportstyrelsen.

Övriga stycken är oförändrade.

17 § Den som verkställer en tillsynsförrättning enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt förordning (EG) nr 336/2006, eller som biträder vid en sådan förrättning, har rätt att få tillträde till fartyget, eller till lastbärare som har skiljts av för sjötransport men inte lastats ombord på fartyget, och att göra de kontroller och undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver, samt att ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Om last i en lastbärare inte har säkrats tillräckligt eller har säkrats på ett sådant sätt att lastbäraren ombord på ett fartyg kan orsaka allvarlig skada på person eller egendom, får förrättningsmannen hindra att lastbäraren förs ombord på fartyget.

Vid förrättningarna ska det om möjligt undvikas att fartyget fördröjs eller att någon annan olägenhet uppkommer.

Paragrafen reglerar vilka befogenheter den som utövar tillsyn har. Övervägandena finns i avsnitt 12.5. Genom hänvisningen i 19 § gäller paragrafen för en kustbevakningstjänsteman som utför tillsyn enligt lagen.

Enligt *första stycket* får en förrättningsman nu tillträde även till en lastbärare som har skilts av för sjötransport men som ännu inte har lastats ombord på fartyget. Med lastbärare avses en container, ett fordon (t.ex. en långtradare) eller något annat som kan innehålla last. Språket i stycket har också moderniserats.

Genom ett nytt *andra stycke* har en förrättningsman dessutom fått rätt att hindra att en lastbärare förs ombord på ett fartyg.

Med tanke på hur ingripande sådana åtgärder kan vara och de kostnader som dessa kan föra med sig måste det krävas starka skäl för ett sådant beslut.

Det nya *tredje stycket* är oförändrat.

19 § När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen, *utöver vad som anges i 17 §*, de befogenheter att vidta åtgärder som *följer av 6 kap. kustbevakningslagen (2018:000)*.

Paragrafen reglerar vilka befogenheter Kustbevakningen har när myndigheten utövar tillsyn med stöd av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.5.

Paragrafen ger en kustbevakningstjänsteman de kontrollbefogenheter som anges i 5 kap. 17 § fartygssäkerhetslagen (2003:364) och i den nya kustbevakningslagen. Det sistnämnda innebär bl.a. en rätt att stoppa fartyget om det krävs för att genomföra kontrollen.

16.13 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

9 kap.

9 § En utlänning som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polisman överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utlänningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Om utlänningen inte gör det, får han eller hon hämtas genom Polismyndighetens försorg. Om det på grund av en utlännings personliga förhållanden eller av någon annan anledning kan antas att utlänningen inte skulle följa kallelsen, får han eller hon hämtas utan föregående kallelse.

Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. *Kustbevakningen får även i annat fall biträda Polismyndigheten vid kontroll enligt första stycket.* Om kontrollen utövas av Kustbevakningen ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kontroll enligt första och andra styckena får vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till kontroll.

Paragrafen reglerar den inre utlänningskontrollen med stöd av utlänningslagen (2005:716). Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

De första och tredje styckena är oförändrade.

Andra stycket reglerar Kustbevakningens uppgift att som ett led i Polismyndighetens kontrollverksamhet självständigt kontrollera pass och andra handlingar i anslutning till sjötrafiken i enlighet med första stycket. Genom införandet av andra meningen i stycket får Kustbevakningen alltid biträda Polismyndigheten vid en kontroll enligt första stycket, oavsett var denna äger rum. Denna biträdesroll gäller alltså inte enbart av och i anslutning till sjötrafiken. Det innebär att Kustbevakningen kan biträda Polismyndigheten vid en kontroll på Öresundsbron eller på annan plats inne i landet.

Kustbevakningen är dock inte skyldig att medverka vid kontroller som inte sker av och i anslutning till sjötrafiken.

16.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods

15 § Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

- en polisman hindra fortsatt transport på väg, och
- en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen hindra fortsatt transport från hamnar.

Paragrafen reglerar en polismans och andra tjänstemäns rätt att under vissa förutsättningar hindra en transport som sker i strid med lagen (2003:263) om farligt gods eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.7.

Genom ändringen ersätts den tidigare indirekta hänvisningen till Kustbevakningens tillsynsområde med en uttrycklig rätt att hindra såväl landtransporter som sjötransporter av farligt gods under förutsättning att ingripandet sker i en hamn. Har transporten redan hunnit lämna hamnen kan däremot, liksom tidigare, endast Polismyndigheten ingripa och hindra fortsatt färd.

16.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

13 § *I samband med åtgärder som anges i denna lag får en kustbevakningstjänsteman använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt bestämmelserna i kustbevakningslagen (2018:000).*

Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld *samt* göra kroppsvisitation av säkerhetsskal, finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Paragrafen reglerar de befogenheter en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har att använda våld och göra kroppsvisitation. Övervägandena finns i avsnitt 12.8.

Första stycket, som är nytt, har lagts till som en konsekvens av att en kustbevakningstjänstemans medel för att genomföra en tjänsteåtgärd regleras i den nya kustbevakningslagen i stället för i polislagen (1984:387). Med medel för att genomföra en tjänsteåtgärd avses t.ex. använda våld, göra kroppsvisitation, använda fängsel och stoppa fordon eller annat transportmedel.

Som en följd av detta har även *andra stycket* ändrats. Språket i stycket har också moderniserats.

16.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information

14 § Om någon ertappas på bar gärning när han eller hon begår brott mot 3 §, får en kustbevakningstjänsteman ta *sådan egendom i beslag* som enligt 13 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. *Om någon egendom har tagits i beslag*, ska anmälan om detta skyndsamt göras till *undersökningsledaren* eller *åklagaren*. Den som har tagit emot en sådan anmälan ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv hade gjort beslaget.

Paragrafen reglerar beslag av en kustbevakningstjänsteman. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

I bestämmelsen föreskrivs bl.a. en skyldighet för en kustbevakningstjänsteman, som tar egendom i beslag med stöd av paragrafen, att anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren. Det ankommer sedan på förundersökningsledaren eller åklagaren att pröva förutsättningarna för beslaget. Med undersökningsledaren avses även en förundersökningsledare inom Kustbevakningen. Underrättelseskyldigheten motsvarar 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken. Protokoll över beslaget ska upprättas. Språket i bestämmelsen har också moderniserats.

Ingripanden mot brott

15 § *I kustbevakningslagen (2018:000) finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ingripa mot brott enligt denna lag.*

Paragrafen upplyser om bestämmelser som berör ingripanden mot brott i den nya kustbevakningslagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Ändringen är en följd av att Kustbevakningens brottsbekämpande och ordningshållande verksamhet inte längre regleras i lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning, utan i den nya kustbevakningslagen.

Sammanfattning av betänkandet Kustbevakningens rättsliga befogenheter (SOU 2008:55)

Kustbevakningen behöver en ny lagstiftning

Sedan Kustbevakningen bildades år 1988 har varken myndighetens uppgifter eller kustbevakningstjänstemännens rättsliga befogenheter setts över i ett sammanhang, trots samhällsutvecklingen och att myndigheten successivt har fått nya uppgifter och ökade befogenheter. Den nuvarande befogenhetsregleringen är utspridd i ett flertal lagar, vilket försvårar tillämpningen. Vidare är den för verksamheten mest centrala författningen, lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning (LKP), både otydlig och inkonsekvent.

Rätten att ingripa mot brott varierar beroende på vilket brott ingripandet avser. Gränserna för de sakliga verksamhetsområdena är oklara. Dessutom är Kustbevakningens geografiska verksamhetsområde otydligt och oenhetligt reglerat i de olika författningarna.

Dagens reglering är ineffektiv eftersom Kustbevakningen och dess tjänstemän – med undantag för utredning av brott mot vattenföreningenslagen och rätten att utfärda ordningsbot för enstaka brott – i stor utsträckning agerar osjälvständigt och med begränsat eget ansvar som biträde åt andra myndigheter.

En inkonsekvent och otydlig lagstiftning är en nackdel inte enbart för myndighetens egen verksamhet, och de myndigheter den samverkar med, utan även för medborgarna. Otydligheterna riskerar att gå ut över både rättssäkerheten och rättstryggheten, bl.a. genom att myndighetens befogenheter och uppdrag inte överensstämmer med allmänhetens förväntningar.

De nu angivna bristerna i den nuvarande regleringen medför att Kustbevakningen behöver en helt ny lagstiftning.

Vad ska lagen omfatta?

Vi föreslår en ny lag med en samlad och enhetlig reglering av Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter som omfattar de tre områdena brottsbekämpning, ordningshållning samt kontroll och tillsyn. Den reglering som finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling berörs dock i princip inte.

Kustbevakningens geografiska verksamhetsområde

Utgångspunkter

En viktig utgångspunkt för våra förslag är att Kustbevakningen och dess tjänstemän ska verka på platser där det är naturligt med hänsyn till deras kompetens och resurser. Verksamhetsområdet ska utformas efter samhällets och medborgarnas behov och med sikte på att myndigheternas

samlade resurser ska användas effektivt. Samtidigt måste hänsyn tas till internationella överenskommelser om användningen av havet och dess resurser.

Kustbevakningens verksamhet har sin naturliga tyngdpunkt till sjöss och myndighetens huvuduppgifter rör verksamhet som bedrivs på vatten; främst i det kustnära sjöterritoriet, på territorialhavet och i den ekonomiska zonen. Vi anser att denna ordning i princip ska vara oförändrad och att verksamhetsområdet ska regleras så enhetligt som möjligt.

Avgränsningen inom svenskt sjöterritorium

Den geografiska avgränsningen av verksamhetsområdet måste av rätts säkerhetsskäl vara tydlig. Därför krävs det detaljerade regler.

Med dessa utgångspunkter har vi avgränsat Kustbevakningens verksamhetsområde såvitt avser områden inom svenskt sjöterritorium så att detta, utöver vid kusterna belägna bukter och vikar samt sådant inre vatten som utgörs av vattenområden innanför och mellan öar, holmar och skär, omfattar

- insjöarna Vänern och Mälaren,
- Trollhätte kanal och Södertälje kanal och de övriga vattenområden som förbinder Vänern med Västerhavet och Mälaren med Östersjön,
- vissa kortare sträckor på andra älvar och vattendrag där Kustbevakningen i dag bedriver verksamhet och som särskilt anges i författning, samt
- hamnars vattenområden.

Avgränsningen utanför svenskt sjöterritorium

Kustbevakningens uppdrag sträcker sig i dag i flera avseenden utanför det svenska sjöterritoriet. Utvecklingen internationellt påverkar myndigheten i hög grad och har lett till att Kustbevakningen fått nya uppgifter utanför det svenska sjöterritoriet. Verksamhetsområdets avgränsning har utformats med hänsyn till dessa faktorer. I den nya lagen bör det tydligare än i dag framgå att Kustbevakningen bedriver verksamhet och därför har befogenheter:

- inom Sveriges ekonomiska zon,
- På den svenska delen av kontinentalsockeln,
- när detta följer av en internationell överenskommelse som ingåtts efter riksdagens godkännande eller en EG-rättsakt som är bindande för Sverige och som ger behörig svensk myndighet rätt att utöva myndighet i annan stats sjöterritorium, ekonomiska zon, angränsande zon eller annat område, eller på fartyg som befinner sig i ett sådant område, samt Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman har pekats ut som behörig, och
- på vissa områden utanför svenskt sjöterritorium när detta följer av den särskilda regleringen i fiskelagen, jaktlagen, sjötrafikförordningen och lagen om åtgärder mot förorening från fartyg.

Områden på land

Kustbevakningen har i dag i viss utsträckning till uppdrag att verka på land dels i anslutning till sjöterritoriet, dels i svensk ekonomisk zon. Det finns vidare några författningar som uttryckligen ger Kustbevakningen uppgifter på land. Detta gäller i första hand transport av farligt gods, hamnskydd och inre utlänningskontroll.

Även om Kustbevakningens verksamhet på land är starkt begränsad så har vi urskilt vissa situationer där Kustbevakningen i dag bedriver sådan verksamhet och bör göra det även i framtiden. Detta gäller

- där rätten att verka på land följer av en särskild författningsreglering, eller en författningssenklig överenskommelse med en annan myndighet avseende kontroll och tillsyn, och
- om den händelse som är grunden för ingripandet ligger inom Kustbevakningens geografiska verksamhetsområde och det är nödvändigt för att kunna fullgöra uppgiften att ingripandet påbörjas eller avslutas på land.

Ett exempel på det förstnämnda är åtgärder under en förundersökning, tex. att hålla kompletterande förhör. Vidare kan det bl.a. av säkerhetsskäl vara nödvändigt att utföra en uppgift på land i stället för från ett fartyg. Som exempel kan nämnas hastighetsmätning med laser, där det ibland kan vara lämpligare att mäta från land ut mot vattnet om hastighetsbegränsningen t.ex. avser en trång passage. Ett annat exempel är fiskerikontroller som ibland, efter det att fartyg inbringats till hamn, kan medföra att åtgärder vidtas i hamnars landområden.

De rättsliga befogenheterna

Brottsbekämpning

Den brottsbekämpande verksamheten är i första hand en uppgift för polisen och åklagarväsendet. Eftersom vi inte föreslår några ändringar i detta avseende är deras huvudansvar oförändrat. Vi anser emellertid att Kustbevakningen, som redan i dag bedriver förundersökning om vissa brott, i ökad uträkning bör utnyttjas som en resurs vid brottsbekämpning. Syftet med detta är att effektivare utnyttja samhällets samlade resurser och att fler brott ska kunna beivras. Kustbevakningen bör därför få en utökad självständig rätt att ingripa mot sådana brott som har ett naturligt samband med myndighetens uppdrag att bedriva sjöövervakning. Kustbevakningens ansvar för brottsbekämpningen ökar därigenom. Samtidigt ska myndigheten och dess tjänstemän liksom i dag kunna biträda andra myndigheter med brottsbekämpande uppgifter.

Detta motiverar enligt vår mening att man delar in Kustbevakningens verksamhet i två skikt.

- *Ett direkt verksamhetsområde* som inrymmer Kustbevakningens självständiga brottsbekämpande uppgifter med möjlighet att ingripa direkt, utan någon annan myndighets inblandning. Verksamheten ska bestå av att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, ingripa vid misstanke om brott, utreda brott och beivra brott. Inom

detta verksamhetsområde ska Kustbevakningen ha rätt att inleda och också bedriva förundersökning om vissa brott av enkel beskaffenhet.

- *Ett indirekt verksamhetsområde* inom vilket Kustbevakningen och dess tjänstemän kan biträda en annan myndighet. När Kustbevakningen faktiskt befinner sig på eller i närheten av en brottsplats ska myndigheten, som biträde åt en annan myndighet och med denna myndighets samtycke, kunna göra omedelbara ingripanden mot brott som annars ligger utanför Kustbevakningens självständiga verksamhetsområde. Myndigheten och dess tjänstemän ska också kunna biträda förundersökningsledare i större utsträckning än i dag.

Vilka brott ska Kustbevakningen självständigt kunna ingripa mot?

Kustbevakningens rätt att inleda förundersökning och, i fråga om brott av enkel beskaffenhet, också bedriva förundersökning omfattar enligt vårt förslag främst brott som myndigheten upptäcker när den bedriver sjöövervakning och som man redan i dag kan ingripa mot antingen självständigt eller i egenskap av biträde.

Det rör sig till stor del om brott där utredningen normalt kan påbörjas och slutföras på brottsplatsen eller i nära anslutning till brottet.

Kustbevakningens rätt att inleda förundersökning omfattar enligt förslaget främst ”sjörelaterade brott”, dvs. brott med en uppenbar anknytning till vatten och trafik på eller i anslutning till vatten. Vi har också särskilt vägt in om en kustbevakningstjänsteman enligt nuvarande regler får utfärda ordningsbot för brottstypen. Vid urvalet har vi vidare tagit hänsyn till brottens straffvärde. Ett brott som bestraffas med böter är vanligtvis lättare att utreda och utredningen kan oftast helt eller till största delen genomföras direkt på plats. Bötesbrott preskriberas dessutom redan efter två år. Med hänsyn till den korta preskriptionstiden måste utredningsarbetet och det efterföljande arbetet fram till lagföringen vara effektivt och koncentrerat. Slutligen har vi sett till andra faktorer, såsom kustbevakningstjänstemännens särskilda kompetens att utreda t.ex. fiskebrott.

Kustbevakningens rätt att inleda förundersökning ska enligt vårt förslag omfatta

- vattenförorening och vissa andra brott som rör miljölagstiftningen,
- brott som rör sjötrafik, sjösäkerhet och sjöfartsskydd,
- brott mot smuglingslagen och sådana författningar som denna lag hänvisar till,
- brott som rör fiske- och jaktlagstiftning m.m.,
- brott mot regler om särskilt skyddsvärda områden,
- brott som berör Sveriges ekonomiska zon och den svenska delen av kontinentalsockeln,
- samt några andra udda brottstyper, bl.a. transport av farligt gods.

När Kustbevakningen bedriver förundersökning ska samma regler gälla för myndigheten som för en polismyndighet och samma regler för en kustbevakningstjänsteman som för en polisman.

Åklagare ska överta ledningen av förundersökningen så snart saken inte är av enkel beskaffenhet eller om det annars finns särskilda skäl.

En kustbevakningstjänstemans befogenheter

Utgångspunkten är att kustbevakningstjänstemannens rätt att ingripa mot brott ska regleras enhetligt och gälla generellt för sådana brott som omfattas av den nya lagens tillämpningsområde. Överlag föreslår vi få förändringar jämfört med dagens reglering i fråga om de åtgärder som en kustbevakningstjänsteman får vidta. Däremot föreslår vi att regleringen av åtgärder under förundersökning ska gälla generellt, dvs. att det inte längre ska bero enbart på brottstypen om en viss åtgärd får vidtas eller inte. Vidare samlas regleringen, som i dag är utspridd i flera olika lagar, i den nya lagen och anpassas till vad som gäller när en polisman eller tulltjänsteman vidtar motsvarande åtgärd. Regleringen anpassas också till att verksamheten huvudsakligen bedrivs till sjöss.

En kustbevakningstjänsteman förutsätts självant vidta de första brottsutredande åtgärderna i anslutning till att brottet upptäcks, t.ex. att hålla förhör och genomföra andra utredningsåtgärder på platsen för brottet. Till dessa åtgärder hör också rätten att ta med en person till förhör eller att gripa en person.

Under förundersökningen får en kustbevakningstjänsteman – om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda – en generell rätt som motsvarar vad som gäller för en polisman att ta egendom i beslag eller förvar, att spärra av ett fartyg, eller en plats eller att förbjuda tillträde till visst område, och att i brådskande fall gripa någon eller göra husrannsakan eller annan undersökning samt att genomföra kroppsvisitation.

Reglerna om medlen för att genomföra tjänsteåtgärder samlas också i den nya lagen. I allt väsentligt regleras en kustbevakningstjänstemans rätt att använda våld, att visitera personer och att använda fängsel på samma sätt som gäller för en polisman eller annan tjänsteman och i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i dag. I fråga om rapporteringsskyldighet och rapporteftergift ska samma regler som i dag gälla.

Hur fungerar det indirekta verksamhetsområdet och biträdesrollen?

Kustbevakningens biträdesroll ska avse alla typer av brott och kan i princip aktualiseras om

- en kustbevakningstjänsteman upptäcker ett brott som ligger utanför det direkta verksamhetsområdet och det finns skäl att ingripa omedelbart samt den behöriga myndigheten ställer sig bakom åtgärden,
- en annan brottsbekämpande myndighet begär biträde på grund av en inträffad händelse eller i en pågående förundersökning, eller
- en annan brottsbekämpande myndighet begär biträde med planerade insatser.

Innan förundersökning har hunnit inledas får en kustbevakningstjänsteman som biträder en annan myndighet, i samma utsträckning som en polisman, hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen. Åtgärderna ska så snart som möjligt anmälas för den som har rätt att leda förundersökning rörande brottet.

Kustbevakningen ska ha rätt att neka en annan myndighet biträde, t.ex. när det med hänsyn till myndighetens övriga verksamhet inte är möjligt att lämna biträde. Detta gäller dock inte biträde åt åklagare i en förundersökning.

Ordningshållning

Den ordningshållande verksamheten är i första hand en uppgift för polisen. Eftersom vi inte föreslår några ändringar i detta avseende är polisens huvudansvar oförändrat. Vi anser emellertid att Kustbevakningen, som redan i dag har vissa uppgifter och befogenheter att ingripa mot ordningsstörningar och förhindra brott, i ökad utsträckning bör kunna utnyttjas som en resurs. Syftet med detta är att utnyttja samhällets samlade resurser effektivare.

Även den ordningshållande verksamheten skiftas i två verksamhetsområden.

- Det *direkta verksamhetsområdet* inrymmer Kustbevakningens självständiga uppgifter i ordningshållningen och den självständiga rätt en kustbevakningstjänsteman har redan i dag att ingripa mot den som genom sitt uppträdande till sjöss stör ordningen eller utgör omedelbar fara för ordningsstörning. En kustbevakningstjänsteman får enligt förslaget vidare, precis som i dag, ingripa för att avvärja en konkret och omedelbar fara för brott. Denna rätt föreslås nu omfatta alla typer av brott. Även ordningshållning enligt lagen om sjöfartsskydd och lagen om hamnskydd ska, på samma sätt som i dag, ingå bland de självständiga uppgifterna.
- Inom det *indirekta verksamhetsområdet* får Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman rätt att – efter överenskommelse i det enskilda fallet – biträda en polismyndighet med ordningshållning i en oförutsedd situation eller vid en planerad större insats. Kustbevakningen ska ha rätt att neka biträde, t.ex. när det med hänsyn till myndighetens övriga verksamhet inte är möjligt att lämna biträde.

Vidare ska en kustbevakningstjänsteman ha rätt att på eget initiativ ingripa mot en ordningsstörning vid allvarlig fara för liv eller hälsa, om det krävs ett omedelbart ingripande för att avvärja faran och denna inte lämpligen kan hindras på annat sätt. Förslaget stämmer väl överens med de förväntningar som allmänheten ofta har på Kustbevakningens personal och deras möjligheter att ingripa.

Kontroll och tillsyn

Vi har konstaterat att det inom området för kontroll och tillsyn inte är möjligt att skapa en samlad befogenhetsreglering för Kustbevakningen och dess tjänstemän. Det främsta skälet till detta är att området berör många myndigheter och spänner över ett alltför stort antal författningar av vitt skilda slag för att en samlad reglering ska vara rimlig. På samma sätt som i dag kommer därför de närmare rättsliga förutsättningarna för kontroll och tillsyn att framgå av den särskilda författning som ligger till grund för åtgärden.

Däremot anser vi att den nya lagen bör innehålla vissa allmänna bestämmelser, som ska vara gemensamma för all kontroll- och tillsynsverksamhet som Kustbevakningen och dess tjänstemän utför. Vi föreslår att det införs en särskild regel om proportionalitet mellan åtgärden och det intrång eller men som åtgärden innebär för enskilda. Vi föreslår också en generell regel om en kustbevakningstjänstemans rätt att preja, borda och, i sista hand, inbringa fartyg till hamn för att genomföra en kontroll.

Några effekter av förslagen

Våra förslag innebär att Kustbevakningens uppgift att bedriva sjöövervakning blir tydligare och att arbetet inom områdena för brottsbekämpning, ordningshållning samt kontroll och tillsyn kan bedrivas effektivare.

Detta beror framför allt på

- den samlade lagstiftningen,
- det mera enhetliga geografiska verksamhetsområdet,
- den tydligare yrkesrollen, och
- de generellt tillämpliga reglerna.

När det gäller brottsbekämpningen vill vi också särskilt peka på de utökade möjligheterna att inleda och bedriva förundersökning, som innebär att färre myndigheter engageras i varje enskilt ärende.

Det sistnämnda får särskild betydelse för fiskerikontrollen och vi bedömer att ett ökat antal överträdelser av fiskelagstiftningen kan lagföras. Även möjligheten att skydda miljön och beivra sjörelaterade miljöbrott förstärks genom förslagen, bl.a. genom att en kustbevakningstjänsteman får rätt att spärra av områden i brottsbekämpande syfte och att avlägsna personer som överträder bestämmelser om områdesskydd.

Ytterligare effektivitetsvinster uppnås genom att Kustbevakningens möjligheter att i enskilda fall kunna biträda andra myndigheter ökar.

De föreslagna förändringarna gynnar även medborgarna. Det blir genom den nya lagstiftningen tydligt i vilka fall en kustbevakningstjänsteman får ingripa mot enskilda och vilka befogenheter han eller hon har. Medborgarna främjas också av en tydligare gräns mellan kontroll- och tillsynsåtgärder och den brottsbekämpande verksamheten. Vi föreslår vidare en rad andra bestämmelser, bl.a. om allmänna principer för ingripanden mot enskilda och om dokumentation av ingripanden, som innebär att rättssäkerheten stärks.

Förslag till lag (2009:00) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ansvara för eller biträda annan myndighet i verksamhet som avser

1. brottsbekämpning,
2. ordningshållning, och
3. kontroll och tillsyn.

Särskilda bestämmelser om rätten att ingripa mot brott finns i

1. lagen (2000:1225) om straff för smuggling eller en författning som omfattas av den lagen, och

2. lagen (2008:000) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleri¹.

I fråga om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och ansvar för skydd mot olyckor finns bestämmelser i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Definitioner

2 § I denna lag betyder

1. *biträde*: uppgift eller ingripande som förutsätter initiativ, godkännande eller medverkan av annan myndighet,

2. *svenskt sjöterritorium*: svenskt inre vatten och svenskt territorialhav i enlighet med den närmare avgränsning som anges i lagen (1966:374) om Sveriges sjöterritorium,

3. *fartyg*: varje farkost som används eller kan användas till transport på vattnet,

4. *förman*: den som i en viss verksamhet i förhållande till någon annan leder och ansvarar för den verksamheten,

5. *hamnanläggning*: en sådan hamnanläggning som omfattas av artikel 3.1–3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 725/2004 av den 31 mars 2004 om förbättrat sjöfartsskydd på fartyg och i hamnanläggningar.

¹ Lagen föreslagen genom prop. 2007/08:53.

2 kap. Lagens geografiska tillämpningsområde m.m.

Inom svenskt sjöterritorium

1 § Denna lag tillämpas inom det svenska sjöterritoriet på Kustbevakningens självständiga brottsbekämpande och ordningshållande uppgifter och, om inte annat föreskrivs, vid kontroll och tillsyn. Verksamheten på inre vatten omfattar dock endast

1. Väner och Mälaren samt Trollhätte kanal och Södertälje kanal och övrigt vattenområde som förbinder Väner med Västerhavet och Mälaren med Östersjön,

2. vid kusterna belägna hamnar, bukter och vikar,

3. vattenområden innanför och mellan öar, holmar och skär intill räta linjer som regeringen bestämmer med stöd av lagen (1966:374) om Sveriges sjöterritorium, samt

4. utöver 1–3 följande sträckor på älvar och andra vattendrag

- a) Torneälven uppströms till Vitakari udde,
- b) Kalixälven uppströms till Rolfs,
- c) Luleälven uppströms till Karlsviks sydligaste udde,
- d) Piteälven uppströms till Bergsviken,
- e) Skellefteälven uppströms till slussen i Bergsbyn,
- f) Umeälven uppströms till Lundåkern,
- g) Ångermanälven uppströms till Dannerö,
- h) Indalsälven uppströms till norra spetsen av Bogrundet,
- i) Ljungan uppströms till Essvik,
- j) Gävleån uppströms till Alderholmsbron, och
- k) Dalälven uppströms till Älvkarleby.

2 § Denna lag får tillämpas även inom andra vattenområden än dem som anges i 1 § i de fall Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman utövar författningsenligt biträde åt polismyndighet, åklagare, Tullverket eller annan myndighet.

Utanför svenskt sjöterritorium

3 § Utanför svenskt sjöterritorium tillämpas denna lag

1. inom Sveriges ekonomiska zon och på den svenska delen av kontinentalsockeln, och

2. när detta följer av en internationell överenskommelse som ingåtts efter riksdagens godkännande eller en EG-rättsakt som är bindande för Sverige och som ger behörig svensk myndighet rätt att utöva myndighet i annan stats sjöterritorium, ekonomiska zon, angränsande zon, annat område eller på fartyg som befinner sig i ett sådant område samt Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman har pekats ut som behörig.

4 § Utöver vad som sägs i 3 § tillämpas denna lag utanför svenskt sjöterritorium i fråga om

1. fiske enligt särskilda bestämmelser i fiskelagen (1993:787),
2. jakt enligt särskilda bestämmelser i jaktlagen (1987:259),
3. internationella sjövägsregler enligt särskilda bestämmelser i sjötrafikförordningen (1986:300), och

4. utsläpp av olja och andra skadliga ämnen enligt särskilda bestämmelser i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna.

Särskilda bestämmelser om ingripanden mot utländska fartyg

5 § Vid tillämpningen av denna lag ska i fråga om utländska fartyg sådana begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser beaktas.

Områden på land

6 § Denna lag omfattar områden på land i de fall detta följer av

1. en särskild författningsreglering,
2. en författningsenlig överenskommelse med annan myndighet avseende kontroll och tillsyn, eller
3. ett författningsenligt uppdrag att biträda polismyndighet, åklagare, Tullverket eller annan myndighet med en viss åtgärd.

7 § Utan hinder av vad som sägs i 6 § har en kustbevakningstjänsteman rätt att påbörja eller avsluta ett ingripande på land om

1. den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar inom det geografiska verksamhetsområde som anges i 1–4 §§ och
2. ingripandet avser ett brott som omfattas av bilagan till denna lag.

3 kap. Allmänna bestämmelser

Brottsbekämpning och ordningshållning

Allmänna principer för ingripanden

1 § För att genomföra en uppgift som omfattas av bestämmelserna i denna lag ska en kustbevakningstjänsteman, med iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning, ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet ska uppnås.

Ett ingripande som begränsar någon av de grundläggande fri- och rättigheter som anges i 2 kap. regeringsformen måste ha uttryckligt stöd i lag eller annan författning.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

2 § En kustbevakningstjänsteman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om

1. tjänstemannen möts med våld eller hot om våld,
2. någon som ska anhållas eller annars med stöd i lag berövas friheten försöker undkomma eller tjänstemannen annars möts av motstånd när ett frihetsberövande ska verkställas,
3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön,

4. tjänstemannen med stöd i lag ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan liknande åtgärd, vid beslag eller annat omhändertagande av egendom eller vid husrannsakan,

5. tjänstemannen med stöd i lag ska stoppa ett fartyg, fordon eller annat transportmedel eller ska kontrollera ett fartyg eller fordon eller dess last, eller

6. tjänstemannen annars med stöd i lag ska bereda sig tillträde till eller spärra av byggnad, rum eller område.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot person brukas endast om kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd.

I 24 kap. brottsbalken finns också föreskrifter om rätten att i vissa fall använda våld.

3 § En kustbevakningstjänsteman, som med stöd i lag griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon, får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera den som åtgärden riktar sig mot i den utsträckning som är nödvändig för att

1. av säkerhetsskäl kunna ta om hand vapen eller andra farliga föremål, eller

2. fastställa identiteten, om personen vägrar att lämna uppgift om sin identitet eller det finns anledning att anta att uppgifterna som lämnas är oriktiga.

4 § En kustbevakningstjänsteman får belägga en person som är gripen, anhållen eller häktad för brott, med fängsel om det

1. under transport och annan vistelse utanför förvaringslokalen är nödvändigt av säkerhetsskäl, eller

2. i övrigt krävs för att betvinga våldsamt uppträdande av den frihetsberövade, om andra medel visar sig otillräckliga och åtgärden är oundgängligen nödvändig med hänsyn till den frihetsberövades egen eller annans säkerhet till liv eller hälsa.

Detsamma gäller om en kustbevakningstjänsteman omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet.

Användning av fängsel ska antecknas i protokoll. Protokollet ska, utöver vad som anges i 5 §, innehålla uppgift om

1. fängslets art,

2. tiden när fängslet anbringades och när det togs bort, samt

3. skälen till åtgärden.

Dokumentation

5 § Protokoll ska föras över gripande och över ingripande som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Av protokollet ska framgå

1. vem som har fattat beslutet,

2. grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,

3. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet,

4. vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot,

5. tiden för ingripandet och

6. vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.

Ansvarig för att protokoll upprättas är, i fråga om uppgifter som avses i första stycket 1 och 2, den som har fattat beslutet och i fråga om uppgifter som avses i första stycket 3–6, den som varit förman vid ingripandet.

I rättegångsbalken finns bestämmelser om protokoll över förvar², beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Särskilda bestämmelser om protokoll över kroppsvisitation finns också i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Kontrollverksamhet

6 § Vad som sägs i 2 § första stycket 1 och 4–6 gäller även i kontrollverksamhet.

4 kap. Brottsbekämpning

Det självständiga verksamhetsområdets sakliga omfattning

1 § Kustbevakningen får, i fråga om brott som anges i bilagan till denna lag, självständigt

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,
2. ingripa vid misstanke om brott,
3. utreda brott, eller
4. beivra brott.

Kustbevakningen får också bistå förundersökningsledare med utredningen av brott.

I fråga om brott som har begåtts i den ekonomiska zonen, på den svenska delen av kontinentalsockeln, eller inom annat område som omfattas av 2 kap. 3 § 2, får Kustbevakningen, med de begränsningar som följer av 2 kap. 5 och 6 §§, ingripa enligt första stycket oavsett brottstyp.

När en kustbevakningstjänsteman ingriper mot sådana brott som anges i första eller andra stycket får han eller hon ingripa i den omfattning som följer av detta kapitel eller annan reglering som anges i 1 kap. 1 § andra stycket och 2 kap. 3 och 4 §§.

Kustbevakningens självständiga uppgift

Inleda förundersökning

2 § Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott mot någon av de författningar som anges i bilagan till denna lag. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan

² Under förutsättning att riksdagen antar regeringens förslag i prop. 2007/08:68.

misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i andra fall överta ledningen av förundersökningen när det behövs av särskilda skäl.

Kustbevakningen ska förordna särskilda befattningshavare att utföra myndighetens uppgifter.

En kustbevakningstjänstemans självständiga rätt att ingripa mot brott

Förhör och andra utredningsåtgärder

3 § Innan en förundersökning har hunnit inledas, har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har enligt 23 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott som anges i bilagan till denna lag.

Medtagande till förhör

4 § Vid brott som anges i bilagan till denna lag har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken att uppmana någon att följa med till förhör och att ta med någon till förhör.

Gripande

5 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken att i brådskande fall gripa den som misstänks för brott som anges i bilagan till denna lag. Åtgärden ska skyndsamt anmälas till åklagaren.

Den rätt och de skyldigheter i förhållande till den som gripits som följer av rättegångsbalken ska gälla för en kustbevakningstjänsteman i samma utsträckning som för en polisman.

I fråga om dokumentation gäller 3 kap. 5 §.

Förvar

6 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 26 kap. 3 § rättegångsbalken att för brott som anges i bilagan till denna lag ta egendom i förvar.

Beslag

7 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken att ta egendom i beslag i anledning av brott som anges i bilagan till denna lag.

Om beslag verkställs av någon annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne inte har beslutat om beslaget, ska anmälan skyndsamt göras till undersökningsledaren som omedelbart ska pröva om beslaget ska bestå.

Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag gäller dessa.

Avspärning m.m.

8 § För säkerställande av utredning om brott som anges i bilagan till denna lag har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken att spärra av ett fartyg, en byggnad eller ett rum, förbjuda tillträde till visst område samt att meddela förbud mot att flytta visst föremål eller att annan liknande åtgärd vidtas.

Husrannsakan

9 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken att i brådskande fall göra husrannsakan i anledning av brott som anges i bilagan till denna lag.

Husrannsakan får genomföras även om påföljden för gärningen endast kan bestämmas till böter till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg eller 41 § första stycket fiskelagen (1993:787).

I fråga om brott mot lagen (2000:1225) om straff för smuggling eller mot andra författningar som anges i 1 § samma lag finns särskilda bestämmelser om husrannsakan.

Kroppsvsitation

10 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken att utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken göra kroppsvsitation med anledning av brott som anges i bilagan till denna lag.

I fråga om brott mot lagen (2000:1225) om straff för smuggling eller mot andra författningar som anges i 1 § samma lag finns särskilda bestämmelser om kroppsvsitation.

Annan undersökning

11 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken att göra annan undersökning med anledning av brott som anges i bilagan till denna lag.

Brottsmisstankar mot underåriga

12 § I fråga om brott som har begåtts av den som är under 18 år finns bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Kustbevakningens befogenheter när myndigheten självständigt bekämpar brott*Åtgärder efter ett gripande*

13 § När Kustbevakningen leder en förundersökning gäller den rätt och de skyldigheter i förhållande till den som gripits och som följer av rättegångsbalken för Kustbevakningen i samma utsträckning som för en polismyndighet.

Hantering av beslagtagna egendom m.m.

14 § Beslagtagna egendom ska förvaras av Kustbevakningen, om inte annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

I vapenlagen (1996:67) finns särskilda bestämmelser om omhändertagande av vapen och ammunition.

15 § Om inget annat följer av lag eller annan författning får egendom som har tagits i beslag och som kan antas bli förverkad omedelbart säljas av Kustbevakningen om

1. egendomen inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av egendomen är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Egendom som sägs i första stycket får istället förstöras, om den

1. inte kan säljas,
2. kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. annars är olämplig för försäljning.

Om egendom, som sålts eller förstörts, inte förverkas, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts, lämnas ersättning med skäligt belopp.

16 § Särskilda bestämmelser om hanteringen av beslag av alkoholhaltiga drycker finns i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Verksamhetsrådets sakliga omfattning vid biträde åt annan myndighet

17 § Kustbevakningen får i ett enskilt fall efter begäran av annan myndighet ingripa även mot andra brott än dem som anges i bilagan till denna lag.

18 § En kustbevakningstjänsteman får ingripa enligt 17 §

1. efter förfrågan från Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman till polismyndighet eller Tullverket om biträde i ett enskilt fall, om biträdet godkänts av denna myndighet, eller

2. efter framställan från en polismyndighet eller Tullverket om biträde i ett enskilt fall som godkänts av Kustbevakningen.

19 § Ifråga om en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott enligt 18 § innan förundersökning har hunnit inledas gäller 3 och 4 §§.

I fråga om biträde åt förundersökningsledare gäller 26 §.

20 § Om ett beslut om biträde enligt 17 § inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken att gripa en person och enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken att ta egendom i beslag.

I fråga om dokumentation gäller 3 kap. 5 §.

21 § Kustbevakningen har rätt att i ett enskilt fall avslå en framställan av en polismyndighet eller Tullverket om biträde.

I fråga om biträde åt förundersökningsledare gäller 26 §.

Rapportering

22 § En kustbevakningstjänsteman som enligt bestämmelserna i detta kapitel biträder en annan myndighet ska genast rapportera vidtagna åtgärder och ingripanden till den behöriga myndigheten.

Gemensamma bestämmelser om verkställighetsåtgärder m.m.

Preja, borda och inbringa fartyg till hamn

23 § En kustbevakningstjänsteman har, om inte annat följer av 2 kap. 5 §, rätt att preja, borda och hålla kvar ett fartyg under den tid som krävs för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken eller använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken. Om det uppenbart behövs för att åtgärden ska kunna vidtas, får fartyget även inbringas till hamn.

Finns det inte längre grund för en åtgärd enligt första stycket ska den omedelbart upphöra.

Ett fartyg får inte hållas kvar längre än sex timmar utan att den tjänsteman som beslutat om åtgärden anmäler åtgärden till sin förman. Har åtgärden inte redan upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Stoppa fartyg

24 § En kustbevakningstjänsteman har, om inte annat följer av 2 kap. 5 §, rätt att stoppa ett fartyg om det

1. finns anledning att anta att någon som färdas i fartyget har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som färdas i fartyget, genom att beröva honom eller henne friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller underkasta honom eller henne kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag genomföra husrannsakan i fartyget, eller

4. behövs för att kontrollera fartyget eller den som för detta eller fartygets last med stöd av särskild reglering.

Stoppa fordon eller annat transportmedel

25 § En kustbevakningstjänsteman har rätt att stoppa ett fordon eller ett annat transportmedel om det

1. finns anledning att anta att någon som färdas i fordonet har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som färdas i fordonet, genom att beröva honom eller henne friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller underkasta honom eller henne kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag genomföra husrannsakan i fordonet, eller

4. behövs för att kontrollera fordonet, föraren eller fordonets last med stöd av särskild reglering.

Biträde åt förundersökningsledare

26 § Om det med hänsyn till brottets beskaffenhet eller omständigheterna i övrigt är lämpligt, kan en förundersökningsledare uppdra åt Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman att biträda vid förundersökningen och utföra de utredningsåtgärder som begärs. Om förundersökningen leds av åklagare är kustbevakningstjänstemannen skyldig att lämna det biträde som begärs.

Rapporteringsskyldighet m.m.

27 § Får en kustbevakningstjänsteman kännedom om ett brott som begåtts inom lagens geografiska tillämpningsområde enligt 2 kap. och myndighetens verksamhetsområde enligt 1 § ska tjänstemannen rapportera detta till sin förman så snart det kan ske.

28 § En kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av 3– 11 §§ eller 20 § ska genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen.

29 § Har brott som inte ingår i bilagan till denna lag begåtts i den ekonomiska zonen eller på svensk del av kontinentalsockeln, ska saken skyndsamt anmälas till åklagare. Detsamma gäller vid annat brott som begåtts utanför svenskt territorium.

Rapporteftergift

30 § En kustbevakningstjänsteman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter.

5 kap. Ordningshållande verksamhet

Verksamhetsrådets sakliga omfattning

1 § Kustbevakningen bedriver självständig verksamhet för att förhindra sådana störningar av allmän ordning som avser

1. uppträdande till sjöss,
2. störningar enligt 20 § andra stycket lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och
3. störningar enligt 4 kap. 7 § andra stycket lagen (2006:1209) om hamnskydd.

2 § Utöver vad som sägs i 1 § får Kustbevakningen ingripa mot störningar av allmän ordning om en polismyndighet begär biträde med en viss åtgärd i anledning av

1. en oförutsedd händelse, eller

En kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot en ordningsstörning

Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhänderta personer

3 § I fall som anges i 1 och 2 §§ får en kustbevakningstjänsteman, när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas, självständigt ingripa mot den som genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna genom att avvisa eller avlägsna personen från visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärijas.

Är en åtgärd som avses i första stycket otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås, får personen tillfälligt omhändertas. Rätten att tillfälligt omhänderta en person gäller dock inte vid ingripanden enligt 1 § 2 eller 3.

I fråga om dokumentation gäller 3 kap. 5 §.

Allvarlig fara för liv eller hälsa

4 § Utan hinder av bestämmelserna i 1 och 2 §§ får en kustbevakningstjänsteman ingripa mot en ordningsstörning om ett omedelbart ingripande är nödvändigt för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa och faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt. Tjänstemannen har då de befogenheter som anges i 3 §.

Biträde åt polismyndighet

5 § En kustbevakningstjänsteman får, efter godkännande av polismyndigheten i det enskilda fallet, ingripa mot den som stör allmän ordning och har då de befogenheter som anges i 3 §.

Bestämmelser om omhändertagande

6 § Den som har omhändertagits enligt 3 § ska underrättas om anledningen till omhändertagandet så snart som möjligt.

7 § Den som har verkställt ett omhändertagande ska skyndsamt anmäla åtgärden till sin förman. Om omhändertagandet inte redan har upphört ska förmannen omedelbart pröva om det ska bestå.

Innebär förmannens beslut att den som har omhändertagits enligt 3 § ska hållas kvar, ska förmannen skyndsamt underrätta polismyndigheten om omhändertagandet och skälet till detta. Den omhändertagne ska så snabbt som möjligt överlämnas till polismyndigheten, som på nytt ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

8 § Vid omhändertagande enligt 3 § ska tillses att åtgärden inte orsakar den omhändertagne större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till åtgärdens syfte eller väcker onödigt uppmärksamhet. Den som har omhändertagits får inte underkastas annan inskränkning i sin frihet än som behövs med hänsyn till ändamålet med åtgärden, ordning eller säkerhet.

Den omhändertagne får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

9 § Ska någon gripas enligt 24 kap. rättegångsbalken, får personen inte omhändertas enligt 3 § eller hållas kvar enligt 7 § andra stycket.

Avvisa eller avlägsna vid tillträdesförbud

10 § Om någon försöker tränga in på ett område eller i ett utrymme till vilket tillträde har förbjudits med stöd av lag eller annan författning, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna personen från området eller utrymmet, när det är nödvändigt för att ordning eller säkerhet ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller den som vägrar lämna ett sådant område eller utrymme.

Ordningsstörningar på fartyg och i hamnar

11 § I lagen (2004:487) om sjöfartsskydd och lagen (2006:1209) om hamnskydd finns särskilda bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa för att upprätthålla ordning och säkerhet

1. på fartyg,
2. i hamnanläggningar, och
3. i hamnars områden.

Preja, borda och inbringa fartyg till hamn

12 § Om det behövs för att ingripa mot en ordningsstörning enligt detta kapitel får en kustbevakningstjänsteman, om inte annat följer av 2 kap. 5 §, preja, borda och hålla kvar samt, om det uppenbart behövs för att kunna hindra ordningsstörningen, inbringa ett fartyg till svensk hamn.

Finns det inte längre grund för en åtgärd enligt första stycket ska den omedelbart upphöra.

Ett fartyg får inte hållas kvar längre än sex timmar utan att den tjänsteman som beslutat om åtgärden anmäler åtgärden till sin förman. Har åtgärden inte redan upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Rapportering m.m.

13 § Om en kustbevakningstjänsteman ingriper självständigt mot en ordningsstörning enligt 3 eller 4 § ska behörig polismyndighet genast underrättas.

14 § En kustbevakningstjänsteman som biträder en polismyndighet i sådan verksamhet som avses i 2 § ska genast rapportera vidtagna åtgärder till den behöriga myndigheten.

Krav på proportionalitet

1 § En kustbevakningstjänsteman får besluta om en kontroll- eller tillsynsåtgärd endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för enskilda.

Preja, borda och inbringa fartyg till hamn

2 § Om det behövs för att genomföra en i annan författning reglerad kontroll får en kustbevakningstjänsteman, om inte annat följer av 2 kap. 5 §, preja, borda och, om det uppenbart behövs för att genomföra kontrollen, inbringa ett fartyg till svensk hamn.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser gäller dessa.

Stoppa fordon eller annat transportmedel

3 § Har en kustbevakningstjänsteman rätt att ta alkoholutandningsprov eller göra ögonundersökning i enlighet med särskilda föreskrifter, får tjänstemannen stoppa fordon eller annat transportmedel för att ta provet eller genomföra undersökningen.

4 § Särskilda bestämmelser om rätten att stoppa fordon eller andra transportmedel för att genomföra kontroll finns i

1. tullagen (2000:1281), och
2. lagen (2006:263) om transport av farligt gods.

Rätt till tillträde

5 § Särskilda bestämmelser om rätt att få tillträde till fartyg, andra transportmedel, anläggningar och andra utrymmen eller områden för att göra nödvändiga undersökningar finns i

1. lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
2. lagen (1971:850) med anledning av gränsälvöverenskommelsen den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland,
3. lagen (1979:377) om registrering av båtar för yrkesmässig sjöfart m.m.,
4. lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
5. fiskelagen (1993:787),
6. sjölagen (1994:1009),
7. förordningen (1994:1162) om skeppsmätning,
8. lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken,
9. lagen (1994:1776) om skatt på energi,
10. lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
11. miljöbalken (1998:808),
12. tullagen (2000:1281),
13. fartygssäkerhetslagen (2003:364),
14. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
15. lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,
16. utlänningslagen (2005:716),

- 17. lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
- 18. lagen (2006:924) om Antarktis, och
- 19. lagen (2006:1209) om hamnskydd.

Rätt att ingripa enligt särskild reglering

6 § Utöver bestämmelserna i denna lag har Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta de åtgärder som anges i den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen.

En åtgärd enligt första stycket kan utföras inom det geografiska och sakliga tillämpningsområde som gäller för den författning som tillämpas.

Denna lag träder i kraft den ... Genom lagen upphävs lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning.

Bilaga

Författningar med straffbestämmelser och enskilda straffbestämmelser angående vilka Kustbevakningen får inleda förundersökning enligt 4 kap. 1 § lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter

Sjöfartsskydd

- 22–24 §§ lagen (2004:487) om sjöfartsskydd

Sjötrafik och sjösäkerhet

- Kungörelsen (1970:344) om kompetenskrav för förare av större fritidsbåtar,
- förordningen (1974:235) om tillstånd till sjöfart i inrikes trafik med utländskt fartyg m.m.,
- förordningen (1975:929) med vissa bestämmelser om fartygs identifiering,
- förordningen (1982:569) om lotsning m.m.,
- lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
- lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,
- mönstringslagen (1983:929),
- 5 kap. 1 § sjötrafikförordningen (1986:300),
- svävarfartsförordningen (1986:305),
- förordningen (1993:1053) om användning av vattenskoter,
- sjöfylleri enligt 20 kap. 4 och 5 §§ sjölagen (1994:1009),
- andra brott enligt 20 kap. 1–3 och 6–11 §§ sjölagen (1994:1009),
- lagen (1998:958) om vilotid för sjömän, och
- förordningen (1998:1355) om trafik med höghastighetsfartyg.

Smugglingsbrott m.m.

- Lagen (2000:1225) om straff för smuggling och de brott som anges i 1 § samma lag.

Vattenförorening och andra brott som rör miljön

- 2 kap. 2–4 §§ lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
- 15 kap. 31 och 32 §§, 29 kap. 1–2 a och 4 §§ miljöbalken (1998:808), och
- avfallsförordningen (2001:1063).

Överträdelser av fiske- och jaktlagstiftningen m.m.

- Lagen (1981:533) om fiskevårdsområden,

Bilaga 2

- jaktlagen (1987:259),
- fiskelagen (1993:787),
- lagen (1994:1709) om EG:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
- vapenlagen (1996:67).

Överträdelser som rör fornminnen och vrak

- Lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., och
- lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia.

Övrig reglering

- Lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
- lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.,
- lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
- lagen (1994:1776) om skatt på energi, och
- 16 § tredje stycket lagen (2006:263) om transport av farligt gods.

Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Vid beslag av egendom som avses i 1 § *skall* vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtalen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (1994:1738). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtalen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får sådant beslut fattas även av polismyndigheten.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, *skall* ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek *skall* motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut

Vid beslag av egendom som avses i 1 § *ska* vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtalen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (1994:1738). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtalen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får sådant beslut fattas även av polismyndigheten *eller Kustbevakningen*.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, *ska* ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek *ska* motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller

¹ Senaste lydelse SFS 2005:286.

om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det *skall* ske inom en månad från det han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen *skall* förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i föreläggande av ordningsbot, *skall* anmälan om beslaget göras hos polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

Ordningstjänst eller befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag *skall* skyndsamt anmäla detta till polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det *ska* ske inom en månad från det han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman *eller en kustbevakningstjänsteman* besluta att drycken bevisligen *ska* förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om *en* polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i föreläggande av ordningsbot, *ska* anmälan om beslaget göras hos polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningstjänst eller befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag *ska* skyndsamt anmäla detta till polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

Denna lag träder i kraft den ...

Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Härigenom föreskrivs att 24 och 29 §§ delgivningslagen (1970:428) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid Kronofogdemyndigheten samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,
2. häkte,
3. hem som avses i 12 lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av Notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har intyg av befattningshavare vid postbefordringsföretag som avses i 3 § andra stycket sådant vitsord som anges i första stycket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort *skall* gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om

Föreslagen lydelse

24 §¹

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, *kustbevakningstjänsteman*, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid Kronofogdemyndigheten samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,
2. häkte,
3. hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av Notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort *ska* gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens

¹ Senaste lydelse SFS 2006:750.

intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet.

Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

behörighet styrks av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet.

Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

Bilaga 2

29 §²

För att verkställa delgivning har stämmningsman, åklagare, polisman, kronofogde och exekutiv tjänsteman vid Kronofogdemyndigheten rätt att få tillträde till enskilt område som inte utgör bostad.

Vägras annan än polisman tillträde som han enligt första stycket har rätt till, *skall polismyndigheten* på begäran av honom lämna biträde. Polisman får, efter beslut av *polismyndigheten*, själv bereda sig tillträde.

För att verkställa delgivning har stämmningsman, åklagare, polisman, *kustbevakningstjänsteman*, kronofogde och exekutiv tjänsteman vid Kronofogdemyndigheten rätt att få tillträde till enskilt område som inte utgör bostad.

Vägras *någon* annan än en polisman tillträde som han enligt första stycket har rätt till, *skall polismyndigheten* på begäran av honom lämna biträde. *En* polisman får, efter beslut av *polismyndigheten*, själv bereda sig tillträde.

Denna lag träder i kraft den ...

² Senaste lydelse SFS 2006:684.

Förslag till lag om ändring i lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse enligt
prop.2007/08:53*

Föreslagen lydelse

1 §¹

Alkoholutandningsprov får tas på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009), 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) eller annat brott, på vilket fängelse kan följa, om provet kan ha betydelse för utredning om brottet.

Alkoholutandningsprov tas av

1. en polisman,
2. en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 4 § lagen om straff för vissa trafikbrott, eller
3. en tjänsteman vid Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 20 kap. 4 § sjölagen.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ska ta ett alkoholutandningsprov har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon eller ett annat transportmedel.

En tjänsteman vid Tullverket som ska ta ett alkoholutandningsprov har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon eller ett annat transportmedel.

I fråga om en kustbevakningstjänstemans rätt att stoppa fordon finns bestämmelser i lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans befogenheter.

Provtagningen ska ske på ett sätt som inte utsätter den på vilken provet tas för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, ska provet tas i täckt fordon eller fartyg eller inomhus i avskilt rum.

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse SFS 2004:522.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

dels att 11 kap. 1–8 och 17 §§ ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 11 kap. 9–16 §§ ska betecknas 11 kap. 1–8 §§,

dels att de nya 11 kap. 1–8 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *skall* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *har* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman *befogenhet* att vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller polisman annars får besluta om den *enligt detta kapitel* eller enligt rättegångsbalken.

Åtgärden *skall* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *skall* pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

10 §

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 9 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbudet utsläpp har skett

11 kap.

1 §¹

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *ska* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *får* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller en polisman annars får besluta om den enligt rättegångsbalken *eller lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en rättsliga befogenheter*.

Åtgärden *ska* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *ska* pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

2 §²

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 1 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbudet utsläpp har skett

¹ Senaste lydelse SFS 2001:1294.

² Senaste lydelse av tidigare 10 § SFS 2001:1294.

från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder vad som föreskrivs i 11 och 12 §§.

11 §

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 9 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller därmed sammanhängande intressen eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

Trots bestämmelserna i första stycket får förhör enligt 23 kap., beslag enligt 27 kap. i form av oljeprov eller husrannsakan enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken genomföras om det finns grundad anledning att anta att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget i den ekonomiska zonen och

1. utsläppet har medfört eller kan medföra betydande förorening av den marina miljön, och

2. fartygets befälhavare har vägrat att lämna uppgifter om fartygets identitet och registreringshamn, senaste och nästa anlöpningshamn eller annan relevant information som har begärts, eller har lämnat uppgifter som uppenbarligen inte överensstämmer med verkliga förhållanden, och

3. ett ingripande mot fartyget är påkallat av omständigheterna i övrigt.

12 §

Åtgärder som avses i 9 § får, utöver vad som anges i 10 och 11 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför

från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder vad som föreskrivs i 3 och 4 §§.

3 §³

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 1 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller därmed sammanhängande intressen eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

4 §⁴

Åtgärder som avses i 1 § får, utöver vad som anges i 2 och 3 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges

³ Senaste lydelse av tidigare 11 § SFS 2001:1294.

⁴ Senaste lydelse av tidigare 12 § SFS 2001:1294.

Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 10 eller 11 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

13 §

I fråga om ett utländskt fartyg som har sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *skall* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 9 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *sådant brott som avses i 1 §*.

14 §

En tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman får stoppa ett fartyg och hålla kvar det under den tid som behövs för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken eller använda ett tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *skall* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Hålls ett fartyg kvar av skäl som anges i 11 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *skall* kunna genomföras. Fartyget *skall* därefter

sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 2 eller 3 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

5 §⁵

I fråga om ett utländskt fartyg som har sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *ska* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 1 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

6 §⁶

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *ska* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Hålls ett fartyg kvar av skäl som anges i 3 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *ska* kunna genomföras. Fartyget *ska* därefter

⁵ Senaste lydelse av tidigare 13 § SFS 2001:1294.

⁶ Senaste lydelse av tidigare 14 § SFS 2001:1294.

omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 11 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Finns det inte längre fog för en åtgärd *skall* den omedelbart hävas.

15 §

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *skall* konsuln eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring denna. Sådan underrättelse *skall*, när så är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Väcks åtal för brott som avses i 1 § och har brottet begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon *skall* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket.

16 §

Har en förundersökning inletts om brott mot en bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och kan det skäligen befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *skall* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *skall* upplysas om överträdelsen och tillställas

omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 3 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Finns det inte längre fog för en åtgärd *ska* den omedelbart hävas.

7 §⁷

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *ska* konsuln eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring denna. Sådan underrättelse *ska*, när så är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Väcks åtal för ett brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag och har brottet begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon *ska* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.

8 §⁸

Har en förundersökning inletts om brott mot en bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och kan det skäligen befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *ska* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *ska* upplysas om överträdelsen och tillställas

⁷ Senaste lydelse av tidigare 15 § SFS 2001:1294.

⁸ Senaste lydelse av tidigare 16 § SFS 2001:1294.

utredningen i syfte att lagföringen i stället *skall* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen utser meddelar föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *andra brott som avses i 1 §*.

utredningen i syfte att lagföringen i stället *ska* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen utser meddelar föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 29 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Föreslagen lydelse enligt prop. Föreslagen lydelse
2007/08:53

29 §¹

Vad som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning *och föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning.* Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket *eller Kustbevakningen* som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt

Vad som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med stöd i laga ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska

¹ Senaste lydelse SFS 2008:70.

ska överlämnas till närmaste polisman. *I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid Kustbevakningen att tillämpa 13 § finns särskilda bestämmelser.*

överlämnas till närmaste polisman. Bilaga 2

I fråga om en kustbevakningstjänstemans befogenheter finns särskilda bestämmelser i lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter.

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 47 § jaktlagen (1987:259) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Ertappas någon på bar gärning då han begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet *tillkommer därtill* förordnade jakttillsynsmän samt *därtill* behöriga tjänstemän vid *kustbevakningen* och *tullverkets gränsbevakning*.

Har egendom tagits i beslag *skall* anmälan om detta skyndsamt göras till *polis-* eller *åklagarmyndigheten*. Den som tar emot anmälan skall förfara som om han själv gjort beslaget.

Ertappas någon på bar gärning då han begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet *har* särskilt förordnade jakttillsynsmän samt behöriga tjänstemän vid *Kustbevakningen* och *Tullverket*.

Har egendom tagits i beslag ska anmälan om detta skyndsamt göras till *polismyndighet* eller *åklagare*. *En kustbevakningstjänsteman, som tagit egendom i beslag, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare*. Den som tar emot anmälan *ska* förfara som om han själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse SFS 1988:435.

Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Härigenom föreskrivs att 47 § fiskelagen (1993:787) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Om någon ertappas på bar gärning när han begår brott enligt denna lag, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller
2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Befogenheter enligt första stycket tillkommer fisketillsynsman som förordnats därtill och annan befattningshavare hos Fiskeriverket, länsstyrelsen eller annan myndighet i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske och, om fisket kränker enskild fiskerätt, den som innehar fiskerätten eller den som företräder honom.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till *polis- eller åklagarmyndigheten*. Den som tar emot anmälan *skall* förfara som om han själv gjort beslaget.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till *polismyndighet eller åklagare*. Den som tar emot anmälan *ska* förfara som om han själv gjort beslaget. *En kustbevakningstjänsteman, som tagit egendom i beslag, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare.*

Om innehavaren av enskild fiskerätt eller den som företräder honom har tagit fisk i beslag, får dock fiskerättshavaren behålla fisken utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på denna lag.

Fisk som tagits i beslag och som uppenbarligen bör förklaras förverkad *skall* omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan ske utan särskilda kostnader eller besvär.

Fisk som tagits i beslag och som uppenbarligen bör förklaras förverkad *ska* omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan ske utan särskilda kostnader eller besvär.

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse SFS 1995:1388.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. *Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndigheten och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.*

Föreslagen lydelse

27 §¹

Polisen och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag.

Kustbevakningen ska utföra varukontroll av sjötrafiken. Vad som sägs i 5–7 och 13 §§ om Tullverket och en tulltjänsteman gäller vid medverkan eller vid självständig kontroll enligt andra stycket också polismyndigheten och Kustbevakningen samt en polisman och en tjänsteman vid Kustbevakningen.

Ett befodringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling samt att på begäran av Tullverket överlämna en sådan försändelse till verket.

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse SFS 2000:1232.

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Polis som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

En polisman, som har ett körkort med behörigheten B, får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Detsamma ska gälla om en kustbevakningstjänsteman eller en tulltjänsteman, som i tjänsteutövning ingriper vid misstanke om rattfylleri, av trafiksäkerhetsskäl måste flytta ett fordon.

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som åsamkas personskada eller sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 § eller 23 § första stycket första meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utredningsbalken *eller* 6 kap. 2 och 10 §§ tullagen (2000:1281) har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Föreslagen lydelse

8 §¹

Den som åsamkas personskada eller sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 § eller 23 § första stycket första meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utredningsbalken, 6 kap. 2 och 10 §§ tullagen (2000:1281) *eller 3 kap. 2 eller 6 § lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter* har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Denna lag träder i kraft den ...

¹ Senaste lydelse SFS 2000:1304.

Förslag till lag om ändring i lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1999:216) om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken ska ha följande lydelse.

*Föreslagen lydelse enligt prop. Föreslagen lydelse
2007/08:53*

4 §

En ögonundersökning enligt denna lag genomförs av

1. en polisman, eller
2. en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen, om misstanken gäller brott som avses i 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ska genomföra en ögonundersökning har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon.

En tjänsteman vid Tullverket som ska genomföra en ögonundersökning har samma befogenhet som en polisman har enligt 22 § polislagen (1984:387) att stoppa ett fordon. *I fråga om en kustbevakningstjänstemans rätt att stoppa fordon finns bestämmelser i lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans befogenheter.*

Undersökningen ska göras på ett sätt som inte utsätter den som undersöks för allmän uppmärksamhet. Om särskilda skäl inte föranleder något annat, ska undersökningen genomföras i ett täckt fordon eller inomhus i ett avskilt rum. Om den undersökte begär det ska det föras ett protokoll vid undersökningen och utfärdas ett bevis om utförd åtgärd.

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. *Tullverket skall* förordna särskilda befattningshavare i *verket* att fullgöra *verkets* uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, skall ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *skall* även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid *verket* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Föreslagen lydelse

19 §

Tullverket *eller Kustbevakningen* får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket *eller Kustbevakningen*. *Myndigheten ska* förordna särskilda befattningshavare att fullgöra *dess* uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, *ska* ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *ska* även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket *eller Kustbevakningen*. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid *Tullverket eller Kustbevakningen* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet. *Leds förundersökningen av Tullverket får verket anlita biträde av Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman.*

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 17 och 19 §§ fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Sjöfartsverket utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation, och
4. arbetsmiljön ombord.

När det gäller inspektion enligt 8 § utövas tillsyn även av Kustbevakningen i den utsträckning som Sjöfartsverket beslutar i samråd med Kustbevakningen.

I frågor som avser arbetsmiljön skall tillsynen också avse efterlevnaden av arbetsmiljölagen (1977:1160) och lagen (1998:958) om vilotid för sjömän samt föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. Sådan tillsyn utövas i samverkan med Arbetsmiljö-verket.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshanteringen finns i livsmedelslagen (2006:804).

Regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, meddelar föreskrifter om i vilken utsträckning tillsyn enligt 8 § får utövas även av Kustbevakningen.

I frågor som avser arbetsmiljön ska tillsynen också avse efterlevnaden av arbetsmiljölagen (1977:1160) och lagen (1998:958) om vilotid för sjömän samt föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar. Sådan tillsyn utövas i samverkan med Arbetsmiljö-verket.

17 §

Den som verkställer en tillsynsförrättning eller biträder vid en sådan förrättning har rätt att få tillträde till fartyget och att göra de undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver samt ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Den som verkställer en tillsynsförrättning eller biträder vid en sådan förrättning har rätt att få tillträde till fartyget, *eller till lastbärare som har skiljts av för sjötransport men inte lastats ombord på fartyget, för att göra kontroller och undersökningar* och ta prov där, som han eller hon behöver, samt ta del av de

¹ Senaste lydelse SFS 2006:830.

handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Om last i en lastbärare inte har säkrats tillräckligt eller har säkrats på ett sådant sätt att lastbäraren ombord på ett fartyg kan orsaka allvarlig skada på person eller egendom, får förrättningsmannen hindra att lastbäraren förs ombord på fartyget.

Vid förrättningarna *skall* det om möjligt undvikas att fartyget fördröjs eller att någon annan olägenhet uppkommer.

Vid förrättningarna *ska* det om möjligt undvikas att fartyget fördröjs eller att någon annan olägenhet uppkommer.

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen de befogenheter att vidta åtgärder som anges i 2 och 4 §§ lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning. Därvid gäller föreskrifterna i 5, 6, 8 och 9 §§ nämnda lag.

19 §

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen, *utöver vad som anges i 17 §*, de befogenheter att vidta åtgärder som anges i lagen (2009:000) om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans befogenheter.

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §

En utlänning som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polisman visa upp pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utlänningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Om utlänningen inte gör det, får han eller hon hämtas genom polismyndighetens försorg. Om det på grund av en utlännings personliga förhållanden eller av någon annan anledning kan antas att utlänningen inte skulle följa kallelsen, får han eller hon hämtas utan föregående kallelse.

Kustbevakningen skall medverka i polisens kontrollverksamhet som sägs i första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. Om kontrollen utövas av Kustbevakningen, skall pass eller andra handlingar visas upp för tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kustbevakningen ska medverka i polisens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. Myndigheten är dessutom skyldig att i annat fall biträda polisen vid kontroll enligt första stycket. Om kontrollen utövas av Kustbevakningen, ska pass eller andra handlingar visas upp för tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kontroll enligt första och andra styckena får vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till kontroll.

Denna lag träder i kraft den ...

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

- en *polis* hindra fortsatt transport på väg, och
- en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen inom myndighetens tillsynsområde hindra fortsatt transport från hamnar.

Föreslagen lydelse

15 §

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

- en *polisman* hindra fortsatt transport på väg, och
- en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen hindra fortsatt transport från hamnar.

Denna lag träder i kraft den...

Efter remiss har yttrande lämnats av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Värmlands tingsrätt, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Migrationsverket, Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Tullverket, Skatteverket, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Fiskeriverket, Naturvårdsverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Uppsala universitet, Sveriges advokatsamfund, TULL-KUST, Polisförbundet, Sjöbefälsförbundet, Svenska Båtunionen, Sveriges Fiskares Riksförbund och Sveriges kust- och insjöfiskares organisation (SKIFO).

Lunds universitet, ST, SRAT, Sveriges Fartygsbefälsförening, Sveriges Hamnar, Svenska Kryssarklubben, Svenska Sjöräddningssällskapet (SSRS), Sveriges Redareförening, Sveriges redareförening för mindre fartyg (SWEREF), Sveriges Skeppsmäklarförening, Sportfiskarna och Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län har inbjudits att lämna synpunkter, men avstått från att yttra sig eller inte hörts av.

Promemorians lagförslag

Förslag till kustbevakningslag (2018:000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ansvara för eller biträda annan myndighet i verksamhet som avser brottsbekämpning och ordningshållning.

I lagen finns även vissa allmänna bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans befogenheter vid kontroll och tillsyn.

Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter att bedriva kontroll och tillsyn framgår av särskilda bestämmelser eller författningsenliga överenskommelser med andra myndigheter.

2 § Särskilda bestämmelser om rätten att ingripa mot brott finns i

1. lagen (2000:1225) om straff för smuggling, och
2. lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

3 § I fråga om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och ansvar för räddningstjänst finns bestämmelser i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Lagens geografiska tillämpningsområde

Inom Sveriges sjöterritorium

4 § Denna lag gäller inom Sveriges sjöterritorium.

Inom vattenområden på land gäller lagen dock endast beträffande

1. Väner och Mälaren samt Trollhätte kanal och Södertälje kanal och övrigt vattenområde som förbinder Väner med Västerhavet och Mälaren med Östersjön, samt

2. följande sträckor på älvar och andra vattendrag

- a) Torneälven uppströms till Vitakari udde,
- b) Kalixälven uppströms till Rolfs,
- c) Luleälven uppströms till Karlsviks sydligaste udde,
- d) Piteälven uppströms till Bergsviken,
- e) Skellefteälven uppströms till slussen i Bergsbyn,
- f) Umeälven uppströms till Lundåkern,
- g) Ångermanälven uppströms till Dannero,
- h) Indalsälven uppströms till norra spetsen av Bogrundet,
- i) Ljungan uppströms till Essvik,
- j) Gävleån uppströms till Alderholmsbron, och

Utanför Sveriges territorium

5 § Denna lag gäller inom Sveriges maritima zoner.

Annat geografiskt tillämpningsområde

6 § Lagen får tillämpas i ett annat geografiskt område än det som anges i 4 och 5 §§ i den utsträckning som följer av

1. ett författningsenligt uppdrag att biträda Polismyndigheten, åklagare, Tullverket eller annan myndighet med en viss åtgärd,
2. en särskild författningsreglering, eller
3. en författningsenlig överenskommelse med annan myndighet avseende kontroll och tillsyn.

Detsamma gäller när ett ingripande på Sveriges territorium påbörjas eller avslutas på land, om den händelse som ligger till grund för ingripandet inträffar till sjöss inom ett område där lagen får tillämpas och ingripandet avser ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

2 kap. Allmänna bestämmelser om brottsbekämpning och ordningshållning

Allmänna principer för ingripanden

1 § För att genomföra en uppgift i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten ska en kustbevakningstjänsteman, med iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning, ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet ska uppnås.

Ett ingripande som begränsar någon av de grundläggande fri- och rättigheter som anges i 2 kap. regeringsformen måste ha uttryckligt stöd i lag eller annan författning.

Jäv

2 § Om det för en anställd vid Kustbevakningen finns omständigheter som enligt 4 kap. 13 § rättegångsbalken skulle utgöra jäv mot domare, får tjänstemannen inte besluta om eller vidta en åtgärd i brottsbekämpande verksamhet. Jäv får dock inte grundas på en åtgärd som tjänstemannen har vidtagit på tjänstens vägnar eller en gärning som har förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

En anställd vid Kustbevakningen får inte besluta om eller vidta en åtgärd i ordningshållande verksamhet om

1. frågan angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om åtgärden kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller henne själv eller någon närstående,

2. han eller hon eller någon närstående som anges i 1 är ställföreträdare för den som åtgärden rör eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av åtgärden, eller

3. det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet.

Om åtgärden är så brådskande att den inte utan fara kan skjutas upp, får den beslutas eller vidtas trots det som sägs i första och andra styckena.

En fråga om jäv prövas av Kustbevakningen.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Preja, borda och inbringa fartyg till hamn

3 § En kustbevakningstjänsteman har rätt att preja, borda och hålla kvar ett fartyg om det behövs för att ingripa mot en ordningsstörning enligt 5 kap, eller under den tid som krävs för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken eller använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken. Om det uppenbart behövs för att kunna hindra ordningsstörningen eller för att åtgärden enligt rättegångsbalken ska kunna vidtas, får fartyget även inbringas till hamn.

Om det inte längre finns grund för en åtgärd enligt första stycket ska den omedelbart upphöra.

Ett fartyg får inte hållas kvar längre än sex timmar utan att den tjänsteman som beslutat om åtgärden anmäler åtgärden till sin förman. Har åtgärden inte redan upphört ska förmannen omedelbart pröva om beslutet ska bestå.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och inbringa fartyg till hamn gäller dessa i stället.

Användning av våld

4 § En kustbevakningstjänsteman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten, om

1. tjänstemannen möts med våld eller hot om våld,

2. någon som ska häktas eller anhållas eller annars med stöd i lag berövas friheten försöker undkomma eller tjänstemannen annars möts av motstånd när ett frihetsberövande ska verkställas,

3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön,

4. tjänstemannen med stöd i lag ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan liknande åtgärd, vid beslag eller annat omhändertagande av egendom eller vid husrannsakan,

5. tjänstemannen med stöd i lag ska stoppa ett fartyg, fordon eller annat transportmedel eller ska kontrollera ett fartyg eller fordon eller dess last, eller

6. tjänstemannen annars med stöd i lag ska bereda sig tillträde till eller spärra av byggnad, rum eller område.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot person användas endast om kustbevakningstjänstemannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd.

I 24 kap. brottsbalken finns också föreskrifter om rätten att i vissa fall använda våld.

Kroppsvsitation

5 § En kustbevakningstjänsteman som med stöd i lag griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon, får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera den som åtgärden riktar sig mot i den utsträckning som är nödvändig för att

1. av säkerhetsskäl kunna ta om hand vapen eller andra farliga föremål, eller
2. fastställa hans eller hennes identitet.

Användning av fängsel

6 § En kustbevakningstjänsteman som i den brottsbekämpande eller ordningshållande verksamheten omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet får belägga honom eller henne med fängsel

1. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa, eller
2. vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl.

Dokumentation

7 § Protokoll ska föras över gripande och ingripande som innebär att någon avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Av protokollet ska framgå

1. vem som har fattat beslutet,
2. grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,
3. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet,
4. vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot,
5. tiden för ingripandet, och
6. vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.

Ansvarig för att protokoll upprättas är, i fråga om uppgifter som avses i första stycket 1 och 2, den som har fattat beslutet och i övrigt, den som varit förman vid ingripandet.

I rättegångsbalken finns bestämmelser om protokoll över förvar, beslag, husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning.

8 § Användning av fängsel enligt 6 § ska antecknas i protokoll. Protokollet ska innehålla uppgift om

1. fängslets art,
2. tiden när fängslet anbringades och när det togs bort, samt
3. skälen till åtgärden.

Ansvarig för att protokoll upprättas är den som har fattat beslutet.

3 kap. Det direkta brottsbekämpningsområdet

Brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet

1 § Kustbevakningens direkta brottsbekämpningsområde omfattar brott som rör

1. *skyddslagstiftning* i
 - a) lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,
 - b) skyddslagen (2010:305), och
 - c) lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,
 2. *sjötrafik och sjösäkerhet m.m.* i
 - a) lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
 - b) lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,
 - c) mönstringslagen (1983:929),
 - d) sjölagen (1994:1009),
 - e) lagen (1994:1776) om skatt på energi,
 - f) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,
 - g) fartygssäkerhetslagen (2003:364),
 - h) lagen (2006:263) om transport av farligt gods, och
 - i) barlastvattenlagen (2009:1165),
 3. *vattenförorening och miljö* i
 - a) 2 kap. 2–4 §§ lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och
 - b) 29 kap. 1 § 1 miljöbalken, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § j såvitt avser otillåten användning av blyhagel, 4 a § och 8 § 12 och 13 samma balk,
 4. *överträdelser av fiske- och jaktlagstiftning m.m.* i
 - a) jaktlagen (1987:259),
 - b) fiskelagen (1993:787),
 - c) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och
 - d) vapenlagen (1996:67),
 5. *forntinnen och vrak* i
 - a) 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och
 - b) lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, samt
 6. *Sveriges maritima zoner* i
 - a) lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och
 - b) lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.
- Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av det direkta brottsbekämpningsområdet.
- Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Kustbevakningens uppgifter

2 § Kustbevakningen får, i fråga om brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet, självständigt

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,
2. ingripa vid misstanke om brott,
3. utreda brott, eller

Befogenheter*Förundersökning*

3 § Kustbevakningen får besluta att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken om brott som avses i 1 § första och tredje styckena. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller då Kustbevakningen.

Om saken inte är av enkel beskaffenhet, ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i andra fall överta ledningen när det behövs av särskilda skäl.

Kustbevakningen ska förordna särskilda befattningshavare att utföra myndighetens uppgifter.

Förhör och andra utredningsåtgärder

4 § Innan en förundersökning har hunnit inledas, har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har att enligt 23 kap. 3 § fjärde stycket rättegångsbalken hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Medtagande till förhör

5 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har att enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken uppmana någon att följa med till förhör och ta med någon till förhör med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning

6 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har att enligt 23 kap. 9 a § rättegångsbalken efter tillsägelse tillfälligt omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation med anledning av brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Gripande

7 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för kustbevakningstjänstemannen i samma utsträckning som för en polisman samt för Kustbevakningen i samma utsträckning som för Polismyndigheten.

Husrannsakan

8 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har att enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken göra husrannsakan för brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Husrannsakan får genomföras även om påföljden för gärningen endast kan bestämmas till böter till följd av bestämmelserna i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg eller 41 § första stycket fiskelagen (1993:787).

Beslag

9 § En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en polisman har att enligt 27 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken ta föremål i beslag för brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

Om det i lag eller förordning finns avvikande bestämmelser om beslag gäller dessa.

Hantering av beslagtagna egendom

10 § Beslagtagna egendom ska förvaras av Kustbevakningen, om inte annat är föreskrivet eller åklagaren bestämmer något annat.

11 § Om inget annat följer av lag eller annan författning får egendom som har tagits i beslag och som kan antas bli förverkad omedelbart säljas av Kustbevakningen om

1. egendomen inte kan vårdas utan fara för att den förstörs,
2. vården av egendomen är förenad med alltför stora kostnader, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Sådan egendom får istället förstöras, om den

1. inte kan säljas,
2. kan befaras komma till brottslig användning, eller
3. annars är olämplig för försäljning.

Om egendom som sålts eller förstörts inte förverkas, har ägaren eller annan rättsinnehavare rätt till ersättning. För egendom som sålts lämnas dock inte ersättning med högre belopp än vad som influtit vid försäljningen. Om egendomen har förstörts, lämnas ersättning med skäligt belopp.

Förvar

12 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har att enligt 26 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken ta egendom i förvar.

Avspärrning m.m.

13 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken.

14 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har att

1. enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och

2. enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket rättegångsbalken ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

Annan undersökning

15 § För brott som ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman har att enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken göra annan undersökning.

Medel för att genomföra en tjänsteåtgärd

Stoppa fartyg, fordon eller annat transportmedel

16 § En kustbevakningstjänsteman har rätt att stoppa ett fartyg, fordon eller ett annat transportmedel om det

1. finns anledning att anta att någon som befinner sig i eller på transportmedlet har gjort sig skyldig till brott som tjänstemannen får ingripa mot,

2. av någon annan anledning behövs för att med stöd i lag ingripa mot någon som befinner sig i eller på transportmedlet, genom att beröva honom eller henne friheten, på annat sätt inskränka hans eller hennes rörelsefrihet eller underkasta honom eller henne kroppsvisitation eller kroppsbesiktning,

3. behövs för att med stöd i lag genomföra husrannsakan i eller på transportmedlet, eller

4. behövs för att reglera trafiken eller för att i den brottsbekämpande verksamheten kontrollera transportmedlet, den som för det, eller transportmedlets last med stöd av särskild reglering.

Rapporteringskyldighet

17 § En kustbevakningstjänsteman som ingriper med stöd av 4–9 eller 12–15 § ska genast anmäla detta till den som har rätt att leda förundersökningen.

18 § Får en kustbevakningstjänsteman kännedom om att ett brott som omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet har begåtts inom lagens geografiska tillämpningsområde ska tjänstemannen rapportera detta till sin förman så snart det kan ske.

En kustbevakningstjänsteman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter.

19 § Får en kustbevakningstjänsteman kännedom om att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium ska tjänstemannen skyndsamt anmäla saken till åklagare.

4 kap. Det indirekta brottsbekämpningsområdet

Biträde åt annan myndighet innan en förundersökning har inletts

Biträde efter godkännande av behörig myndighet

1 § Innan en förundersökning har inletts får Kustbevakningen i ett enskilt fall ingripa även mot brott som inte omfattas av det direkta brottsbekämpningsområdet.

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde i ett enskilt fall från

1. Kustbevakningen till Polismyndigheten eller Tullverket, eller
2. Polismyndigheten eller Tullverket till Kustbevakningen.

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som mottagit en förfrågan har godkänt denna.

Befogenheter

2 § Vid ett ingripande enligt 1 § får 3 kap. 4–9 tillämpas. Husrannsakan får dock göras endast om åtgärden har till syfte att söka efter den som ska gripas eller att verkställa beslag.

Gripanden och beslag som inte kan avvakta

3 § Om ett godkännande enligt 1 § inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas får 3 kap. 7 och 9 §§ tillämpas.

Biträde åt förundersökningsledare när en förundersökning har inletts

4 § När en förundersökning har inletts får Kustbevakningen bistå förundersökningsledaren med utredningen av brottet, även om brottet inte ingår i det direkta brottsbekämpningsområdet.

En förundersökningsledare får anlita biträde av Kustbevakningen för att genomföra förundersökningen. Förundersökningsledaren får också uppdra åt en kustbevakningstjänsteman att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt.

Om förundersökningen leds av åklagare är Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman skyldig att lämna det biträde som begärs.

Rapporteringskyldighet

5 § En kustbevakningstjänsteman som enligt bestämmelserna i detta kapitel biträder en annan myndighet ska genast rapportera vidtagna åtgärder och ingripanden till denna myndighet.

5 kap. Ordningshållande verksamhet

Ordningsstörningar och uppgifter som ingår i det direkta ordningshållningsområdet

1 § Kustbevakningens direkta ordningshållningsområde omfattar

1. uppträdande till sjöss,

2. störningar enligt 20 § andra stycket lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och

3. störningar enligt 4 kap. 7 § andra stycket lagen (2006:1209) om hamnskydd.

Inom det direkta ordningshållningsområdet får Kustbevakningen självständigt förebygga och ingripa mot störningar av allmän ordning.

Kustbevakningens indirekta ordningshållningsområde

Ingripanden som godkänts

2 § Kustbevakningen får i ett enskilt fall ingripa även mot störningar av allmän ordning som inte omfattas av det direkta ordningshållningsområdet.

Ett sådant ingripande får göras av en kustbevakningstjänsteman efter en förfrågan om biträde med en viss åtgärd från

1. Kustbevakningen till Polismyndigheten, eller
2. Polismyndigheten till Kustbevakningen.

En förutsättning för att biträde ska få lämnas är att den myndighet som mottagit en förfrågan har godkänt denna.

Ingripanden vid allvarlig fara för liv eller hälsa

3 § Om ett omedelbart ingripande är nödvändigt för att hindra allvarlig fara för liv eller hälsa och faran inte lämpligen kan hindras på något annat sätt, får ett ingripande göras även utan ett godkännande enligt 2 §.

Befogenheter

Avvisa, avlägsna eller tillfälligt omhändertaga personer

4 § Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, får en kustbevakningstjänsteman, när det är nödvändigt för att ordningen inom det direkta eller indirekta ordningshållningsområdet ska kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna honom eller henne från ett visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avväjas.

Är en sådan åtgärd otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås, får personen tillfälligt omhändertas. Rätten att tillfälligt omhänderta en person gäller dock inte vid ingripanden enligt 1 § 2 eller 3.

Bestämmelser om omhändertagande

5 § Den som har omhändertagits ska underrättas om anledningen till omhändertagandet så snart som möjligt.

Om den som har omhändertagits begär det eller om det annars finns skäl för det, ska någon av hans eller hennes närmaste anhöriga eller någon annan person som står honom eller henne särskilt nära underrättas om åtgärden. Vid pågående brottsutredning får dock underrättelsen inte lämnas förrän det kan ske utan men för utredningen.

Om den som har omhändertagits motsätter sig att någon underrättas får underrättelse lämnas bara om det finns synnerliga skäl.

En underrättelse behöver inte lämnas om åtgärden har upphört.

6 § Den som har verkställt ett omhändertagande ska så skyndsamt som möjligt anmäla åtgärden till sin förman. Har omhändertagandet inte redan upphört ska förmannen omedelbart pröva om det ska bestå.

Innebär förmannens beslut att omhändertagandet ska bestå, ska förmannen skyndsamt underrätta Polismyndigheten om omhändertagandet och skälet till detta. Den omhändertagne ska så snabbt som möjligt överlämnas till Polismyndigheten, som på nytt ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

7 § Vid ett omhändertagande ska tillses att åtgärden inte orsakar den omhändertagne större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till åtgärdens syfte eller väcker onödigt uppmärksamhet. Den som har omhändertagits får inte underkastas annan inskränkning i sin frihet än som behövs med hänsyn till ändamålet med åtgärden, ordning eller säkerhet.

Den omhändertagne får tas i förvar om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

8 § Ska någon gripas enligt 24 kap. rättegångsbalken, får personen inte omhändertas enligt 4 § andra stycket eller hållas kvar enligt 6 § andra stycket.

Avvisa eller avlägsna vid tillträdesförbud

9 § Om någon försöker att tränga sig in på ett område eller i ett utrymme till vilket tillträde har förbjudits med stöd av denna lag eller annan författning, får en kustbevakningstjänsteman avvisa eller avlägsna honom eller henne från området eller utrymmet, när det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller den som vägrar att lämna ett sådant område eller utrymme, eller som inte följer en enligt polislagen (1984:387) meddelad anvisning att följa en viss väg.

Rätt att ingripa enligt särskild reglering

10 § Särskilda bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa för att upprätthålla ordning och säkerhet på fartyg, i hamnanläggningar och i hamnars områden finns i

1. lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, och
2. lagen (2006:1209) om hamnskydd.

Rapporteringsskyldighet

11 § Om en kustbevakningstjänsteman ingriper självständigt mot en ordningsstörning ska Polismyndigheten genast underrättas.

En kustbevakningstjänsteman som biträder Polismyndigheten med ordningshållande åtgärder ska genast rapportera vidtagna åtgärder till Polismyndigheten.

6 kap. Allmänna bestämmelser om kontroll- och tillsynsverksamhet

Bilaga 4

Krav på proportionalitet

1 § En kustbevakningstjänsteman får besluta om en kontroll- eller tillsynsåtgärd endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för enskilda.

Preja, borda och inbringa fartyg till hamn

2 § Om det behövs för att genomföra en kontroll eller tillsyn får en kustbevakningstjänsteman, preja, borda och, om det uppenbart behövs för att genomföra åtgärden, inbringa ett fartyg till svensk hamn.

Användning av våld

3 § I kontroll- och tillsynsverksamhet tillämpas 2 kap. 4 § första stycket 1 och 3–6 och andra stycket.

Rätt att ingripa enligt särskild reglering

4 § Utöver bestämmelserna i detta kapitel har Kustbevakningen och en kustbevakningstjänsteman rätt att vidta de åtgärder som följer av den författning som ligger till grund för kontrollen eller tillsynen.

Om det i lag eller annan författning finns avvikande bestämmelser beträffande rätten att preja, borda och inbringa fartyg till hamn gäller dessa i stället för 2 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning.

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 9 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §¹

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket *eller Kustbevakningen* och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387).

Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket eller Tullverket och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § polislagen (1984:387). *Bestämmelser om jäv för anställda vid Kustbevakningen finns i 2 kap. 2 § kustbevakningslagen (2018:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2015:445.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 24 kap. 2, 5 och 6 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 kap.

2 §¹

Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne *skall* hålla honom till ordningen, får det våld *brukas* som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen *skall* hindras eller ordningen *upprätthållas*. Detsamma *skall* gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att *bruka* våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387).

Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han *eller hon* sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han *eller hon* på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han *eller hon* står, då denne *ska* hålla honom *eller henne* till ordningen, får det våld *användas* som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen *ska* hindras eller ordningen *upprätthållas*. Detsamma *ska* gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att *använda* våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387). *I kustbevakningslagen (2018:000) finns sådana föreskrifter för en kustbevakningstjänsteman.*

5 §²

Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel *eller* enligt 10 § polislagen (1984:387) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom samma rätt.

Om någon enligt 1–4 §§ detta kapitel, enligt 10 § polislagen (1984:387) *eller enligt 2 kap. 4 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000)* har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom *eller henne* samma rätt.

¹ Senaste lydelse 1994:458.

² Senaste lydelse 1994:458.

Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel *eller* 10 § polislagen (1984:387) är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, *skall* han ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig.

Om någon i fall där 1–5 §§ detta kapitel, 10 § polislagen (1984:387) *eller* 2 kap. 4 § *eller* 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000) är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, *ska* han eller hon ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han eller hon svårligen kunde besinna sig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 1994:458.

Förslag till lag om ändring i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagna egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagna egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten *eller Kustbevakningen.*

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman *eller en kustbevakningstjänsteman* besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

¹ Senaste lydelse 2014:616.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg¹

dels att 11 kap. 1–8 och 17 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 11 kap. 1, 4–7 och 17 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 11 kap. 9–16 §§ ska betecknas 11 kap. 1–8 §§,

dels att de nya 11 kap. 1–8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 11 kap. 9, 14 och 15 ska sättas närmast före 11 kap. 1, 6 och 7 §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §²

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *skall* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *har* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman *befogenhet* att vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller polisman annars får besluta om den *enligt detta kapitel eller* enligt rättegångsbalken. Åtgärden *skall* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *skall* pröva frågan

Beslut om att hålla förhör enligt 23 kap. eller om att använda tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig utanför svenskt inre vatten *ska* meddelas av åklagaren eller rätten.

Vid fara i dröjsmål *får* en tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman vidta åtgärd enligt första stycket, om åtgärden är sådan att en kustbevakningstjänsteman eller en polisman annars får besluta om den *enligt rättegångsbalken eller kustbevakningslagen (2018:000)*. Åtgärden *ska* skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart *ska*

¹ Senaste lydelse av

1 § 2001:1294

2 § 2016:540

2 a § 2016:540

3 § 2014:722

4 § 2001:1294

5 § 2014:722

6 § 2001:1294

7 § 2001:1294

8 § 2001:1294

17 § 2001:1294

² Senaste lydelse av tidigare 9 § 2001:1294.

rubriken närmast före den tidigare 1 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 4 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 5 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 6 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 7 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 9 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 14 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 15 § 2001:1294

rubriken närmast före den tidigare 17 § 2001:1294

om åtgärder beträffande fartyget.

pröva frågan om åtgärder beträffande fartyget.

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 9 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbjudet utsläpp har skett från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder vad som föreskrivs i 11 och 12 §§.

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 9 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller därmed sammanhängande intressen eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

Trots bestämmelserna i första stycket får förhör enligt 23 kap., beslag enligt 27 kap. i form av oljeprover eller husrannsakan enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken genomföras om det finns grundad anledning att anta att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget i den ekonomiska zonen och

1. utsläppet har medfört eller kan medföra betydande förorening av den marina miljön, och

2 §³

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav får åtgärder som avses i 1 § vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att ett förbjudet utsläpp har skett från fartyget inom Sveriges sjöterritorium eller att det på fartyget i svenskt inre vatten har begåtts ett brott som avses i 10 kap. 3 eller 4 §.

Om utsläpp har skett från ett utländskt fartyg i Sveriges ekonomiska zon, gäller i fråga om rätt att vidta åtgärder vad som föreskrivs i 3 och 4 §§.

3 §⁴

Ombord på ett utländskt fartyg som befinner sig i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon får åtgärder som avses i 1 § vidtas med anledning av ett utsläpp i den ekonomiska zonen endast

1. om det är klarlagt att det har skett ett förbjudet utsläpp från fartyget, och

2. detta utsläpp har medfört eller kan medföra betydande skador på den svenska kusten eller därmed sammanhängande intressen eller på tillgångar inom Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

³ Senaste lydelse av tidigare 10 § 2001:1294.

⁴ Senaste lydelse av tidigare 11 § 2001:1294.

2. fartygets befälhavare har vägrat att lämna uppgifter om fartygets identitet och registreringshamn, senaste och nästa anlöpningshamn eller annan relevant information som har begärts, eller har lämnat uppgifter som uppenbarligen inte överensstämmer med verkliga förhållanden, och

3. ett ingripande mot fartyget är påkallat av omständigheterna i övrigt.

4 §⁵

Åtgärder som avses i 9 § får, utöver vad som anges i 10 och 11 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 10 eller 11 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

Åtgärder som avses i 1 § får, utöver vad som anges i 2 och 3 §§, vidtas mot ett utländskt fartyg som befinner sig utanför Sveriges sjöterritorium om de förutsättningar som anges i 2 eller 3 § föreligger och fartyget har blivit föremål för omedelbart förföljande. Rätten till omedelbart förföljande upphör när fartyget kommer in på en annan stats territorialhav.

5 §⁶

I fråga om ett utländskt fartyg som har sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *skall* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 9 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *sådant brott som avses i 1 §*.

I fråga om ett utländskt fartyg som har sådant certifikat som avses i 4 kap. 1 § eller motsvarande handlingar utfärdade av behöriga utländska myndigheter och som medför handlingar som avses i 5 kap. 1 § *ska* dessa handlingar granskas innan andra utredningsåtgärder vidtas. När handlingarna har granskats får en åtgärd som avses i 1 § vidtas endast om granskningen av handlingarna inte är tillräcklig för att bekräfta en misstanke om att det på fartyget har begåtts ett *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

6 §⁷

⁵ Senaste lydelse av tidigare 12 § 2001:1294.

⁶ Senaste lydelse av tidigare 13 § 2001:1294.

⁷ Senaste lydelse av tidigare 14 § 2001:1294.

En tjänsteman vid Kustbevakningen eller en polisman får stoppa ett fartyg och hålla kvar det under den tid som behövs för att hålla förhör enligt 23 kap. rättegångsbalken eller använda ett tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *skall* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Hålls ett fartyg kvar av skäl som anges i 11 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *skall* kunna genomföras. Fartyget *skall* därefter omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 11 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Finns det inte längre fog för en åtgärd *skall* den omedelbart hävas.

Om det uppenbart behövs för att åtgärden *ska* kunna vidtas får fartyget även föras in till hamn.

Hålls ett fartyg kvar av skäl som anges i 3 § andra stycket får fartyget föras in till hamn endast om det uppenbart behövs för att en husrannsakan *ska* kunna genomföras. Fartyget *ska* därefter omedelbart tillåtas att avgå, om det inte efter husrannsakan finns förutsättningar enligt 3 § första stycket att vidta någon ytterligare åtgärd.

Finns det inte längre fog för en åtgärd *ska* den omedelbart hävas.

7 §⁸

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *skall* konsuln eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring denna. Sådan underrättelse *skall*, när så är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Väcks åtal för brott som avses i 1 § och har brottet begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon *skall* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket.

Om en åtgärd avseende ett utländskt fartyg har vidtagits med stöd av detta kapitel *ska* konsuln eller den närmaste diplomatiska representanten för den stat där fartyget är registrerat (flaggstaten) genast underrättas om åtgärden och omständigheterna kring denna. Sådan underrättelse *ska*, när så är möjligt, även lämnas till sjöfartsmyndigheten i samma stat.

Väcks åtal för ett brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag och har brottet begåtts på ett utländskt fartyg i Sveriges territorialhav eller ekonomiska zon *ska* flaggstaten underrättas om åtalet på det sätt som anges i första stycket. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.

⁸ Senaste lydelse av tidigare 15 § 2001:1294.

8 §⁹

Har en förundersökning inletts om brott mot en bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och kan det skäligen befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *skall* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *skall* upplysas om överträdelsen och tillställas utredningen i syfte att lagföringen i stället *skall* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen *utser* meddelar föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *andra brott som avses i 1 §*.

Har en förundersökning inletts om brott mot en bestämmelse om förbud mot utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och kan det skäligen befaras att brottet har begåtts på ett fartyg registrerat i en främmande stat, *ska* regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer pröva om den staten *ska* upplysas om överträdelsen och tillställas utredningen i syfte att lagföringen i stället *ska* ske där (flaggstatsrapport).

Regeringen eller den myndighet som regeringen *bestämmer får* meddela föreskrifter om flaggstatsrapport vid otillåtna utsläpp av skadliga ämnen och om flaggstatsrapport i fråga om *brott mot bestämmelserna i denna lag eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag. Detta gäller även om gärningen föranleder ansvar enligt brottsbalken eller miljöbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

⁹ Senaste lydelse av tidigare 16 § 2001:1294.

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Häri genom föreskrivs att 20 a och 29 §§ polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En polisman får genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Föreslagen lydelse

20 a §¹

En polisman får genomsöka ett fordon *eller en båt* i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

29 §²

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. *Föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 gäller även en tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning.* Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som i *annat fall* med *laga stöd* ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som *annars* med *stöd i lag* ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

¹ Senaste lydelse 2006:387.

² Senaste lydelse 2014:588.

5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket *eller Kustbevakningen* som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman. *I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid Kustbevakningen att tillämpa 13 § finns särskilda bestämmelser.*

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman.

I fråga om en kustbevakningstjänstemans befogenheter finns särskilda bestämmelser i kustbevakningslagen (2018:000).

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 47 § jaktlagen (1987:259) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Påträffas någon på bar gärning då han eller hon begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom eller henne. Samma befogenhet har särskilt förordnade jakttillsynsmän och behöriga tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket.

Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Den *polisman eller åklagare* som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. *En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare.* Den som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:698.

Förslag till lag om ändring i fiskelagen (1993:787)

Härigenom föreskrivs att 47 § fiskelagen (1993:787) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹

Om någon påträffas på bar gärning när han eller hon begår brott enligt denna lag, får beslag göras av fisk, redskap, fiskefartyg eller andra föremål som

1. skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brottet, eller
2. kan antas bli föremål för förverkande enligt denna lag.

Befogenheter enligt första stycket har

1. fisketillsynsmän som getts förordnande enligt 34 § tredje stycket, och

2. sådana befattningshavare hos Kustbevakningen, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen i vars uppgifter det ingår att övervaka efterlevnaden av bestämmelser om fiske.

Samma befogenhet har, om fisket kränker enskild fiskerätt, den som innehar fiskerätten eller den som företräder honom eller henne.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagare. Den *polisman eller åklagare* som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

Om egendom har tagits i beslag enligt första stycket ska detta skyndsamt anmälas till Polismyndigheten eller åklagare. *En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag, ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagare.* Den som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

Om innehavaren av enskild fiskerätt eller den som företräder honom eller henne har tagit fisk i beslag, får dock fiskerättshavaren behålla fisken utan att anmäla det, om beslaget bara grundar sig på denna lag.

Fisk som tagits i beslag och som uppenbarligen bör förklaras förverkad ska omedelbart efter beslaget släppas ut i det vattenområde där den fångats, om den är levnadsduglig och det kan göras utan särskilda kostnader eller besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019

¹ Senaste lydelse 2014:700.

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §¹

En polisman som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Detsamma gäller en kustbevakningstjänsteman eller en tulltjänsteman, som i tjänsteutövning ingriper vid misstanke om rattfylleri, om han eller hon av trafiksäkerhetsskäl måste flytta ett fordon.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:729.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ska ha följande lydelse.

8 §¹

Den som drabbas av en personskada eller en sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 §, 10 a § eller 29 § första stycket första, andra eller femte meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utsökningsbalken eller 4 kap. 2 och 16 §§ tullagen (2016:253) har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Den som drabbas av en personskada eller en sakskada genom våld som utövas med stöd av 10 §, 10 a § eller 29 § första stycket första eller fjärde meningen polislagen (1984:387), 2 kap. 17 § utsökningsbalken, 4 kap. 2 och 16 §§ tullagen (2016:253) eller 2 kap. 4 eller 6 § eller 6 kap. 3 § kustbevakningslagen (2018:000) har rätt till ersättning, om den skadelidande inte har betett sig på ett sådant sätt att det varit påkallat att använda våld mot hans eller hennes person eller egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2018:24.

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket *skall* förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, *skall* ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *skall* även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid verket att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Tullverket får fatta beslut om att inleda förundersökning enligt 23 kap. rättegångsbalken angående brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket. De befogenheter och skyldigheter som undersökningsledaren har enligt rättegångsbalken gäller i sådant fall Tullverket. Tullverket *ska* förordna särskilda befattningshavare i verket att fullgöra verkets uppgifter.

Är saken inte av enkel beskaffenhet, *ska* ledningen av förundersökningen övertas av åklagaren så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren *ska* även annars överta ledningen, när detta är påkallat av särskilda skäl.

När en förundersökning leds av en åklagare, får åklagaren anlita biträde av Tullverket *eller Kustbevakningen*. Åklagaren får också uppdra åt tjänstemän vid *Tullverket eller Kustbevakningen* att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet.

Leds förundersökningen av Tullverket får verket anlita biträde av Kustbevakningen eller en kustbevakningstjänsteman.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i fartygssäkerhetslagen (2003:364)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 17 och 19 §§ fartygssäkerhetslagen (2003:364) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Transportstyrelsen utövar, om något annat inte anges, tillsyn enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen när det gäller

1. fartyg och deras utrustning, drift, lastning, lossning och säkerhetsorganisation,
2. säkring av last som ännu inte har förts ombord,
3. rederiers säkerhetsorganisation,
4. arbetsmiljön ombord, och
5. arbets- och levnadsförhållandena ombord.

När det gäller inspektion enligt 8 § utövas tillsyn även av Kustbevakningen i utsträckning samråd med Kustbevakningen. *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning tillsyn enligt 8 § får utövas även av Kustbevakningen.*

I frågor som avser arbetsmiljön samt arbets- och levnadsförhållandena ombord avser tillsynen även sjömanslagen (1973:282), arbetsmiljölagen (1977:1160), mönstringslagen (1983:929), lagen (1998:958) om vilotid för sjömän och lagen (2016:960) om arbetstid vid inlandssjöfart samt föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Vid tillsyn av lagen om arbetstid vid inlandssjöfart avses med fartyg i denna lag även flytande utrustning.

Tillsynen ska också avse de delar av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG som omfattas av tillsynsansvar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160).

Tillsyn enligt tredje och fjärde styckena utövas såvitt avser arbetsmiljön i samverkan med Arbetsmiljöverket.

¹ Senaste lydelse 2016:963.

Bestämmelser om tillsyn av livsmedelshanteringen finns i livsmedelslagen (2006:804).

17 §²

Den som verkställer en tillsynsförrättning enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt förordning (EG) nr 336/2006 eller biträder vid en sådan förrättning har rätt att få tillträde till fartyget och att göra de undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver samt ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Den som verkställer en tillsynsförrättning enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt förordning (EG) nr 336/2006 eller biträder vid en sådan förrättning har rätt att få tillträde till fartyget, *eller till lastbärare som har skiljts av för sjötransport men inte lastats ombord på fartyget*, och att göra de *kontroller och* undersökningar och ta de prov där som han eller hon behöver samt ta del av de handlingar om fartyget som finns ombord. För uttagna prov lämnas inte någon ersättning.

Om last i en lastbärare inte har säkrats tillräckligt eller har säkrats på ett sådant sätt att lastbäraren ombord på ett fartyg kan orsaka allvarlig skada på person eller egendom, får förrättningsmannen hindra att lastbäraren förs ombord på fartyget.

Vid förrättningarna ska det om möjligt undvikas att fartyget fördröjs eller att någon annan olägenhet uppkommer.

19 §

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen de befogenheter att vidta åtgärder som anges i 2 och 4 §§ lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning. Därvid gäller föreskrifterna i 5, 6, 8 och 9 §§ nämnda lag.

När Kustbevakningen utövar tillsyn enligt vad som sägs i 1 § andra stycket eller biträder enligt 18 §, har tjänstemän vid Kustbevakningen, *utöver vad som anges i 17 §*, de befogenheter att vidta åtgärder som anges i *kustbevakningslagen (2018:000)*.

² Senaste lydelse 2009:59.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Bilaga 4

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §¹

En utlänning som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polisman överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utlänningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Om utlänningen inte gör det, får han eller hon hämtas genom Polismyndighetens försorg. Om det på grund av en utlännings personliga förhållanden eller av någon annan anledning kan antas att utlänningen inte skulle följa kallelsen, får han eller hon hämtas utan föregående kallelse.

Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. Om kontrollen utövas av Kustbevakningen, ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet enligt första stycket genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. *Kustbevakningen får även i annat fall biträda Polismyndigheten vid kontroll enligt första stycket.* Om kontrollen utövas av Kustbevakningen, ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen.

Kontroll enligt första och andra styckena får vidtas endast om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till kontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:655.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

– en polisman hindra fortsatt transport på väg, och

– en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen inom myndighetens tillsynsområde hindra fortsatt transport från hamnar.

Om en transport sker i strid mot lagen eller mot föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och transporten inte kan fortsätta utan påtaglig risk för skada, får

– en polisman hindra fortsatt transport på väg, och

– en tjänsteman vid den tillsynsmyndighet som avses i 13 § första stycket andra meningen hindra fortsatt transport från hamnar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2014:689.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

I samband med åtgärder som anges i denna lag får en kustbevakningstjänsteman använda medel för att genomföra en tjänsteåtgärd enligt bestämmelserna i kustbevakningslagen (2018:000).

Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld och göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Bestämmelser om befogenhet för en tjänsteman vid Tullverket att i samband med vissa åtgärder som anges i denna lag använda våld och göra kroppsvisitation av säkerhetsskäl finns i 29 § första och andra styckena polislagen (1984:387).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:319) om skydd för geografisk information

Härigenom föreskrivs att 14 och 15 §§ och att rubriken närmast före 15 § lagen (2016:319) om skydd för geografisk information ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Om någon ertappas på bar gärning när han eller hon begår brott mot 3 §, får en kustbevakningstjänsteman ta i beslag egendom som enligt 13 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till *Polismyndigheten* eller *Åklagarmyndigheten*. Den som har tagit emot en sådan anmälan ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv hade gjort beslaget.

Om någon ertappas på bar gärning när han eller hon begår brott mot 3 §, får en kustbevakningstjänsteman ta i beslag egendom som enligt 13 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. Har egendom tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till *undersökningsledaren* eller *åklagare*. Den som har tagit emot en sådan anmälan ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv hade gjort beslaget.

Övervakning

Ingripanden mot brott

15 §

I 1 § lagen (1982:395) om Kustbevakningens medverkan vid polisiär övervakning finns bestämmelser om övervakning i fråga om sjömätning.

I kustbevakningslagen (2018:000) finns bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans uppgifter och rätt att självständigt ingripa mot brott enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

Förteckning över remissinstanser

Efter remiss har yttrande lämnats av Svea Hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Värmlands tingsrätt, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Brottsförebyggande rådet, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kustbevakningen, Tullverket, Skatteverket, Migrationsverket, Riksantikvarieämbetet, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Sjöfartsverket, Statens maritima museer, Lunds universitet, Sveriges advokatsamfund, TULL-KUST, Polisförbundet, Sveriges Hamnar, Svensk sjöfart, Sveriges Redareförening för mindre passagerarfartyg, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Skärgårdsstiftelsen och Svenska kryssarklubben.

Riksdagens ombudsmän, Uppsala universitet, ST, SACO, Sjö- räddningssällskapet (SSRS), Sveriges Skeppsmäklarförening, Svenska Båtunionen, Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) och Svenska Insjöfiskarnas Centralförbund har inbjudits att lämna synpunkter, men avstått från att yttra sig eller inte hörts av.

Härutöver har också yttrande lämnats av Sveriges Fiskares Producentorganisation (SFPO).